

د افغانستان اسلامي جمهوریت
د عدلیې وزارت

سرمېچنې لیک

قانون احوال شخصیه
اهل تشیع

د شیعه وګړو (اهل تشیع) د
شخصیه احوالو قانون

تاریخ نشر: (۵) ثور سال ۱۳۸۸ هـ. ش
نمبر مسلسل: (۹۸۸)

د خپریدو نېټه: د ۱۳۸۸ هـ. ش کال د زمري د میاشتې (۵)
پرله پسې نمبر: (۹۸۸)

در این شماره :

قانون احوال شخصیه اهل تشیع از صفحه (۱-۲۵۰)

د امتیاز خاوند: د عدلیې وزارت

مسئول چلوونکی : حیدر "محقق"

۰۷۰۰۰۸۸۱۲۸

د دفتر تیلفون : ۲۱۰۳۳۷۵

مرستیال: نور علم

۰۷۰۰۱۴۷۱۷۸

مهتم: محمد جان

۰۷۰۰۳۹۵۲۹۲

وب سـایت : www.moj.gov.af

قیمت این شماره : (۴۰) افغاني

تیراژ چاپ اول: (۴۰۰۰) جلد

آدرس: وزارت عدلیه، ریاست نشرات، چهارراهي پشتونستان، کابل

د افغانستان اسلامي
جمهوري رياست

رياست جمهوري
اسلامي افغانستان

گڼه : (۶۷۷۱)

شماره : (۶۷۷۱)

نېټه : ۱۳۸۸/۴/۲۹

مؤرخ : ۱۳۸۸/۴/۲۹

د عدلي وزير محترم
قانونپوه سرور "دانش" !

محترم قانونپوه سرور "دانش"
وزير عدليه !

د شخصيه احوالو قانون چې د ولسي
جرگې د ۱۳۸۷/۱۱/۱۹ نېټې د
(۱۱۴) گڼې مصوبې او د مشرانو
جرگې د ۱۳۸۷/۱۱/۴ نېټې د
(۱۰۲) گڼې مصوبې پر بنسټ
تصويب او زموږ لخوا د
۱۳۸۷/۱۲/۲۹ نېټې د (۱۷۳)
گڼې فرمان په ذريعه منظور شوی و
او د هغه په تعقيب د افغانستان
اسلامي جمهوريت د رياست مقام
د ۱۳۸۸/۱/۱۸ نېټې د (۴۰۵)
گڼې حکم پر اساس د وزيرانو

قانون احوالو شخصيه که به
اساس مصوبه شماره (۱۱۴)
مؤرخ ۱۳۸۷/۱۱/۱۹ ولسي جرگه
و مصوبه شماره (۱۰۲) مؤرخ
۱۳۸۷/۱۱/۴ مشرانو جرگه
تصويب و ذريعه فرمان شماره
(۱۷۳) مؤرخ ۱۳۸۷/۱۲/۲۹
از جانب ما منظور گرديده بود
و متعاقب آن به اساس حکم شماره
(۴۰۵) مؤرخ ۱۳۸۸/۱/۱۸ مقام
رياست جمهوري اسلامي
افغانستان برخي از مواد آن به

شوري د ۱۳۸۸/۴/۱۵ نېټې د (۱۶) گڼې مصوبې پر بنسټ د هغه ځينې مواد تعديل، حذف او ايزاد او د ۱۳۸۸/۴/۲۹ نېټې د (۹۰) گڼې فرمان په ذريعه زمونږ لخوا منظور شوی، تاسو ته در واستول شو د يادې شوې مصوبې په رعايتولو سره تعديل، حذف او ايزاد په نوموړي قانون کې درج او دهغه اصلاح شوی متن د توشیح د فرمان سره يوځای په رسمي جریده کې خپور کړی .

اساس مصوبه شماره (۱۶) مؤرخ ۱۳۸۸/۴/۱۵ شوراى وزيران تعديل، حذف و ايزاد و ذريعه فرمان (۹۰) مؤرخ ۱۳۸۸/۴/۲۹ از جانب ما منظور گرديده به شما ارسال است با رعايت مصوبه متذکره تعديل، حذف، و ايزاد را در قانون مذکور درج و متن اصلاح شده آنرا همراه با فرمان توشیح در جریده رسمی نشر نمايد .

حامد کوزی

د افغانستان د اسلامي

جمهوريت رئيس

حامد کوزی

رئيس جمهورى اسلامي

افغانستان

د اهل تشيع د شخصيه

احوالو د قانون د توشېح

په هکله د افغانستان

اسلامي جمهوريت د رئيس

فرمان

گڼه : (۱۷۳)

نېټه : ۱۳۸۷/۱۲/۲۹

لومړۍ ماده :

د افغانستان د اساسي قانون د څلور

شپېتمې مادې د (۱۶) فقرې له مخې

د اهل تشيع د شخصيه احوالو

قانون چې د اهل تسنن او تشيع

د عالمانو د کمېسيون له توافق

وروسته د ولسي جرگې د

۱۳۸۷/۱۱/۱۹ نېټې په

غونډه کې تر (۱۱۴) گڼې مصوبې

او د مشرانو جرگې د

۱۳۸۷/۱۲/۴ په غونډه کې تر

(۱۰۲) گڼې مصوبې لاندې په دوه

سوه نهه څلوېښتو مادو کې تصويب

فرمان

رئيس جمهوري اسلامي

افغانستان د مورد توشېح

قانون احوال شخصيه

اهل تشيع

شماره : (۱۷۳)

تاريخ : ۱۳۸۷/۱۲/۲۹

ماده اول :

به تاسي از حکم فقره (۱۶)

ماده شصت و چهارم قانون اساسي

افغانستان قانون احوال

شخصيه اهل تشيع را که بعد از

توافق کميسيون علمای

اهل تسنن و تشيع طی

مصوبه شماره (۱۱۴) مؤرخ

۱۳۸۷/۱۱/۱۹ مجلس ولسي

جرگه و مصوبه شماره (۱۰۲)

مؤرخ ۱۳۸۷/۱۲/۴ مجلس

مشرانو جرگه در دو صدو چهل

و نه ماده به تصويب رسیده،

شوی دی، توشیح کوم .

توشیح میدارم.

دوه یمه ماده :

ماده دوم :

دغه فرمان د توشیح له نېټې څخه

این فرمان از تاریخ توشیح

نافذ او له مصوبو او قانون سره

نافذ و همراه با مصوبه

یوځای دې په رسمي جريده کې

و قانون در جريده رسمي

خپور شي.

نشر گردد.

حامد کرزی

حامد کرزی

دافغانستان داسلامي

رئيس جمهوری اسلامي

جمهوريت رئيس

افغانستان

ولسي جرگه

مصوبه

د (اهل تشيع د شخصيه

احوالو قانون)

ولسي جرگه

مصوبه

(قانون احوال شخصيه

اهل تشيع)

پرله پسي گڼه : (۱۱۴)

نېټه : ۱۳۸۷/۱۱/۱۹

شماره مسلسل : (۱۱۴)

تاريخ : ۱۳۸۷/۱۱/۱۹

ولسي جرگي د ۱۳۸۷/۱۱/۱۹

نېټي د شنبې ورځې په عمومي غونډه

کې د اهل تشيع د شخصيه

احوالو قانون په لاندې توگه

تائيد کړ:

" ستره محکمه داساسي قانون د

يوسلو يو دېرشمې مادې پر بنسټ د

اهل تشيع د شخصيه احوالو قانون،

چې د اهل تسنن او اهل تشيع

عالمانو د کميسيون له توافق

وروسته، د ځينو موادو په حذفولو

سره چې د (دوه سوه او نهه

خلو بنسټ) مادو لرونکي دي پلي

کولو زمينه برابره کړي.

ولسي جرگه درجلسه عمومي

روز شنبه مؤرخ ۱۳۸۷/۱۱/۱۹

خویش طرح قانون احوال

شخصيه اهل تشيع را چنين

تائيد نمود:

" ستره محکمه به اساس ماده

يکصدوسی و یکم قانون اساسی

زمينه تطبيق قانون احوال شخصيه

اهل تشيع را که بعد از

توافق کميسيون علمای اهل

تسنن و اهل تشيع بر حذف برخی

از مواد آن، حاوی (دو صد و

چهل و نه) ماده ميباشد،

مساعد سازد.

دغه امر دځانگړو محکمود
 تأسيس او بېلو قاضيانو د ټاکنې
 مستلزم ندی ."
 دا دی دملي شورې د مجلسينو
 له تائيد وروسته د وروستيو اجراآتو
 لپاره تاسوته وړاندې شو.

این امر مستلزم تأسيس محاکم
 علیحده و تعیین قضات جداگانه
 نمی باشد ."
 اینک بعد از تائید مجلسین
 شورای ملی غرض اجراآت بعدی
 به شما تقدیم است .

په درناوي

محمد یونس قانوني

دولسي جرگې رئیس

با احترام

محمد یونس قانونی

رئیس ولسی جرگه

شورای ملی جمهوری

اسلامی افغانستان

مشرانو جرگه

دارالانشاء

مصوبه مشرانو جرگه

درمورد قانون احوال

شخصیه اهل تشیع

د افغانستان اسلامي

جمهوريت ملي شوري

مشرانو جرگه

دارالانشاء

د مشرانو جرگي مصوبه

داهل تشيع د شخصيه

احوالو د قانون په هکله

ګڼه : (۱۰۲)

نېټه : ۱۳۸۷/۱۲/۴

دولسي جرگي ۵۷۴/۸۲۸ ګڼه

ليک د اهل تشيع د شخصيه احوالو

د قانون په اړوند چې د لاندې

شرحې درلودونکې وه :

(ستره محکمه دې داساسي قانون د

يوسلو يو دېرشمې مادې پر بنسټ د

اهل تشيع د شخصيه احوالو د قانون

چې اهل تسنن او اهل تشيع د

عالمانو د کمپسيون له خوا د هغه د

ځينو موادو د حذفولو له توافق

شماره : (۱۰۲)

تاريخ : ۱۳۸۷/۱۲/۴

متن نامه شماره ۵۷۴/۸۲۸

ولسي جرگه در مورد قانون احوال

شخصیه اهل تشيع که حاوی

شرح ذيل بود:

(ستره محکمه به اساس ماده

يکصدو سي و يکم قانون اساسی

زمينه تطبيق قانون احوال

شخصیه اهل تشيع را که

بعد از توافق کمیسیون

علمای اهل تسنن و اهل تشيع

وروسته د دوه سوه او نهه څلوېښت مادو لرونکي دي، د تطبیق زمينه برابره کړي . دغه امر د عليحده محکمو او بيلو قاضيانو د ټاکلو مستلزم ندي). د مشرانو جرگې د ۱۳۸۷ کال د کب د مياشتې د څلورمې نېټې په عمومي غونډه کې مطرح او د رايو په اکثريت تائيد شو .

برخذف برخی از مواد آن، حاوی دوصدوچهل و نه ماده میباشد، مساعد سازد . این امر مستلزم محاکم علیحده و تعیین قضات جداگانه نمی باشد). درجلسه عمومی مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۴ مشرانو جرگه مطرح و به اکثریت آرا مورد تائید قرار گرفت .

سید حامد گیلانی

دمشرانو جرگې لومړی نایب

سید حامد گیلانی

نایب اول مشرانو جرگه

د اهل تشيع د شخصيه
احوالو د قانون د بيا کتنې
په هکله د افغانستان اسلامي
جمهوريت د رئيس
حکم

گڼه : (۴۰۵)

نېټه : ۱۳۸۸ / ۱ / ۱۸

حکم
رئيس جمهوري اسلامي
افغانستان درمورد بازنگري
قانون احوال شخصيه
اهل تشيع

شماره : (۴۰۵)

تاريخ : ۱۳۸۸ / ۱ / ۱۸

د اهل تشيع د شخصيه احوالو د
قانون په باره کې د شخصيتونو،
مدني، حقوقي ټولنو او د بنسټو د
ټولنې لخوا د وړاندې شوو نظريو او
وړاندیزونو په کتنې او د افغانستان
د اساسي قانون د درېيمې، څلور
شپېتمې او يو سلو يو دېرشمې مادې
له په پام کې نيولو سره، د عدليې
وزارت ته دنده ورکول کېږي ترڅو
نوموړی قانون د ملي کتو د تأمين او
د بشر د حقوقو ارزښتونو ته په پام
سره دمحمدي (ص) غړي شريعت

به ملاحظه نظريات و پيشنهادات
ارايه شده از جانب شخصيت ها ،
نهاد های مدني، حقوقي و جامعه
زنان درباره قانون احوال
شخصيه اهل تشيع و با رعايت حکم
مواد سوم، شصت و چهارم و یکصد
و سي و یکم قانون اساسی افغانستان
به وزارت عدليه وظيفه سپرده ميشود
تا قانون متذکره را جهت تأمين
مصالح ملی و رعايت ارزش های
حقوق بشر در مطابقت با احکام
شريعت غرای محمدي (ص)

او د افغانستان د اساسي قانون له حکمونو سره په مطابقت کې، د شخص عدليه وزير تر نظر لاندې تربياکتني او تدقيق لاندې ونيسي، تعديل شوې طرحه يې د جمهوري رياست مقام ته وړاندې کړي.

و قانون اساسي افغانستان تحت نظر شخص وزير عدليه مورد بازنګري و تدقيق مجدد قرار داده طرح تعديل شده آنرا به مقام رياست جمهوري ارايه نمايند.

حامد کوزي

د افغانستان د اسلامي

جمهوريت رئيس

حامد کوزي

رئيس جمهوري اسلامي

افغانستان

<p>فرمان</p> <p>رئيس جمهوري اسلامي افغانستان در مورد توشيح تعديلات، حذف وايزاد در قانون احوال شخصيه</p> <p>اهل تشيع</p> <p>شماره : (۹۰)</p> <p>تاريخ : ۱۳۸۸/۴/۲۹</p> <p>ماده اول:</p> <p>به تاسي از حکم مندرج ماده هفتادونهم قانون اساسي افغانستان تعديلات، حذف وايزاد در قانون احوال شخصيه اهل تشيع را که به اساس مصوبه (۱۶) مؤرخ ۱۳۸۸/۴/۱۵ شوراي وزيران تائيد گرديده است، توشيح ميدارم .</p> <p>ماده دوم:</p> <p>وزير عدليه و وزير دولت در امور پارلماني موظف اند، اين فرمان</p>	<p>د اهل تشيع د شخصيه احوالو په قانون کې د تعديلاتو، حذف او ايزاد دتوشيح په هکله د افغانستان اسلامي جمهوريت د رئيس فرمان</p> <p>گڼه : (۹۰)</p> <p>نېټه : ۱۳۸۸/۴/۲۹</p> <p>لومړۍ ماده :</p> <p>د افغانستان داساسي قانون په نېه اويايمه ماده کې د درج شوي حکم پر بنسټ، د اهل تشيع د شخصيه احوالو په قانون کې تعديلات، حذف او ايزاد چې د وزيرانو د شوري د ۱۳۸۸/۴/۱۵ نېټې (۱۶) مصوبې پر اساس تائيد شوي دي، توشيح کوم.</p> <p>دوه يمه ماده :</p> <p>د عدليې وزير او په پارلماني چارو کې د دولت وزير موظف دي</p>
--	--

دغه فرمان د ملي شوري د لومړنۍ غونډې دانعقاد له نېټې څخه د (۳۰) ورځو په ترڅ کې، هغې شوري ته وړاندې کړي. درېيمه ماده :

دغه فرمان د توشېح له نېټې څخه نافذ اوله قانون سره يو ځای دی په رسمي جریده کې خپورشي.

را در څلور لال (۳۰) روز از تاريخ انعقاد نخستين جلسه شورای ملی به آن شورا تقديم نمايند. ماده سوم:

این فرمان از تاريخ توشیح نافذ و همراه با قانون درجریده رسمی نشر گردد .

حامد کرزی

رئیس جمهوری اسلامی

افغانستان

حامد کرزی

د افغانستان د اسلامي

جمهوریت رئیس

فهرست مندرجات
 قانون احوال شخصیه اهل تشیع
 بخش اول
 اهلیت و شخصیت
 فصل اول
 احکام عمومی

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>	<u>مواد</u>
۱	مبنى	ماده اول :
۱	حالات تطبيق اين قانون	ماده دوم :
فصل دوم		
اهلیت		
۳	تعريف و اقسام اهلیت	ماده سوم :
۴	سلب اهلیت تملك	ماده چهارم :
۵	اهلیت و حقوق حمل و جنین	ماده پنجم :
۶	حقوق میت	ماده ششم :
۷	رشد	ماده هفتم :
فصل سوم		
غایب		
۸	تعريف شخص غایب	ماده هشتم :
۸	غایب معلوم الحیات و مجهول الحیات	ماده نهم :
۱۰	حفظ و نظارت اموال غایب	ماده دهم :

۱۱	شرایط امین.....	ماده یازدهم:
۱۲	انواع ناظر.....	ماده دوازدهم:
۱۲	مكلفیت امین.....	ماده سیزدهم:
۱۵	عزل امین و ناظر.....	ماده چهاردهم:
۱۵	ختم وظیفه امین و ناظر.....	ماده پانزدهم:
۱۶	شرایط مرگ حکمی.....	ماده شانزدهم:
۱۷	آثار مرگ حکمی.....	ماده هفدهم:
	معلوم شدن موت یا حیات غایب، بعد از صدور حکم مرگ.....	ماده هجدهم:
۱۸	حکم مرگ.....	
۱۹	نفقه زوجه غایب.....	ماده نوزدهم:
۲۰	نکاح دوم زوجه و نفقه او.....	ماده بیستم:
۲۱	رجعی بودن طلاق محکمه.....	ماده بیست و یکم:
۲۲	خبر مرگ طبیعی.....	ماده بیست و دوم:
۲۲	فوت زوجه در اثناء عدۀ وفات.....	ماده بیست و سوم:
۲۲	عدم صلاحیت وکیل قانونی.....	ماده بیست و چهارم:

فصل چهارم

حجر

۲۳	تعریف و اقسام حجر.....	ماده بیست و پنجم:
۲۴	اسباب حجر.....	ماده بیست و ششم:
۲۴	سن رشد.....	ماده بیست و هفتم:
۲۵	مجنون.....	ماده بیست و هشتم:
۲۶	سقیه.....	ماده بیست و نهم:
۲۶	مفلس.....	ماده سی ام:

۲۸	تصرفات مفلس بعد از صدور حکم.....	مادۀ سی و یکم:
۲۸	اقرار مفلس	مادۀ سی و دوم:
۲۹	فروش اموال مفلس توسط محکمه.....	مادۀ سی و سوم:
۳۰	حق تقدم طلبکاران.....	مادۀ سی و چهارم:
۳۰	عدم حبس مفلس.....	مادۀ سی و پنجم:
۳۰	حکم به حجر.....	مادۀ سی و ششم:
۳۱	تصرفات سفیه قبل از صدور حکم.....	مادۀ سی و هفتم:
۳۲	تصرفات مالی صغیر ممیز و سفیه.....	مادۀ سی و هشتم:
۳۳	ضمان محجورین.....	مادۀ سی و نهم:
۳۴	زایل نمودن عقل بطور عمدی.....	مادۀ چهل:

فصل پنجم

ولایت

۳۴	تعریف واقسام و لایت	مادۀ چهل و یکم:
۳۵	اشخاص تحت ولایت خاص.....	مادۀ چهل و دوم:
۳۶	ولایت پدر و جد پدری.....	مادۀ چهل و سوم:
۳۷	شرایط ولی خاص	مادۀ چهل و چهارم:
۳۷	اختیارات وصی.....	مادۀ چهل و پنجم:
۳۸	صلاحیت محکمه در نصب امین	مادۀ چهل و ششم:
۳۹	موارد سقوط ولایت ولی خاص.....	مادۀ چهل و هفتم:
۴۰	قیمومت.....	مادۀ چهل و هشتم:
۴۰	اداره اموال محجور قبل از تعیین قیم.....	مادۀ چهل و نهم:
۴۱	تعیین ناظر و قیم.....	مادۀ پنجاهم:
۴۲	شرایط قیم.....	مادۀ پنجاه و یکم:

۴۲	نصب زن به عنوان قیم.....	ماده پنجاه و دوم:
۴۲	اختیار قیم در رد یا قبول قیمومت.....	ماده پنجاه و سوم:
۴۳	عزل قیم.....	ماده پنجاه و چهارم:
۴۳	صلاحیت ولی.....	ماده پنجاه و پنجم:
۴۴	صلاحیت ولی انتصابی.....	ماده پنجاه و هشتم:
۴۵	وظایف ولی.....	ماده پنجاه و هفتم:
۴۷	رعایت وظایف امین توسط ولی.....	ماده پنجاه و هشتم:
۴۷	اذن اشتغال کار به مولی علیه.....	ماده پنجاه و نهم:
۴۷	مسئولیت ولی.....	ماده شصت:
۴۹	شکایت از ولی.....	ماده شصت و یکم:
۴۹	تبرع مال به مولی علیه.....	ماده شصت و دوم:
۴۹	حق الزحمه ولی از اموال مولی علیه.....	ماده شصت و سوم:
۵۰	رفع حجر بعد از حصول رشد.....	ماده شصت و چهارم:
۵۱	ولی حمل.....	ماده شصت و پنجم:
۵۱	مساعدت حقوقی.....	ماده شصت و هشتم:

بخش دوم خانواده

فصل اول

قرابت

۵۲	اقسام قرابت.....	ماده شصت و هفتم:
۵۳	قرابت نسبی.....	ماده شصت و هشتم:
۵۳	قرابت رضاعی.....	ماده شصت و نهم:
۵۴	قرابت سببی.....	ماده هفتادم:
۵۴	محاسبه درجه قرابت نسبی.....	ماده هفتاد و یکم:

ماده هفتاد و دوم: محاسبه درجه قرابت رضاعی ۵۵

ماده هفتاد و سوم: محاسبه درجه قرابت سببی ۵۵

فصل دوم

خواستگاری و نامزدی

ماده هفتاد و چهارم: خواستگاری ۵۵

ماده هفتاد و پنجم: نامزدی ۵۶

ماده هفتاد و هشتم: تعهد ازدواج ۵۷

ماده هفتاد و نهم: دید و بازدید نامزدان ۵۷

ماده هفتاد و دهم: پرداخت مخارج نامزدی ۵۸

ماده هفتاد و یازدهم: مطالبه عین یا مثل هدایا ۵۸

ماده هشتادم: مبادله عکس و نامه ها ۵۹

فصل سوم

موانع نکاح

ماده هشتاد و یکم: موانع نکاح به سبب قرابت سببی ۵۹

ماده هشتاد و دوم: موانع نکاح به سبب قرابت رضاعی ۶۰

ماده هشتاد و سوم: ارکان قرابت رضاعی ۶۱

ماده هشتاد و چهارم: موارد ثبوت رضاع ۶۲

ماده هشتاد و پنجم: جمع بین دو خواهر ۶۳

ماده هشتاد و ششم: حالات منع ازدواج مجدد ۶۳

ماده هشتاد و هفتم: شوهر دار بودن یا معتده بودن زن ۶۴

ماده هشتاد و هشتم: ممانعت احرام ۶۵

ماده هشتاد و نهم: لعان و قذف ۶۶

ماده نودم: زنا و وطی به شبهه ۶۶

۶۷	سه طلاق و نه طلاق	ماده نودویکم:
۶۸	کفر	ماده نودودوم:
۷۰	لواط	ماده نودوسوم:

فصل چهارم

شرایط صحت عقد نکاح

۷۰	سن ازدواج	ماده نودوچهارم:
۷۱	نفاذ نکاح با کره	ماده نودوپنجم:
۷۲	نکاح مجنون	ماده نودوششم:
۷۳	نکاح سفیه	ماده نودوهفتم:
۷۳	قصد و رضای طرفین	ماده نودوهشتم:
۷۴	الفاظ عقد نکاح	ماده نود و نهم :
۷۵	وکالت در عقد نکاح	ماده صدم:
۷۶	اختلاف در جنسیت	ماده یکصدویکم:
۷۷	تعیین طرفین عقد نکاح	ماده یکصدودوم:
۷۷	منجز بودن عقد نکاح	ماده یکصدوسوم:

فصل پنجم

آثار عقد نکاح

۷۸	تعریف واقسام مهر	ماده یکصد و چهارم:
۸۰	شرایط مال موضوع مهر	ماده یکصد و پنجم :
۸۱	مالکیت مهر	ماده یکصد و ششم:
۸۳	تعیین مهر در ضمن عقد نکاح	ماده یکصد و هفتم:
۸۴	حالات افزایش و تنزل مهر	ماده یکصد و هشتم:
۸۴	ابراء ذمه زوج از مهر	ماده یکصد و نهم:

۸۵	حالات استحقاق مهر.....	ماده یکصد و دهم :
۸۷	عدم تعیین مهر در ضمن عقد.....	ماده یکصد و یازدهم:
۸۸	شرط عدم مهر المسمی در ضمن عقد.....	ماده یکصد و دوازدهم:
۸۹	تفویض تعیین مهر.....	ماده یکصد و سیزدهم :
۹۰	اختلاف ناشی از مهر.....	ماده یکصد و چهاردهم:
۹۲	پرداخت مهریه از طرف وکیل.....	ماده یکصد و پانزدهم:
۹۲	اختلاف تعیین و قبض مهر.....	ماده یکصد و شانزدهم:
۹۳	ذکر مال دیگر بجای مهر تعیین شده.....	ماده یکصد و هفدهم:
۹۴	موارد لزوم مهر المثل.....	ماده یکصد و هجدهم:
۹۵	نحوه پرداخت مهریه.....	ماده یکصد و نوزدهم:
۹۵	نفقه.....	ماده یکصد و بیستم:
۹۵	جهیزیه.....	ماده یکصد و بیست و یکم :
۹۷	تکالیف مشترک زوجین.....	ماده یکصد و بیست و دوم:
۹۸	حقوق متقابل زوجین.....	ماده یکصد و بیست و سوم:
۹۹	شروط ضمن عقد.....	ماده یکصد و بیست و چهارم:
۱۰۱	اختلافات ناشی از عقد نکاح.....	ماده یکصد و بیست و پنجم:

فصل ششم

انحلال عقد نکاح

۱۰۳	حالات انحلال عقد نکاح.....	ماده یکصد و بیست و هشتم:
۱۰۳	فسخ.....	ماده یکصد و بیست و هفتم:
۱۰۴	فسخ به سبب عیب زوج.....	ماده یکصد و بیست و هشتم:
۱۰۵	فسخ به سبب عیب زوجه.....	ماده یکصد و بیست و نهم:
۱۰۶	زمان حق فسخ.....	ماده یکصد و سی ام:

۱۰۷	تخلف از شرط.....	ماده یکصد و سی و یکم :
۱۰۸	تدلیس.....	ماده یکصد و سی و دوم:
۱۰۹	انفساخ عقد نکاح.....	ماده یکصد و سی و سوم:
۱۱۰	تغییر جنسیت.....	ماده یکصد و سی و چهارم:
۱۱۰	آثار مرتب بر ارتداد.....	ماده یکصد و سی و پنجم:
۱۱۱	لعان.....	ماده یکصد و سی و ششم:
۱۱۲	طرز اجرای لعان.....	ماده یکصد و سی و هفتم:
۱۱۴	آثار مرتب بر لعان.....	ماده یکصد و سی و هشتم:
۱۱۴	فسخ نکاح به سبب رضاع.....	ماده یکصد و سی و نهم:
۱۱۴	طلاق.....	ماده یکصد و چهل و یکم:
۱۱۵	طلاق توسط محکمه.....	ماده یکصد و چهل و دوم:
۱۱۸	ارکان صحت طلاق.....	ماده یکصد و چهل و سوم:
۱۱۸	صیغه طلاق.....	ماده یکصد و چهل و چهارم:
۱۱۹	شرایط طلاق دهنده.....	ماده یکصد و چهل و پنجم:
۱۲۱	شرایط مطلقه.....	ماده یکصد و چهل و ششم:
۱۲۳	شهود.....	ماده یکصد و چهل و هفتم:
۱۲۳	اقسام طلاق.....	ماده یکصد و چهل و هشتم:
۱۲۴	طلاق بائن.....	ماده یکصد و چهل و نهم:
۱۲۴	طلاق خلع.....	ماده یکصد و پنجاه و یکم:
۱۲۶	صیغه طلاق خلع.....	ماده یکصد و پنجاه و دوم:
۱۲۸	طلاق مبارات.....	ماده یکصد و پنجاه و سوم:
۱۲۹	طلاق رجعی.....	ماده یکصد و پنجاه و چهارم:
۱۳۰	شرایط رجوع زوج در طلاق رجعی.....	
۱۳۱	اختلافات ناشی از طلاق.....	

۱۳۳	..... انحلل نكاح به سبب فوت	ماده يكصد و پنجاه و پنجم:
۱۳۳	..... عده طلاق و فسخ و انفساخ	ماده يكصد و پنجاه و هشتم:
۱۳۴	..... عده زوجه زوجه مفقود الخبر	ماده يكصد و پنجاه و هفتم:
۱۳۵	..... عده وطى به شبهه	ماده يكصد و پنجاه و هشتم:
۱۳۶	..... عده وفات	ماده يكصد و پنجاه و نهم:
۱۳۷	..... ادعاى سهم و حق الزحمه زوجه	ماده يكصد و شصت:

فصل هفتم

نفته

۱۳۸	..... تعريف و موجبات نفته	ماده يكصد و شصت و يكم:
۱۳۹	..... نفته زوجه	ماده يكصد و شصت و دوم:
۱۳۹	..... پرداخت نفته زوجه	ماده يكصد و شصت و سوم:
۱۴۲	..... مسكن زوجه	ماده يكصد و شصت و چهارم:
۱۴۲	..... نفته اقارب	ماده يكصد و شصت و پنجم:
۱۴۷	..... مصارف تداوى و ازدواج و ديون اقارب	ماده يكصد و شصت و هشتم:
۱۴۷	..... ملاك تعيين نفته	ماده يكصد و شصت و هفتم:
۱۴۹	..... ابراى نفته	ماده يكصد و شصت و هشتم:
۱۴۹	..... تلف شدن نفته	ماده يكصد و شصت و نهم:
۱۵۰	..... وجوب كفائى نفته	ماده يكصد و هفتاد:
۱۵۰	..... اختلافات ناشى از نفته	ماده يكصد و هفتاد و يكم:
۱۵۱	..... انفاق عين نياز مندى	ماده يكصد و هفتاد و دوم:

فصل هشتم

اولاد

۱۵۱	..... نسب	ماده يكصد و هفتاد و سوم:
-----	-----------	--------------------------

۱۵۳	ترکیب نطفه	ماده یکصد و هفتاد و چهارم:
	طفل حاصل از وطی به شبهه یا نکاح فاسد	ماده یکصد و هفتاد و پنجم:
۱۵۵	و یا زنا	
۱۵۶	اثبات نسب	ماده یکصد و هفتاد و هشتم:
۱۵۹	نفی ولد	ماده یکصد و هفتاد و نهم:
۱۶۱	حضانت	ماده یکصد و هفتاد و دهم:
۱۶۵	موانع حضانت	ماده یکصد و هشتاد و یکم:
۱۶۶	ثبت وقایع ازدواج	ماده یکصد و هشتاد و دو:

بخش سوم

احکام وصیت، ارث، وقف و هبه

فصل اول

وصیت

۱۶۷	تعریف و اقسام وصیت	ماده یکصد و هشتاد و یکم:
۱۶۸	طرز وصیت	ماده یکصد و هشتاد و دوم:
۱۶۸	ارکان وصیت	ماده یکصد و هشتاد و سوم:
۱۶۹	شرایط صحت وصیت	ماده یکصد و هشتاد و چهارم:
۱۷۲	وصیت تملیکی	ماده یکصد و هشتاد و پنجم:
۱۷۶	وصیت عهدی	ماده یکصد و هشتاد و هشتم:
۱۷۷	شرایط وصی	ماده یکصد و هشتاد و نهم:
۱۸۰	تعیین ناظر و امین	ماده یکصد و هشتاد و دهم:
۱۸۱	مصارف نگهداری اموال موصی به	ماده یکصد و هشتاد و یازدهم:
۱۸۱	رجوع از وصیت	ماده یکصد و هشتاد و بیستم:
۱۸۲	دو وصیت متناقض	ماده یکصد و هشتاد و بیست و یکم:

تعیین ثلث و پرداخت واجبات شرعی از اصل	ماده یکصد و نود و دوم:
ترکه..... ۱۸۲	
اثبات وصیت..... ۱۸۳	ماده یکصد و نود و سوم:
فصل دوم	
ارث	
تعریف ارث و ترکه..... ۱۸۵	ماده یکصد و نود و چهارم:
اسباب ارث..... ۱۸۵	ماده یکصد و نود و پنجم:
دیون، واجبات و حقوق..... ۱۸۶	ماده یکصد و نود و ششم:
شرایط تحقق ارث..... ۱۸۸	ماده یکصد و نود و هفتم:
ترکه بدون وارث..... ۱۹۲	ماده یکصد و نود و هشتم:
حجب..... ۱۹۳	ماده یکصد و نود و نهم:
حاجب حرمانی..... ۱۹۳	ماده دو صد:
حاجب نقصانی..... ۱۹۵	ماده دو صد و یکم:
وارثان نسبی..... ۱۹۶	ماده دو صد و دوم:
وراثت به فرض و به قرابت..... ۱۹۷	ماده دو صد و سوم:
وراثت به فرض..... ۱۹۷	ماده دو صد و چهارم:
ارث به فرض و به قرابت..... ۱۹۹	ماده دو صد و پنجم:
ارث قرابتی..... ۲۰۰	ماده دو صد و ششم:
سهم الارث طبقه اول..... ۲۰۱	ماده دو صد و هفتم:
سهم الارث بیشتر از ترکه..... ۲۰۶	ماده دو صد و هشتم:
سهم الارث اقارب طبقه دوم..... ۲۰۷	ماده دو صد و نهم:
سهم الارث اقارب طبقه سوم..... ۲۱۳	ماده دو صد و دهم:
وارثان سببی..... ۲۱۸	ماده دو صد و یازدهم:

۲۲۱	موانع ارث.....	ماده دو صد و دوازدهم:
۲۲۲	آثار قتل در ارث.....	ماده دو صد و سیزدهم:
۲۲۳	آثار کفر در ارث.....	ماده دو صد و چهاردهم:
	ارث به اساس قاعده للذکر مثل	ماده دو صد و پانزدهم:
۲۲۵	حظ الانثیین.....	
۲۲۶	تساوی ارث.....	ماده دو صد و شانزدهم:
۲۲۶	رد ترکه زاید.....	ماده دو صد و هفدهم:
۲۲۷	توارث قایم مقام.....	ماده دو صد و هجدهم:
۲۲۸	دیة میت.....	ماده دو صد و نوزدهم:
۲۲۹	اموال اختصاصی به پسر بزرگتر.....	ماده دو صد و بیستم:

فصل سوم

وقف و انتفاع منافع

۲۳۰	تعریف وقف.....	ماده دو صد و بیست و یکم:
۲۳۰	ارکان وقف.....	ماده دو صد و بیست و دوم:
۲۳۱	اقسام وقف به اعتبار موقوف علیهم.....	ماده دو صد و بیست و سوم:
۲۳۱	شرایط وقف.....	ماده دو صد و بیست و چهارم:
۲۳۳	شرایط مال مورد وقف.....	ماده دو صد و بیست و پنجم:
۲۳۵	اداره وقف.....	ماده دو صد و بیست و ششم:
۲۳۷	وظایف متولی وقف.....	ماده دو صد و بیست و هفتم:
۲۳۸	حق التولیه و حق النظاره.....	ماده دو صد و بیست و هشتم:
۲۴۰	عزل ناظر و متولی.....	ماده دو صد و بیست و نهم:
۲۴۱	خاتمه وقف.....	ماده دو صد و سی ام:
۲۴۱	استیفاء منافع.....	ماده دو صد و سی و یکم:

فصل چهارم

هبه

۲۴۵	..... تعریف وارکان هبه	ماده دوصدوسی ودوم:
۲۴۵	..... شرایط صحت هبه	ماده دوصدوسی وسوم:
۲۴۷	..... شرایط عین موهوبه	ماده دوصدوسی وچهارم:
۲۴۸	..... رجوع از هبه	ماده دوصدوسی وپنجم:
۲۵۰	..... تاریخ انفاذ	ماده دوصدوسی وششم:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قانون احوال شخصیه	د شیعه وگرو (اهل تشیع) د
اهل تشیع	شخصیه احوالو قانون
بخش اول	لومړۍ برخه
اهلیت و شخصیت	اهلیت او شخصیت
فصل اول	لومړی فصل
احکام عمومی	عمومي حکمونه

بنسټ

لومړۍ ماده :

دغه قانون د افغانستان د اساسي قانون د يو سلو يو دېرشمې مادې پر بنسټ اود څلور پنځوسمې مادې د حکم له په پام کې نیولو سره د شیعه وگرو (اهل تشیع) په شخصیه احوالو پورې د اړوندو چارو د تنظیم په منظور وضع شوی دی.

د دې قانون د تطبیق حالات

دوه یمه ماده :

(۱) د افغانستان د اسلامي جمهوریت ستره محکمه د شرایطو

مبني

ماده اول :

این قانون به تاسی از حکم ماده یکصدوسی و یکم و رعایت حکم ماده پنجاه و چهارم قانون اساسی افغانستان به منظور تنظیم امور مربوط به احوال شخصیه اهل تشیع وضع گردیده است.

حالات تطبیق این قانون

ماده دوم :

(۱) ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان با تعیین قضات شیعه

واجد شرایط، زمینۀ تطبیق این قانون را در محاکم فراهم می سازد .

(۲) در مواردیکه حکمی در این قانون وجود داشته باشد، محکمه مطابق آن اصدار حکم نموده واجتهد جواز ندارد.

(۳) در مواردیکه حکمی در این قانون وجود نداشته باشد، محکمه مطابق فقه جعفری و به اساس فتوی مرجع تقلید وقت اهل تشیع اصدار حکم می نماید. هرگاه در مورد انتخاب مرجع تقلید میان مدعی و مدعی علیه اختلاف موجود باشد، در حقوق العبد به نظر مجتهد مدعی و در حقوق الله به نظر مجتهد مدعی علیه اصدار حکم صورت می گیرد.

(۴) درحالاتی که مدعی پیرو یک مذهب و مدعی علیه پیرو مذهب دیگر بوده و احکام هر دو مذهب تعارض داشته باشد، محکمه در موارد

لرونکو شیعه قاضیانو په ټاکلو سره په محاکمو کې، د دغه قانون د تطبیق زمینۀ برابره وي .

(۲) په هغو مواردو کې چې په دې قانون کې حکم موجود وي ، محکمه د هغه مطابق حکم صادر وي او اجتهد جواز نلري .

(۳) په هغو مواردو کې چې په دې قانون کې یو حکم موجود نه وي ، محکمه د جعفری فقهې مطابق او د شیعه وگړو د وخت د تقلید د مرجع د فتوی پر بنسټ حکم صادروي . که چېرې د تقلید د مرجع په اړوند د مدعی او مدعی علیه په منځ کې اختلاف موجود وي، په حقوق العبد کې د مدعی د مجتهد په نظر او په حقوق الله کې د مدعی علیه د مجتهد په نظر حکم صادرېږي .

(۴) په هغو حالاتو کې چې مدعی د یو مذهب او مدعی علیه د بل مذهب پیرو وي او د دواړو مذهبونو احکام تعارض ولري، محکمه د

حق الله مطابق به احکام مذهب مدعی
علیه و در موارد حق العبد مطابق
به احکام مذهب مدعی، اصدار
حکم می نماید.

فصل دوم

اهلیت

تعریف و اقسام اهلیت

ماده سوم :

(۱) اهلیت: صلاحیت ذاتی انسان
جهت دارا شدن حق و تکلیف
و اجرای آن می باشد که با تولد
آغاز و با مرگ حقیقی یا
حکمی او از نظر تکلیف
خاتمه یافته و بر دو نوع
است:

۱- اهلیت تملک: صلاحیت شخص
جهت دارا شدن حقوق و مالکیت
است که شامل مرده، مجنون، سفیه
و حمل نیز می شود.

۲- اهلیت تصرف: صلاحیت
شخص جهت اجرای حق

حق الله په مواردو کې د مدعي عليه
د مذهب مطابق او د حق العبد په
مواردو کې د مدعي د مذهب مطابق
حکم صادر وي .

دوه یم فصل

اهلیت

د اهلیت تعریف او ډولونه

درېیمه ماده :

(۱) اهلیت: د حق او تکلیف د لرلو
او د هغو د اجراء لپاره د انسان
ذاتی صلاحیت دی چې له پیدایښت
څخه پیل او د تکلیف له نظره
په حقیقی یا حکمی مرگ سره یې
پای ته رسېږي او په دوه ډوله
دی :

۱- د تملک اهلیت: د حقوقو او
مالکیت لرلو لپاره د شخص
صلاحیت دی چې مړی، لیونی،
سفیه او حمل ته هم شاملېږي .

۲- د تصرف اهلیت : د حق د
اجراء لپاره د شخص صلاحیت

دی .

(۲) شخص: حقيقي يا حکمي شخص دی چې قانون هغه د حق او تکلیف لوری بولي .

د تملک د اهلیت سلب

خلورمه ماده :

(۱) د تملک اهلیت سلب کېدای نشي، خو محکمه د دې قانون له حکمونو سره سم صلاحیت لري چې شخص د ټاکلي حق یا حقوقو له استیفاء (بشپړاخیستلو) څخه په مؤقتې توګه منع کړي.

(۲) هېڅ شخص نشي کولای له خپل اهلیت څخه تنازل وکړي یا د خپلو ټولو او یا یوې برخې مدني حقوقو یا د هغه حق له اجراء څخه چې ددې قانون پربنسټ یې حاصل کړي دی له خپل ځانه سلب کړي .

(۳) شخص کولای شي په کلي توګه په ټاکلي مورد کې (لکه په ټاکلي بیعه کې د ټولو خیاراتو سلب) یا په ټاکلي وخت کې (لکه التزام په

می باشد.

(۲) شخص: شخص حقيقي يا حکمي است که قانون آن را طرف حق و تکلیف قرار می دهد.

سلب اهلیت تملک

ماده چهارم :

(۱) اهلیت تملک، سلب شده نمی تواند، ولی محکمه طبق احکام این قانون صلاحیت دارد، شخص را از استیفاء حق یا حقوق معین به طور مؤقت منع نماید.

(۲) هیچ شخص نمی تواند از اهلیت خود تنازل کند یا اجرای تمام یا قسمتی از حقوق مدنی یا حقی را که به اساس قانون حایز آن گردیده است، از خود سلب نماید.

(۳) شخص می تواند به طور کلی در مورد معین (مانند سلب همه خیارات در بیع معین) یا در زمان معین (مانند التزام به عدم

ازدواج تا مدتی مشخص) و یا از حق جزئی خویش (مانند سلب خریدن خانه‌ای معین) سلب استیفاء نماید.

اهلیت و حقوق حمل و جنین

ماده پنجم :

(۱) حمل و جنین، بعد از انعقاد نطفه دارای اهلیت می باشد، مشروط بر این که زنده متولد گردد. در صورت اختلاف در زنده یا مرده بودن حمل، باید زنده متولد شدن او ثابت گردد.

(۲) حمل و جنین دارای حقوق ذیل می باشد:

- ۱- موصی له، قرار می گیرد، مشروط بر اینکه زنده متولد شود.
- ۲- مقررله، قرار می گیرد.
- ۳- موهوب له، قرار می گیرد.
- ۴- اسقاط او جایز نیست و برسقط کننده دیه تعلق می گیرد.
- ۵- والدین او موظف اند که امراض او را در صورت امکان

واده نه کولو تر مشخصی مودې پورې) او یا له خپل جزئي حق (لکه د یوه ټاکلي کور د پېرودلو سلب) څخه سلب د استیفاء وکړي.

د حمل او جنین اهلیت او حقوق

پنځمه ماده :

(۱) حمل او جنین د نطفې له جوړېدو وروسته د اهلیت لرونکی دی، په دې شرط چې ژوندی پیدا شي. د حمل د ژوند او مړینې د اختلاف په صورت کې، باید د هغه ژوندی پیدایښت ثابت شي.

(۲) حمل او جنین لاندې حقوق لري:

- ۱- موصي له کېدای شي، په دې شرط چې ژوندی پیدا شي.
- ۲- مقررله، کېدای شي.
- ۳- موهوب له، کېدای شي.
- ۴- د هغه اسقاط جایز ندی او پر سقط کوونکي دیت لازمېږي.
- ۵- د هغه مور او پلار دنده لري چې د امکان په صورت کې د هغه د

رنځ درملنه وکړي.

۶- مور او پلار نشي کولای چې له طبي لارښوونو څخه خلاف داسې عمل وکړي چې هغه معيوب دنيا ته راشي .

د ميت حقوق

شپږمه ماده :

(۱) ميت، په لاندې مواردو کې د حق او ملکيت موضوع گرځي:
۱- مقرله، قرارنيسي .

۲- په هغه صورت کې چې وژل شوی وي، ديت په دۀ پورې اړه لري او د جنايت ديت وروسته له وژل کېدوهم د ميت په ملکيت کې داخلېږي او وارثانو ته نه رسېږي ، بلکه د ميت په پور يائي په خيرات کې لگلول کېږي .

۳- په ثلث باندې د هغه د وصيت په صورت کې ، د هغه مطابق عمل کېږي .

۴- د خپل مال له ترکي څخه د تجهيز او تکفين په اندازه دحق

معالجه کنند .

۶- والدين نمی توانند بر خلاف دستورات طبي عملی را انجام دهند که او معيوب به دنيا بيايد.

حقوق ميت

ماده ششم:

(۱) ميت، در موارد ذيل موضوع حق و ملکيت قرار می گيرد:
۱- مقرله، قرارمی گيرد.

۲- در صورتی که به قتل رسیده باشد، ديه به او تعلق می گيرد و ديه جنايت بعد از قتل نیز در ملکيت ميت داخل می شود و به ورثه نمی رسد، بلکه در دين ميت يا برای خيرات او به مصرف می رسد .

۳- در صورت وصيت او به ثلث، وفق آن عمل می شود.

۴- از ترکۀ مال خود به اندازه تکفين و تجهيز ذبح

خاوند دی .

۵- په منقرض الاخر وقف کې د موقوف عليهم له انقراض وروسته، موقوفه د واقف یا د هغه د ورثې ملکیت ته ورگرځي.

(۲) د میت وصیت ، د دې قانون د حکمونو مطابق لازم الاجراء دی .

(۳) د میت د بدن تشریح منع ده ، خو دا چې د هغه په اجازه مخکې له مړینې یا د عدلي او قضایي مراجعو په اجازه د حقیقت د څرگندولو لپاره وي .

رشد

اوومه ماده :

(۱) رشد په مالي تصرفاتو او معاملاتو کې د شخص قابلیت دی ، داسې چې له غبن سره مخامخ نشي.

(۲) د اهلیت نه لرونکی او یا ناقص شخص پدې قانون کې د درج شوي ولایت او وصایت د حکمونو تابع دی .

می باشد.

۵- دروقف منقرض الآخر بعداز انقراض موقوف عليهم، موقوفه به ملکیت واقف یا ورثه او بر می گردد.

(۲) وصیت میت، مطابق احکام این قانون لازم الاجرا می باشد .

(۳) تشریح بدن میت ممنوع است، مگر اینکه با اجازه او قبل از مرگ یا اجازه مراجع عدلی و قضایی به منظور کشف حقیقت باشد.

رشد

ماده هفتم:

(۱) رشد قابلیت شخص است در معاملات و تصرفات مالی، طوریکه مواجهه با غبن نشود.

(۲) شخص فاقد و یا ناقص اهلیت تابع احکام ولایت و وصایت مندرج در این قانون می باشد.

درېيم فصل

غايب

دغايب شخص تعريف

اتمه ماده :

(۱) غايب د دې فصل په مفهوم عبارت دی له :

۱- معلوم الحيات غايب : هغه شخص دی چې ژوندني معلوم وي، که څه هم مکان ئې معلوم وي يا نامعلوم او که اړيکي ورسره شوني وي يا نه وي .

۲- مجهول الحيات غايب (مفقود الخبر غايب): هغه شخص دی چې د عرف له نظره د هغه له غيبته اوږده موده تېره شوې وي او له ژوند او مرگي څخه ئې خبر موجود نه وي .

معلوم الحيات اومجهول الحيات غايب

نهمه ماده :

فصل سوم

غايب

تعريف شخص غايب

ماده هشتم :

(۱) غايب به مفهوم اين فصل عبارت است از :

۱- غايب معلوم الحيات : شخصي است که حيات او معلوم بوده گرچه مکان او معلوم باشد يا نامعلوم و ارتباط با او ميسر باشد يا نباشد.

۲- غايب مجهول الحيات (غايب مفقود الخبر): شخصي است که از غيبت او به نظر عرف مدت طولاني گذشته و از حيات يا ممات او خبري موجود نباشد.

غايب معلوم الحيات ومجهول الحيات

ماده نهم :

(۱) که چپرې معلوم الحیات غایب د خپلو مالونو د اداره کولو لپاره وکیل ونلري، محکمه په خپله یا د ذینفع شخص یا اشخاصو په غوښتنې سره یو یا څو کسان د امین او ناظر په توګه ټاکي تر څو د خلکو حقوق د هغه له مالونو څخه ورکړي او پاتې وساتي.

(۲) که چپرې مجهول الحیات غایب د خپلو مالونو د اداره کولو لپاره وکیل انتصاب کړی وي یا هغه شخص (ولي، وصي او قيم) چې د قانون په حکم د هغه د مالونو په اداره کولو باندې ملزم وي، د مالونو اداره کول یې د ده تر حضور یا طبیعي مړینې یا یې په حکمي مرګ د حکم تر صادرېدو پورې د هغوی لخوا صورت مومي، خو داچې ولي، وصي او قيم مړ شي یا یې واک زایل شي.

(۳) که چپرې مجهول الحیات غایب د خپلو مالونو د اداره کولو لپاره وکیل انتصاب کړی نه وي یا هغه

(۱) هرگاه غایب معلوم الحیات برای اداره اموال خویش وکیل نداشته باشد، محکمه خود یا در اثر تقاضای شخص یا اشخاص ذینفع، شخص یا اشخاصی را به حیث امین و ناظر تعیین می نماید تا حقوق مردم را از اموال او بپردازد و بقیه را حفظ نمایند.

(۲) هرگاه غایب مجهول الحیات برای اداره اموال خویش وکیل انتصاب نموده یا شخصی که به حکم قانون (ولی، وصی و قیم) ملزم به اداره اموال او باشد، اداره اموال الی حضور یا مرګ طبیعی یا صدور حکم به مرګ حکمی او از طرف آنها صورت می گیرد، مگر اینکه وکیل، ولی، وصی و قیم بمیرند یا صلاحیت آنها زایل گردد.

(۳) هرگاه غایب مجهول الحیات برای اداره اموال خویش وکیل انتصاب نه نموده یا شخصی که به

شخص چې د قانون په حکم د هغه د مالونو په اداره کولو ملزم شوی وي، موجود نه وي، محکمه پخپله یا د ذینفع اشخاصو د غوښتنې له مخې، د هغه د مجهول الحیات والي له تثبیت څخه وروسته یو شخص یا اشخاص، د هغه د مالونو د اداره کولو لپاره د امین یا ناظر په توګه ټاکي .

د غایب د مال ساتنه او څارنه

لسمه ماده :

حفظ و نظارت اموال غایب

ماده دهم:

(۱) د غایب شخص د مال ساتنه او څارنه د هېواد د ننه د امین تر ټاکلو پورې د هغه ځای د شیعہ عالم په غاړه ده چې له مجتهد شیعہ څخه نیابت ولري.

(۲) د غایب شخص د مال ساتنه او څارنه د هېواد نه بهر د امین تر ټاکلو پورې د افغانستان د سفارت یا قونسلګرۍ په غاړه ده. سفارت یا قونسلګرۍ مکلفه ده، چې موقتي امین وټاکي او دغه جريان دې د

(۱) حفظ و نظارت اموال شخص غایب در داخل کشور الی انتصاب امین بر عهده عالم شیعہ محل است که از مجتهد شیعہ نیابت داشته باشد.

(۲) حفظ و نظارت اموال شخص غایب در خارج کشور الی انتصاب امین به عهده سفارت یا قونسلګری افغانستان می باشد. سفارت یا قونسلګری مکلف است، امین مؤقت را انتصاب وجریان راغرض طی

مراحل قانونی از طریق وزارت امورخارجیه به ستره محکمه پیشنهاد نماید.

شرایط امین

ماده یازدهم:

(۱) شخص امین واجد شرایط ذیل می باشد:

۱- دارای اهلیت تصرف در اموال و حقوق مالی باشد.

۲- دارای توانایی لازم جهت حفظ و اداره اموال غایب باشد.

۳- تضمین معتبر ارائه کند.

۴- دعوی حقوقی و جزایی علیه غایب نداشته باشد.

۵- به حکم محکمه مفلس شناخته نشده باشد.

(۲) وارثی که واجد شرایط مندرج فقره (۱) این ماده باشد، بر دیگران حق تقدم دارد.

قانونی پروانو د تپولو لپاره د بهرنیو چارو د وزارت له لاری سترې محکمې ته وړاندیز کړي.

د امین شرطونه

یوولسمه ماده :

(۱) امین شخص د لاندې شرطونو لرونکی وي :

۱- په مالونو او مالي حقوقو کې د تصرف اهلیت ولري.

۲- د غایب د مالونو د ساتني او اداره کولو لپاره لازمه وړتیا ولري.

۳- د اعتبار وړ ضمانت ورکړي .

۴- د غایب په علیه حقوقی او جزایی دعوی ونلري.

۵- د محکمې په حکم سره مفلس یا ناچاره نه وي گڼل شوی.

(۲) هغه وارث چې د دې مادې په (۱) فقره کې د درج شوو شرطونو لرونکی وي، په نورو د لومړیتوب حق لري.

د ناظر ډولونه

دوولسمه ماده :

(۱) ناظر د دې فصل په مفهوم هغه شخص دی چې د امین د اجراءاتو د څارنې په مقصد د محکمې له خوا مقرر شوی وي او په دوه ډوله دی :

۱- استصوابي ناظر: هغه شخص دی چې د امین د تصرفاتو سموالی (صحت) د ده په منځنۍ یا وروستۍ اجازې پورې تړلی وي .

۲- اطلاعي ناظر: هغه شخص دی چې امین د غایب په مال کې له خپلو تصرفاتو څخه ده ته خبرورکوي، خو کولای شي چې د هغه له نظر نه مخالف عمل وکړي.

د امین مکلفیت

دیارلسمه ماده :

(۲) اطلاعي ناظر مکلف دی چې د امین له خیانت او غیر قانوني تصرفاتو څخه محکمې ته رپوټ ورکړي.

انواع ناظر

ماده دوازدهم:

(۱) ناظر به مفهوم این فصل شخصی است که به منظور مراقبت از اجراءات امین از طرف محکمه تعیین گردیده و به دو قسم می باشد:

۱- ناظر استصوابی: شخصی است که صحت تصرفات امین منوط به اذن قبلی یا بعدی او می باشد.

۲- ناظر اطلاعی: شخصی است که امین از تصرفات خود در اموال غائب به او اطلاع می دهد، ولی می تواند مخالف نظر او عمل کند.

(۲) ناظر اطلاعی مکلف است از تصرفات خلاف قانون و خیانت امین به محکمه گزارش دهد.

مکلفیت امین

ماده سیزدهم:

- (۱) امین لاندې مکلفیتونه لري:
- ۱- د غایب د مال په سم اداره کولو کې پاملرنه او د هغو ساتل .
- ۲- د ضایع کېدونکو مالونو پلورل، بدلول، یا مصرف په داسې توګه چې د غایب مصلحت پکې وي .
- ۳- د غائب د واجب النفقه اشخاصو د نفقې اداء کول او د هغه د پورونو ورکول .
- ۴- دهغه شخص یا اشخاصو مشروع اجرت ورکول چې مخکې له دۀ نه یې د غایب د مال ساتنه کړې ده او یایې د ساتنې او اداره کولو لپاره اقدامات ترسره کړيدي .
- ۵- د غایب د طلباتو او هغو مالونو لاسته راوړل چې دۀ ته په میراث کې رسېږي. د مدیون د امتناع په صورت کې، امین د مدیون پر علیه د عوي اقامه کوي، خو نشي کولای چې د غایب په زیان سوله وکړي .
- ۶- د غایب د غیر منقولو مالونو
- (۱) امین دارای مکلفیت های ذیل می باشد:
- ۱- اهتمام به اداره صحیح اموال غایب و حفظ آن.
- ۲- فروش ، تبدیل یا مصرف اموال ضایع شدنی به ترتیبی که مصلحت غایب در آن تأمین شده بتواند.
- ۳- اداء نفقه اشخاص واجب النفقه غایب و پرداخت دیون او.
- ۴- تأدیة اجرت مشروع شخص یا اشخاصی که قبل از او اموال غایب را حفظ کرده و یا اقداماتی جهت حفظ و اداره آن انجام داده اند.
- ۵- حصول طلبات غایب و اموالی که به او به ارث می رسد. در صورت امتناع مدیون، امین علیه مدیون اقامه دعوی می کند ، ولی نمی تواند به ضرر غایب صلح نماید.
- ۶- عدم فروش اموال غیرمنقول

غایب. ولی هرگاه اداء دین یا پرداخت نفقه اشخاص واجب النفقه غایب متوقف بر آن باشد، در این صورت امین می تواند با اجازه محکمه آن را بفروشد.

۷- ایفاء تمام تعهدات لازم الوفاء غایب.

۸- ارائه گزارش سالانه اجراءات و تسلیم اموال غایب باصورت حساب آن در پایان وظایف خود به محکمه.

۹- عدم خرید اموال غایب برای خود یا اصول یا فروغ خود و عدم فروش اموال خود یا اصول یا فروغ خود به غایب بدون اذن محکمه.

(۲) هرگاه امین از مکلفیت های مندرج فقره (۱) این ماده تخطی نماید، در صورت تعدی و تفریط ضامن جبران خسارات وارده به غایب می باشد و

نه پلورنه. خو که چبری د پور ورکره یا د غایب واجب النفقه اشخاصو نفقه په هغه پورې تراو ولري، پدې صورت کې امین کولای شي چې د محکمې په اجازې سره هغه وپلوري.

۷- د غایب د لازم الوفاء ټولو عهدونو ایفاء کول .

۸- محکمې ته د کلني اجراءاتو د رپورت وړاندې کول او خپلو دندو په پای کې له صورت حساب سره ، د غایب د مالونو سپارل .

۹- د محکمې له اذن پرته خپل ځان یا خپلو اصولو یا فروغو ته د غایب د مالونو نه پېرودل او پر غایب باندې د خپل ځان یا د خپلو اصولو او فروغو د مالونو نه پلورل.

(۲) که چبری امین د دې مادې په (۱) فقره کې له درج شوو مکلفیتونو څخه سرغړونه وکړي ، د تعدی او تفریط په صورت کې غایب ته د اووښتو زیانونو د جبران

ضامن دی او د سوء نیت په صورت
کې تر عدلي تعقیب لاندې هم نیول
کېږي.

د امین او ناظر ګوښه کول

خوارلسمه ماده :

امین او ناظر په لاندې حالاتو کې د
محکمې لخوا ګوښه کېږي :

۱- د دې قانون په یوولسمه ماده
کې د درج شوو شرایطو د یوه
د نه لرلو په صورت کې .

۲- په عمدي توګه د دندو د نه
ترسره کولو یا په ترسره کولو کې
نې د تسامح په صورت کې .

۳- د غایب په مال کې د تعدي او
دبیمانه تصرف په صورت کې .

دامین او ناظر د دندې پایته رسېدل

پنځلسمه ماده :

(۱) د امین او ناظر مکلفیتونه په
لاندې حالاتو کې پایته رسېږي :

۱- د غایب حاضرېدل .

۲- د غایب د حقیقي مرګ

درصورت سوء نیت مورد
تعقیب عدلي نیز قرار
می گیرد.

عزل امین و ناظر

ماده چهاردهم :

امین و ناظر در احوال ذیل از طرف
محکمه معزول می گردند:

۱- درصورت فقدان یکی
از شرایط مندرج ماده یازدهم
این قانون.

۲- درصورت عدم انجام وظایف
به طور عمدی یا تسامح در
انجام آن.

۳- در صورت تعدی و تصرف
عدوانی در اموال غایب.

ختم وظیفه امین و ناظر

ماده پانزدهم:

(۱) مکلفیت امین و ناظر در حالات
ذیل خاتمه می یابد:

۱- حاضر شدن غایب.

۲- معلوم شدن مرګ حقیقي

خرگندبدل .

۳- د غایب د مرگ د حکم صادربدل .

(۲) د امین او ناظر اجوره د غایب له مال څخه د محکمې په واسطه ورکول کېږي .

د حکمي مرگ شرطونه

شپاړسمه ماده :

(۱) ورته، ولي، وصي يا موصي له د لاندې حالاتو د یوه د پلي کېدو په صورت کې کولای شي له محکمې څخه د غایب د حکمي مرگ صادربدل وغواړي:

۱- له وروستي خبر څخه چې د غایب له ژوند نه رسېدلی وي، ډېره موده تېره شوې وي چې عادتاً تر دې وخته پورې ژوندی نه پاتې کېږي .

۲- که چېرې د اشخاصو یوه ډله په یوه پېښه کې هلاکه شي او اطمینان پیدا شي چې غایب د هغو په منځ کې حضور لرلی دی .

غایب .

۳- صدور حکم مرگ غایب .

(۲) اجرت امین و ناظر از مال غایب توسط محکمه پرداخت می شود.

شرایط مرگ حکمي

ماده شانزدهم:

(۱) ورته، ولي، وصي يا موصي له درصورت تحقق یکی از حالات ذیل می تواند، صدور مرگ حکمي غایب را از محکمه تقاضا نماید:

۱- از آخرین خبری که از حیات غایب رسیده، مدت مدیدی سپری شده باشد که عادتاً تا این مدت زنده نمی ماند.

۲- هرگاه جمعی از اشخاص در یک حادثه هلاک گردند و اطمینان حاصل شود که غایب در میان آنها حضور داشته است.

(۲) دشخص له غیت څخه د لسوکلونو مودې په تېرېدوسره یاد قاضي په اذن له څلوروکلونو پلټنې (تفحص) او د هغه له نه پیدا کېلو وروسته هم محکمه کولی شي د ورثې په غوښتنه د ترکې د وېشلو او د زوجې په غوښتنه دغایب شخص د زوجې د طلاق حکم صادرکړي.

د حکمي مرګ آثار

اوولسمه ماده :

پر حکمي مرګ مرتب آثار عبارت دي له :

- ۱- د امین د تأمیناتو بېرته سپارل.
- ۲- د موجودو وارثانو تر منځ د غایب د مالونو وېشل .
- ۳- پدې قانون کې د درج شوو حکمونو مطابق د وصیت پوره کول.
- ۴- د وارثانو لخوا دغایب د مؤجلو پورونو اداء کول .

۵- د غایب د زوجیت منحل کېدل وروسته له څلورو کالو پلټنې څخه د مېړه د مړینې د شک په فرض سره،

(۲) با سپری شدن مدت ده سال از غیبت شخص و یا بعد از چهار سال تفحص با اذن قاضي و پیدا نشدن او نیز محکمه می تواند به در خواست ورثه حکم تقسیم ترکه و به درخواست زوجه حکم طلاق زوجه شخص غایب را صادر نماید.

آثار مرګ حکمي

ماده هفدهم:

آثار مرتب بر مرګ حکمي عبارت است از:

- ۱- استرداد تأمینات امین.
- ۲- تقسیم اموال غایب در میان ورثه موجود.
- ۳- اجرای وصیت مطابق احکام مندرج در این قانون.
- ۴- ادای دیون مؤجل غایب از طرف ورثه.

۵- انحلال زوجیت غایب بعد از چهار سال تفحص به فرض شک به موت شوهر، با اجازه

د محکمي په اجازې اود دې قانون له حکمونوسره سم د عدت مودې تېرول. ۶- د بنځې د يقين لرلو د فرض په صورت کې د خپل مېړه په مرگ باندې د زوجيت منحل کېدل، يوې خاصې مودې ته له اعتبار ورکولو پرته او له پلټنې پرته. پدې حالت کې بنځه د وفات عدت ساتي.

د مرگ د حکم له صادرېدلو وروسته، د غايب د ژوند يا مرگ ښکاره کېدل

اتلسمه ماده:

(۱) که چېرې د غايب د مرگ د حکم له صادرېدو وروسته، د دې طبيعي مرگ ثابت شي يا مشخص شي چې د حکمي مرگ په نېټه کې غايب ژوندی وو، کوم اقدامات چې د غايب د حکمي مرگ او د هغه د مهال پر اساس د غايب د مالونو د ساتنې او پاتې کېدو په منظور صورت موندلی، بې اثره دي.

محکمه و سپري نمودن ايام عده مطابق احکام مندرج اين قانون. ۶- انحلال زوجيت در فرض يقين داشتن زوجه به مرگ شوهرش، بدون اعتبار مدت خاصی و بدون تفحص. در اين حالت زوجه عده وفات می گيرد.

معلوم شدن موت يا حيات غايب، بعد از صدور حکم مرگ

ماده هجدهم:

(۱) هرگاه بعد از صدور حکم مرگ غايب، مرگ طبيعي او ثابت گردد يا مشخص شود که در تاريخ مرگ حکمي، غايب زنده بوده است، اقداماتي که بر اساس مرگ حکمي و زمان آن، به منظور حفظ و بقای اموال غايب صورت گرفته، بې اثر می باشد.

(۲) که چپرې د طبيعي مړينې نېټه، د ترکې په وېشلو يا نورو حقوقي اعمالو کې بدلون را منځ ته کړي، د هغه مطابق عمل کېږي، لکه دا چې که د وارثانو تعداد کم شي، د غايب مالونه د هغو کسانو له تصرف څخه چې په فرض سره وارث ندي وځي او د حقيقي وارثانو په منځ کې وېشل کېږي .

(۳) که چپرې د غايب د مرګ د حکم له صادرېدلو وروسته، د ده ژوند معلوم شي، هغه مالونه چې د وارثانو يا موصي له لخوا قبض شوي وي، د موجوديت په صورت کې د هغو عین اود نه موجوديت په صورت کې د هغو مثل هغه ته مستردېږي .

د غايب د بنځې نفقه

نولسمه ماده :

که چپرې غايب شخص داسې مال ولري چې د بنځې نفقه له هغه څخه ورکول کېږي يا د هغه پلار يا نيکه ژوندي وي چې د هغه د بنځې نفقه

(۲) هرگاه تاريخ فوت طبيعي، تغييری در تقسيم ترکه يا ديگر اعمال حقوقي ايجاد کند، مطابق آن عمل می گردد، مانند اينکه اگر تعداد وارث کم شود، اموال غايب از تصرف کسانی که به فرض وارث نيستند، خارج می شود و در میان وارثان حقيقي تقسيم می گردد.

(۳) هرگاه بعد از صدور حکم مرګ غايب، حیات او معلوم شود، اموالی که توسط ورثه يا موصی له قبض گردیده باشد، در صورت موجوديت، عين آنها و در صورت عدم موجوديت، مثل آنها به او مسترد می شود.

نفقه زوجه غايب

ماده نهم :

هرگاه شخص غايب دارای مالی باشد که نفقه زوجه از آن پرداخت شود يا پدر و پدرکلان او زنده باشد که نفقه زوجه او را

بپردازد، در این صورت زوجه در فرض شک به بقای شوهر، باید صبر کند تا خبر مرگ طبیعی غایب برسد، ولی تبرع غیر زوج و پدر و جد شوهر موجب صبر کردن زن نمی شود.

نکاح دوم زوجانه

ونفقه او

ماده بیستم:

(۱) هرگاه حیات شخص غایب در فرض یقین زوجه به فوت او بعد از صدور حکم مرگ و بعد از انقضای عده و حتی بعد از ازدواج با مردی دیگر، معلوم شود، زوجیت اول باقی بوده و زوجیت دوم باطل است، ولی زن در فرض آمیزش جنسی با مرد دومی باید عده نگهدارد. اما در صورتی که بعد از چهار سال فحوص به امر محکمه و طلاق

ورکری، پدې صورت کې باید بنسخه د مېړه د بقا په فرض شک سره صبر وکړي، ترڅو د غایب د طبیعي مرگ خبر ورته ورسېږي، خو د غیر زوج او د مېړه د پلار او نیکه تبرع (بېگڼه) د صبر موجب نه کېږي.

د بنځې دوه یمه نکاح او د هغې

نفقه

شلمه ماده :

(۱) که چېرې د غایب شخص ژوند، په فرض سره د هغه په مرگ د بنځې د یقین وروسته د مرگ د حکم له صادرېدو او وروسته د عدې له تېرېدو او حتی له بل سړي سره له واده کولو وروسته معلوم شي، لومړی زوجیت باقی پاتې دی او دوه یم زوجیت باطل دی خو بنسخه باید له دوه یم سړي سره د جنسي یو ځای والي په فرض سره خپل عدت وساتي. خو په هغه صورت کې وصې د محکمې په امر له څلورو کلونو

زوجہ و انقضای عده،
حیات غایب معلوم گردد،
اثری در زوال نکاح اول
به وجود نمی آورد
وزن مختار است با هر مردی
بخواهد ازدواج کند و اگر
بعد از عده شوهر کرده باشد،
عقد دوم بحال خود
باقی می باشد.

(۲) بر فرض معلوم شدن حیات
غایب، زوجہ او بهر حال مستحق
نفقة است. در فرض چهار سال
فحص به دستور محکمه،
زن تا آخر عده خود مستحق
نفقه است.

رجعی بودن طلاق محکمه

ماده بیست و یکم:

طلاق محکمه رجعی می باشد.
در صورتی که غایب قبل از انقضای
عده حاضر گردد، می تواند رجوع
کند، ولی زوجہ عده وفات
می گیرد.

پلتنی او د بنخې له طلاق او دعدت
له تېرېدو وروسته دغایب ژوند
معلوم شي، د لومړۍ نکاح په زوال
کې کومه اغېزه منځ ته نه راوړي
او بنځه مختاره ده له هر سړي سره
چې وغواړي واده وکړي او که
چېرې ئې د عدت له تېرېدو
وروسته، مېړه کړی وي، دوه یم
عقد په خپل حال باقي پاتې دی.

(۲) د غایب د حیات د معلومېدلو په
فرض، د هغه بنځه په هر حالت کې
د نفقي مستحقه ده. د محکمې په
دستور د څلور کاله پلتنې په قرض
سره، بنځه د خپل عدت تر آخره
پورې د نفقي مستحقه ده.

د محکمې د طلاق رجعی والی

یوویستمه ماده:

د محکمې طلاق رجعی وي. په هغه
صورت کې چې غایب د عدت له
تېرېدلو څخه مخکې حاضر شي،
کولای شي رجوع وکړي، خو بنځه
به د وفات عدت تېروي.

د طبيعی مرگ خبر

دوه ویشتمه ماده :

که چېرې د طبيعی مرگ خبر د څلورو کالو پلټنې په ترڅ کې یا وروسته له هغه او د طلاق د عدې له پوره کېدو مخکې او یا دهغې له تېرېدو وروسته ورسپېرې، بنځه د وفات عدت تېر وي.

د بنځې مړینه د مړینې د عدتپه ترڅ کې

درویشتمه ماده :

که چېرې بنځه د وفات په عدت کې مړه شي او وروسته له هغې د غایب حیات یا مرگ معلوم شي ، پدې صورت کې یوله بل څخه ارث وړي.

دقانوني وکیل دواک نشتوالی

څلېریشتمه ماده :

که چېرې قانوني وکیل د غایب شخص د مدني او ټولنيزو مکلفیتونو د سر ته رسولو واک او اجازه ونلري، په هرخاص مورد کې، محکمه دی

خبر مرگ طبيعی

ماده بیست و دووم:

هرگاه خبر مرگ طبيعی در خلال چهار سال تفحص یا بعد از آن و قبل از اتمام عدۀ طلاق و یا بعد از انقضای آن برسد، زوجه عدۀ وفات می گیرد.

فوت زوجه در اثناء عدۀوفات

ماده بیست و سوم:

هرگاه زوجه در اثناء عدۀ وفات بمیرد و بعد از آن حیات یا مرگ غایب معلوم شود، در این صورت از یکدیگر ارث می برند.

عدم صلاحیت وکیل قانونی

ماده بیست و چهارم:

هرگاه وکیل قانونی صلاحیت و اذن انجام تکالیف مدنی و اجتماعی شخص غایب را نداشته باشد، در هر مورد خاص، محکمه او را یا شخص

يا بل شخص د هغو مامور گڼځوي.

دیگری را مامور آن می نماید.

خلورم فصل

فصل چهارم

حجر

حجر

د حجر تعريف او ډولونه

تعريف واقسام حجر

پنځه ويستمه ماده :

ماده بیست و پنجم:

(۱) حجر ددې فصل په مفهوم په مالونو او مالي حقوقو کې د تصرف لپاره د شخص د اهليت له فقدان يا نقصان څخه عبارت دی چې موارد يې دغه قانون ټاکي .

(۱) حجر به مفهوم این فصل عبارت از فقدان یا نقصان اهلیت شخص است برای تصرف در اموال و حقوق مالی که موارد آن را این قانون تعیین می کند.

(۲) محجور هغه شخص دی چې د مال په اداره کولو کې د متعارف عقلي توان د نه لرلو په علت په واقعي يا ادعایي صورت په خپلو مالونو يا مالي حقوقو کې له تصرف څخه منع وي.

(۲) محجور شخصی است که به علت نداشتن توان متعارف عقلي در اداره اموال به صورت واقعي یا ادعایی از تصرف در اموال و حقوق مالی خود ممنوع می باشد.

(۳) حجر په دوه ډوله دی :

(۳) حجر به دو قسم می باشد:

۱- مسلوب العبارة: هغه شخص دی چې د هغه فعل او قول په مالي عقودو او ایقاعاتو کې باطل وي .

۱- مسلوب العبارة: شخصی است که فعل و قول او در عقود و ایقاعات باطل می باشد.

۲- فعلي حجر: هغه شخص دی

۲- حجر فعلي: شخصی است که

چې په خپلو مالونو او مالي حقوقو کې د تصرف حق ونلري .
 حق تصرف در اموال و حقوق مالی خود را نداشته باشد .

د حجر سبونه

شپرویشتمه ماده :

(۱) د حجر سبونه عبارت دي له:

۱- صغر .

۲- لپونتوب .

۳- سفه .

۴- افلاس .

اسباب حجر

ماده بیست و ششم:

(۱) اسباب حجر عبارت است از:

۱- صغر .

۲- جنون .

۳- سفه .

۴- افلاس .

(۲) محکمه کولی شي د مصالحو له په پام کې نیولو سره، هغه اشخاص چې د هغو تصرفات د هغوی په مالونو کې غیر عقلاني وي، د دوی د تصرفاتو ټول یا یوه برخه محجور اعلان کړي .

(۲) محکمه می تواند با رعایت مصالح، اشخاصی را که تصرفات ایشان در اموال شان غیر عقلانی باشد، از همه یا قسمتی از تصرفات شان محجور اعلان نماید .

درشد سن

اووه ویشتمه ماده :

(۱) دهلک او نجلۍ لپاره د رشد

سن ددې قانون په څلور نوي یمه

ماده کې درج شوی سن دی .

له نوموړي سن څخه دمخه د رشد

سن رشد

ماده بیست وهفتم:

(۱) سن رشد برای پسر و دختر

سن مندرج ماده نود و چهارم این

قانون می باشد.

اثبات رشد قبل از سن مذکور

عند الضرورت در محکمه صورت می گیرد.

(۲) رشد سن بلوغ برای انجام تکالیف عبادی بر اساس فتوای معتبر فقهی عمل می گردد.

مجنون

ماده بیست و هشتم:

(۱) جنون: عبارت از عارضه ای است که موجب اختلال عقل و اراده و فقدان شعور متعارف در انسان گردیده و به دو قسم می باشد:

۱- جنون دوره ای .

۲- جنون دایمی.

(۲) جنونی که عدم قابلیت مجنون را در تصرف اموال و حقوق مالی ثابت کند، موجب حجر می گردد.

(۳) تصرف مجنون در اموال و حقوق مالی باطل است. مجنون دوره ای در حال افاقه از این

اثبات عندالضرورت، به محکمه کی صورت مومی .

(۲) د بلوغ په سن کې د عبادي تکليفونو د سرته رسولو لپاره د فقهي معتبرې فتوي پر بنسټ عمل کېږي.

لېونتوب

اته ويستمه ماده :

(۱) لېونتوب: عبارت له هغې عارضې څخه دی چې په انسان کې د عقل او ارادې د مختل کېدو او د متعارف شعور د نشتوالي لامل ګرځي او په دوه ډوله دی :

۱- دوره يي لېونتوب .

۲- دایمي لېونتوب .

(۲) هغه لېونتوب چې د مالونو او مالي حقونو په تصرف کې د لېوني نه قابلیت ثابت کېږي، د حجر لامل ګرځي .

(۳) د لېوني تصرف په مالونو او مالي حقونو کې باطل دی. دوره ئي لېوني د روغتيا (افاقې) په حال کې

لدې حکم څخه مستثنې دی او د اختلاف په صورت کې باید د افاقې حالت ثابت شي .

سفیه

نهنه ویشتمه ماده :

(۱) سفیه: هغه بالغ او عاقل انسان دی چې د هغه شعور د مالونو او مالي حقونو په اداره کولو کې د متعارف عقل په کچه نه وي .

(۲) د سفیه تصرفات په مالونو او مالي حقونو کې، اگر که په ذمه وي، نافذ ندي .

(۳) د سفیه غیر مالي تصرفات نافذ دي، مگر دا چې مالي آثار ولري، لکه نکاح او صلح چې پدې صورت کې ولي هغه تعیین او قبض کوي .

مفلس

دېرشمه ماده :

(۱) مفلس هغه شخص دی چې اوسني پورونه د ده له مالونو څخه

حکم مستثنې می باشد و در صورت اختلاف باید حالت افاقه ثابت شود.

سفیه

ماده بیست ونهم:

(۱) سفیه: انسان بالغ و عاقلی است که شعور او در اداره اموال و حقوق مالی به میزان عقل متعارف نباشد.

(۲) تصرفات سفیه در اموال و حقوق مالی، هر چند در ذمه، غیر نافذ می باشد.

(۳) تصرفات غیر مالی سفیه نافذ است، مگر اینکه آثار مالی داشته باشد، مانند نکاح و صلح که در این صورت ولی آن را تعیین و قبض می نماید.

مفلس

ماده سی ام:

(۱) مفلس شخصی است که دیون حال او بیشتر از اموالش

زیات وي .

(۲) محکمه د لاندې شرطونو په ټولېدو سره د شخص د حجر حکم د افلاس په خاطر صادر وي :

۱- په هغه صورت کې چې د هغه پورونه ثابت شي .

۲- په هغه صورت کې چې اوسني پورونه ئې دده له مال څخه زیات وي .

۳- په هغه صورت کې چې ځیني پور لرونکو د مفلس د مالونو بندېدو او د هغه د مالي تصرفاتو د منع کېدلو غوښتنه کړې وي .

(۳) محکمه نشي کولای چې د پور لرونکو له غوښتنې څخه پرته د شخص د افلاس او په مالونو او مالي حقونو کې د تصرف د منع کېدلو حکم صادر کړي .

(۴) د محکمې د حکم صادرېدل د مفلس پر علیه، د هغه موده لرونکي پورونه اوسني نه گرځوي .

باشد.

(۲) محکمه، با اجتماع شرایط ذیل حکم حجر شخص را به خاطر افلاس صادر می نماید:

۱- در صورتی که دیون او ثابت شود.

۲- در صورتی که دیون حال او بیشتر از اموالش باشد.

۳- در صورتی که برخی از طلبکاران تقاضای توقیف اموال مفلس و منع تصرفات مالی او را نموده باشند.

(۳) محکمه نمی تواند بدون تقاضای طلبکاران حکم افلاس و ممنوعیت تصرف در اموال و حقوق مالی شخصی را صادر نماید.

(۴) صدور حکم محکمه علیه مفلس، دیون مدت دار او را حال نمی گرداند.

د مفلس تصرفات د حکم لهصادرېدو څخه وروسته

يودېرشمه ماده :

په مالونو او مالي حقوقو کې د مفلس ټول تصرفات د افلاس د حکم له صادرېدلو څخه وروسته چې د پور لرونکو په ضرروي، باطل دي. د مفلس او د هغه د واجب النفعه کسانو د ژوند خرڅ په متعارف حد کې لدې حکم څخه مستثني دي .

د مفلس اقرار

دوه دېرشمه ماده :

که چېرې مفلس د افلاس د حکم له صادرېدلو وروسته، د بل په ګټه او د ځان پر عليه د پور يا ذمه وار قرارداد چې د پور لرونکو په ضرر باندې وي، اقرار وکړي، دا اقرار د منلو وړ دی، خو مقرله د هغو پور لرونکو په جمله کې چې مالونه د هغو په منځ کې وېشل کېږي، نه شمېرل کېږي، خو دا چې

تصرفات مفلس بعد ازصدور حکم

ماده سي ویکم:

کلیه تصرفات مفلس بعد از صدور حکم افلاس، در اموال و حقوق مالی که به زیان طلبکاران باشد، باطل است. مصارف زندگی مفلس و اشخاص واجب النفعه او در حد متعارف از این حکم مستثني است.

اقرار مفلس

ماده سي ودوم:

هرگاه مفلس بعد از صدور حکم افلاس، به نفع دیگری و عليه خود به دین یا قرارداد تعهد آوری که به زیان طلبکاران باشد، اقرار کند، این اقرار قابل قبول می باشد، اما مقرله در جمله طلبکارانی که اموال بین آنها تقسیم می شود، قرار نمی گیرد، مگر این

پورلرونکي د هغه د اقرار تاييد وکړي. که طلبکاران اقرار او را تاييد کنند.

د محکمې په واسطه د مفلس د مالونو پلورل

دري دېرشمه ماده :

(۱) محکمه د مفلس د ټولو مالونو د پلورنې حکم صادروي. د پلورنې بدل (قيمت) د هغه د پور لرونکو د پور په تناسب د هغو په منځ کې وېشل کېږي. لاندیني مالونه لږدي حکم څخه مستثنی دي :

۱- داستوگنې کور په متعارفه کچه.
۲- د سورلی (نقلیه) لازم وسایط په متعارفه کچه.
۳- د کسب لازم وسایل او سامان آلات .
۴- د کور ضروري اسباب .

(۲) د دې مادې په (۱) فقرې کې درج شوي مالونه پداسې حالاتو کې د استثناء په ډول منل کېږي چې د هغونه درلودل دمحکمې په نظر

ماده سی وسوم:

(۱) محکمه به فروش تمام اموال مفلس حکم صادر می نماید، بدل فروش بین طلبکاران او به تناسب طلب آنها تقسیم می گردد . اموال ذیل از این حکم مستثنی است :

۱- خانه مسکونی در حد متعارف.
۲- وسایط نقلیه لازم در حد متعارف.
۳- وسایل و سامان آلات لازم شغلی.
۴- اثاثیه ضروری منزل.

(۲) اموال مندرج فقره (۱) این ماده در حالاتی من حیث استثنا پذیرفته می شود که نداشتن آنها برای مفلس به نظر محکمه

مفلس ته د سختی او مشقت باعث
وگرځي.

دپور لرونکو د لومړیتوب حق

څلور دېرشمه ماده :

که چېرې پور لرونکی خپل عین مال
چې مفلس له هغه څخه په نسبه
پېرلی دی، ومومي، په اخیستلو کې
ئې له نورو پور لرونکو څخه مخکې
حق دار دی.

د مفلس نه بندي کېدل

پنځه دېرشمه ماده :

مفلس مکلف دی چې د مالونو
له وپشلووروسته خپل باقي پورونه په
هغه ډول چې محکمه یې ورته
تعیینوي، ورکړي. محکمه نشي
کولای چې د ټول پور د ورکړې د
بې وسې په وجه، مفلس حبس
کړي.

په حجر حکم کول

شپږ دېرشمه ماده :

(۱) دسفیه او مجنون حجر، د هریوه

موجب سختی و مشقت
گردد.

حق تقدم طلبکاران

ماده سی وچهارم

هرگاه داین عین مالی را که
مفلس از او نسبه خریده است،
بیابد، در گرفتن آن بر سایر
طلبکاران دارای حق تقدم می
باشد.

عدم حبس مفلس

ماده سی و پنجم:

مفلس مکلف است، بعد از
تقسیم اموال، باقی مانده دیون
خود را طوری که محکمه تعیین
می کند، پردازد. محکمه
نمی تواند بدلیل عدم تمکن
تأدیة تمام دیون، مفلس را حبس
نماید.

حکم به حجر

ماده سی و ششم:

(۱) حجر سفیه و مجنون، با ظهور

د اوصافو په بنکاره کېدو سره د قانون د حکم پر بنسټ صورت مومي. اوصاف هر یک از آنها بر اساس حکم قانون صورت می گیرد.

(۲) که چېرې محکمه ددې مادې د (۱) فقرې پر درج شوو اشخاصو باندې د حجر حکم صادر کړي، د حجر د اسبابو د ظهور ټوله موده پکې شاملېږي.

د حکم له صادرېدلو څخه مخکې د سفیه تصرفات

صدور حکم

اووه دېرشمه ماده :

ماده سی وهفتم:

که چېرې محکمه د سفیه د حجر حکم صادر کړي، پدې صورت کې د هغه پخواني تصرفات چې په مالونو یا مالي حقونو کې یې دسغه په حالت کې ترسره کړي دي، باطل دي، پدې شرط چې د هغه په مصلحت نه وي. د سفیه معاملې د نه رشد له امله مطلقاً باطلې دي.

هرگاه محکمه حجر سفیه را صادر نماید، دراین صورت تصرفات سابق او در اموال و حقوق مالی که در حالت سفیه، انجام داده است، باطل می باشد، مشروط بر اینکه به مصلحت او نباشد. معاملات سفیه به سبب عدم رشد مطلقاً باطل است.

د ممیز صغیر او سفیه مالي تصرفات

اته دېرشمه ماده :

(۱) د ممیز صغیر او سفیه مالي تصرفات په مستقل ډول غیر نافذ دي، یوازې د هغو د ولي، وصي یا قيم په اجازه نافذ گرځي. د ولي، وصي او قيم سکوت (چپ پاتې کېدل) یا بطلان نه اعلانول له موضوع څخه له خبرتیا وروسته چې د اعلان امکان وي، که چېرته د اجازې په منزه وي، د تنفيذ موجب دي .

(۲) که چېرې د ممیز صغیر او سفیه مستقلانه مالي تصرفات، د تعهد متضمن نه وي، لکه د مباحاتو حیازت او د غیر معوضه هېې قبول، نافذ دي، خو د هېې قبض د صغیر د ولي په واسطه معتبر دی.

تصرفات مالي صغیر ممیز و سفیه

ماده سی وهشتم:

(۱) تصرفات مالي صغیر ممیز و سفیه به طور مستقل غیر نافذ بوده، تنها با اجازه ولي، وصي یا قيم آنها نافذ می گردد. سکوت ولي، وصي و قيم یا عدم اعلان ابطال آن بعد از اطلاع بر موضوع و امکان اعلام، اگر به منزله اذن باشد، موجب تنفيذ است .

(۲) هرگاه تصرفات مستقلانه مالي صغیر ممیز و سفیه، متضمن تعهد نباشد، مانند حیازت مباحات و قبول هبه غیر معوض، نافذ است، مگر قبض هبه، توسط ولي صغیر، معتبر می باشد.

د محجورينو ضمان

نهه دپرشمه ماده :

(۱) هغه شخص چې خپل مال په هر عنوان د صغیر یا مجنون په اختیار کې ورکړي او هغه مال تلف شي، نوموړي اشخاص ضامن ندي.

(۲) هغه شخص چې خپل مال له سفیه سره د امانت په توګه اېښودلی وي، سفیه په هغه کې د مالکانه تصرف حق نلري. له سفیه سره د مال د تلف کېدو په صورت کې، ضمان پر هغه لازمېږي.

(۳) که چېرې غیر ممیز صغیر یا مجنون بل (غیر) ته د تاوان سبب وګرځي، د تاوان جبران د هغو له مال څخه صورت مومي. په هغه صورت کې چې ولي د هغو په ساتنه کې کمی کړی وي، هغه د تاوان د جبران مسئول دی.

(۴) که چېرې ممیز صغیر، سفیه یا دافاقي (روغتیا) په حال کې دوره یي مجنون، غیرته د خسارې موجب وګرځي، د زیان د جبران مسئول دي.

ضمان محجورین

ماده سی ونهم:

(۱) شخصي که مال خود را به هر عنوان در اختیار صغیر یا مجنون قرار دهد و آن مال تلف شود، اشخاص مذکور ضامن نیستند.

(۲) شخصي که مال خود را نزد سفیه به امانت گذاشته باشد، سفیه حق تصرف مالکانه در آنرا ندارد. در صورت تلف شدن مال به نزد سفیه، ضمان بر او لازم می گردد.

(۳) هرگاه صغیر غیر ممیز یا مجنون موجب خسارات به غیر گردد، جبران خسارات از مال آنها صورت می گیرد. در صورتی که ولي در نگهداری ایشان تقصیر داشته باشد، او مسئول جبران خسارت می باشد.

(۴) هرگاه صغیر ممیز، سفیه یا مجنون دوره ای در حال افاقه، موجب خسارت به غیر گردد، مسئول جبران خسارت می باشند.

په قصدي توگه د عقل له منځه

ورل

څلورېننتمه ماده :

که چېرې شخص په قصد سره خپل عقل زایل کړي، دا عمل د هغه د مسئولیت دلرې کېدو موجب نه ګرځي.

پنځم فصل

ولایت

د ولایت تعریف او ډولونه

یوڅلورېننتمه ماده :

(۱) ولایت هغه سلطه او اقتدار دی چې د دې قانون له حکمونو سره سم دغیر اړوندکارونو د سرته رسولو لپاره ، په ټاکلوحدودو کې شخص ته ورکول کېږي اود ولایت لرونکي شخص ته ولي او د ولایت دموضوع شخص ته مولي عليه ويل کېږي .

(۲) ولایت په لاندې دوه ډوله دی :

۱- عام ولایت: د هغه شخص په چارو کې چې داهلیت نه لرونکی

زایل نمودن عقل بطور

عمدی

ماده چهلیم:

هرگاه شخص عمداً عقل خویش را زایل نماید، این عمل موجب رفع مسئولیت او نمی گردد.

فصل پنجم

ولایت

تعریف واقسام ولایت

ماده چهل و یکم:

(۱) ولایت سلطه و اقتدار است که مطابق احکام این قانون جهت انجام امور مربوط به غیر در حدود معین به شخص داده می شود و به شخص دارنده ولایت، ولی و به شخص موضوع ولایت، مولي عليه اطلاق می گردد.

(۲) ولایت به دو قسم ذیل می باشد:

۱- ولایت عام: عبارت از ولایت قاضی مأذون در امور مربوط به

وي د مآذون قاضي له ولايت څخه عبارت دی .
شخص است که فاقد اهليت باشد.

۲- خاص ولايت : د ټاکلو افرادو په اړوندو چارو کې د خاصو اشخاصو له ولايت څخه عبارت دی او په لاندې دوه ډوله دی :

۲- ولايت خاص: عبارت از ولايت اشخاص خاص در امور مربوط به افراد معين بوده و به دو قسم ذيل مي باشد:

- قهري ولايت: پر مولي عليه باندې د پلار او پلرني نيکه له ولايت څخه عبارت دی او د محکمې انتصاب يا تنفيذ ته اړتيا نلري .

- ولايت قهري: عبارت از ولايت پدر و جد پدری بر مولى عليه بوده و نياز به انتصاب يا تنفيذ محکمه ندارد.

- د وصي ولايت : د هغه شخص له ولايت څخه عبارت دی چې د پلار يا پلرني نيکه له طرفه د مولي عليه د چارو سر پرستي کوي.

- ولايت وصی: عبارت از ولايت شخصى است که از طرف پدر يا جد پدری، امور مربوط به مولى عليه را سرپرستى می نمايد.

تر خاص ولايت لاندې اشخاص

دوه څلورېننتمه ماده :

(۱) خاص ولايت پر لاندې اشخاصو اعمالېږي :

(۱) ولايت خاص بر اشخاص ذيل اعمال می گردد:

۱- صغیر .

۲- هغه مجنون چې د هغه د جنون وصف له صغر سره جوخت وي.

۲- مجنونى که وصف جنون او متصل به صغر باشد.

۳- سفیه ، برابره ده چې د هغه د

۳- سفیه، اعم از اینکه وصف سفه

سفه صفت له صفر سره جوخت وي او که نه وي .
او متصل به صفر باشد یا نباشد.

(۲) پرمجنون او سفیه باندي د خاص ولايت اعمالول چي د هغو د سفه او جنون وصف له صفر سره متصل نه وي، د محکمي پر تنفيذ باندي مشروط دی.

د پلار او پلارني نيکه ولايت

دري څلورېنتمه ماده :

(۱) د پلار او پلارني نيکه ولايت د يو بل په اړخ کې دی ، د هغو د هر يوه تصرف د مولي عليه په کارونو کې صحيح دی او د بل په وروستي عمل نه باطلېږي . د مولي عليه په چارو کې، د پلار او پلارني نيکه اختلاف په صورت کې د پلارني نيکه ولايت پر پلار باندي منځکې دی .

(۲) پلار او پلارني نيکه کولای شي چې د يو بل په غياب کې، د بل په اجازه او يا محجورېدلو د هغه، له ځان وروسته لپاره پر مولي عليه وصي تعيين کړي، خو د هغو يوه

ولايت پدر و جد پدری

ماده چهل وسوم:

(۱) ولايت پدر و جد پدری در عرض يکديگراند، تصرف هر يک از آنها در امور مولي عليه صحيح است و با عمل بعدی ديگری باطل نمی شود. در صورت اختلاف پدر و جد پدری در امور مولي عليه، ولايت جد پدری بر ولايت پدر مقدم است.

(۲) پدر و جد پدری می توانند در غياب يکديگر، با اجازه ديگری يا محجور شدن او، برای بعد از خود بر مولي عليه وصي تعيين کنند، اما بازنده بودن يکی از آنها با

په ژوندانه کې په هغه کې د ولایت له شرطونو با وجود ، بل وصي ټاکل کېدای نشي .

وجود شرایط ولایت در او، وصی دیگر تعیین شده نمی تواند.

د خاص ولي شرطونه

څلور څلوېښتمه ماده :

(۱) خاص ولي د لاندې شرطونو لرونکی دی :

۱- بلوغ .

۲- رشد .

۳- په دين کې يووالی (وحدت) .

۴- د مولي عليه د مال په نسبت امانت .

(۲) که چېرې خاص ولي د دې مادې په لومړۍ فقره کې د درج شوو شرطونو لرونکی نه وي، محکمه د مولي عليه لپاره قيم ټاکي.

د وصي واک

پنځه څلوېښتمه ماده :

د وصي د واک حدود د قهري ولي په واسطه ټاکل کېږي . د وصي له ورکړل شوو واکونو بهر تصرفات

شرایط ولي خاص

ماده ټول وچهارم :

(۱) ولي خاص واجد شرایط ذیل می باشد:

۱- بلوغ.

۲- رشد.

۳- وحدت در دين.

۴- امانت نسبت به اموال مولي عليه.

(۲) هرگاه ولي خاص واجد شرایط مندرج فقره (۱) این ماده نباشد، محکمه برای مولي عليه قيم تعیین می نماید.

اختیارات وصي

ماده ټول و پنجم:

حدود اختیارات وصي توسط ولي قهري تعیین می گردد. تصرفات وصي خارج از اختیارات داده شده

باطل می باشد. وصی می تواند با اجازه ولی قهری، وصی بعد از خود را تعیین نماید.

صلاحیت محکمه در نصب

امین

ماده چهل و ششم:

(۱) محکمه می تواند از اثر درخواست شخص ذینفع در حالات ذیل با وجود موجودیت ولی خاص، امین بر اموال مولی علیه نصب نماید:

۱ - در صورتی که ولی توان اداره صحیح اموال را نداشته باشد.

۲ - در صورتی که ولی غایب گردد.

۳ - در صورتی که عدم امانت داری ولی ثابت شود.

(۲) هرگاه علت نصب امین رفع گردد، به درخواست اشخاص ذینفع یا ولی، محکمه حسب احوال، حکم

باطل دی. وصی کولای شی چی د قهری ولی په اجازې سره، له خانه وروسته وصی وټاکي .

د امین په ټاکلو کې د محکمې

واک

شپږ څلوېښتمه ماده :

(۱) محکمه کولای شی د ذینفع شخص په غوښتنه په لاندې مواردو کې د خاص ولی له موجودیت سره سره، د مولی علیه پر مال باندې امین وټاکي :

۱ - په هغه صورت کې چې ولی د مالونو د صحیح اداره کولو توان ونلري .

۲ - په هغه صورت کې چې ولی غایب شي .

۳ - په هغه صورت کې چې د ولی نه امانت داري ثابته شي.

(۲) که چېرې د امین د ټاکلو علت له منځه ولاړ شي، د ذینفع اشخاصو یا ولی په غوښتنه، محکمه له احوالو

<p>عزل امين را صادر مي نمايد .</p> <p><u>موارد سقوط ولايت ولي خاص</u></p> <p>ماده چهل و هفتم:</p> <p>(۱) ولايت ولي خاص درحالات ذيل ساقط و محکمه به درخواست اشخاص ذينفع، قيم تعيين مي نمايد:</p> <p>۱- در صورتی که ولي خاص محجور شود.</p> <p>۲- در صورتی که ولي خاص به اساس عدم لياقت يا خيانت در اموال مولی عليه از طرف محکمه ممنوع التصرف گردد.</p> <p>(۲) در صورت رفع علت سقوط ولايت مندرج فقره (۱) اين ماده، صلاحيت ولي اعاده می گردد.</p>	<p>سره سم، د امين د عزل حکم صادر وي .</p> <p><u>دخاص ولي د ولايت د سقوط موارد</u></p> <p>اووه څلوبښتمه ماده :</p> <p>(۱) د خاص ولي ولايت په لاندې مواردو کې ساقطېږي او محکمه د ذینفع اشخاصو په غوښتنه، قيم ټاکي :</p> <p>۱- په هغه صورت کې چې خاص ولي محجور شي .</p> <p>۲- په هغه صورت کې چې خاص ولي د لياقت د نشتوالي يا د مولی عليه په مال کې د خيانت له امله د محکمې له طرفه ممنوع التصرف وگرځي .</p> <p>(۲) د دې مادې په (۱) فقره کې د درج شوي ولايت د سقوط د علت د لرې کېدو په صورت کې ، د ولي صلاحيت اعاده کېږي .</p>
---	---

قیمومت

اته څلورېننتمه ماده :

(۱) قیم عبارت له امین شخص څخه دی چې د محکمې لخوا د محجور د سرپرستی او د هغه د مالونو د ساتنې لپاره ټاکل کېږي. د شرع د حاکم د ولایت (عام ولایت) ترسره کېدل د هغه په واسطه، قیمومت نومېږي.

(۲) محکمه پخپله یا د ذینفع شخص په غوښتنه، د هغه محجور لپاره چې خاص ولي نلري، قیم ټاکي.

د قیم له ټاکلو څخه مخکې د

محجور د مال اداره کول

نهه څلورېننتمه ماده :

(۱) د محجور د مال اداره کول د محکمې لخوا د قیم له ټاکلو څخه مخکې، د ځایي شيعه علماوو ذمه واري ده اوله هېواد نه بهر د محجور مالونو د ساتنې لپاره، سفارت

قیمومت

ماده څهله و هشتم:

(۱) قیم عبارت از شخص امین است که از طرف محکمه به منظور سرپرستی محجور و نگهداری اموال او تعیین می گردد. اجرای ولایت حاکم شرع (ولایت عام) توسط او قیمومت نامیده می شود.

(۲) محکمه خود یا به درخواست شخص ذینفع، برای محجوریکه ولی خاص نداشته باشد، قیم تعیین می نماید.

اداره اموال محجور قبل از

تعیین قیم

ماده څهله ونهم :

(۱) اداره اموال محجور، قبل از تعیین قیم از طرف محکمه، برعهده علمای شيعه محل است و برای اداره اموال محجور در خارج از کشور، سفارت یا قونسلگری

- يا قونسلگري مكلفه ده چي قيم وټاكي.
- (۲) سفارت يا قونسلگري ددې قانون دلسمې مادې په (۲) فقره كې د درج شوي حكم مطابق اجراءات كوي.
- د ناظر او قيم ټاكنه
پنځوسمه ماده :
- (۱) محكمه د څو قيمانو د ټاكلو په صورت كې، د هر يوه د واك حدود ټاكي .
- (۲) محكمه كولاى شي چې شخص يا اشخاص ددې قانون په دوولسمه ماده كې د درج شوو حكمونو په نظر كې درلودلو سره، د ناظر په عنوان وټاكي.
- (۳) د ناظرينو او قيمانو يا ناظر او قيم ترمنځ د اختلاف په صورت كې، د اختلاف لري كول د محكمې په واسطه صورت مومي .
- (۴) محكمه كولاى شي يو قيم پر څو مولي عليه باندې وټاكي .
- مكلف است كه قيم نصب نمايد.
- (۲) سفارت يا قونسلگري مطابق فقره (۲) ماده دهم اين قانون اجراءات مي نمايد.
- تعيين ناظر و قيم
ماده پنجاهم :
- (۱) محكمه در صورت نصب چند قيم، حدود اختيارات هر يك را تعيين مي نمايد.
- (۲) محكمه مي تواند شخص يا اشخاص را بانظر داشت احكام مندرج ماده دوازدهم اين قانون به عنوان ناظر تعيين نمايد.
- (۳) در صورت اختلاف ميان ناظرها، قيم ها و يا قيم و ناظر، رفع اختلاف توسط محكمه صورت مي گيرد.
- (۴) محكمه مي تواند يك قيم را بر چند مولي عليه نصب نمايد.

د قيم شرطونه

يو پنځوسمه ماده :

قيم د دې قانون په يوولسمه ماده کې د درج شوو ټولو شرطونو لرونکی دی.

د مولي عليه خپلوان د قيم د شرطونو د لرلو په صورت کې د الاحسن فالاحسن په ترتيب پر نورو، مقدم (مخکې) دي.

د قيم په عنوان د بنځي ټاکل

دوه پنځوسمه ماده :

که چېرې يوه بنځه، د مولي عليه د مور په گډون، د قيم په نوم وټاکله شي، د واده په صورت کې مکلفه ده چې له موضوع څخه محکمې ته خبر ورکړي، محکمه کولای شي چې هغه عزل (گوبنه) کړي يا ددې پر اعمالو ناظر وټاکي .

د قيمومت په منلو يا نه منلو کېد قيم اختيار

دري پنځوسمه ماده :

محکمه، د قيمومت له حکم څخه قيم ته

شرایط قيم

ماده پنجاويکم:

قيم، واجد کلیه شرایط مندرج ماده یازدهم این قانون می باشد.

اقریبای مولى عليه در صورت واجد بودن شرایط قيم، به ترتيب الاحسن فالاحسن بر دیگران مقدم می باشند.

نصب زن به عنوان قيم

ماده پنجاه و دوم:

هرگاه زنی، به شمول مادر مولى عليه به عنوان قيم نصب شود، در صورت ازدواج، مکلف است از موضوع به محکمه اطلاع دهد، محکمه می تواند او را عزل يا ناظر بر اعمال وی نصب نماید.

اختيار قيم در رد يا قبولقيمومت

ماده پنجاه وسوم:

محکمه، حکم قيمومت را به قيم

خبر ورکوي، قيم په منلو يا نه منلو کې اختيارمند دی او کولای شي چې د عمل په منځ کې استعفاء ورکړي.

د قيم گوبنه کېدل

څلور پنځوسمه ماده :

(۱) محکمه کولای شي چې ددې قانون د څوارلسمې مادې په مندرجو حالاتو کې يا د لزومديد سره سم، قيم گوبنه کړي .

(۲) ذينفع کسان يا مولي عليه، ددې قانون په څوارلسمه ماده کې د درج شوو شرطونو د يوه په منځ ته راتلو سره کولای شي چې له محکمې څخه د قيم د گوبنه کېدلو غوښتنه وکړي.

(۳) محکمه له گوبنه کېدلو څخه، قيم ته خبرورکوي. د قيم اعمال د عزل د حکم له ابلاغ وروسته غير نافذ دي.

د ولي واک

پنځه پنځوسمه ماده :

(۱) ولي د مولي عليه د مالونو او مالي حقوقو په ټولو اړوندو چارو

اطلاع می دهد، قيم در قبول ورد آن مخیر بوده و می تواند در اثناء عمل استعفاء دهد.

عزل قيم

ماده پنجاه و چهارم :

(۱) محکمه می تواند در حالات مندرج ماده چهاردهم این قانون یا حسب لزوم دید، قيم را عزل نماید.

(۲) اشخاص ذینفع و یا مولى عليه با تحقق یکی از شرایط مندرج ماده چهاردهم این قانون، می توانند از محکمه عزل قيم را مطالبه نمایند.

(۳) محکمه از عزل، به قيم اطلاع می دهد. اعمال قيم بعد از ابلاغ حکم عزل، غير نافذ می باشد.

صلاحیت ولی

ماده پنجاه و پنجم :

(۱) ولی در کلیه امور مربوط به اموال و حقوق مالی مولى عليه،

کې د هغه قانوني استازی گڼل کېږي. (۲) د انتصابي ولي مالي تصرفات چې د مولي عليه په مصلحت نه وي، باطل دي. د قهري ولي تصرفات صحيح دي، په دې شرط چې مفسده پکې نه وي.

(۳) که چېرې ولي، د مولي عليه مال د حجر له دوران څخه د زياتې مودې لپاره په اجاره ورکړي، د اجارې دوام د حجر له زوال څخه وروسته، د مولي عليه په تنفيذ پورې مشروط دی.

د انتصابي ولي واک

شپږ پنځوسمه ماده:

(۱) انتصابي ولي کولای شي د مولي عليه د مصلحت له ثابتولو وروسته لاندېني تصرفات د محکمې په اجازې تر سره کړي:

۱- د مولي عليه د شفعي له حق څخه انصراف.

۲- مولي عليه ته د مدیون د ذمې ابراء.

نماینده قانونی او محسوب می‌شود. (۲) تصرفات مالی ولی انتصابی که به مصلحت مولى عليه نباشد، باطل است. تصرفات مالی ولی قهري صحيح است، مشروط بر اینکه دارای مفسده نباشد.

(۳) هرگاه ولی، مال مولى عليه را برای مدتی بیش از دوران حجر به اجاره دهد، دوام اجاره بعد از زوال حجر، مشروط به تنفيذ مولى عليه است.

صلاحیت ولی انتصابی

ماده پنجاه و ششم:

(۱) ولی انتصابی می تواند بعد از اثبات مصلحت مولى عليه تصرفات ذیل را با اجازه محکمه انجام دهد:

۱- انصراف از حق شفعه مولى عليه.

۲- ابراء ذمه به مدیون مولى عليه.

- ۳- د مولي عليه د دعوي صلحه .
- ۴- د هغو کارونو کول چې عادتاً يا ذاتاً له ضرر سره يوځای وي، لکه هبه.
- ۲) قهري ولي کولی شي چې د دې مادې په لومړۍ فقره کې درج شوي اعمال د نه ضرر په ثابولو سره ترسره کړي .
- ۳) ولي نشي کولای د مولي عليه لخوا څوک قصاص يا عفو کړي، خو دا چې د مولي عليه لپاره مصلحت ولري .
- ۴) که چېرې ولي، د مولي عليه د مصلحت په خطا سره په تمیز کې کومه معامله، دهغه په تاوان پرته له تقصيره ترسره کړي، ضامن ندی .
- ۳- صلح دعوی مولي عليه.
- ۴- انجام اعمالی که حسب عادت يا ذاتاً حاوی ضرر باشد، مانند هبه .
- ۲) ولی قهري می تواند اعمال مندرج فقره (۱) این ماده را با اثبات عدم ضرر انجام دهد.
- ۳) ولی نمی تواند از طرف مولي عليه شخص را قصاص يا عفو کند، مگر اینکه برای مولي عليه مصلحت داشته باشد.
- ۴) هرگاه ولی، با اشتباه در تمیز مصلحت مولي عليه، معامله ای به زیان او بدون تقصیر انجام دهد، ضامن نیست.

د ولي دندې

اووه پنځوسمه ماده :

(۱) ولي مکلف دی ، له مولي عليه او په هغه پورې له اړوندو مالونو څخه څارنه او ساتنه وکړي او لدې څخه چې هغه د شرعي محرماتو

وظايف ولي

ماده پنجاه وهفتم :

(۱) ولي مکلف است از مولي عليه و اموال مربوط او مراقبت و نگهداری نموده و از اینکه او مرتکب محرمات شرعی شود

مرتبک شي مخنيوی وکړي .

(۲) ولي د مولي عليه د مالي وضعيت له په پام کې نيول سره په لاندې مواردو کې له هغه څخه څارنه اوساتنه کوي، پدې شرط چې دهغه حضانت د بل شخص په غاړه نه وي :

۱- د مولي عليه ساتنه اود پاکيزگی په پام کې نيول.

۲- جسم او ژوند ته له احتمالي خطرونو څخه د مولي عليه ساتنه.

۳- بل چا ته له ضرر رسولو څخه د مولي عليه ساتنه.

۴- د مولي عليه درملنه.

۵- د مولي عليه د ښوونې او روزنې د زمينې برابرول.

۶- د مولي عليه لپاره د کتورې حرفې او شغل د زده کړې د زمينې برابرول.

(۳) په هغه صورت کې چې طبيب د مولي عليه ازدواج لازم وگڼي، ولي د محکمې په اجازه کولی شي چې د مولي عليه د مالي توان له په نظر کې نيولو سره د هغه د ازدواج زمينه

جلوگيری نمايد .

(۲) ولي با رعایت وضعیت مالی مولى عليه در موارد ذیل از او مراقبت و نگهداری می نماید، مشروط به اینکه حضانت او به عهده شخصی دیگری نباشد:

۱- نگهداری و رعایت پاکیزگی مولى عليه.

۲- نگهداری مولى عليه از خطرات احتمالی عليه جسم و حیات او.

۳- مراقبت مولى عليه از زیان رساندن به غیر.

۴- مداوای مولى عليه.

۵- فراهم نمودن زمینه تعلیم و تربیه مولى عليه.

۶- فراهم نمودن زمینه آموزش شغل و حرفه مفید برای مولى عليه.

(۳) در صورتی که طبیب، ازدواج مولى عليه را لازم بداند، ولی با اجازه محکمه می تواند با رعایت توان مالی مولى عليه ، زمینه ازدواج او را فراهم

برابره کړي .

د ولي په واسطه د امين د دندو

په پام کې نيول

اته پنځوسمه ماده :

ولي د مولي عليه د مالونو په اداره کولو کې مکلف دی چې د دغه قانون په ديارلسمه ماده کې درج شوي موارد په پام کې ونيسي .

مولي عليه ته په کار باندي د

بوختېدو اجازه ورکول

نهه پنځوسمه ماده :

ولي کولی شي مولي عليه ته د کار کولو اجازه ورکړي ، په دې صورت کې نوموړې اجازه د هغه لوازمو ته هم شامله ده .

د ولي مسئوليت

شپېتمه ماده :

(۱) ولي پخپلو مالي تصرفاتو کې امين دی. که چېرې د امين تصرفات له تعدي او تفریط څخه پرته د مولي عليه د مالونو د تلف يا نقصان لامل

نمايد.

رعايت وظيف امين

توسط ولي

ماده پنجاه و هشتم:

ولي در اداره اموال مولى عليه مکلف است موارد مندرج ماده سيزدهم اين قانون را رعايت نمايد.

اذن اشتغال کار به

مولى عليه

ماده پنجاه ونهم:

ولي می تواند اجازه اشتغال کار را به مولى عليه بدهد، در اين صورت اجازه مذکور شامل لوازم آن نیز می گردد.

مسئوليت ولي

ماده شصتم :

(۱) ولي در تصرفات مالی خود امين می باشد. هرگاه تصرفات امين بدون تعدی و تفریط موجب تلف يا نقصان اموال مولى عليه

وگرځي، ضامن نه دی.

(۲) که چېرې ولي د هغودندو په سرته رسولو کې چې دی ئې قانوناً ذمه وار دی، غفلت وکړي، د وارد شوي مالي او غير مالي زیان د جبران مسئول دی.

(۳) په هغه صورت کې چې ولي متعدد وي او يو د بل په ګډون سره د مولي عليه په مالونو کې تعدي او يا تفریط وکړي، تضامني مسئوليت لري. که چېرې يوازې ځینی يې تعدي وکړي مسئوليت يوازې د هغه په غاړه دی.

(۴) وصي او قيم نشي کولی د محکمې له اجازې پرته، د مولي عليه له خوا له خپل ځان سره معامله وکړي. خو قهري ولي له دې حکم څخه مستثني دی.

(۵) که چېرې ولي د مولي عليه په مال کې په خپله ګټه تصرف وکړي، د تصرف له نېټې څخه د زیانونو د جبران مسئول دی.

ګردد، ضامن نیست.

(۲) هرگاه ولی در انجام وظایفی که قانوناً عهده دار آن است، غفلت نماید، مسئول جبران خسارات مالی و غیر مالی وارده می باشد.

(۳) در صورتیکه ولی متعدد بوده و با مشارکت یکدیگر در اموال مولى عليه تعدي و يا تفریط نمایند، مسئولیت تضامنی دارند. اگر تنها بعضی تعدي کند، مسئولیت تنها بعهدده او می باشد.

(۴) وصی و قيم نمی توانند بدون اجازه محکمه، از طرف مولى عليه با خود معامله کنند. اما ولی قهري از این حکم مستثني است.

(۵) هرگاه ولی در مال مولى عليه به سود خود تصرف نماید، از تاریخ تصرف، مسئول جبران خسارات می باشد.

له ولي څخه شکایت

يو شپېتمه ماده :

ممیز محجور، سفیه او ذینفع شخص کولی شي چې د ژوندانه د لگښتونو له نه ورکولو او په ښوونه او روزنه کې د غفلت له امله له محکمې څخه وغواړي تر څو ولي د قانوني دندو په ترسره کولو باندې مکلف کړي .

مولي عليه ته د مال تبرع

دوه شپېتمه ماده :

که چېرې يو مال مولي عليه ته تبرع شي او داسې شرط شي چې دولي تر ولایت لاندې دې نه وي، ولي د محکمې له اجازې څخه پرته په هغه کې د تصرف حق نلري.

د مولي عليه له مال څخه د وليحق الزحمه

دري شپېتمه ماده :

د ولي حق الزحمه د مولي عليه له مالونو څخه او د هغه د فقر په صورت کې د قهري ولي له مالونو

شکایت از ولي

ماده شصت ویکم:

محجور ممیز، سفیه یا شخص ذینفع می تواند از بابت عدم پرداخت مصارف زندگی و غفلت در تعلیم و تربیه از محکمه تقاضا نماید تا ولی را به انجام وظایف قانونی اش مکلف سازد.

تبرع مال به مولي عليه

ماده شصت و دوم:

هر گاه مالی به مولي عليه تبرع شود و شرط گردد که تحت ولایت ولی قرار نگیرد، ولی بدون اذن محکمه حق تصرف در آن را ندارد.

حق الزحمه ولي از اموالمولي عليه

ماده شصت و سوم:

حق الزحمه ولي از اموال مولي عليه و در صورت فقر او از اموال ولي قهري،

و در صورت فقر ولی قهری از طرف دولت پرداخته می شود.

و در صورت فقر ولی قهری از طرف دولت پرداخته می شود.

د رشد له حصول وروسته د حجر رفع کبدل

د رشد له حصول وروسته د حجر رفع کبدل

خلور شپيتمه ماده :

(۱) ولی، وصی او قیم مکلف دي، صغیر له شرعي بلوغ وروسته او سفیه او مجنون د رشد حالت ته د رسېدو د ډاډ لپاره وازموي او د رشد د حصول په صورت کې له محکمې څخه د حجر د حکم د رفع کېدو غوښتنه وکړي او د هغوی مالونه بېرته ورکړي.

(۲) مولي عليه کولی شي د حجر له رفع کېدو څخه وروسته، د قهری ولی، وصی او قیم د ټولو تصرفاتو په نسبت د مفسدې د وجود اود نه مصلحت ادعا وکړي. د اثبات په صورت کې، هغوی د ضمان د حکمونو مطابق د ټولو واردو شوو زیانونو، ضمان دي.

ماده شصت و چهارم :

(۱) ولی، وصی و قیم مکلف است صغیر را بعد از بلوغ شرعی و سفیه و مجنون را برای اطمینان از حصول رشد، اختبار کند و در صورت حصول رشد از محکمه تقاضای رفع حکم حجر را نموده و اموال آنان را مسترد نمایند.

(۲) مولى عليه مى تواند بعد از رفع حجر نسبت به تمام تصرفات ولی قهری، وصی و قیم، ادعای وجود مفسده یا عدم مصلحت نماید. در صورت اثبات، آنها ضمان تمام خسارات وارده مطابق احکام ضمان مى باشند.

د حمل ولي

پنځه شپېتمه ماده:

د حمل قهري ولي، د مولي عليه د مالونو په ساتلو او د اړتيا وړ په پوره کولو مکلف دی. د قهري ولي د نشتوالي په صورت کې د خپلوانو او يا ذینفع اشخاصو په غوښتنه، محکمه د هغه د مالونو د اداره کولو لپاره امین ټاکي.

(۲) د حمل مور، د امین سمت لپاره په نورو خپلوانو باندې او خپلوان په پردیو باندې د تقدم حق لري.

(۳) د حمل او جنین لپاره، دامین سمت له زېږېدنې وروسته زایلېږي.

حقوقی مرستی

شپږ شپېتمه ماده:

(۱) محکمه د ذینفع شخص په غوښتنه، د لاندې اشخاصو لپاره د هغوی د رضایت یا غوښتنې په اساس حقوقی مساعد ټاکلی شي:

۱- هغه شخص چې له درې گونو

ولی حمل

ماده شصت وپنجم:

(۱) ولی قهري حمل، مکلف به حفظ اموال و نیازمندي های مولى عليه می باشد. در صورت فقدان ولی قهري، به درخواست اقربا یا اشخاص ذینفع، محکمه برای اداره اموال او امین تعیین می کند.

(۲) مادر حمل، برای سمت امین بر سایر اقارب و اقارب بر بیگانه حق تقدم دارد.

(۳) سمت امین برای حمل و جنین، بعد از تولد زایل می گردد.

مساعادت حقوقی

ماده شصت و ششم:

(۱) محکمه به تقاضای شخص ذینفع، برای اشخاص ذیل با رضایت یا درخواست آنها مساعد حقوقی تعیین کرده می تواند:

۱- شخصی که دوحواس از

لاندي حواسو څخه دوه حواسه ونلري :
 حواس سه گانه ذيل را نداشته
 باشد:

- اورپدل .

- شنوايي .

- ليدل .

- بينايي .

- تکلم .

- تکلم .

۲- هغه شخص چي د هر علت پر بنسټ (سپين رپرتوب، ناروغی، او داسې نور) د خپلو مالونو د بنسټ ادارې کولو توان و نلري .
 ۲- شخصی که بنا بر هر علتی (کھولت، مرض یا امثال آن) توان اداره صحیح اموال خود را نداشته باشد.

(۲) د دې مادې په لومړۍ فقره کې د درج شوي حقوقي مساعد حق الزحمه د هغه شخص له مال څخه ورکول کېږي چې حقوقي مساعد ورته ټاکل شوی وی .
 (۲) حق الزحمه مساعد حقوقي (۱) این ماده از اموال شخصی که مساعد برای او نصب شده ، پرداخت می شود.

دوه یمه برخه

بخش دوم

کورنی

خانواده

لومړی فصل

فصل اول

خپلوي (قربت)

قربت

د قربت ډولونه

اقسام قربت

اووه شپېتمه ماده :

ماده شصت وهفتم:

قربت د هغه د منشأ په اعتبار

قربت به اعتبار منشأ آن عبارت

عبارت دی له :

- ۱- نسبي قرابت .
- ۲- رضائي قرابت .
- ۳- سببي قرابت .

نسبي قرابت

اته شپېتمه ماده :

نسبي قرابت عبارت دی له :

- ۱- مستقيم نسبي قرابت : د وينې له هغه اړيکي څخه عبارت دی چې د يو بل له تولد څخه حاصل شوی وي چې پر والد نې د اصل او پر مولود يې د فرعي اطلاق کېږي .
- ۲- غير مستقيم نسبي قرابت: کم ترکمه د دوو نفرو تر منځ د وينې له اړيکيو څخه عبارت دی چې په يوه کله اصل باندې پای ته رسېږي (لکه د دوو ورونو قرابت) .

رضاعي قرابت

نهه شپېتمه ماده :

رضاعي قرابت پدې قانون کې د درج شوو شرايطو له په پام کې نيولو سره

است از:

- ۱- قرابت نسبي .
- ۲- قرابت رضاعي .
- ۳- قرابت سببي .

قرابت نسبي

ماده شصت و هشتم:

قرابت نسبي عبارت است از:

- ۱- قرابت نسبي مستقيم: عبارت از رابطه خونی حاصل از تولد يکي از ديگري است که به والد آن اصل و به مولود آن فرع اطلاق می گردد.
- ۲- قرابت نسبي غير مستقيم: عبارت از رابطه خونی میان حد اقل دو نفر است که به يک اصل مشترک منتهی می شوند (مانند قرابت دو برادر).

قرابت رضاعي

ماده شصت ونهم :

قرابت رضاعي عبارت از رابطه خویشاوندی حاصل از شير خوردن

یک طفل از مادر دیگری و یا شیر خوردن حد اقل دو طفل از یک مادر با رعایت شرایط مندرج در این قانون می باشد.

قرابت سببی

ماده هفتادم :

قرابت سببی عبارت از رابطه خویشاوندی حاصل از عقد نکاح میان زوجین و اقربای هر یک با اقربای دیگر آن ها می باشد.

محاسبه درجه قرابت نسبی

ماده هفتاد و یکم :

محاسبه درجات قرابت نسبی حسب ذیل صورت می گیرد:

۱- قرابت نسبی مستقیم از فرع به اصل، هر نسل یک درجه محسوب می گردد و خود اصل در این محاسبه شامل نمی باشد.

۲- قرابت نسبی غیر مستقیم از فرع به اصل مشترک و از اصل مشترک

له بلی مور خخه د یوه طفل یا له یوې مور خخه لرتلره د دوو ماشومانوله شیدو خوړلو خخه د رامنخته شوې خپلوی له اړیکو خخه عبارت دی .

سببی قرابت

او یایمه ماده :

سببی قرابت د نکاح له عقد خخه حاصله شوې، د زوجینو او د هغوی د هر یوه د اقرباوو د بل د اقرباوو ترمنځ د خپلوی له اړیکو خخه عبارت دی.

د نسبی قرابت د درجې محاسبه

یو او یایمه ماده :

د نسبی قرابت د درجې محاسبه په لاندې ډول صورت مومي :

۱- له فرعي خخه اصل ته سببی مستقیم قرابت، هر نسل یوه درجه شمېرل کېږي او پخپله اصل پدې محاسبه کې شامل ندی .

۲- غیر مستقیم نسبی قرابت له فرعي خخه مشترک اصل ته او له

مشترک اصل څخه بلې فرعي ته هر نسل یوه درجه شمېرل کېږي او مشترک اصل په دغې محاسبه کې شامل ندی .

به فرع دیگر، هر نسل یک درجه محسوب می‌شود و اصل مشترک در این محاسبه شامل نمی باشد.

درضاعي قرابت د درجو محاسبه

دوه او یایمه ماده :

رضاعي قرابت لکه نسبي قرابت په مستقیم او غیر مستقیم ډول دی او درجه بندي یې د نسبي قرابت په شان دی .

د سببي قرابت د درجو محاسبه

دري او یایمه ماده :

د سببي قرابت د درجو په محاسبه کې، د زوجینو د هر یوه اقارب د بل زوج په هکله په عین قرابت او درجي سره پېژندل کېږي .

دوه یم فصل

رېباري (غوبننه) او کوژده

رېباري (غوبننه)

څلور او یایمه ماده :

(۱) رېباري له بنخي څخه د نارینه د

محاسبه درجه قرابت رضاعي

ماده هفتاد و دویم:

قرابت رضاعي مانند قرابت نسبي به شکل مستقیم و غیر مستقیم بوده و درجه بندي آن مانند قرابت نسبي می باشد.

محاسبه درجه قرابت سببي

ماده هفتاد و سوم:

در محاسبه درجه قرابت سببي، اقارب هر یک از زوجین در مورد زوج دیگر به عین قرابت و درجه شناخته می شود.

فصل دوم

خواستگاری و نامزدی

خواستگاری

ماده هفتاد و چهارم:

(۱) خواستگاری عبارت از تقاضای

ازدواج له غوښتنې څخه عبارت ده چې د لاندې شرایطو په رعایتولو سره صورت مومي :

۱- بنځه د نکاح له موانعو او عدت څخه پاکه وي .

۲- بنځه او نارینه یا هغه شخص چې د نارینه لخوا ئې غوښتنه کوي او یائې د بنځې لخوا مني، اهلیت ولري.

۳- د هغې بنځې دې غوښتنه وشي چې د بل شخص په کوژده کې نه وي خو که اقدام وکړي او نکاح صورت ومومي، عقد صحیح دی.

(۲) د هغې بنځې غوښتنه چې د رجعیه طلاق په عدت کې وي، جواز نه لري اود هغې بنځې چې په باین عده کې معتده وي په کنایي (نه په صراحت سره)، څه مانع نه لري .

کوژده

پنځه او یایمه ماده :

کوژده یا په واده کولو وعده ، جایز قرارداد دی چې د هغه په موجب یوه

ازدواج مرد از زن است که با رعایت شرایط ذیل صورت می گیرد:

۱- زن عاری از موانع نکاح و عده باشد.

۲- زن و مرد یا شخصی که از طرف مرد خواستگاری و یا از طرف زن قبول می کند، اهلیت داشته باشند.

۳- از زنی خواستگاری شود که نامزد شخص دیگری نباشد، ولی اگر اقدام کند و نکاح صورت گیرد، عقد صحیح است.

(۲) خواستگاری از زنی که در عده رجعیه است، جواز ندارد و از زنی که معتده به عده باین باشد، به کنایه (نه صراحت) مانعی ندارد.

نامزدی

ماده هفتاد و پنجم:

نامزدی یا وعده به ازواج، قرارداد جایز است که به موجب آن زن

بنسخه او نارینه توافق کوي تر څو يو له بله سره ازدواج وکړي .
و مردی توافق می کنند تا با هم ازدواج نمایند.

د ازدواج ژمنه

شپږ اويايمه ماده :

د ازدواج ژمنه که څه هم د عقد په ضمن کې د شرط په صورت يا د مستقل قرارداد په شکل وي ، حتی که د التزام وجه پکې تعين شوي وي ، الزام وونکې نده او د التزام وجه هم د غوښتنې وړ نده.

له ازدواج څخه د کوژده کوونکو د يوه د انصراف په صورت کې ، بل لوری نشي کولی هغه د نکاح په عقد کولو باندې ملزم کړي يا په محض امتناع سره له هغه څخه د زیان غوښتنه وکړي.

د کوژده کوونکو لیدل او کتل

اووه اويايمه ماده :

د نامزدانو يو دبل لیدل او مشروع اړیکي (خبرې کول) د شخصي وضعې ، ژوند او اخلاقو د پوهېدلو

تعهد ازدواج

ماده هفتاد و ششم :

تعهد به ازدواج چه به صورت شرط در ضمن عقد يا به شکل قرارداد مستقل باشد ، حتی اگر وجه الالتزام در آن تعين شده باشد ، الزام آورنیست و وجه الالتزام نیز قابل مطا لبه نمی باشد.

در صورت انصراف یکی از نامزدان از ازدواج ، طرف دیگر نمی تواند او را ملزم به عقد نکاح نموده يا به محض امتناع ، از او خسارت مطالبه نماید.

دیدوبازدید نامزدان

ماده هفتاد وهفتم :

دیدار و ارتباط مشروع (صحبت کردن) نامزدان برای اطلاع از وضع شخصی ، زندگی و اخلاق

لپاره په متعارفه اندازه کې جایز دي.

د کوزډې د لگښتونو ورکول

اته اويايمه ماده :

که چېرې له کوزډه کوونکو څخه يو، کوزډه له قبول وروسته د قانوني دليل او موجه عذر پرته فسخ کړي، د هغو اړينو لگښتونو په ورکړه مکلف دی چې د ازدواج د مقدماتو لپاره له مقابل لوري څخه د ازدواج د وقوع په اعتبار لگول شويدي .

د هديود عين يائي د مثل غوښتنه

نهه اويايمه ماده :

(۱) د هليوعين، مثل يا قيمت، د کوزډې د قرارداد فسخې په صورت کې تر دغوشرايطولاندي د غوښتنې وړ دي: ۱- په هغه صورت کې چې لگښتي هديې د کوزډې د قرارداد له فسخې د مخه لگول شوې نه وي .

۲- په هغه صورت کې چې غير لگښتي هديې چې عرفاً ساتل کېږي، تلف شوې نه وي خوله تقصير سره په

يکديگر در حد متعارف جایز است.

پرداخت مخارج نامزدی

ماده هفتادوهشتم:

هرگاه یکی از نامزدان، قرارداد نامزدی را بدون دلیل قانونی و یا عذر موجه بعد از قبولی، فسخ کند، مکلف به پرداخت مخارج ضروری می باشد که برای مقدمات ازدواج از جانب مقابل به اعتبار وقوع ازدواج مصرف شده است.

مطالبه عين يا مثل هدايا

ماده هفتاد ونهم:

(۱) عين، مثل يا قيمت هدايا، در صورت فسخ قرارداد نامزدی، تحت شرايط ذيل قابل مطالبه می باشد: ۱- در صورتی که هداياي مصرفی قبل از فسخ قرار داد نامزدی مصرف نشده باشد.

۲- در صورتی که هداياي غير مصرفی که عرفاً نگهداری می شود، تلف نشده باشد، ولی در صورت

تلف کې، د غوښتنې وړ دي.

(۲) د کوژده کونکو د یوه د مړینې په صورت کې، هغه لگښتي هدې چې لگول شوې وي، د غوښتنې وړ ندي.

د تصویر او لیکونو تبادله

اتیایمه ماده :

(۱) هغه تصویرونه اولیکونه چې د کوژده کونکو ترمنځ مبادله شويدي، د غیر لگښتي مالونو په حکم کې دي، نوعاً ساتل کېږي او د غوښتنې په صورت کې بېرته ورکول کېږي .

(۲) له لیکونو، تصویرونو او ثبت شوو خبرو څخه داسې کټه اخیستل چې بل لوري ته ضرر او ایذا وي، جایز ندي .

درېیم فصل

د نکاح موانع

د نسبي قرابت په سبب د نکاح

موانع

یو اتیایمه ماده :

(۱) له لاندې اقاربو سره واده ، د مصاهرې په واسطه که څه هم (نسي او

تلف با تقصیر، قابل مطالبه است.

(۲) در صورت فوت یکی از نامزدان، هدایای مصرفی که به مصرف رسیده، قابل مطالبه نمی باشد.

مبادله عکس و نامه ها

ماده هشتماد:

(۱) عکسها و نامه هایی که بین نامزدان مبادله گردیده است، در حکم اموال غیر مصرفی بوده، نوعاً نگهداری می شود و در صورت مطالبه مسترد می گردد.

(۲) استفاده از نامه‌ها، عکسها و مکالمات ثبت شده غرض ضرر و ایذای طرف دیگر جایز نمی باشد.

فصل سوم

موانع نکاح

موانع نکاح به سبب قرابت

سببی

ماده هشتمادویکم :

(۱) ازدواج با اقارب ذیل اعم از (نسبی و رضاعی) به واسطه

- رضاعي) وي په مؤبد ډول حرام دي :
- ۱- د زوجې مور او نيا محض د نکاح په عقدولو سره .
  - ۲- د زوجې لونيې د دخول په شرط.
  - ۳- دپلار او نيکه زوجه محض دنکاح په عقد ولو سره .
  - ۴- دزامنو زوجې محض دنکاح په عقدولو سره .

- مصاهره به طور مؤبد حرام می باشد :
- ۱- مادر و جدۀ زوجه به محض عقد نکاح.
  - ۲- دختران زوجه به شرط دخول.
  - ۳- زوجۀ پدر و جد به محض عقد نکاح.
  - ۴- زوجۀ پسران به محض عقد نکاح.

د رضاعي قرابت په سبب د

نکاح موانع

دري اتيایمه ماده :

په دغه قانون کې په درج شوو شرایطو سره، رضاعي قرابت دلاندې مواردو په استثني د نسبي قرابت په څېر، د نکاح د مؤبد حرمت موجب ګرځي :

- ۱- د رضاعي زوی خور .
- ۲- د رضاعي خور يا ورور مور.
- ۳- د رضاعي زوی يا لور نيا او له هغو څخه پورته .
- ۴- د رضاعي ورور خور .

موانع نکاح به سبب قرابت

رضاعي

ماده هشتادودوم:

قرابت رضاعي با شرایط مندرج در این قانون، به استثنای موارد ذیل همانند قرابت نسبی موجب حرمت مؤبد نکاح می شود:

- ۱- خواهر پسر رضاعي.
- ۲- مادر خواهر يا برادر رضاعي.
- ۳- جدۀ پسر يا دختر رضاعي و هر چه بالا رود.
- ۴- خواهر برادر رضاعي.

د رضاعي قرابت ارکان

دري اتيایمه ماده :

(۱) د رضاعي قرابت ارکان عبارت دي له :

- ۱- د مرضعي موجودیت .
- ۲- د مرتضع موجودیت.
- ۳- شیدې خوړل .

(۲) مرضعه باید چې د شیدوور کولو په وخت کې ژوندی او یوه (واحد) وي. که چېرې دوه ښځې په مجموعې ډول پنځلس ځلي شیدې ورکړي، د حرمت د نشر موجب نه ګرځي .

(۳) مرتضع باید د شیدو خوړلو په وخت کې ژوندی او عمر ئې له دوو قمري کلونو څخه لږ وي .

(۴) شیدې د لاندې شرایطو لرونکې وي :

۱- د یوې شپې او ورځې موده یا پنځلس ځلي پرله پسې او پوره او یا په هغه اندازه چې د هلوکي د کلکوالي او د غوښې د شني کېدو موجب شي، و خوړل شي.

ارکان قرابت رضاعي

ماده هشتادوسوم:

(۱) ارکان حصول قرابت رضاعي عبارت است از:

- ۱- موجودیت مرضعه.
- ۲- موجودیت مرتضع.
- ۳- شیر خوردن.

(۲) مرضعه باید حین شیر دادن زنده و واحد باشد. اگر دو زن مجموعاً پانزده مرتبه شیر دهد، موجب نشر حرمت نمی شود.

(۳) مرتضع باید حین شیر خوردن زنده و سن او کمتر از دو سال قمری باشد.

(۴) شیر واجد شرایط ذیل می باشد:

۱- مدت یک شبانه روز یا پانزده مرتبه کامل و متوالی یا به مقداری که موجب محکمی استخوان و روئیدن گوشت گردد، خورده شود.

۲- شیدې له یوه فحل څخه وي او که چېرې دوه ما شومان د دوو مرضعه وو او یو فحل څخه شیدې وخورې، درضاعي قرابت موجب گرځي.

۳- رودل شوې شیدې، صحیح عقد څخه د مشروع حمل یا طرفینی شبهي یا د مشروعی تلقیح حاصل وي.

۴- شیدې په مستقیم ډول له تیو څخه ورودل شي .

۵- رودل شوې شیدې د زیرون حاصل وي .

(۵) د رضاع په پوهېدو او د رضعي د شمېر او اندازې په ناپوهۍ (جهل) سره حرمت منع ته نه راځي .

(۶) د شیدې خوړونکې طفل پلار نه شي کولای د شیدو د خاوند له اولاد او د شیدې ورکوونکې بڼځې له اولاد سره واده وکړي .

د رضاع د ثبوت موارد

خلور اتیایمه ماده :

(۱) په لاندې مواردو کې رضاع

ثابتېږي:

۲- شیر از فحل واحد باشد و اگر دو طفل از دو مرضعه با فحل واحد شیر بخورند، موجب قرابت رضاعي می‌گردد.

۳- شیر مکیده شده، حاصل از حمل مشروع به عقد صحیح یا شبه طرفینی یا تلقیح مشروع باشد.

۴- شیر مستقیماً از پستان مکیده شود.

۵- شیر مکیده شده حاصل از زایمان باشد.

(۵) در صورت علم به رضاع و جهل به تعداد و مقدار رضعه، حرمت محقق نمی‌شود.

(۶) پدر طفل شیرخوار نمی‌تواند با اولاد صاحب شیر و اولاد زن شیرخواره ازدواج کند.

موارد ثبوت رضاع

ماده هشتاد و چهارم:

(۱) در موارد ذیل رضاع ثابت

می‌شود:

- ۱- په ارضاع باندې اقرار.
۲- ددوه عادل نارینه وویا د
خلورو عادلونښخو او یا د یوه عادل
نارینه او دوه عادلونښخو شهادت .
۳- دغیر عادلو شهودو شهادت
په هغه صورت کې چې د ډاډ
موجب وگرځي.
- ۱- اقرار به ارضاع.
۲- شهادت دو مرد عادل یا
چهار زن عادل و یا یک مرد
و دو زن عادل.
۳- شهادت شهود غیر عادل
در صورتی که موجب اطمینان
گردد.

د دوو خویندو تر منځ جمعجمع بین دو خواهر

پنځه اتیایمه ماده :

ماده هشتادوپنجم:

- (۱) د دوو خویندو د نکاح تر منځ
جمع (نسبی وې یا رضاعی) باطله ده.
که چېرې د یوې نکاح په بلې باندې
وړاندې وې ، یا یوه ئې د رجعی
طلاق په عدت کې وې، د دوه یمې
نکاح باطله ده .
- (۱) جمع میان نکاح دو خواهر
اعم از (نسبی و رضاعی) باطل است.
هرگاه نکاح یکی سابق بر دیگری
باشد، یا یکی در عده طلاق
رجعی باشد، نکاح دوم باطل
است.

- (۲) دحیات په حال کې زوجې د
ورورله لور اود خورله لور سره واده
د زوجې له اجازې پرته غیرنافذه ده.

- (۲) ازدواج با دختر برادر و دختر
خواهر زوجه در حال حیات او، بدون
اجازه زوجه غیرنافذاست.

دبیا واده کولو د منع حالاتحالات منع ازدواج مجدد

شپږ اتیایمه ماده :

ماده هشتادوششم:

- (۱) نارینه په لاندې حالاتو کې نه
- (۱) مرد در حالات ذیل نمی تواند

- شي کولي له يوې ښځې څخه د زياتوسره په دايمي توگه واده وکړي: ۱- په واجبه حقوقو کې د زوجه ترمنځ عدالت د نه په پام کې نيولو په حالت کې.
- ۲- دواچه نفقاتو په اداء کولو کې د مالي نه کفايت په حالت کې.
- ۳- په هغه حالت کې چې لومړنۍ زوجې د عقد په ترڅ کې له بلې ښځې سره واده نه کول شرط کړی وي.
- (۲) د زوجې د غوښتنې په صورت کې د زوج مالي کفايت د محکمې لخوا احرازېږي .
- (۳) له پنځمې ښځې سره نکاح کول که څه هم چې يوه له پخوانيو زوجه څخه په رجعي عده کې وي، باطله ده.
- د ښځې مېړونوالی يا معتده

والی

اووه اتيایمه ماده :

- (۱) له مېړونې يا معتده ښځې سره دنکاح عقد، د حکم او موضوع په

- بايش از یک زن بطور دايمي ازدواج نماید:
- ۱- در حالت عدم رعایت عدالت بین زوجات در حقوق واجبه.
- ۲- در حالت عدم کفايت مالی در ادای نفقات واجبه.
- ۳- در حالتی که زوجه اولی در ضمن عقد، عدم ازدواج با زن دیگر را شرط کرده باشد.
- (۲) در صورت درخواست زوجه، کفايت مالی زوج توسط محکمه احراز می گردد.
- (۳) نکاح با زن پنجم و لویکی از زوجات سابق در عده رجعی باشد، باطل است.
- شوهردار بودن يا معتده بودن

زن

ماده هشتادوهفتم:

- (۱) عقد نکاح با زن شوهردار يا معتده، با داشتن علم به حکم و

موضوع باطل است و در غیر و طی به شبهه موجب حرمت مؤید میان طرفین عقد می‌گردد.

(۲) عقد نکاح با زن شوهردار یا معتده، با جهل به حکم یا موضوع، باطل است و در صورت دخول، موجب حرمت مؤید برای طرفین عقد می‌گردد.

ممانعت احرام

ماده هشتاد و هشتم:

(۱) عقد نکاح در حالت احرام زوجین یا یکی از آنها، با داشتن علم به حکم و موضوع باطل و موجب حرمت مؤید برای طرفین عقد می‌گردد.

(۲) عقد نکاح در حالت احرام زوجین یا یکی از آنها، با جهل به حکم یا موضوع باطل و با دخول به زوجه موجب حرمت مؤید برای طرفین عقد می‌گردد.

(۳) هرگاه ثابت شود که احرام باطل

پوهېدلو سره باطل دی او له شېهې پرته و طی سره د عقد د طرفینو په منځ کې د مؤید حرمت موجب ګرځي .

(۲) له مېرونيې یا معتدې بنځې سره د نکاح عقد، د حکم یا موضوع په نه پوهېدلو باطل دی او د دخول په صورت کې د عقد د طرفینو لپاره د مؤید حرمت موجب ګرځي .

د احرام منع کېدل

اته اتيایمه ماده :

(۱) د زوجینو یا له هغو څخه د یوه د احرام په حالت کې د نکاح عقد، د حکم او موضوع په پوهېدلو سره باطل او د عقد د طرفینو لپاره د مؤید حرمت موجب ګرځي .

(۲) د احرام په حالت کې د زوجینو یا له هغو څخه د یوه د نکاح عقد د حکم او موضوع په نه پوهېدلو سره باطل او له زوجې سره په دخول د عقد د طرفینو لپاره د مؤید حرمت موجب ګرځي .

(۳) که چېرې ثابت شي چې احرام

باطل و، د نکاح عقد صحیح دی .

بوده، عقد نکاح صحیح می باشد.

لعان او قذف

نهه اتيایمه ماده :

د لعان په سبب د نکاح انحلال
پدې قانون کې د اټکل شوو شرایطو
مطابق د زوجینو په منځ کې د مؤبد
حرمت موجب گرځي .

انحلال نکاح به سبب لعان مطابق
شرایط پیش بینی شده در این قانون
موجب حرمت مؤبد بین زوجین
می گردد.

په شهبې سره زنا او وطی

نوییمه ماده :

(۱) د زنا عمل : د بالغ ، عاقل او
مختار شخص وطی ده چې په
حرمت او د زوجیت د اړیکو په نه
لرلوسره په علم باندې او یا له اختیار
څخه د راپیدا شوې بی اختیارۍ (د
مستی په شان) په حالت کې په
عمدي توګه ترسره شوې وي .

زنا و وطی به شهبه

ماده نودم:

(۱) عمل زنا: وطی شخص
بالغ، عاقل ومختار با داشتن
علم به حرمت و عدم
رابطه زوجیت ویا در حال
بی اختیارۍ ناشی از اختیار،
(مانند مستی) است که
به طور عمد انجام شده باشد.

(۲) په شهبې سره وطی : په غیر له
خپلې زوجې سره د بالغ، عاقل او
مختار شخص وطی ده چې په جهل
د حرمت او یا په جهل د نه اړیکو د
زوجیت او یا د تمیز د قوې په نه

(۲) وطی به شهبه: وطی
شخص بالغ و عاقل با
غیر از زوجه خود که با جهل به
حرمت و یا جهل به عدم رابطه
زوجیت یا داشتن قوه

لرلو سره ، سرته رسېدلې وي .

(۳) له ميرونيې او رجعيه معتده
بنځې سره زنا كول د زانې او زانېې
ترمنځ د ابدي حرمت موجب
گرځي، خو په شېبې سره په وطي
كې او همدارنگه په باينه عده او د
مړينې او فسځې په عده كې ، د
ابدي حرمت موجب نه گرځي .

(۴) د زانې د پلار واده له زانېې
سره او د زانې واده د زانېې له
اصولو او فروعو او موطوء په شېبې
سره ممنوع دی، خو كه چېرې
زانېه عمه يا تورې (خاله) وي، د
عمه او تورې له لورگانوسره د نكاح
عقد جايز ندى.

(۵) د سابق د نكاح عقد د لاحق د
زنا په اثر نه منحل كېږي .

درې طلاقه او نهه طلاقه

يو نوييمه ماده :

(۱) د زوجې طلاق له درې واره
وروسته له دوه وارې رجوع سره ،
پر خاوند باندي د حرمت موجب

تميز انجام شده باشد.

(۳) زنا با زن شوهردار و معتده
رجعيه، موجب حرمت ابدي
ميان زانې و زانېه مي گردد، ولي
در وطي به شېبه وهمچنين
در عده باين و عده وفات و فسځ،
موجب حرمت ابدي
نمي گردد.

(۴) ازدواج پدر زانې با
زانېه و ازدواج زانې با اصول و
فروع زانېه و موطوء به شېبه،
ممنوع است، ولي اگر زانېه
عمه يا خاله باشد، عقد نكاح
با دختران عمه و يا خاله
جايز نيست .

(۵) عقد نكاح سابق از اثر زناى
لاحق منحل نمي گردد.

سه طلاق و نه طلاق

ماده نود و يكم :

(۱) طلاق زوجه بعد از سه مرتبه
همراه با دو رجوع، موجب حرمت
بر زوج مي گردد، مگر اينكه زوجه

با مردی دیگر نکاح نماید و بعد از دخول به واسطه طلاق، فسخ یا فوت، نکاح انحلال یابد.

(۲) زوجه بعد از نه بار طلاق بر زوج حرام مؤبد می گردد، مشروط بر اینکه شش آن رجعی باشد.

کفر

ماده نودودوم:

(۱) عقد نکاح مرد مسلمان با زن غیر کتابی و عقد نکاح زن مسلمان با غیر مسلمان باطل است و در این حکم فرق بین کفر اصلی و ارتداد نیست. هرگاه زن و مرد غیر مسلمان یکجا مسلمان شوند، نکاح آنها باقی می باشد.

(۲) هرگاه شوهر زن کافر کتابی، مسلمان شود، نکاح باقی است، چه قبل از دخول باشد یا بعد از آن.

گرمی، خود او یا زوجه له بل نارینه سره نکاح و کفری او له دخول خخه وروسته دطلاق، فسخ یا مریپی په واسطه، نکاح انحلال ومومی.

(۲) زوجه پر زوج باندې له نهو طلاقو خخه وروسته په دائمي توگه حرامېږي، پدې شرط چې شپږ ئې رجعي وي .

کفر

دوه نویمه ماده :

(۱) د مسلمان نارینه د نکاح عقد له غیر کتابی بنځې سره اودمسلماني بنځې د نکاح عقد له غیر مسلمان سره باطل دی او پدې حکم کې د اصلی کفر او ارتداد تر منځ فرق وجود نلري. که چېرې غیر مسلمان بنځه اونارینه یوځای مسلمان شي، د هغوی نکاح باقی ده .

(۲) که چېرې دکتابی کافرې بنځې، خاوند مسلمان شي، نکاح باقی ده، که څه هم چې له دخول خخه منځکې وي یا وروسته .

- (۳) که چیرې کتابی بنځه له دخول څخه مخکې مسلمانان شي، نکاح فسخه کيږي، پدغه صورت کې هغه د مهر مستحقه نه ده .
- (۳) هرگاه زن کتابی قبل از دخول مسلمان گردد، نکاح فسخ می شود، در این صورت او مستحق مهر نیست .
- (۴) که چیرې کتابی بنځه له دخول څخه وروسته مسلمانان شي، لکه څنگه چې خاوند د عدت د مودې له تیریدو څخه مخکې مسلمان شي، اولنی نکاح صحیحه ده، پرته له دې بنځه د مسلمانیدو له وخت نه د خاوند څخه جلا کيږي .
- (۴) هرگاه زن کتابی بعد از دخول مسلمان شود؛ چنانچه شوهر قبل از سپری شدن زمان عده مسلمان شود، نکاح اول صحیح است، در غیر آن زن از حین مسلمان شدن، از شوهرش جدا می شود .
- (۵) که چیرې غیر کتابی کافر بنځه یا نارینه له دخول څخه مخکې مسلمان شي، نکاح فوراً فسخه کيږي او که چیرې مسلمانیدل له دخول څخه وروسته وي نکاح د عدت د زمان په تیریدلو سره فسخه کيږي او که چیرې بل هم د عدت په وخت کې مسلمان شي د هغوی زوجیت باقی پاتې کيږي .
- (۵) هرگاه زن یا مرد کافر غیر کتابی، قبل از دخول مسلمان شود، نکاح فوراً فسخ می شود و اگر مسلمان شدن بعد از دخول باشد، نکاح بعد از سپری شدن زمان عده فسخ می شود و اگر دیگری نیز در زمان عده مسلمان شود، زوجیت آنها باقی می ماند.

لواط

درې نوییمه ماده :

د نکاح له عقد څخه مخکې لواط، له لاندې اشخاصو سره د لواط کوونکي د نکاح د حرمت موجب گړځي، سره لدې چې فاعل او مفعول مجنون، صغیر، کبیر یا مختلف وي :

- ۱- د ملوط مور او تر هغه چې پورته ځي، که نسبي وی یا رضاعي.
- ۲- د ملوط لور او تر هغه هرڅومره چې کبته ځي، که څه هم چې نسبي وي یا رضاعي.
- ۳- د ملوط خور که څه هم چې نسبي وي یا رضاعي .

څلورم فصل

د نکاح د عقد د صحت شرایط

د واده کولو سن

څلور نوییمه ماده :

د واده سن دنجلۍ لپاره (۱۶) کاله او د هلک لپاره (۱۸) بشپړ شمسي

لواط

ماده نود وسوم:

لواط قبل از عقد نکاح، موجب حرمت نکاح لواط با اشخاص ذیل می گردد، اعم از این که فاعل و مفعول، مجنون، صغیر، کبیر یا مختلف باشند:

- ۱- مادر ملوط و هر چه بالا رود، اعم از نسبی یا رضاعي.
- ۲- دختر ملوط و هر چه پائین رود، اعم از نسبی یا رضاعي.
- ۳- خواهر ملوط اعم از نسبی یا رضاعي.

فصل چهارم

شرایط صحت عقد نکاح

سن ازدواج

ماده نود و چهارم:

سن ازدواج برای دختر (۱۶) سال و برای پسر (۱۸) سال مکمل شمسي

کال دی .

می باشد.

دواده بلوغ، داهلیت او مصلحت
اثباتول د نومورو سنینو څخه دمخه
د ولي لخوا په محکمه کې
شونې ده.

اثبات بلوغ، اهلیت و مصلحت
ازدواج قبل از سنین مذکور
توسط ولی در محکمه امکان پذیر
است.

د باکرې د نکاح نفاذ

پنځه نوییمه ماده :

(۱) د باکرې جینی. د نکاح نفوذ د
هغې په رضایت او د قهرې ولي په
اجازې پورې اړه لري.

(۱) نفوذ نکاح دختر باکره منوط به
رضایت او و اجازه ولی قهری
می باشد.

(۲) د محکمې په وړاندې د باکرې
جینی. په واسطه د لاندې مواردو
اثبات د قهرې ولي د اجازې د
سقوط لامل ګرځي :

(۲) اثبات موارد ذیل توسط دختر
باکره در پیشگاه محکمه موجب
سقوط اجازه ولی قهری
می گردد:

۱- په هغه صورت کې چې د قهرې
ولي استیدان غیر ممکن او یا دا چې
په زیات مشقت او تکلیف سره وي
او جینی نکاح ته احتیاج ولري .

۱- در صورتی که استیدان ولی
قهری غیر ممکن و یا توأم با
مشقت زیاد بوده و دختر محتاج
نکاح باشد.

۲- په هغه صورت کې چې قهرې
ولي سفیه وي .

۲- در صورتی که ولی قهری
سفیه باشد.

۳- په هغه صورت کې چې قهرې
ولي غیر مسلمان وي .

۳- در صورتی که ولی قهری غیر
مسلمان باشد.

۴- په هغه صورت کې چې قهري ولي له شرعي او عرفي کفو سره، مېړه ته د هغې له اړتيا او مينې سره سره، ممانعت وکړي او بل کفو هم وجود ونلري.

(۳) قوميت، مليت او نژاد د کفووالي معيار ندي او مسلمان د مسلمان کفو دی.

د مجنون نکاح

شپږ نوييمه ماده :

قهري ولي د دوره يي مجنون په نکاح کې د ولايت حق نلري او د هغه نکاح د افاقي په حالت کې صحيحه ده. د افاقي په صورت کې دائمي مجنون، د قهري ولي نکاح د مفسدې د نه موجوديت په صورت کې او د ماذون وصي نکاح د مصلحت د موجوديت سره سره نه شي رد کولی او د قهري ولي او ماذون وصي د نه موجوديت اود مجنون او مجنونې د زيات او شديد ضرورت په صورت کې، محکمه

۴- در صورتی که ولی قهري از ازدواج با کفو شرعی و عرفی او با وجود نیاز او به شوهر و علاقه او به آن ممانعت نماید و کفو دیگری هم نباشد.

(۳) قومیت، ملیت و نژاد، معیار کفو بودن نمی باشد و مسلمان کفو مسلمان است.

نکاح مجنون

ماده نود و ششم:

ولی قهري در نکاح مجنون دوره ای حق ولايت ندارد و نکاح او در حال افاقه صحيح است. مجنون دائمي در صورت افاقه، نکاح ولی قهري را بدون وجود مفسده و نکاح وصی ماذون را با وجود مصلحت رد نمی تواند و در صورت نبودن ولی قهري و وصی ماذون و ضرورت مبرم و شديد مجنون و مجنونيه، محکمه می تواند

کولی شي د هغوی د نکاح په اړه اقدام وکړي .
د سفیه نکاح

در مورد نکاح آنها اقدام نماید.
نکاح سفیه

اووه نوییمه ماده :

ماده نود وهفتم:

د سفیه د نکاح عقد په استقلالي ډول صحیح دی ، خو د هغه مالي آثار ولي ټاکي ، که چېرې ولي مخالفت يا تعلق وکړي ، محکمه هغه د دندې په تر سره کولو ملزموي .

عقد نکاح سفیه به طوری استقلالی صحیح است، اما آثار مالی آن را ولی تعیین می کند، هرگاه ولی مخالفت یا تعلق نماید، محکمه او را به انجام وظیفه اش ملزم می سازد.

د طرفینو قصد او رضا

قصد و رضای طرفین

اته نوییمه ماده :

ماده نودوهشتم:

(۱) د طرفینو قصد او رضا د نکاح د عقد د انفاذ شرط دی او باید صریحاً په لفظ ، فعل یا کتابت سره احراز شي .

(۱) قصد و رضایت طرفین شرط انفاذ عقد نکاح بوده و باید صریحاً با لفظ، فعل یا کتابت احراز گردد.

(۲) که چېرې د نکاح عقد د طرفینو یا له هغوڅخه د یوه له رضا پرته واقع شي، په وروستی اجازې سره نافذېږي .

(۲) هرگاه عقد نکاح بدون رضایت طرفین یا یکی از آنها واقع شود، با اجازه بعدی نافذ می گردد.

(۳) د نکاح عقد د متعاقبینو د یو

(۳) عقد نکاح با ایجاب لفظی از

طرف په لفظي ايجاب اودبل لوري په لفظي قبول سره چې صراحتاً د ازدواج په قصد دلالت وکړي، صورت مومي.

د نکاح د عقد الفاظ

نهنه نوییمه ماده :

د نکاح په عقد کې ايجاب او قبول په لاندې ډول صورت مومي:

۱- د انشاء په قصد اود زوجیت د رامنځ ته کېدو په قصد سره واقع شي.

۲- له ايجاب او قبول څخه هر یو کېدای شي چې منځکې وي .

۳- د ايجاب او قبول تر منځ عرفي توالی په پام کې ونیول شي .

۴- د امکان په صورت کې د نکاح د عقد الفاظ په عربي و ويل شي.

۵- هغه ايجاب او قبول چې په عربي ژبه ويل کېږي باید، په ماضي صيغې سره وي .

۶- د ايجاب لفظ د «نکح» یا «زوج» له مادې او قبول د «قبلت» یا «رضیت» په لفظ صحیح دی .

طرف یکی از متعاقدين و قبول لفظی از جانب دیگری که صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید، صورت می گیرد.

الفاظ عقد نکاح

ماده نود ونهم :

ايجاب و قبول در عقد نکاح بطور ذیل صورت می گیرد:

۱- با قصد انشاء و قصد ايجاد زوجیت واقع شود.

۲- هر یک از ايجاب و قبول می تواند مقدم باشد.

۳- بین ايجاب و قبول توالی عرفی رعایت شود.

۴- در صورت امکان الفاظ عقد نکاح به عربي خوانده شود.

۵- ايجاب و قبولی که به لسان عربي انشاء می شود باید به صيغه ماضي باشد.

۶- لفظ ايجاب از ماده «نکح» یا «زوج» و قبول به لفظ «قبلت» یا «رضیت» صحیح است.

دنکاح په عقد کې وکالت

سلمه ماده :

(۱) د عقد له طرفینو څخه هر یو کولی شي چې بل طرف او یا درېیم شخص له معین یا غیر معین فرد سره د نکاح د عقد لپاره وکیل کړي.

(۲) د نکاح د عقد مجري باید بالغ، عاقل، قاصد، مختار او مسلمان وي.

(۳) په هغه صورت کې چې د وکیل وکالت د نکاح د عقد د اجراء لپاره په مطلق ډول یا ظهور یا انصراف په عقد، له غیر وکیل سره ولري، وکیل نشي کولی چې مؤکله په خپل عقد کې راولي او یا ځان (په هغه صورت کې چې وکیل بنسټه وي) د مؤکل په عقد کې راولي .

(۴) که چېرې وکیل له هغو شرایطو څخه مخالفت وکړي کوم چې مؤکل یې د شخص یا مهر یا نورو خصوصیاتو په اړه ټاکلی دی یانې د هغه مصلحت په پام کې نه

وکالت در عقد نکاح

ماده صدم:

(۱) هر یک از طرفین عقد می تواند طرف دیگر یا شخص ثالثی را برای اجرای عقد نکاح با فرد معین یا غیر معین وکیل نماید.

(۲) مجری عقد نکاح باید بالغ، عاقل، قاصد، مختار و مسلمان باشد.

(۳) در صورتی که وکالت وکیل برای اجرای عقد نکاح به طور مطلق، یا ظهور یا انصراف به عقد با غیر وکیل داشته باشد، وکیل نمی تواند مؤکله را به عقد خویش یا خود را (در صورتی که وکیل زن باشد) به عقد مؤکل در آورد.

(۴) هرگاه وکیل از شرایطی که مؤکل راجع به شخص یا مهر یا خصوصیات دیگر معین کرده، تخلف نماید یا مصلحت او را رعایت نکرده باشد،

وي نيولی ، د نکاح عقد غير نافذ دی .
عقد نکاح غير نافذ است .

(۵) وکیل نشي کولی چې په توکيل کې د وکالت يا د مؤکل له اجازې پرته ، بل شخص د هغه د وکیل په توگه وټاکي .
(۵) وکیل نمی تواند بدون وکالت در توکيل يا اجازة مؤکل ، شخص ديگری را به حیث وکیل او انتخاب کند .

(۶) که چېرې د نکاح عقد له يو طرف څخه فضولي اوله بل طرف څخه بالمباشره وي ، تر هغه وخته پورې چې فضولي طرف ، عقد رد يا تنفيذ نکړي ، مباشر طرف په هغه ملزم دی .
(۶) هرگاه عقد نکاح از یک طرف فضولي و از طرف ديگر بالمباشره باشد ، تا زمانیکه طرف فضولي ، عقد را رد يا تنفيذ نه نماید ، طرف مباشر ملزم به آن است .

(۷) که چېرې د فضولي لخوا په تنفيذ يا رد کې ځنډ ، مباشر طرف ته د ضرر موجب شي ، پدې صورت کې مباشر د فسخي د حق لرونکی دی .
(۷) هرگاه تأخير در تنفيذ يا رد از طرف فضولي ، موجب ضرر به طرف مباشر گردد ، در این صورت مباشر حق فسخ را دارا می باشد .

په جنسیت کې اختلاف

يو سلو يومه ماده :

(۱) په جنسیت کې اختلاف ، په ابتدا او په دوام کې د نکاح د عقد د صحت شرط دی .
(۱) اختلاف در جنسیت ، در ابتدا و در ادامه ، شرط صحت عقد نکاح است .

(۲) که چېرې د دوه جنسیتی عقد يو طرف ، د شریعت له نظره په یوه

اختلاف در جنسیت

ماده یکصد ویکم:

(۱) اختلاف در جنسیت ، در ابتدا و در ادامه ، شرط صحت عقد نکاح است .

(۲) هرگاه یکی از طرفین عقد دو جنسیتی که از نظر شرعی

مشخص جنسیت باندې محکوم شوی نه وي او یا د هغه جنسیت د تشخیص وړ نه وي ، له هغه سره د نکاح عقد باطل دی .

محکوم به یک جنسیت مشخص نباشد و یا جنسیت او قابل تشخیص نباشد، عقد نکاح با او باطل است.

د نکاح د عقد د طرفینو ټاکل

یو سلو دوه یمه ماده :

(۱) د عقد د طرفینو ټاکل پداسې ډول چې له هغو څخه هیڅ یوه ته شبهه نه وي، د نکاح د صحت شرط دی .

تعیین طرفین عقد نکاح

ماده یکصدودوم:

(۱) تعیین طرفین عقد به نحوی که برای هیچ یک از آنها شبهه نباشد، شرط صحت نکاح است.

(۲) د نکاح د عقد د طرف په شخص کې اشتباه د نکاح د بطلان موجب ده.

(۲) اشتباه در شخص طرف عقد نکاح موجب بطلان نکاح است.

(۳) که چېرې یو شخص د بل شخص په اوصافو او عنوان سره، د عقد طرف وگرځي او هغه بل طرف په هغو اوصافو او عنوان باندې په باور سره دغه عقد قبول کړی وي، د هغوی په منځ کې دنکاح عقد باطل دی.

(۳) هرگاه شخصی با اوصاف و عنوان شخص دیگری طرف عقد قرار گیرد و طرف دیگر با اعتماد به همان اوصاف و عنوان عقد را پذیرفته باشد، عقد نکاح میان آنها باطل است.

د نکاح د عقد منجزوالی

یو سلو درېیمه ماده :

د نکاح په عقد کې تعلیق د عقد د

منجز بودن عقد نکاح

ماده یکصدوسوم:

تعلیق در عقد نکاح موجب بطلان

بطلان موجب دی، خو دا چې تعلیق د هغه د صحت پر شرایطو او یا معلوم امر وي، لکه تعلیق پدې سره چې که چېرې نن د جمعې ورځ وي یا میره د هغې د تره زوی وي، په هغه باندې په علم سره څه ضرر نلري.

پنځم فصل

د نکاح د عقد آثار

د مهر تعریف او ډولونه

یو سلو څلورمه ماده:

(۱) مهر عبارت له مال څخه دی چې نارینه ئي له بنځې سره د واده کولو په واسطه هغې ته ورکوي یا پې تر سره کوي او که چېرې یوازې له بنځې سره په واده کولو، ژمنه وکړي چې د هغې بنځې پلار او یا درېیم کس ته مال ورکړي، د هغې په اداء کولو کې څه الزام نه لري.

(۲) مهر په لاندې څلورو ډولونو دی:

۱- مهر المسمي: هغه مال دی چې

عقد است، مگر اینکه تعلیق بر شرایط صحت آن و یا امر معلوم باشد، مانند تعلیق بر این که اگر امروز جمعه باشد یا شوهر پسر عموی او باشد با علم به آن ضرری ندارد.

فصل پنجم

آثار عقد نکاح

تعریف و اقسام مهر

ماده یکصد و چهارم:

(۱) مهر عبارت از مال است که مرد به واسطه ازدواج با زن به او می پردازد یا انجام می دهد و اگر به صرف ازدواج با زنی، تعهد به پرداخت مالی به پدر یا شخص ثالث کند، الزامی به ادای آن ندارد.

(۲) مهر به چهار قسم ذیل است:

۱- مهر المسمی: مالی است که با

د زوجینو په رضا ټاکل کېږي.

۲- مهرالمثل: هغه مال دی چې د هغه په ټاکلو کې د بنځې حالت د شرافت، کورنۍ او نورو اوصافو له نظره د هغې د خپلوانو، اقراڼو او ځایي عرف او هغه ته ورته په نسبت په پام کې نیول کېږي.

۳- مهرالمتعه: هغه مال دی چې په ټاکلو کې یې د نارینه حالت د فقر او غنا له حیثه په نظر کې نیول کېږي.

۴- مهرالسنه: د سپینو زرو (نقرې) پنځه سوه درهمه دي چې یو درهم د اتلس نخودو معادل دی.

د مهرالمثل، مهرالمتعه او مهرالسنه د ورکولو موارد د دې قانون د حکمونو مطابق ټاکل کېږي.

(۳) مهر په دوه ډوله (ځینې یې نقد او ځینې یې په ذمه) ټاکل کېدای شي.

(۴) هغه مهر چې نارینه یې په بالقوه صورت د ورکولو توان ونلري، باطل دی، داسې گڼل کېږي چې مهر اصلاً ټاکل شوی ندی.

تراضي زوجین تعیین می گردد.

۲- مهر المثل: مالی است که در تعیین آن، حال زن از حیث شرافت، فامیل و سایر صفات او نسبت به اقارب و اقراڼ و عرف محل و امثال آن در نظر گرفته می شود.

۳- مهر المتعه: مالی است که در تعیین آن، حال مرد از حیث فقر و غنا در نظر گرفته می شود.

۴- مهر السنه: پنجصد درهم نقره است که هر درهم آن معادل هجده نخود می باشد.

موارد پرداخت مهر المثل، مهر المتعه و مهر السنه مطابق احکام این قانون تعیین می گردد.

(۳) مهر به دو شکل (قسمتی نقد و قسمتی بر ذمه) تعیین شده می تواند.

(۴) مهری که مرد توان بالقوه پرداخت آن را نداشته باشد باطل بوده، چنین پنداشته می شود که مهر اصلاً تعیین نگردیده است.

د مهر د موضوع د مال شرایط

يو سلوپنځمه ماده :

(۱) هغه شی کولی شي چې مهر شي چې لاندې شرایط پکې وي :

۱- اقتصادي ارزښت ولري ، د عین، منفعت ، عمل اومالي حق لکه دارتفاق حق یا د حق اسقاط مثلاً د لوړو پوړو (بلنډمنزل) دنه جوړولو ژمنه.

۲- د تملک وړوي. شراب او خنزیر او د هغو په څېر، مهر نشي کېدلی ، خو که چېرې دغه شیان څوک مهر وټاکي ، په دخول سره مهرالمثل ثابتېږي.

۳- معلوم وي ، خو دا چې د هغه ټاکل یو له زوجینو یا درېیم شخص ته پرېښودل شي او که چېرې مهر حاضر وي، د هغه لیدل کفایت کوي که څه هم چې د هغه وزن ، اندازه او قیمت معلوم نه وي .

۴- د تسلیم او تسلیم وړ وي .

(۲) که چېرې هغه شی چې مهر

شرایط مال موضوع مهر

ماده یکصد و پنجم :

(۱) شیئ می تواند مهر قرار گیرد که شرایط ذیل را دارا باشد:

۱- ارزش اقتصادی داشته باشد، اعم از عین، منفعت، عمل، حق مالی مثل حق ارتفاق یا اسقاط حق مثل تعهد به نساختن بلنډ منزل.

۲- قابل تملک باشد. شراب و خنزیر و امثال آن، مهر قرار داده نمی شود و اگر کسی آن را مهر قرار دهد، مهر المثل با دخول ثابت می شود.

۳- معلوم باشد، مگر این که تعیین آن به یکی از زوجین یا شخص ثالث واگذار گردد و اگر مهر حاضر باشد، مشاهده آن کفایت می کند ولو اینکه وزن، مقدار و قیمت آن معلوم نباشد.

۴- قابل تسلیم و تسلیم باشد.

(۲) هر گاه شیئ که مهر تعیین

شده، فاقد شرایط مندرج
فقرة (۱) این ماده باشد، در
صورت طلاق بعد از دخول،
زوجه، مستحق مهر المثل
است.

(۳) هرگاه زوج مال غیر را مهر قرار
دهد و صاحب مال اجازه ندهد،
زوجه، مستحق مثل یا قیمت
آن است.

(۴) هرگاه مهریه، عین معین بوده و
قبل از عقد یا تسلیمی آن تلف
گردد، زوجه حق دارد مثل و
در صورت تعذر، قیمت آن
را تقاضا نماید و در صورت
معیوب شدن، عین معیوب
را با خساره آن مطالبه
نماید.

مالکیت مهر

ماده یکصد و ششم:

(۱) زوجه به محض انعقاد عقد
نکاح، مالک تمام مهر به صورت
نیمه مستقر و نیمه معلق

تاکل شوی دی، د دې مادې په
(۱) فقره کې د درج شوو شرایطو
نه لرونکې وي، د طلاق په صورت
کې وروسته له دخول څخه، زوجه،
د مهر المثل مستحقه ده.

(۳) که چېرې مېړه د غیر مال، مهر
وټاکي اود مال خاوند اجازت ونکړي،
نو زوجه د مثل او یا د هغه د بیې
مستحقه ده.

(۴) که چېرې مهریه ټاکل شوی
عین وي او د عقد یا د هغه له
تسلیمی څخه مخکې تلف شي، نو
زوجه حق لري چې د هغه مثل او د
تعذر په صورت کې د هغه د بیې
مطالبه وکړي او د معیوب کېدلو په
صورت کې، معیوب عین د زیان له
جبران سره وغواړي.

د مهر مالکیت

یو سلو شپږمه ماده:

(۱) د نکاح د عقد له منعقدو سره
جوخت، زوجه د ټول مهر چې نیم
بې مستقر او نیم بې معلق وي،

مالکھ کپري او حق لري چي د هغه مطالبه وکري خو دا چي د مهر په ورکړه کې يې موده او اقساط ټاکل شوي وي او يا په بل ډول سره تراضي شوې وي .

می شود و حق دارد آن را مطالبه نماید، مگر این که در تأدیه آن، مدت و اقساط، تعیین گردیده و یا طور دیگری تراضي شده باشد.

(۲) زوجه کولی شي د مهر تر پوره ورکړي پورې که څه هم چې ميره معسر وي ، له تمکين څخه امتناع وکړي، پدې شرط چې دمهرله غوښتنې څخه مخکې يې په اختياري توگه تمکين نه وي کړی او مهر يې هم مؤجل نه وي. له بلوغ څخه مخکې دخول د امتناع دحق داسقاط موجب نه گرځي .

(۲) زوجه می تواند الی تأدیة کامل مهر، و لو زوج معسر باشد، از تمکين امتناع نماید، مشروط بر این که قبل از مطالبه مهر با اختیار، تمکين نکرده و مهر او نیز مؤجل نباشد. دخول قبل از بلوغ موجب اسقاط حق امتناع نمی گردد.

(۳) که چېرې مهر مؤجل وي او زوجه په قصد سره د هغه د ورکولو دوخت تر رسېد لو پورې تمکين ونکړي، د هغې د امتناع حق ساقطېږي .

(۳) اگر مهر مؤجل باشد و زوجه به عمد، تا رسيدن زمان پرداخت آن تمکين نکند، حق امتناع او ساقط می شود.

د نکاح د عقد په ترڅ کې دمهر ټاکل

يو سلو اوومه ماده :

(۱) د نکاح د عقد په ترڅ کې د مهر په ټاکلو او د زوجې په تمکین سره، د زوج په ذمه مهرالمسمی لازمېږي او که چېرې له دخول څخه منځې، زوجې ته طلاق ورکړل شي، د نیماني مهرالمسمی مستحقه ده.

(۲) که چېرې زوجې ټول مهر قبض او هغه یې مصرف یا تلف کړی وي، خو منځې له دخول څخه طلاق ورکړل شي، د هغه د بیې نیماني د غوښتنې وړ دی. په هغه صورت کې چې د هغه بیه د عقد په وخت کې د قبض له وخت سره تفاوت ولري، ټیټه بیه د ورکړې وړ ده.

(۳) له دخول څخه منځې د زوجې د طلاق په صورت کې د مهر منفصله نما په زوجې پورې اړه لري، خو زوج کولی شي چې د

تعیین مهر در ضمن عقدنکاح

ماده یکصد و هفتم:

(۱) با تعیین مهر در ضمن عقد نکاح و تمکین زوجه، مهرالمسمی بر ذمه زوج لازم می گردد و هرگاه قبل از دخول، زوجه طلاق داده شود، مستحق نصف مهر المسمی می باشد.

(۲) هرگاه زوجه تمام مهر را قبض و آن را مصرف یا تلف نموده باشد، هرگاه قبل از دخول طلاق داده شود، نصف قیمت آن قابل مطالبه است. در صورتی که قیمت آن در موقع عقد با موقع قبض متفاوت باشد، نازلترین قیمت قابل پرداخت می باشد.

(۳) نساء منفصل مهر در صورت طلاق زوجه قبل از دخول، متعلق به زوجه است، ولی زوج می تواند نصف نساء متصل را

مطالبه نماید. هرگاه مهریه نزد
زوج معیوب شود، نصف ارزش
و نصف عین قابل مطالبه است،
ولی اگر مهر، حیوان حامل
یا درخت با میوه باشد،
نصف نماء منفصل نیز به زوج تعلق
می‌گیرد.

حالات افزایش و تنزل مهر

ماده یکصد و هشتم:

هرگاه در فاصله بین عقد
و طلاق قبل از دخول، ارزش
مهر المسمی به اثر عمل
زوج افزایش یافته باشد،
افزایش مذکور متعلق به او است،
ولی اگر بر اثر نرخ بازار افزایش
یا تنزل پیدا کند، مربوط به
زوج است.

ابراء ذمه زوج از مهر

ماده یکصد و نهم:

هرگاه زوج غیر مدخوله، ذمه زوج
را از بابت مهر، بری کند، یا مهر را

متصلی نما نیمائی و غواری. که
چهری مهریه له زوجی سره معیوبه
شی د ارزش نیم اودعین نیم د
غوبنتی وړ دی. خو که چهری
مهر، حامله حیوان یا میوه داره ونه
وي، د منفصل نما نیمائی هم په
زوج پورې اړه پیدا کوي.

دمهر د پورالی او کموالی حالات

یو سلو اتمه ماده:

که چهری د عقد او طلاق تر منځ په
واتن کې له دخول مخکې، د
مهر المسمی ارزښت د زوجی د عمل
په اثر زیات شوی وي، نوموړی
زیاتوالی په هغې پورې اړه لري خو
که د بازار د نرخ په اثر زیاتوالی
یا کم والی ومومي، په زوج پورې
اړه لري.

له مهر څخه د زوج د ذمی ابراء

یو سلو نهمه ماده:

که چهری غیر مدخوله زوجیه، د
زوج ذمه د مهر له بابته بری کړي،

یا مهر هغه ته هبه کړي، د طلاق د واقع کېدو په صورت کې، زوج د نیماني مهر د غوښتنې حق لري .

د مهر د استحقاق حالات

یو سلو لسمه ماده :

(۱) که چېرې د نکاح عقد له دخول څخه وروسته په هر سبب چې وي، فسخه شي، زوجه د ټول مهرالمسمی مستحقه کېږي .

(۲) که چېرې د نکاح عقد له دخول څخه مخکې په هر سبب چې وي، فسخه شي، زوجه د مهر مستحقه نده خو دا چې فسخه د نارینه د عنن یا ارتداد په سبب وي، پدې صورت کې زوجه دنیم مهرالمسمی مستحقه ده.

(۳) که چېرې زوجې د نکاح په عقد کې زوج ته دوکه (فريب) ورکړی وي او نکاح د زوجي د عیبونو په خاطر وروسته له دخول نه فسخه شي، زوجه د مهر مستحقه نه کېږي، خو که چېرې زوج د درېیم

به او هبه نماید، زوج در صورت وقوع طلاق، حق مطالبه نصف مهر را دارد.

حالات استحقاق مهر

ماده یکصد ودهم :

(۱) هرگاه عقد نکاح به هر سبب بعد از دخول فسخ شود، زوجه مستحق کل مهر المسمی می گردد.

(۲) هرگاه عقد نکاح به هر سببی، قبل از دخول، فسخ گردد، زوجه مستحق مهر نمی باشد، مگر این که فسخ به سبب عنن یا ارتداد مرد باشد، در این صورت زوجه مستحق نصف مهر المسمی است.

(۳) هرگاه زوجه، زوج را در عقد نکاح فريب داده باشد و نکاح به واسطه عیوب زوجه بعد از دخول فسخ شود، زوجه مستحق مهر نمی باشد، ولی اگر زوج از طرف شخص ثالث فريب داده شده

شخص لخواه دوکه شوی وي، پدې صورت کې زوجه د مهر مستحقه ده او زوج کولی شي چې له درېيم شخص څخه د زیان غوښتنه وکړي.

(۴) که چېرې نکاح د زوجینو دیوه د مرګ په سبب له دخول مخکې انحلال پیدا کړی وي، زوجه دنیم مهراشمی مستحقه کېږي خو که په عقد کې، مهر ذکر شوی نه وي، بنځه دهغه مستحقه نده.

(۵) که چېرې د نکاح عقد د زوج د مرض په حالت کې واقع شوی وي، له دخول مخکې د زوجینو دیوه د مړینې په صورت کې، زوجه دمهر نه مستحقه کېږي.

(۶) له دخول څخه مخکې د نکاح عقد د موانعود موجودیت په سبب د نکاح دعقد د بطلان په صورت کې، زوجه د مهر مستحقه نده خو وروسته له دخول څخه د مهراشمی مستحقه ده، خو که چېرې بنځه دعقد په بطلان عالمه وي، دمهر نه مستحقه کېږي.

باشد، در این صورت زوجه مستحق مهر بوده و زوج می تواند از شخص ثالث خساره را مطالبه نماید.

(۴) هرگاه نکاح به سبب مرګ یکی از زوجین قبل از دخول، انحلال یافته باشد، زوجه مستحق نصف مهر المسمی می باشد، ولی اگر در عقد، مهر ذکر نشده باشد، زن مستحق آن نیست.

(۵) هرگاه عقد نکاح در حالت مرض زوج واقع شده باشد، در صورت فوت یکی از زوجین قبل از دخول، زوجه مستحق مهر نمی گردد.

(۶) در صورت بطلان عقد نکاح به سبب وجود موانع نکاح قبل از دخول، زوجه مستحق مهر نبوده، ولی بعد از دخول مستحق مهر المثل می باشد، ولی اگر زن عالم به بطلان عقد باشد، مستحق مهر نمی شود.

د عقد په ترڅ کې د مهرنه ټاکنه

یوسلو یوولسمه ماده :

(۱) د نکاح عقد، د مهر په نه ټاکلو سره صحیح دی او زوجین کولی شي هغه منځې له دخول څخه په تراضی سره وټاکي او وروسته له دخول څخه، زوجه د مهرالمثل مستحقه ده .

(۲) که چېرې د عقد او دخول ترمنځ واټن کې ، مهرالمثل تفاوت پیدا کړي، د مهر د ټاکنې معیار د دخول وخت دی.

(۳) د مهر د نه ټاکنې په صورت کې، زوجه کولی شي چې د اندازې تر ټاکنې او د هغه تر سپارلو پورې، له تمکین څخه امتناع وکړي.

(۴) که چېرې نکاح د نارینه د طلاق، ارتداد، یا عنن په سبب له دخول نه منځې، انحلال ومومي، د مهر د نه ټاکلو په صورت

عدم تعیین مهر در ضمنعقد

ماده یکصدویازدهم:

(۱) عقد نکاح با عدم تعیین مهر صحیح بوده و زوجین می توانند آن را قبل از دخول با تراضی تعیین نمایند و بعد از دخول زوجه مستحق مهرالمثل می باشد.

(۲) هرگاه در فاصله بین عقد و دخول، مهر المثل تفاوت پیدا کند، معیار تعیین مهر زمان دخول است.

(۳) در صورت عدم تعیین مهر، زوجه می تواند الی تعیین مقدار و تسلیم آن، از تمکین امتناع ورزد.

(۴) هرگاه نکاح به سبب طلاق، ارتداد یا عنن مرد قبل از دخول، انحلال یابد، در صورت عدم تعیین مهر،

کې، زوجه د مهرالتمعه مستحقه ده. خوکه د نکاح انحلال د زوجینو د یوه د مړینې، ارتداد یا د نسخي د عیب له امله وي، د مهر د نه ټاکنې په صورت کې، له عقدنه مخکې اوله هغه وروسته، له دخول نه مخکې، زوجه د مهر نه مستحقه کېږي.

(۵) که چېرې د نکاح عقد د هغه د مواعود د وجود له امله له دخول نه مخکې باطل شي، د مهر د نه ټاکنې په صورت کې، زوجه د څه شي نه مستحقه کېږي، خو وروسته له دخول څخه د مهر المثل مستحقه ده، پدې شرط چې له پنځه سوه درهمه (مهرالسنه) څخه زیاته نه وي. که چېرې زوجه په حرمت باندي علم ولري، پدې صورت کې د مهر مستحقه نده.

د عقد په ترڅ کې د مهرالمسمي

نه شرط

یوسلو دوولسمه ماده :

د عقد په ترڅ کې د مهر مطلق نه

زوجه مستحق مهرالتمعه است. ولی هرگاه انحلال نکاح به سبب مرگ یکی از زوجین، ارتداد یا عیب زن باشد، در صورت عدم تعیین مهر، قبل از عقد و بعد از آن، قبل از دخول، زوجه مستحق مهر نمی‌گردد.

(۵) هرگاه عقد نکاح به سبب وجود مواع آن، قبل از دخول باطل گردد، در صورت عدم تعیین مهر، زوجه مستحق چیزی نمی‌گردد، ولی بعد از دخول مستحق مهر المثل می‌باشد، مشروط براینکه از پنجمصد درهم (مهر السنه) بیشتر نباشد. ولی اگر زوجه علم به حرمت داشته باشد، در این صورت مستحق مهر نیست.

شرط عدم مهر المسمي در

ضمن عقد

ماده یکصد ودوازدهم :

شرط عدم تعیین مطلق مهر در ضمن

ٲاڪل د هغه باطل او مبطل دي، خو د مهراالمسى نه شرط جايزاود هغه مورد په حكم كې دى چې مهر ٲاڪل شوى نه وي. خو كه چپرې د مهراالمثل نه ٲاڪل له دخول نه وروسته شرط كړي، پدې صورت كې شرط او عقد دواړه باطل دي .

د مهر د ٲاكنې تفويض

يو سلوديارلسمه ماده :

(۱) كه چپرې د مهر د ٲاكنې واك زوج يا درېيم شخص ته وسپارل شي ، هغوى كولى شي چې د هغې اندازه وٲاكي ، خو كه چپرې د مهر د ٲاكنې واك زوجي ته پرېښودل شوى وي ، پدې صورت كې هغه نشي كولى چې د زوج له رضايٲ پرته له مهراالمسنه څخه زيات وٲاكي .

(۲) كه چپرې د مهر د ٲاكنې صلاحيت، زوج يا زوجي ته وسپارل شي او دوى د مهر له ٲاكنې څخه مخكې او له دخول څخه مخكې وفات شي،

عقد، باطل و مبطل آن است، ولى شرط عدم مهر المسمى جايز بوده و در حكم موردى است كه مهر تعيين نشده باشد. ولى اگر عدم تعيين مهر المثل را بعد از دخول شرط كند، در اين صورت شرط و عقد هر دو باطل است.

تفويض تعيين مهر

ماده يكصدوسيزدهم :

(۱) هرگاه صلاحيت تعيين اندازه مهر به زوج يا شخص ثالث تفويض گردد، آنها مى توانند مقدار آنرا تعيين نمايند، ولى اگر صلاحيت تعيين مهر به زوجه واگذار شده باشد، در اين صورت او نمى تواند بدون رضايٲ زوج، بيشتراز مهر المسنه تعيين نمايد.

(۲) هرگاه صلاحيت تعيين مهر، به زوج يا زوجه واگذار شود و آنها قبل از تعيين مهر و قبل از دخول فوت نمايد، زوجه مستحق مهراالمتعنه

زوجه د مهرالمتعه مستحقه ده، خو که چېرې د مهر د ټاکنې واک درېيم شخص ته پرېښودل شي او هغه له دخول نه مخکې وفات شي، پدې صورت کې نوی حکم ټاکل کېږي او يا خپله زوجين په تراضی سره مهر ټاکي، خوکه چېرې درېيم شخص له دخول څخه وروسته وفات شي، پدې صورت کې زوجه د مهرالمثل مستحقه کېږي.

(۳) که چېرې هغه شخص چې د مهرد اندازې د ټاکنې واک ورته سپارل شوی دی، د هغه له ټاکلو څخه ډډه وکړي، محکمه هغه د مهر په ټاکلو ملزموي او يا د زوجينو په تراضی سره نوی حکم ټاکل کېږي، يا داچې طرفين په تراضی سره د مهر اندازه ټاکي.

له مهر څخه را پيدا شوی اختلاف

يو سلو څوارلسمه ماده :

(۱) که چېرې زوج يو مال د مهر په اندازه زوجي ته ورکړی وي او

است، ولي اگر صلاحيت تعيين مهر به شخص ثالث واگذار شود و او قبل از دخول فوت کند، در اين صورت، داور جديد تعيين می گردد و يا خود زوجين با تراضی، مهر را معين می کنند، ولي اگر شخص ثالث بعد از دخول بميرد، در اين صورت زوجه مستحق مهر المثل می گردد.

(۳) هرگاه شخصی که صلاحيت تعيين اندازه مهر به او تفويض شده است، از تعيين آن امتناع ورزد، محکمه او را به تعيين مهر ملزم و يا با تراضی زوجين داور جديد تعيين می شود، يا اينکه طرفين با تراضی، اندازه مهر را تعيين می نمایند.

اختلاف ناشی از مهر

ماده یکصد و چهاردهم:

(۱) هرگاه زوج مالی را به مقدار مهر به زوجه داده باشد و زوجه مدعی

هدیه و زوج مدعی پرداخت مهر باشد، در این صورت مراتب ذیل مدنظر گرفته می شود:

- ۱- طرفی که دلیل و بینه داشته باشد، به نفع او حکم می شود.
- ۲- هرگاه هر دو برای اثبات ادعای خود، دلیل و بینه بیاورند، دلیل و بینه زوج مقدم است.
- ۳- هرگاه هر دو از اقامه بینه عاجز باشند، به نفع زوج حکم می شود.

(۲) هرگاه اندازه مهر ضمن عقد نکاح تعیین نشده، ولی زوج قبل از دخول شیئی از زوج گرفته باشد، همان شی، مهر او محسوب می شود.

(۳) در صورتی که زوج فوت نماید یا طلاق واقع شود و مهر مدت دار باشد، قبل از رسیدن اجل (مدت) مهر قابل مطالبه نیست، ولی با فوت زوج، مهر مؤجل در حکم معجل (حال)

زوج د هدیه مدعی اوزوج د مهرد ورکولو مدعی وي، په دغه صورت کې لاندې مراتب په نظر کې نیول کېږي:

- ۱- هغه طرف چې دلیل او بینه ولري، د هغه په گټه حکم کېږي .
- ۲- که چېرې دواړه خواوې دخپلې ادعا د ثبوت لپاره دلیل او بینه راوړي، دینځې دلیل او بینه منځکې دی .
- ۳- که چېرې دواړه د بینه له اقامې څخه عاجز وي، د نارینه په گټه حکم کېږي .

(۲) که چېرې د مهر اندازه د نکاح د عقد په ترڅ کې ټاکل شوې نه وي، خو زوجې له دخول نه منځکې له زوج څخه څه شی اخیستی وي، هماغه شی، د هغې مهر گڼل کېږي.

(۳) په هغه صورت کې چې زوج وفات شي یا طلاق واقع شي او مهر، موده لرونکی وي. د اجل (مودې) له رسېدلونه منځکې، مهر د غوښتنې وړ ندی، خو د زوج په وفات سره مؤجل مهر د معجل

(حال) په حکم کې راځي .

(۴) د مهر د تعجيل او تأجيل د اختلاف په صورت کې ، د تأجيل مدعي مکلف دی چې دليل راوړي ، پرته له هغه، په تعجيل سره قول، په قسم سره منل کېږي .

د وکیل لخوا د مهر يې ورکول

يو سلو پنځلسمه ماده :

که چېرې يو شخص د يوه نارينه له خوا څخه د وکالت په ادعا سره، يوه بنځه د هغه په نکاح کې راوړي، خو نارينه د نکاح له عقد څخه وروسته وفات شي ، په هغه صورت کې چې ورته ، د هغه له وکالت څخه انکار وکړي او د هغه د اثبات لپاره څه دليل وجود ونلري ، وکیل مکلف دی چې د زوجې مهریه د دې قانون د حکمونو مطابق ورکړي .

د مهر د ټاکنې او قبض اختلاف

يو سلو شپاړسمه ماده :

(۱) که چېرې زوجين د مهر په

می گردد.

(۴) در صورت اختلاف در تعجيل و تأجيل مهر، مدعي تأجيل مکلف است دليل بياورد، در غير آن قول به تعجيل با قسم پذيرفته می شود .

پرداخت مهریه از طرف وکیل

ماده یکصد و پانزدهم:

هرگاه شخصی با ادعای وکالت از طرف مردی، زنی را به عقد نکاح او در آورد، ولی مرد بعد از عقد فوت نماید، در صورتی که ورثه، وکالت او را انکار کند و دليل مبنی بر اثبات آن وجود نداشته باشد، وکیل مکلف است، مهریه زوجه را مطابق احکام این قانون پرداخت نماید

اختلاف تعیین و قبض مهر

ماده یکصد و شانزدهم:

(۱) هرگاه زوجين در تعیین و عدم

تعیین مهر اختلاف نمایند، مدعی تعیین، مکلف است آن را ثابت کند، در غیر آن قول منکر، با قسم پذیرفته می شود و در صورت اختلاف در قبض مهر، مدعی قبض مکلف است آن را ثابت کند، در غیر آن قول منکر با قسم مقدم است.

(۲) هرگاه زوج، مدعی ابرای ذمه یا پرداخت مهر و زوجه منکر آن باشد، یا زوجه مدعی بیشتر و زوج مدعی کمتر بوده، مدعی ابرای ذمه و پرداخت و مدعی بیشتر مکلف است ثابت کند، در غیر آن قول منکر با قسم پذیرفته می شود.

ذکر مال دیگر بجای مهر

تعیین شده

ماده یکصد و هفدهم:

هرگاه شیء مهر تعیین شود، ولی در هنگام عقد طور صوری مال دیگری

تاکلواو نه تاکلوکي اختلاف وکړي، د تاکنې مدعی، مکلف دی چې هغه ثابت کړي، پرته لدې د منکر قول په قسم سره منل کيږي او د مهر په قبض کې د اختلاف په صورت کې د قبض مدعی مکلف دی چې هغه ثابت کړي، پرته له هغه د منکر قول په قسم سره مقدم دی.

(۲) که چېرې زوج د ذمې د ابراء یا د مهر د ورکړې مدعی او زوجه د هغو منکره وي یا زوجه د زیات مدعی او زوج د لږ مدعی وي، د ذمې د ابراء او د ورکړې مدعی او د زیات مدعی مکلف دي چې هغه ثابت کړي، لدې پرته د منکر قول له قسم سره منل کيږي.

د تاکل شوي مهر په ځای د بل

مال ذکر کول

یو سلو اووه لسمه ماده :

که چېرې یو شیء مهر وټاکل شي، خو د عقد په وخت کې په صوری

ډول بل مال دمهر په عنوان ذکر شي او لومړنی مهر قصد نشي، د مهر توافق باطل او د هغه مورد په حکم کې دی چې مهر ټاکل شوی ندی. په هغه صورت کې چې د طرفینو قصد عقد په وخت کې هماغه اولنی شی وي، هماغه مهردی.

د مهرالمثل د لزوم موارد

يو سلو اتلسمه ماده :

په لاندې مواردو کې د شخص پر ذمه مهرالمثل لازمېږي :

۱- په هغه صورت کې چې يو شخص د جينې بکارت په هره وسيله سره زایل کړي.

۲- په هغه صورت کې چې له مجنونې او صغیرې سره زنا وکړي.

۳- که چېرې له هغې ښځې سره چې هغه د زنا د عمل په حرمت علم نلري زنا وکړي .

به عنوان مهر ذکر شود و مهر اول قصد نشود، توافق مهر باطل و در حکم موردی است که مهر تعیین نشده است. در صورتی که قصد طرفین در موقع عقد همان چیز اول بوده، همان مهر می باشد.

موارد لزوم مهر المثل

ماده یکصد و هجدهم:

در حالات ذیل مهر المثل بر ذمه شخص لازم می گردد:

۱- در صورتی که فردی بکارت دختری را به هر وسیله ازاله کند.

۲- در صورتی که با مجنون یا صغیره زنا کند.

۳- هرگاه با زنی که علم به حرمت عمل زنا ندارد، زنا کند.

د مہرې د ورکړې طريقه

يو سلو نولسمه ماده :

(۱) که چېرې مہرېه د هېواد رايجې پيسې، خارجي پيسې يا سره زر وي، طرفين کولی شي چې د ورکړې د وخت د کلني ارزښت دتغییر په تناسب د نکاح د عقد د انعقاد دکال په نسبت، هغه محاسبه کړي پرته لدې د پیسود ارزښت پرما بالتفاوت باندي مصالحه کېږي.

(۲) که چېرې مہر مؤجل وي د هغه د ارزښت د سررسيد د کال مطابق محاسبه کېږي. پرته له هغه په ما به التفاوت مصالحه کوي .

نقده

يو سلوشلمه ماده :

د زوجې نقده د دې قانون د حکمونو مطابق ، د زوج په غاړه ده.

جهيزيه

يو سلويو ويستمه ماده :

(۱) جهيزيه: د کور اثاثيه، جامې او

نحوه پرداخت مہرېه

ماده یکصد و نژدهم:

(۱) هرگاه مہرېه؛ پول رايج کشور، پول خارجي يا طلا باشد، طرفين می توانند، متناسب با تغییر ارزش سالانه زمان تأديه، نسبت به سال انعقاد عقد نکاح آنرا محاسبه نمایند، در غير آن در ما بالتفاوت ارزش مصالحه می شود.

(۲) هرگاه مہر مؤجل باشد، مطابق ارزش سال سر رسيد آن محاسبه می گردد. در غير آن طرفين در ما بالتفاوت مصالحه می نمایند.

نقده

ماده یکصد و بیستم:

نقده زوجه مطابق احکام این قانون بر عهده زوج می باشد.

جهيزيه

ماده یکصد و بیست و یکم :

(۱) جهيزيه: اثاثيه منزل، البسه و

اشیایی است که زوجه از دارایی خود یا پدرش به منزل مشترک می آورد.

(۲) انتفاع زوج از جهیزیۀ زوجه تبرعی نیست، مگر اینکه زوجه یا عرف، تبرعی بودن آن را تأیید نماید.

(۳) هرگاه زوج یا طلبکاران او ادعا کنند که مال خاصی به زوج تعلق دارد، ولی زوجه مدعی باشد که آن جزء جهیزیه او است، در صورت ذوالید بودن یکی، دیگری باید خلاف آن را ثابت کند. ولی اگر هر دو ذوالید یا هیچ کدام ذوالید نباشد، مسئله در باب تداعی داخل می شود، یعنی هر کدام محتاج به اقامۀ دلیل است.

(۴) هرگاه یکی از زوجین مدعی تلف شدن جهیزیه باشد و دیگری منکر آن، مدعی تلف باید ثابت کند، در غیر آن قول منکر

هغه شیان دی چې زوجه ئی له خپلې او یا د پلار له شتمنی څخه گډ کور ته راوړي .

(۲) د زوجې له جهیزې څخه د زوج انتفاع تبرعی نده، خو دا چې زوجه یا عرف ، د هغې تبرع والی تأیید کړی.

(۳) که چېرې زوج یا د هغه غوښتونکي (طلب گاران) ادعا وکړي چې خاص مال په زوج پورې اړه لري، خو زوجه مدعی وي چې هغه د هغې د جهیزې جزء دی، د یوه د ذوالید والي په صورت کې، هغه بل باید د هغه خلاف ثابت کړي. خو که دواړه ذوالید وي یا یو هم ذوالید نه وي ، مسئله د تداعی په باب کې داخلېږي ، یعنې هر یو د دلیل اقامې ته محتاج دی .

(۴) که چېرې یو له زوجینو د جهیزې د تلف کېدو مدعی او بل یې منکر وي، د تلف مدعی باید ثابت کړي، پرته له هغه د منکر قول

په قسم سره د حکم مدار گرځي .
 (۵) که چېرې زوج له واده نه
 مخکې، ځینې مالونه پېرلي او د
 زوجې کورته یې انتقال کړي وي
 خو هغه له ځان سره مشترک کورته
 راوړي، پدې صورت کې نوموړي
 مالونه د زوج د مالونو جزء ګڼل
 کېږي، خو دا چې زوجه ثابته کړي
 چې مال د هغې په تملیک
 کې راغلی دی.

د زوجینو مشترک تکالیف

یو سلو دوه ویشتمه ماده :

(۱) زوجین د زوجیت د شرعي
 او قانوني وجایو په ترسره کولو او یو
 له بل او د یو بل له والدینو او اقاربو
 سره په ښه سلوک (حسن معاشرت)
 مکلف دي .

(۲) زوجین مکلف دي چې د
 کورنۍ د بنسټ د ټینګښت او د
 اولاد په روزنه کې یو له بل سره
 مرسته او همکاري وکړي.

(۳) زوجین مکلف دي له هغو

باقسم مدار حکم قرار می ګیرد.
 (۵) هرگاه زوج اموالی را
 قبل از عروسی خریداری
 و به خانه زوجه انتقال داده باشد
 تا آنرا همراه خود به منزل
 مشترک بیاورد، در این صورت
 اموال مذکور جزء اموال زوج
 محسوب می شود، مگر اینکه
 زوجه ثابت کند که مال به تملیک او
 در آمده است.

تکالیف مشترک زوجین

ماده یکصد و بیست و دوم:

(۱) زوجین مکلف به انجام وجایب
 شرعی و قانونی زوجیت و حسن
 معاشرت با یکدیگر و والدین
 و اقارب هم دیګر
 می باشند.

(۲) زوجین مکلف اند در تحکیم
 اساس خانواده و تربیت اولاد
 با یکدیګر معاونت و همکاري
 نمایند.

(۳) زوجین مکلف اند از اعمالی که

اعمالو څخه چې د یو بل د نفرت او انزجار موجب ګرځي، ډډه وکړي .

(۴) زوجه د کور په دننه کې د هغې برخې کارونو په اداره او ترسره کولو مکلفه ده کوم چې زوج د عقد په وخت کې ورته شرط ایښی وي، له هغو پرته د کورکار پربنځه باندې واجب ندی.

د زوجینو متقابل حقوق

یو سلو در ویشتمه ماده :

(۱) د کورنۍ سرپرستي د خاوند حق دی، خو دا چې د زوج د فکري قصور له امله، د محکمې د حکم په موجب، دغه حق زوجې ته سپارل شوی وي .

(۲) له کور څخه د زوجې وتل د مشروع او متعارفو مقصدونو لپاره مجاز دي. زوج اوزوجه کولی شي یو بل د شرعي او قانون له منافي اعمالو څخه منع کړي او د اختلاف په صورت کې محکمه حکم کوي.

موجب تنفر و انزجار همدیگر می شود، اجتناب نمایند.

(۴) زوجه مکلف به اداره و انجام آن قسمت از کارهای داخل منزل می باشد که زوج بر او در حین عقد شرط گذاشته باشد، در غیر آن کارخانه برزن واجب نیست.

حقوق متقابل زوجین

ماده یکصد و بیست و سوم:

(۱) سرپرستی خانواده حق زوج می باشد، مگر اینکه به سبب قصور فکری زوج، به موجب حکم محکمه، این حق به زوجه واگذار گردد.

(۲) خروج زوجه از منزل به منظور مقاصد مشروع و متعارف مجاز است. زوج و زوجه می توانند یکدیگر را از اعمال منافی شرع و قانون منع نمایند و در صورت اختلاف محکمه حکم می کند.

(۳) که چبرې زوجه شاغله وي ،
دهغي د کاراجرت په هغي پورې اړه
لري .

(۳) هرگاه زوجه شاغل باشد،
اجرت کارش متعلق به خود
اوست.

(۴) زوجه د خپلې شتمني مالکه ده
او کولی شي چې د زوج له اجازې
پرته په هغه کې هر ډول تصرف وکړي.

(۴) زوجه مالک دارایی خود
است و می تواند بدون اذن زوج هر
نوع تصرف در آن نماید.

د عقد په ترڅ کې شروط

شروط ضمن عقد

يو سلو څلور ويستمه ماده :

ماده یکصد و بیست و چهارم:

د عقد په ترڅ کې شرط ، د اصلي
عقد په ترڅ کې يو تبعي تعهد دی.

(۱) شرط ضمن عقد، تعهدی
تبعی در ضمن عقد اصلی است.

(۲) که چبرې د عقد په ترڅ کې،
شرط نامقدور، بې فائدي او يا د
شرع او قانون خلاف وي، شرط
باطل او د نکاح عقد صحيح دی،
خو د مطلق مهر د نفې په شرط چې
نکاح په هغه باندې باطلېږي .

(۲) هرگاه شرط ضمن عقد
نامقدور، بی فایده یاخلاف شرع و
قانون باشد، شرط باطل و عقد
نکاح صحیح است، مگر
در شرط نفی مطلق مهر، که
نکاح با آن باطل می شود.

(۳) هغه شرط چې د نکاح د عقد د
ذات د مقتضا مخالف وي، باطل او
مبطل د عقد دی. شرط هغه وخت د
عقد د ذات له مقتضا سره مخالف
ګڼل کېږي چې د هغه ذات يا اثر
نفې کړي، په داسې ډول چې د

(۳) شرطیکه خلاف مقتضای ذات
عقد نکاح باشد، باطل و مبطل عقد
است. شرط زمانی مخالف
مقتضای ذات عقد پنداشته می شود
که ذات يا اثر آن را نفی کند،
بطوریکه رعایت مفاد شرط،

- شرط د گټې په پام کې نیول، د عقد ماهیت ته تغیر ورکړي، لکه د زوجیت د اړیکې د مطلق نه برقرارولو شرط.
- (۴) زوجه کولی شي چې د لاندې مواردو په پام کې نیول پر زوج شرط کړي:
- ۱- په دایمي یا متعه توګه له بلې ښځې سره د نکاح نه عقدول.
- ۲- زوجې ته د مسکن د واک ورکول.
- ۳- زوجې ته د طلاق د وکالت ورکول په مطلق ډول یا په لاندې مواردو کې:
- د نفقې نه ورکول پداسې ډول چې زوجه په عسراو حرج کې واقع شي.
- په طویل حبس د زوج محکومیدل.
- په صعب العلاجه ناروغۍ باندې د زوج اخته کېدل.
- د زوج غیبت د هرې مودې لپاره چې شرط شي.
- (۵) ښځه کولی شي چې د نکاح په عقد کې شرط کنښي چې جنسي ماهیت عقد را تغیر دهد. مانده شرط عدم برقراری مطلق رابطه زوجیت.
- (۴) زوجه می تواند رعایت موارد ذیل را برزوج شرط نماید:
- ۱- عدم عقد نکاح با زن دیگر بطور دایم یا متعه.
- ۲- اعطای اختیار مسکن بازوجه.
- ۳- اعطای وکالت طلاق برای زوجه به صورت مطلق یا در موارد ذیل:
- عدم پرداخت نفقه به نحوی که زوجه دچار عسرو حرج گردد.
- محکومیت زوج به حبس طویل.
- مبتلا شدن زوج به بیماری صعب العلاج.
- غیبت زوج برای هرمدت که شرط شود.
- (۵) زن می تواند در عقد نکاح شرط کند که در فرض عدم رغبت

زن به آمیزش جنسی ، امتناع نماید ، هرچند که شوهر رغبت داشته باشد. وهمچنین در فرض حرج، سختی و ضرر آمیزش جنسی، زن می تواند بدون شرط امتناع کند.

(۶) شرط خیار فسخ عقد نکاح یا انفساخ آن در غیر مواردی که در این قانون پیش بینی گردیده، باطل است.

(۷) هرگاه در ضمن عقد نکاح، انجام یا ترک فعلی علیه شخص ثالث، با موافقت او شرط شود ، در صورت تخلف ، شخص ثالث ضامن خسارات وارده می باشد.

اختلافات ناشی از عقد

نکاح

ماده یکصد و بیست و پنجم:

(۱) هرگاه بین زوجین ، در شرط و وصفی زاید بر آثار عقد نکاح

یوخی والی ته دنه رغبت په صورت کې ډډه وکړي، که څه هم چې میره رغبت ولري او همدارنگه د حرج ، سختی او د جنسي یوخی والی په فرض کې بنځه کولای شي پرته له شرطه ډډه وکړي

(۶) د نکاح د عقد د فسخې د خیار شرط لگول یا د هغه انفساخ له هغو مواردو پرته چې پدې قانون کې اټکل شويدي، باطل دی.

(۷) که چېرې د نکاح د عقد په ترڅ کې، د ثالث شخص پر علیه د یوه فعل کول یا نه کول دهغې په موافقت شرط کېنودل شي، د تخلف په صورت کې ثالث شخص د وارده زیانونو ضامن دی.

د نکاح له عقد څخه را پیدا

شوي اختلافونه

یو سلو پنځه ویشتمه ماده :

(۱) که چېرې د زوجینو تر منځ د نکاح د عقد پر آثارو باندې په زائد

اختلاف واقع شود، مدعی باید ثابت نماید، در غیر آن قول منکر، با قسم مدار حکم قرار می گیرد.

(۲) هرگاه شخصی، مدعی زوجیت با دیگری باشد و او منکر آن گردد، مدعی باید ادعای خویش را ثابت کند، در غیر آن قول منکر با قسم مدار حکم قرار می گیرد. در صورتی که منکر زوجیت، بعد از صدور حکم به نفع او، اقرار به زوجیت نماید و دلیل مؤجه برای انکار سابق خود داشته باشد، حکم به ثبوت زوجیت او صادر می شود.

(۳) هرگاه زنی ادعا کند که شوهر ندارد، با احتمال صدق او، شخص می تواند بدون تفحص با او ازدواج نماید و اگر بعد از ازدواج، زن مدعی زوجیت با شخص دیگر شود یا

شرط او وصف کی اختلاف واقع شی، مدعی نمی باید ثابت کړي، له هغه پرته د منکر قول په قسم سره د حکم مدار قرار نیسي .

(۲) که چیرې یو شخص ، له بل سره د زوجیت مدعی وي او هغه ور څخه منکر شي ، مدعی باید خپله ادعا ثابتہ کړي، له هغې پرته د منکر قول په قسم سره د حکم مدار قرار نیسي . په هغه صورت کې چې د زوجیت منکر ، د هغه په گټه د حکم له صادرېدو وروسته په زوجیت باندې اقرار وکړي او د خپل منځني انکار لپاره کوم موجه دلیل ولري، د هغه د زوجیت پر ثبوت باندې حکم صادرېږي .

(۳) که چیرې یوه ښځه ادعا وکړي چې مېړه نلري ، د هغې د صدق په احتمال سره ، شخص کولی شي چې له تفحص (پلټنې) پرته له هغې سره واده وکړي او که له واده وروسته ښځه له بل چا سره د زوجیت ادعا

وکړي او یا بل شخص له هغې سره د زوجیت ادعا وکړي، د هغې په اثبات سره، نکاح باطله او د وطی په شهبې په حکم کې ګڼل کېږي او د دخول په صورت کې، ښځه د عقد په بطلان باندې په نه علم لرلو سره، د مهرالمثل مستحقه ګرځي.

شپږم فصل

د نکاح د عقد انحلال

د نکاح د عقد د انحلال حالات

یو سلو شپږویشتمه ماده:

د نکاح عقد د فسخې، انفساخ، طلاق او د زوجینو د یوه په وفات سره، د دې قانون له حکمونو سره سم منحل کېږي.

فسخ

یو سلو اووه ویشتمه ماده:

(۱) که چېرې له زوجینو څخه یو د فسخې د خیار د صلاحیت په اعمالولو سره، په طلاق کې له لازمو تشریفاتو او شرایطونه پرته، د دې

شخص دیگری، ادعای زوجیت با او را نماید، با اثبات آن، نکاح باطل و در حکم وطی به شبهه پنداشته می شود و در صورت دخول، زن با عدم علم به بطلان عقد، مستحق مهر المثل می گردد.

فصل ششم

انحلال عقد نکاح

حالات انحلال عقد نکاح

ماده یکصد و بیست و ششم:

عقد نکاح به واسطه فسخ، انفساخ، طلاق یا فوت یکی از زوجین، مطابق احکام این قانون منحل می گردد.

فسخ

ماده یکصد و بیست و هفتم:

(۱) هرگاه یکی از زوجین با اعمال صلاحیت خیار فسخ، بدون تشریفات و شرایط لازم در طلاق مطابق احکام این قانون، نکاح

قانون د حکمونو مطابق، نکاح منحل کړي، فسخ واقع کېږي .
را منحل نمايد، فسخ واقع می شود.

(۲) د نکاح د عقد د فسخي موجبات عبارت دي له :
(۲) موجبات فسخ عقد نکاح عبارتند از:

- ۱- عیب .
- ۲- له شرط څخه سر غړونه .
- ۳- تدلیس .
- ۱- عیب .
- ۲- تخلف از شرط .
- ۳- تدلیس .

د زوج د عیب په سبب فسخ

یو سلو اته ویشتمه ماده :

(۱) په زوج کې د لاندې عیبونو موجودیت له نکاح څخه مخکې او وروسته د زوجې لپاره د فسخي د حق موجب گرځي:

- ۱- عنن .
- ۲- جب .
- ۳- خصاء .

۴- دایمي یا دوره ئي جنون .

(۲) که چېرې د زوج عنن ثابت شي هغه مکلف دی چې حد اکثر تر یو کاله پورې خپل علاج وکړي ، د نه رفع په صورت کې، زوجه کولی شي چې د فسخي حق اعمال کړي. خو

فسخ به سبب عیب زوج

ماده یکصد ویست و هشتم:

(۱) وجود عیوب ذیل قبل یا بعد از عقد نکاح در زوج، موجب حق فسخ برای زوجه می باشد:

- ۱- عنن .
- ۲- جب .
- ۳- خصاء .

۴- جنون دایمي یا دوره ای .

(۲) هرگاه عنن زوج ثابت شود، او مکلف است حداکثر الی یکسال خود را معالجه کند، در صورت عدم رفع، زوجه حق فسخ را اعمال کرده می تواند. ولی هرگاه در خلال یک

سال زوج با زوجه خود یا زن دیگری مقاربت نماید، یا زوجه به ادامه نکاح راضی شود، در این صورت زوجه حق فسخ را ندارد.

فسخ به سبب عیب زوجه

ماده یکصد و بیست و نهم:

(۱) وجود عیوب ذیل در زوجه قبل از عقد نکاح، موجب حق فسخ عقد نکاح برای زوج می باشد، مشروط بر اینکه زوج قبل از عقد به آن علم نداشته باشد:

۱- قرن .

۲- افضاء .

۳- دیوانگی .

۴- جذام .

۵- برص .

۶- عرج و لنگ بودن .

۷- نابینایی از هردو چشم .

(۲) هرگاه عیوب مندرج فقره

(۱) این ماده بعد از عقد نکاح

که چیرې دیوکال په ترڅ کې زوج له خپلې زوجې او یا بلې ښځې سره مقاربت وکړي او یا زوجه د نکاح په دوام راضي شي ، پدغه صورت کې زوجه د فسخې حق نلري .

د زوجې دعیب په سبب فسخ

یو سلو نهه ویشتمه ماده :

(۱) په زوجه کې د لاندې عیبونو موجودیت د نکاح له عقد څخه مخکې د زوج لپاره د فسخې د حق موجب گرځي، پدې شرط چې زوج له عقدنه مخکې په هغې باندې علم ونلري :

۱- قرن .

۲- افضاء .

۳- لیونتوب .

۴- جذام .

۵- برص .

۶- عرج او ګورډ والی .

۷- له دواړه سترګو څخه نابینایي .

(۲) که چیرې د دې مادې په (۱)

فقره کې درج شوي عیوب د نکاح

له عقد څخه وروسته پیدا شي، په دغه صورت کې زوج دفسخې حق نلري.

د فسخې د حق وخت

يو سلو دېرشمه ماده :

(۱) د فسخې حق ؛ فوري دی ، که چېرې د هغه په موجباتو باندې له علم وروسته، د نکاح عقد فسخه نکړي او يا عمل (دخول يا تمکين) ترسره کړي چې د هغو په رضایت باندې دليل وي، پدغه صورت کې د خيار حق ساقطېږي، خوداچې دفسخې د حق پر فوریت باندې علم ونلري.

(۲) که چېرې له دخول څخه مخکې د زوج او يا زوجې لخوا فسخه صورت ومومي، مهر ساقطېږي، خو د عنن په عيب کې د مهرالمثل نيمايي لازميږي. که چېرې د دخول څخه وروسته فسخه رامنځ ته شي، پدغه صورت کې مهرالمسمی ثابتېږي .

(۳) که چېرې يو له زوجينو څخه ، د نکاح له عقد څخه مخکې، په مقابل جانب کې د فسخې دحق په

حادث شوی، در این صورت زوج حق فسخ را ندارد.

زمان حق فسخ

ماده یکصد و سی ام:

(۱) حق فسخ؛ فوری بوده، هرگاه بعد از علم به موجبات آن یکی از زوجین عقد نکاح را فسخ نکند، یا عملی (دخول یا تمکین) را انجام دهند که دلیل بر رضایت آنها باشد، در این صورت حق خيار ساقط می گردد، مگر اینکه به فوریت حق فسخ، علم نداشته باشد.

(۲) هرگاه فسخ از طرف زوجه یا زوج قبل از دخول صورت گیرد، مهر ساقط می گردد، ولی در عيب عنن نصف مهر المثل لازم می شود. هرگاه، فسخ بعد از دخول واقع شود، در این صورت مهر المسمی ثابت می گردد.

(۳) هر گاه یکی از زوجین، قبل از عقد نکاح، عالم به موجبات حق فسخ در جانب مقابل

موجباتو باندې عالم وي ، پدغه صورت کې د فسخي حق ساقطېږي. (۴) دفسخي په موجب عيوب، په اقرار يا شهادت پر اقرار او يا په طبي معایناتو سره ثابتېږي. د شرط څخه سرغړونه

باشد، در این صورت حق فسخ ساقط می شود. (۴) عيوب موجب فسخ، به اقرار يا شهادت بر اقرار يا توسط معاینات طبي ثابت می شود. تخلف از شرط

يو سلو يو دېرشمه ماده :

(۱) که چېرې د نکاح د عقد د يوه طرف لپاره يو خاص وصف په صريح ډول سره شرط کېښودل شي او يا د نکاح عقد په متباني توگه پر هغه باندې واقع شي او له عقد څخه وروسته معلومه شي، چې له شرط پرته دی ، پدغه صورت کې مقابل لوری د فسخي حق لري.

(۱) هرگاه برای یکی از طرفین عقد نکاح، وصف خاصی صریحاً شرط گذاشته شود و یا عقد نکاح متبانیاً بر آن واقع گردد و بعد از عقد ظاهر شود که فاقد شرط می باشد، در این صورت، طرف مقابل حق فسخ را دارد .

(۲) که چېرې بکارت زوجي ته صراحتاً شرط کېښودل شي يا عقد په متباني توگه پر هغه باندې واقع شي ، خو وروسته معلومه شي چې زوجه له عقد نه مخکې باکره نه وه، پدغه صورت کې زوج د نکاح د فسخي حق لري او که فسخه ئې

(۲) هرگاه بکارت برای زوجه، صریحاً شرط گذاشته شود یا عقد متبانیاً بر آن واقع گردد، ولی بعداً معلوم شود که زوجه قبل از عقد، باکره نبوده، در این صورت زوج حق فسخ نکاح را دارد واگر فسخ نکرد و یا ثابت

نکړ او يا ثابته شوه چې د بکارت د ازالې علت، ټوپ وهل او منډه ده، پدغه صورت کې د بکر او غير بکر مهريما به التفاوت دکسر وړدی، او که چېرې بکارت شرط نه وي ايښودل شوی خو زوجه، ولي يائي وکیل تدليس کړی وي، زوج کولی شي چې عقد فسخه اويا مهر کسر کړي.

تدليس

يو سلو دوه دېرشمه ماده :

(۱) تدليس د عقد له لورو څخه د يوه عمدې صريح يا ضمني اقدام يا د عيب او نقص په پټولو باندي سکوت دی چې که چېرې مقابل لوری په هغه باندي واقف وای نو د نکاح په عقد باندي نه راضي کيده اويا دمفقود د کمال د صفت ښکاره کول دي چې د نکاح عقدولو ته د زوجينود يوه درغبت موجب وگرځي.

(۲) تدليس کوونکی د دې قانون له حکمونو سره سم مقابل لوري ته د

شود که علت ازاله بکارت، جستېن و پريدن است، دراين صورت فقط ما به التفاوت مهريه بکر و غير بکر قابل کسر است و اگر بکارت شرط گذاشته نشده، اما زوجه، ولي يا وکیل او تدليس نموده باشد، زوج می تواند عقد را فسخ يا مهر را کسر نمايد.

تدليس

ماده یکصد و سی و دوم:

(۱) تدليس اقدام عمدی صريح يا ضمني یکی از طرفين عقد يا سکوت بر پنهان کردن عيب و نقصی است که اگر طرف مقابل بر آن واقف می بود، راضي به انعقاد عقد نکاح نمی گردید و يا اظهار صفت کمال مفقود است که موجب رغبت یکی از زوجين به انعقاد نکاح گردد.

(۲) تدليس کننده مطابق احکام اين قانون ملزم به جبران خساره

وارده به طرف مقابل می باشد، ولی هرگاه تدلیس از جانب غیر زوجین واقع شده باشد، در این صورت حق خیار برای طرف مقابل نیست.

(۳) تدلیس مطابق عرف و عادت تشخیص می شود. در صورت اختلاف در عرف یا فقدان آن، نظر قاضی تعیین کننده است.

انفساخ عقد نکاح

ماده یکصد و سی و سوم:

انفساخ انحلال عقد نکاح بدون اراده زوجین بوده که به سبب وقوع یکی از اسباب ذیل واقع می شود:

۱- تغییر جنسیت یکی از زوجین.

۲- ارتداد یکی از زوجین.

۳- لعان.

۴- ایجاد قرابت رضاعی بعد از عقد نکاح.

وارد شوی زیان به جبران باندی ملزم دی، خوکه چبری تدلیس د غیر زوجینو لخوا واقع شوی وی، پدغه صورت کی مقابل لوری ته د خیار حق نشته.

(۳) تدلیس د عرف او عادت سره سم تشخیصیږي. په عرف کې دا اختلاف یا د هغه د نشتوالي په صورت کې د قاضی نظر ټاکونکی دی.

د نکاح د عقد انفساخ

یو سلو دري دېرشمه ماده:

د نکاح د عقد د انحلال انفساخ د زوجینو د ارادې څخه پرته دی چې د لاندې اسبابو دیوه په واقع کېدو سره واقع کېږي:

۱- د زوجینو د یوه د جنسیت تغییر.

۲- د زوجینو د یوه ارتداد.

۳- لعان.

۴- د نکاح له عقد څخه وروسته د رضاعی قرابت رامنځ ته کېدل.

د جنسیت تغییر

یو سلو څلور دېرشمه ماده :

په عمدې توګه د زوجینو د یوه د جنسیت تغییر د نکاح د عقد د انحلال سبب ګرځي، او له دې امله بل زوج ته وارد شوي زیانونه هغه ته متوجه دي. خو لازمه ده چې د طلاق صیغه هم جاري شي او که چېرې د جنسیت تغییر له دخول څخه وروسته وي، مهر مستقر ګرځي.

پر ارتداد باندې مرتب آثار

یو سلو پنځه دېرشمه ماده :

د ارتداد په صورت کې لاندې آثار مرتب کېږي :

۱- که چېرې یو د زوجینو څخه له دخول څخه مخکې اوله عقد وروسته مرتد شي، نکاح فوراً منفسخ کېږي او که چېرې زوجه مرتده وي د هغه مهر ساقطېږي او که چېرې مرتد زوج وي، هغه مکلف دی چې نیم مهر زوجې ته ورکړي .

تغییر جنسیت

ماده یکصد و سی و چهارم:

تغییر عمدی جنسیت یکی از زوجین، موجب انحلال عقد نکاح می‌گردد و زیان‌های وارده از این ناحیه به زوج دیگر، متوجه او است. ولی لازم است که صیغه طلاق هم جاری شود و چنانچه تغییر جنسیت بعد از دخول باشد، مهر مستقر می‌شود.

آثار مرتب بر ارتداد

ماده یکصد و سی و پنجم:

در صورت ارتداد، آثار ذیل مرتب می‌گردد:

۱- هرگاه یکی از زوجین قبل از دخول و بعد از عقد مرتد شود، نکاح فوراً منفسخ می‌شود و اگر مرتد زوجه باشد، مهر او ساقط می‌گردد و اگر مرتد زوج باشد، مکلف است نصف مهر را به زوجه بدهد.

۲- که چپرې ارتداد له دخول څخه وروسته واقع شي او دعدت د مودې له پوره كيدلو څخه مخکې مرتد بېرته مسلمان شي، اولنۍ نکاح نافذه ده او که بیرته و نه گرځي، نکاح زائليږي، پدغه صورت کې زوجه د زوج د ارتداد له وخت نه له هغه نه جلا کيږي او د ټول مهر مستحقه گرځي.

۳- که چپرې د خاوند ارتداد فطري وي، نکاح له ارتداد سره سم باطلېږي او دخول په هغه باندې څه اثر نلري.

لعان

يو سلو شپږ دېرشمه ماده:

(۱) دلعان اسباب په لاندې ډول دي:

۱- په هغه صورت کې چې خاوند له دليل او بينې پرته، خپلې مدخوله او په زناغیر مشهورې بنځې ته د ليدنې په ادعا سره د زنا نسبت ورکړي.

۲- په هغه صورت کې چې خاوند

۲- هرگاه ارتداد، بعد از دخول واقع شود و قبل از اتمام زمان عده، مرتد دوباره مسلمان شود، نکاح اول نافذ است و اگر برنگردد، نکاح زایل می شود، در این صورت زوجه از حین ارتداد زوج از او جدا می شود و مستحق تمام مهر می گردد.

۳- هرگاه ارتداد شوهر، فطري باشد، نکاح به مجرد ارتداد باطل می شود و دخول اثری بر آن ندارد.

لعان

ماده یکصد و سی و ششم:

(۱) اسباب لعان قرار ذیل است:

۱- در صورتی که زوج بدون دليل و بينه، به زوجه غیر مشهوره به زنا و مدخوله خود، با ادعای مشاهده، نسبت زنا بدهد.

۲- در صورتی که زوج بدون

له دليل او بينې څخه پرته ، هغه ولد کوم چې د دې په فراش او ددې له مدخوله بنځي څخه پيدا شوی وي نفې کړي .

(۲) که چېرې خاوند ، خپله کني او لال زوجې ته دزنا نسبت وکړي، پدغه صورت کې د لعان حکم نه جاري کېږي او د نوموړي نسبت سره سم بنځه پر خاوند باندې حرامه کېږي.

(۳) لعان هغه وخت صحيح وي چې لاعن او ملاعن دواړه عاقل، بالغ او مختار وي .

د لعان د اجراء طريقه

يوسلو اووه دېرشمه ماده:

زوجين د لعان لپاره لاندې اعمال په عربي يا مورني ژبې سره د محکمې پر وړاندې په ولاړه توگه سرته رسوي:

۱- په اول کې خاوند څلور ځلي ووايي: « چې زه د الله په خاطر گواهي ورکوم چې هغه څه چې ما خپلې زوجې ته نسبت ورکړی، واقعيت دی.»

دليل و بينه، فرزندى را که در فراش او از زوجۀ مدخولۀ او متولد شده ، نفی نماید.

(۲) هرگاه زوج، زوجۀ ناشنوا يا لال خود را به زنا نسبت دهد، در اين صورت حکم لعان جاري نشده و بمجرد نسبت مذکور، زن بر شوهرش حرام می گردد.

(۳) لعان وقتی صحيح می باشد که لاعن و ملاعن بالغ، عاقل و مختار باشند.

طرز اجرای لعان

ماده یکصدوسی وهفتم:

زوجين برای لعان، اعمال ذيل را به زبان عربي يا مادری به پیشگاه محکمه طورايستاده انجام می دهند:

۱- ابتدا زوج چهار مرتبه بگويد: "شهادت می دهم به الله که آنچه به زوجه ام نسبت داده ام ، واقعيت است".

- ۲- وروسته محکمه زوج ته نصیحت کوي، که چپرې خپل ځان يې تکذيب کړ، حد ور باندې جاري کېږي او که نه د پنځم ځل لپاره بايد ووائې چې: "پر ما باندې دې لعنت د الله (ج) وي چې هغه څه چې ما خپلې زوجې ته نسبت کړی، واقعيت ونلري".
- ۳- وروسته بنځه څلور ځلي وائي: "شهادت ورکوم په الله (ج) چې هغه څه چې زما خاوند ئې ما ته نسبت کوي، واقعيت نلري".
- ۴- وروسته قاضي زوجې ته نصیحت کوي، که خپل خاوند يې تصديق کړ، حد پرې جاري کېږي او د پنځم ځل لپاره بايد ووائې: "د الله (ج) غضب پرما، هغه څه چې زما خاوند ئې ما ته نسبت کړی، واقعيت ولري".
- ۵- د امکان په صورت کې بايد دا مذکوره جملې په عربي سره وويل شي، پرته له دې په بله ژبه هم کفايت کوي.
- ۲- بعداً محکمه زوج را نصیحت می کند، اگر خود را تکذيب کرد، حد بر او جاری می شود و إلا برای بار پنجم باید بگوید: "لعنت الله بر من، اگر آن چه را به زوجم، نسبت داده ام، واقعيت نداشته باشد".
- ۳- بعداً زوجه چهار مرتبه بگوید: "شهادت می دهم به الله که آنچه را زوجم به من نسبت می دهد، واقعيت ندارد".
- ۴- بعداً قاضی زوجه را نصیحت می کند، اگر زوج را تصديق کرد، حد بر او جاری می گردد و الا برای بار پنجم باید بگوید: "غضب الله بر من، اگر آنچه زوجم به من نسبت داده، واقعيت داشته باشد".
- ۵- در صورت امکان جملات مذکور باید به عربی اداء شود، در غیر آن به زبان دیگر هم کفايت می کند.

په لعان باندې مرتب آثار

يو سلو اته دپرشمه ماده :

د لعان په واقع كيدو سره د زوجيت رابطه منحل، د قذف حد ساقط او د زوج له اړخه د طفل نسب نفی كېږي. د رضاع په سبب سره د نکاح

فسخ

يو سلو نهه دپرشمه ماده :

رضاع په دې قانون کې د درج شوو شرايطو له پلي كيدو او له واده نه وروسته، رضاعي قرابت ايجادوي او د نکاح د عقد د انفساخ سبب گڼي.

طلاق

يو سلو خلو پښتمه ماده :

(۱) طلاق د زوجيت د رابطې انحلال دی چې په دې قانون کې د درج شوو حکمونو سره سم دمحمې او يا زوجينو د يوه لخوا واقع كېږي.

(۲) د طلاق له واقع كيدو څخه

آثار مرتب بر لعان

ماده يكصد وسی وهشتم:

با وقوع لعان رابطه زوجيت منحل، حد قذف ساقط و نسب طفل از ناحیه زوج نفی می گردد.

فسخ نکاح به سبب

رضاع

ماده يكصد وسی ونهم:

رضاع بعد از تحقق شرايط مندرج اين قانون و بعد از ازدواج، ايجاد قرابت رضاعي نموده و موجب انفساخ عقد نکاح می گردد.

طلاق

ماده يكصد وچهلهم:

(۱) طلاق، انحلال رابطه زوجيت است كه مطابق احكام مندرج اين قانون از طرف محكمه يا يکی از زوجين واقع می شود.

(۲) زوج مکلف است بعد از

وروسته زوج مکلف دی چې د نکاح له عقد څخه را پیدا شوي ټولې ژمنې لکه د زوجې ځنډول شوې مهریه او نفقه ادا کړي .

(۳) زوجه کولی شي چې د عقد په ترڅ کې د زوج لخوا د طلاق د وکالت په درلودلو سره خپل ځان مطلقه کړي، پدغه صورت کې زوج د دې مادې په (۱) فقره کې د درج شوو ژمنو په اداء کولو باندې مکلف دی.

د محکمې په واسطه طلاق

یو سلو یو څلوېښتمه ماده:

(۱) زوجه کولی شي چې هغې ته د زوج لخوا د نفقې د نه رسیدلو په سبب، محکمې ته شکایت وکړي، محکمه زوج ته د انفاق یا طلاق تر منځ اختیار ورکوي. په هغه صورت کې چې زوج تمرد وکړي، محکمه په طلاق باندې حکم صادر وي او همدا راز د ایلاء په هکله شیعیه جامع الشرايط مجتهد کولای شي

وقوع طلاق، تمام تعهدات ناشی از عقد نکاح، مانند مهریه و نفقه معوقه زوجه را اداء نماید.

(۳) زوجه می تواند با داشتن وکالت در طلاق از طرف زوج در ضمن عقد خود را مطلقه نماید، در این صورت زوج مکلف به ایفاء تعهدات مندرج فقره (۲) این ماده می باشد.

طلاق توسط محکمه

ماده یکصد و چهل و یکم:

(۱) زوجه می تواند به علت نرسیدن نفقه از طرف زوج، به محکمه شکایت کند، محکمه زوج را مخیر بین انفاق یا طلاق می نماید. در صورتی که زوج تمرد کند، محکمه حکم به طلاق را صادر می نماید و همچنین در مورد ایلاء مجتهد جامع الشرايط شیعیه می تواند زوجه را

زوجه مطلقه کړي .

(۲) که چېرې د زوجیت دوام، د زوجې لپاره د زغم نه وپرضرر یا عسر او حرج موجب وگرځي، هغه کولی شي محکمې ته مراجعه او د طلاق غوښتنه وکړي. که چېرې نوموړی ضرر یا عسر او حرج په محکمه کې ثابت شي، محکمه زوج په طلاق ورکولو مجبور وي او که چېرې اجبار میسر نه وي، زوجې ته د قاضي په اذن طلاق ورکول کېږي .

(۳) ددې مادې په (۲) فقره کې درج شوی ضرر یا عسر او حرج له هغه وضعیت څخه عبارت دی چې د زوج لخوا رامنځ ته شوی دی او د زوجې لپاره ئې د ژوندانه ادامه ورکول له سختې سره جوړ کړی وي او د هغه زغم له سخت وي او لاندې موارد د محکمې لخوا د احراز په صورت کې د عسراو حرج له مصادیقو څخه ګڼل کېږي :

مطلقه سازد.

(۲) هرگاه دوام زوجیت موجب ضرر یا عسر و حرج غیر قابل تحمل برای زوجه شود، او می تواند به محکمه مراجعه و تقاضای طلاق نماید. چنانچه ضرر یا عسر و حرج مذکور در محکمه ثابت شود، محکمه زوج را مجبور به طلاق می نماید. و هرگاه اجبار میسر نباشد، زوجه به اذن قاضی طلاق داده می شود.

(۳) ضرر یا عسرو حرج مندرج فقره (۲) این ماده عبارت از وضعیتی است که از طرف زوج ایجاد گردیده و ادامه زندگی را برای زوجه با مشقت همراه ساخته و تحمل آن مشکل باشد و موارد ذیل در صورت احراز توسط محکمه از جمله مصادیق عسر و حرج محسوب می گردد:

- ۱- له موجه عذرپرته د زوج لخوا د کورني ژوند ترک کول له يو کال څخه په زياته موده.
- ۱- ترک زندگی خانوادگی توسط زوج حداقل به مدت بیش از یک سال بدون عذر موجه.
- ۲- دمخدره موادو او الکلي مشروباتو په يوه ډول د زوج اعتياد چې اراده مختل کړي.
- ۲- اعتياد زوج به يکی از انواع مواد مخدر و مشروبات الکلی که اراده را مختل کند.
- ۳- د محکمې په قطعي حکم لس کاله يا له هغه څخه په زياته موده د زوج محکوميدل چې د طلاق د غوښتنې په وخت کې زوج د محکوم بها له مودې څخه ئي پنځه کاله تېرکړي وي.
- ۳- محکومیت زوج به حکم قطعی محکمه به حبس ده سال يا بیشتر از آن که در هنگام تقاضای طلاق، زوج مدت پنج سال از مدت محکوم بها را سپری نموده باشد.
- ۴- د زوج لخوا وهل ټکول يا هرډول بد چلند چې د عرف سره سم دزوجي وضعيت ته په پام سره د زغم وړنه وي .
- ۴- لت وکوب يا هرگونه سوء رفتار زوج که عرفاً با توجه به وضعیت زوجه قابل تحمل نباشد.
- ۵- په داسې صعب العلاجه رواني يا ساري ناروغيو د زوج اخته کيدل چې گله ژوند کول مختل کړي.
- ۵- ابتلاى زوج به امراض صعب العلاج رواني يا ساری که زندگی مشترک را مختل نماید.
- (۴) دزوج يا زوجي لخوا د طلاق د غوښتنې په صورت کې، محکمه لومړی دهغو د اقاربو له منځ څخه
- (۴) در صورت تقاضای طلاق از طرف زوج يا زوجه، محکمه در ابتدا دو حکم (داور) را از بين

اقارب آنها به منظور مصالحه
انتخاب می نماید.

ارکان صحت طلاق

ماده یکصد و چهل و دوم:

ارکان صحت طلاق عبارتند از:

۱- صیغه طلاق.

۲- طلاق دهنده.

۳- مطلقه.

۴- شهود.

صیغه طلاق

ماده یکصد و چهل و سوم:

(۱) در صیغه طلاق باید عبارت یا جمله ای که تعیین کننده زوجه در طلاق باشد، قبل از کلمه «طالق» استفاده شود، مانند زوجتی طالق.

(۲) صیغه طلاق در صورت امکان به لفظ عربی واقع شود، در غیر آن از الفاظی که صریح در طلاق باشد، استفاده شود.

دوه تنه حکمان (داوران) د روغي
جوړي (مصالحې) په منظور ټاکي.

د طلاق د صحت ارکان

يو سلو دوه څلوېښتمه ماده:

د طلاق د صحت ارکان عبارت دي له:

۱- د طلاق صیغه .

۲- طلاق ورکونکی.

۳- مطلقه .

۴- شهود .

د طلاق صیغه

يو سلو دري څلوېښتمه ماده:

(۱) د طلاق په صیغه کې باید هغه عبارت یا جمله چې په طلاق کې د زوجې ټاکونکې وي د «طالق» له کلمې څخه مخکې استفاده وشي، لکه زوجتي طالق .

(۲) د طلاق صیغه دې د امکان په صورت کې په عربي لفظ سره استعمال شي، پرته له هغه د هغو الفاظو څخه چې په طلاق کې صریح وي، استفاده وشي.

(۳) زوج او زوجه کولی شي چې د طلاق د صیغه د اجراء لپاره بل شخص د وکیل په توګه وټاکي.

(۴) د طلاق صیغه باید منجز وي، د هغې تعلیق د طلاق د صحت پر شرایطو او معلوم امر پرته باطل دی. که چېرې د طلاق د صیغه له اجراء څخه وروسته معلومه شي چې د طلاق صیغه په سمه توګه جاري شوې نده، طلاق باطل دی.

(۵) د درې طلاقو اجراء کول په یوه غونډه کې باطل دی او له رجوع څخه پرته د څو مستقلو طلاقونو اجراکول د یوه طلاق په حکم وي.

د طلاق ورکونکي شرایط

یو سلو څلور څلوېښتمه ماده:

(۱) طلاق ورکونکی باید بالغ، عاقل، مختار او د طلاق د صیغه په لفظ او مفهوم باندې قاصد وي، خو د دورانې مجنون طلاق د افاقي په حالت کې د هغه د وقوع په ثبوت سره صحیح دی.

(۳) زوج و زوجه می توانند برای اجرای صیغه طلاق، شخص دیگری را به حیث وکیل تعیین نمایند.

(۴) صیغه طلاق باید منجز باشد، تعلیق آن جز به شرایط صحت طلاق و امری معلوم، باطل است. هرگاه بعد از اجرای صیغه طلاق، معلوم گردد که صیغه طلاق به صورت صحیح جاری نشده، طلاق باطل است.

(۵) اجرای سه طلاق، در یک جلسه باطل است و اجرای چند طلاق مستقل بدون رجوع، در حکم یک طلاق می باشد.

شرایط طلاق دهنده

ماده یکصد و چهل و چهارم:

(۱) طلاق دهنده باید بالغ، عاقل، مختار و قاصد به لفظ و مفهوم صیغه طلاق باشد، ولی طلاق مجنون ادواری با ثبوت وقوع آن در حالت افاقه صحیح است.

(۲) ولی قهری، وصی و قیم می توانند، با اثبات مصلحت مجنون دایمی به پیشگاه محکمه، زوجه او را طلاق دهند.

(۳) سفیه می تواند زوجه خود را طلاق دهد، مگر آثار مالی طلاق به عهده ولی سفیه می باشد.

(۴) اکراه در صورتی که شرایط ذیل را دارا باشد، مبطل عقد است و رضایت بعدی بر آن اثری ندارد:

۱- اکراه کننده غالب و قادر به انجام مورد اکراه باشد.

۲- اکراه شونده مغلوب و عاجز از دفع ضرر باشد.

۳- عمل مورد تهدید به اکراه، مضر به نفس، مال یا آبروی اکراه شونده یا متعلقین او بوده و ضرر جزیی نباشد.

(۵) هرگاه زوج بعد از اجرای صحیح له صیغه طلاق و بعد از اتمام عده، ادعا نماید که قاصد نبوده، ادعای

(۲) قهری ولی، وصی او قیم کولی شی چی د محکمې په وړاندې د دائمی مجنون د مصلحت په اثبات سره د هغه زوجې ته طلاق ورکړي.

(۳) سفیه کولی شی چی خپلې زوجې ته طلاق ورکړي، خو د طلاق مالي آثار د سفیه د ولي په ذمه وي .

(۴) اکراه په هغه صورت کې چې د لاندې شرایطو لرونکی وي، د عقد مبطل دی او وروستی رضایت په هغه باندې څه اثر نلري :

۱- اکراه کوونکی غالب اود اکراه په سرته رسولو باندې قادر وي.

۲- اکراه شوی مغلوب او د ضرر له دفع څخه عاجز وي .

۳- په اکراه باندې د تهدید وړ عمل، دا کراه شوي یا ئې د متعلقینو، نفس، مال یا آبروته زیان رسولونکی دی او زیان جزئی نه وي .

(۵) که چېرې زوج د طلاق د صیغې له صحیح اجرا څخه وروسته، او د عدت د تېرېدو څخه وروسته ادعا

وکړي چې قاصد نه وم، د هغه ادعا داورېدو وړ نده، خو د رجعي عدت په وخت کې د هغه ادعا د اورېدلو وړ ده .

د مطلقه شرائط

يو سلوپنځه څلورېنتمه ماده :

(۱) د بالغې مدخولې او غير حاملې زوجې طلاق د حيض او نفاس په حالت کې باطل دی. او د غير مدخولې او حامله زوجې طلاق د حيض او نفاس په حالت کې جواز لري.

(۲) که چېرې خاوند(څه غايب يا حاضر) د ځينو دلائلو له امله دخپلې بنځې له حال څخه خبر نه وي چې هغه د حيض او نفاس په حال کې ده يا نه ده، لکه څنگه چې دنبځې د پخواني عادت او قرائنو څخه پوه شي چې اوس په غير مواقع طهر کې ده، د هغې طلاق صحيح دی. که څه هم وروسته پوه شي چې بنځه د طلاق په موقع کې د حيض يا نفاس په حال کې وه، لکن له خپلې بنځې د جلا

او قابل سمع نمی باشد، مگر در زمان عدۀ رجعی ادعای وی قابل سمع است.

شرایط مطلقه

ماده یکصد و چهل و پنجم :

(۱) طلاق زوجۀ بالغه مدخوله و زوجۀ غير حامل در حالت حيض ويا نفاس باطل است. و طلاق زوجۀ غير مدخوله و زوجۀ حامل در حالت حيض ويا نفاس جواز دارد.

(۲) هرگاه مردی (چه غايب يا حاضر) بنا بر دلايلي از حال زنش آگاه نباشد که او در حال نفاس و حيض است يانه ، چنانچه از روی عادات سابق زن و قرائن بفهمد که فعلاً در طهر غير مواقع است، طلاق او صحيح است. هر چند که بعد بفهمد زن در موقع طلاق در حال حيض يا نفاس بوده، لکن بعد از یکماه از جدا شدن از

زنش طلاق دهد. ولی اگر به وسیله تلفون و غیره وقت حیض او را بفهمد، باید در موقع طلاق بداند که او در حال حیض و نفاس نیست.

(۳) طلاق زوجه در طهری که جماع صورت گرفته باشد، باطل است، مگر این که زوجه حامل یا یائسه و یا زوج غایب باشد. اگر اطلاع او از وضعیت طهر و غیر طهر زوجه همراه با مشقت باشد، طلاق او به شرط این که زن عادتاً از طهر مواقعه خارج شده باشد، مطابق حکم فقره (۲) این ماده، صحیح است.

(۴) هرگاه زوجه حین طلاق مدعی طهر باشد، بعد از وقوع طلاق ادعا کند که طاهر نبوده است، طلاق صحیح است، مگر این که ادعای خود را ثابت کند.

کیدو خنجه یومیاشت وروسته، طلاق ورکړي. خو که د تلفون او اوداسی نورو په وسیله دهغې د حیض په وخت باندې پوه شي، د طلاق په موقع کې باید پوه شي چې هغه دحیض اونفاس په حال کې نده.

(۳) د زوجې طلاق په هغه طهر کې چې جماع صورت موندلی وي باطل دی، خو دا چې زوجه حامله یا یائسه وي او یا زوج غایب وي. که د زوجې د طهر او غیر طهر له وضعیت خنجه دهغه اطلاع په مشقت سره وي، د هغې طلاق پدې شرط چې بنسخته عادتاً د مواقعه طهر خنجه خارج شوي وي، ددې مادې د (۲) فقرې د حکم سره سم، صحیح ده.

(۴) که چېرې زوجه د طلاق په وخت کې د طهر مدعی وي، د طلاق له واقع کېدو خنجه وروسته ادعا وکړي چې هغه طاهره نه وه، طلاق صحیح دی، خو دا چې خپله ادعا ثابتہ کړي .

شهود

يو سلوشپوڅلوښتمه ماده :

د طلاق صيغه بايدد دوه عادلو نارينو په حضور کې چې دواړه ئې واورې جاري شي. که چېرې د طلاق د صيغې له اجراء څخه وروسته، معلومه شي چې د شاهدانو څخه د واره يا يوتن ئې عادل نه و، طلاق باطل دی.

د عادل شخص عدالت د الله تعالی (ج) د خوف په خاطر د شرعي واجباتو سر ته رسولو او محرماتو څخه ډډه کولو په مفهوم دی .

د طلاق ډولونه

يو سلواووه څلوښتمه ماده:

طلاق د خپلو آثارو په اعتبار عبارت دی له :

- ۱- بائن طلاق : چې د هغه په واقع کېدوسره د زوجیت رابطه منحل کېږي او په هغې کې د رجوع حق نشته .
- ۲- رجعي طلاق: چې د زوجیت د

شهود

ماده یکصد وچهل و ششم :

صيغه طلاق بايد به حضور دو مرد عادل که آن را استماع کنند، جاری شود . هرگاه بعد از اجرای صيغه طلاق، معلوم گردد که هر دو يا یکی از شهود عادل نبوده، طلاق باطل است.

عدالت شخص عادل به مفهوم انجام واجبات شرعی و ترک محرمات به واسطه خوف از خداوند متعال (ج) می باشد.

اقسام طلاق

ماده یکصد وچهل وهفتم :

طلاق به اعتبار آثار خود عبارت است از:

- ۱- طلاق بائن: که رابطه زوجیت با وقوع آن منحل می شود و حق رجوع در آن نیست.
- ۲- طلاق رجعی: که انحلال رابطه

رابطې انحلال د عدت پر انقضاء پورې متوقف وي او زوج کولی شي چې د عدت په وخت کې ښځې ته رجوع وکړي او طلاق باطل کېږي.

بائن طلاق

يو سلواته څلورېنستمه ماده :

د زوجې طلاق په لاندې حالاتو کې بائن دی :

۱- غیر مدخوله زوجه .

۲- يائسه زوجه .

۳- درېيم طلاق چې وروسته له دوه رجوع څخه واقع شوی وي .

۴- خلع او مبارات .

دخلي طلاق

يو سلونهمه څلورېنستمه ماده :

(۱) که چېرې زوجه له خپل زوج سره په ژوند کولو کراهيت ولري او زوجين وډارېږي چې د شريعت د حکمونو په مخالفت کې واقع کېږي، پدغه صورت کې زوجه يا د هغې ولي زوج ته د فديې په ورکولو

زوجيت بر انقضاء عده متوقف بوده و زوج می تواند در زمان عده به وی رجوع کند و طلاق باطل می گردد.

طلاق بائن

ماده یکصد وچهل وهشتم:

طلاق زوجه در حالات ذیل بائن است:

۱- زوجه غیر مدخوله.

۲- زوجه يائسه.

۳- طلاق سومي که بعد از دو رجوع واقع شده باشد.

۴- خلع و مبارات.

طلاق خلع

ماده یکصد وچهل ونهم:

(۱) هرگاه زوجه از زندگی با زوج کراهت داشته باشد و زوجين بترسند که در معرض مخالفت با احکام شرعی قرار می گیرند، در این صورت زوجه يا ولي او با پرداخت فدييه به زوج، او

هغه د خلعې په طلاق راضي كوي .
 د زوجې كراهيت له زوج څخه
 ممكن دى، د ذاتي خصوصياتو په
 خاطر، لكه د څېرې بدوالى يا د
 عارضې خصوصياتو په خاطر لكه
 بيا واده كول وي .

(۲) كه چېرې فديه د پوهې په نه
 لرلو سره د صحت شرايط و نه لري
 د خلعې طلاق صحيح دى او زوجه
 د هغې د قيمت ضامنه ده، لكه دا
 چې زوجه ووايي: دغه غسل فديه
 ده، خو وروسته معلومه شي چې
 خمردى.

(۳) كه چېرې فديه له تسليم څخه
 منځكې تلف او يا معيوبه شي،
 زوجه د هغې د مثل يا قيمت يا ارش
 ضامنه ده .

(۴) فديه د دې قانون د يو سلو
 پنځمې مادې په (۱) فقره كې د
 درج شوي مهر د شرايطو لرونكې
 وي او د هغې اندازه، د زوجينو په
 توافق ټاكل كيږي. له طلاق څخه

را راضى به طلاق خلع مى نمايد .
 كراهت زوجه از زوج ممكن
 است، به خاطر خصوصيات ذاتى ؛
 مانند زشتى چهره ويا به خاطر
 خصوصيات عارضى مانند از دواج
 مجدد باشد.

(۲) هرگاه فديه بنابر عدم آگاهى،
 شرايط صحت را نداشته باشد،
 طلاق خلع صحيح و زوجه
 ضامن قيمت آن است، مثلاً زوجه
 بگويد، اين غسل، فديه است،
 ولى بعداً معلوم شود كه،
 خمردى باشد.

(۳) هرگاه فديه قبل از تسليم،
 تلف يا معيوب گردد، زوجه
 ضامن مثل يا قيمت يا ارش آن
 است.

(۴) فديه داراى شرايط مهر مندرج
 فقره (۱) ماده يكصد و پنجم
 اين قانون بوده و اندازه آن،
 به توافق زوجين تعيين
 مى گردد. در صورت اختلاف

وروسته په مقدار او جنس کې د اختلاف په صورت کې، د زوجې قول له قسم سره مقدم دی.

(۵) که چېرې زوجه د زوج د ناوړې معاشرې او یا د میره توب او بنځې توب له دنلو څخه د هغه د سرغړونې په خاطر، د فدیې په ورکولو مجبوره شي یا د هغې په ورکولو اکراه شي، واقع شوی طلاق له رجعي شرائطو سره، رجعي دی، پر ته له هغه بائن طلاق دی، پدغه صورت کې زوج د فدیې مستحق نه ګرځي.

د خلعي د طلاق صیغه

یو سلوپنځوسمه ماده:

(۱) د خلعي د طلاق صیغه په عربي او په یو د لاندې ډولونو سره صورت مومي:

۱- په اول کې دې زوجه ووايي: "زه دغه مال تاته بښم تر څو ما ته طلاق راکړې" وروسته دې زوج په ځواب کې ووايي: "خلعتک علی کذا".

در مقدار و جنس بعد از طلاق، قول زوجه با قسم او مقدم می باشد.

(۵) هرگاه زوجه به خاطر سوء معاشرت زوج یا تخلف از وظایف زناشویی او، مجبور به پرداخت فدیة گردد یا به پرداخت آن اکراه شود، طلاق واقع شده با شرایط رجعی، رجعی بوده، در غیر آن طلاق بائن می باشد، در این صورت زوج مستحق فدیة نمی گردد.

صیغه طلاق خلع

ماده یکصد و پنجاهم:

(۱) صیغه طلاق خلع به عربي و به یکی از روشهای ذیل صورت می گیرد:

۱- ابتدا زوجه بگوید: "من این مال را به تو می بخشم تا مرا طلاق دهی". بعد زوج در جواب بگوید: "خلعتک علی کذا".

- ۲- په اول کې دې زوج ووائي :
 "خلعتک علی کذا" او يا "فلانیة
 مختلعة" او زوجه ئې قبوله کړي .
- (۲) د خلعي د طلاق په صحت کې
 د زوجې لخوا د فديې بدل او د
 طلاق د صيغې په منځ کې، عرفي توالي
 شرط دی او که نه له رجعي شرايطوسره
 واقع شوی طلاق، رجعي دی . له هغه
 نه پرته طلاق بائن دی، پدغه صورت
 کې زوج د فديې مستحق نه گرځي .
- (۳) درېيم شخص نشي کولی چې له
 وکالت او ولايت نه پرته د تبرع په
 ډول زوج ته څه مال بدل کړي او د
 هغه د زوجې د طلاق غوښتنه ور نه
 وکړي. زوجه هم نشي کولی چې د
 بل چا مال فديه کړي. که چېرې
 اشتباهاً داسې عمل سرته ورسوي ،
 پدغه صورت کې خلع صحيح او
 زوجه د هغه د مثل يا قيمت په
 ورکولو زوج ته مکلفه ده .
- ۲- ابتدا زوج بگويد: "خلعتک علی
 کذا" و يا "فلانیة مختلعة" و زوجه
 قبول کند.
- (۲) در صحت طلاق خلع، بين بدل
 فديه از طرف زوجه و صيغه
 طلاق، توالی عرفی شرط است
 و الا طلاق واقع شده با شرايط
 رجعی، رجعی است. در غير آن
 طلاق باين می باشد، در اين صورت
 زوج مستحق فديه نمی گردد.
- (۳) شخص ثالث بدون وکالت يا
 ولايت نمی تواند به طور تبرع مالی
 را به زوج بدل و تقاضای طلاق
 زوجه او را نماید. زوجه نیز
 نمی تواند مال دیگری را فديه
 قرار دهد. هرگاه اشتباهاً چنين
 عملی را انجام دهد، در اين صورت
 خلع صحيح و زوجه مکلف به
 تأدیة مثل يا قيمت آن به زوج
 می باشد.

د مبارات طلاق

يو سلويو پنخوسمه ماده :

(۱) که چپرې زوجين يو له بل څخه کراهيت ولري او زوجه د فديې په ورکولو سره چې له مهر څخه زياته نه وي، زوج طلاق ته راضي کړي، مبارات طلاق واقع کېږي .

(۲) د طلاق صيغه په مبارات طلاق کې هغه ده چې زوج زوجې ته ووايي: «بارتکِ على کذا فانْتِ طالق». که چپرې زوج په عربي ژبه پوه نه وي، بايد چې بل شخص چې په عربي ژبه باندې پوهېږي د دې صيغې د اجراء په خاطر وکيل وټاکي.

(۳) زوجه کولی شي چې په خلع او مبارات کې فديې ته رجوع وکړي چې د هغې په رجوع سره د خلعې او مبارات طلاق، د رجعي طلاق په هکله په رجعي طلاق سره تبديليږي.

(۴) زوجه په لاندې حالاتو کې کولی

طلاق مبارات

ماده یکصد وپنجاه ویکم:

(۱) هرگاه زوجین از یکدیگر کراهیت داشته باشند و زوجه با دادن فدیة که بیشتر از مهر نباشد، زوج را راضی به طلاق نماید، طلاق مبارات واقع می شود.

(۲) صیغه طلاق، در طلاق مبارات آن است که زوج به زوجه بگوید: «بارتکِ علی کذا فانْتِ طالق». هرگاه زوج زبان عربی را نفهمد، باید شخصی دیگری را که به زبان عربی آشنا باشد، غرض اجرای صیغه مذکور وکیل تعیین نماید.

(۳) زوجه می تواند در خلع و مبارات به فدیة رجوع کند که با رجوع او، طلاق خلع و مبارات، در مورد طلاق رجعی، به طلاق رجعی تبدیل می شود.

(۴) زوجه در حالات ذیل می تواند

شي چې فديې ته رجوع وکړي :

۱- په هغه صورت کې چې د زوجې عدت تیر شوی نه وي .

۲- په هغه صورت کې چې طلاق له هغو مواردو څخه وي چې زوج وکولی شي هغې ته رجوع وکړي ، مثلاً زوجه یائسه یا غیر مدخوله او یا په درېیم طلاق کې نه وي .

۳- فديې ته د زوجې د رجوع په صورت کې زوج باید خبر شي ، پرته له هغه رجوع باطله ده .

(۵) خلع او مبارات دصحت د شرائطو او په هغو باندې د مرتبه احکامو له نظره درجعي طلاق په حکم کې دی.

رجعي طلاق

یو سلودوه پنځوسمه ماده:

(۱) د عدت په ورځو کې د رجعيه مطلقې په اړه دنکاح د عقد ټول آثار (نفقة او توارث) ثابت دي.

(۲) په هغه مواردو کې چې د مبارات او خلعې طلاق په رجعي طلاق بدل شي، د رجعي طلاق په حکم کې دی.

به فديه رجوع کند:

۱- در صورتی که عده زوجه منقضی نشده باشد.

۲- در صورتی که طلاق از مواردی باشد که زوج بتواند به او رجوع کند مثلاً زوجه یائسه یا غیر مدخوله یا در طلاق سوم نباشد .

۳- در صورت رجوع زوجه به فديه، زوج باید مطلع گردد، در غیر آن رجوع باطل است.

(۵) خلع و مبارات از نظر شرایط صحت و احکام مرتبه بر آن، در حکم طلاق رجعی می باشد.

طلاق رجعی

ماده یکصد و پنجاه و دوم:

(۱) در مورد مطلقه رجعيه، در ایام عده تمام آثار عقد نکاح (نفقه و توارث) ثابت می باشد .

(۲) در مواردی که طلاق خلع و مبارات به طلاق رجعی مبدل گردد، در حکم طلاق رجعی می باشد.

(۳) زوج نشي کولی چې د رجعي طلاق په عدت کې ابتداء یا د قرارداد په ترڅ کې خپلې زوجې ته د رجوع حق له خپل ځان څخه ساقط او یا په هغه سره صلح وکړي.

(۴) زوجه نشي کولی چې ابتداء یا د بل قرار داد په ترڅ کې له فدیې د رجوع حق له ځان څخه ساقط او یا په هغه سره صلح وکړي.

په رجعي طلاق کې د زوج د رجوع شرائط

یوسلودري پنځوسمه ماده :

(۱) رجوع د عدت له انقضاء څخه منځې د رجعيه مطلقې رومبني نکاح ته بیرته گرځیدل دي .

(۲) رجوع په طلاق کې، په هر صریح لفظ یا صریح عمل سره چې د رجوع قصد پکې وي، محقق کېږي او ګنګ شخص په مفهمه اشاره یا شهواني عمل سره کولی شي چې رجوع وکړي.

(۳) زوج نمی تواند حق رجوع به زوجه را در عده طلاق رجعيه ابتداء یا در ضمن قرارداد از خود ساقط یا به آن صلح نماید .

(۴) زوجه نمی تواند حق رجوع به فدیة را ابتداء یا در ضمن قرارداد دیگری از خود ساقط یا به آن صلح نماید .

شرایط رجوع زوج در طلاق رجعي

ماده یکصد و پنجاه و سوم:

(۱) رجوع بازگرداندن مطلقه رجعيه، قبل از انقضاء عده، به نکاح سابق می باشد.

(۲) رجوع در طلاق، به هر لفظ صریح یا عملی صریح که قصد رجوع در آن باشد، محقق می گردد و شخص ګنګ می تواند با اشاره مفهم یا عمل شهواني رجوع نماید.

(۳) د زوجې علم او د هغې رضا په رجعي طلاق کې شرط ندی، خو یوازې د رجوع د نېټې د اطلاع څخه وروسته، د زوجیت د وجایو په تر سره کولو سره مکلفېږي .

(۴) د دائمي مجنون ولي او قيم کولی شي چې دمولی علیه د مصلحت په رعایت د هغه د زوجې طلاق ته رجوع وکړي .

د طلاق څخه پیدا شوی اختلاف

یو سلوڅلور پنځوسمه ماده :

ماده یکصدوپنجاه وچهارم:

(۱) که چېرې مطلقه زوجه ادعا وکړي چې طلاق د حیض په حالت کې واقع شوی دی او طلاق ورکونکی له هغې څخه انکار وکړي. د کافي دلائل د نه موجودیت په صورت کې، د طلاق ورکونکي قول له قسم سره معتبر دی .

(۲) که چېرې زوجه د عدت د انقضاء ادعا وکړي او دا چې هغې خپل درېیم حیض هم لیدلی دی، خو خاوند ادعا وکړي چې د عدت

(۳) علم زوجه و رضایت او به رجوع در طلاق رجعی شرط نمی باشد، ولی تنها بعد از اطلاع از تاریخ رجوع، مکلف به انجام وجایب زوجیت می گردد.

(۴) ولی یا قیم مجنون دائمی، می تواند با رعایت مصلحت مولی علیه، به طلاق زوجۀ او رجوع کند .

اختلافات ناشی از طلاق

(۱) هر گاه زوجه مطلقه ادعا نماید که طلاق در حال حیض واقع شده است و طلاق دهنده از آن انکار کند، در صورت فقدان دلایل کافی، قول طلاق دهنده با قسم معتبر می باشد.

(۲) هر گاه زوجه ادعای انقضاء عده را نماید و این که او حیض سوم خود را دیده ولی زوج ادعا کند که قبل از انقضاء عده، رجوع نموده

است، در صورت فقدان دلایل کافی، قول زوجه با قسم معتبر می باشد. (ولی زوجه در مورد ادعای رجوع عملی، قسم بر عدم رجوع و بر ادعای رجوع قولی، قسم بر عدم علم به رجوع می خورد).

(۳) هرگاه زوج ادعای رجوع نماید و زوجه آنرا تصدیق کند، اما ادعا نماید که رجوع وی بعد از انقضای عده بوده، در این صورت قول زوج با قسم معتبر می باشد.

(۴) هرگاه در هنگام طلاق یا بعد از آن، زوجه ادعا کند که در طهرجماع، قرار دارد و زوج از آن انکار نماید، در این صورت قول زوج با قسم مقدم می باشد و نیز اگر زوجین در انقضای عده اختلاف کنند، قول زوج مقدم می باشد.

د انقضای خنجه مخکې ئې رجوع کړې ده، دکافي دلائلودنه موجودیت په صورت کې د زوجې قول له قسم سره معتبر دی، خو زوجه د عملي رجوع د ادعا په اړه د نه رجوع قسم او قولی رجوع پر ادعا، په رجوع باندې د نه علم لرلو قسم خوري).

(۳) که چېرې زوج د رجوع ادعا وکړي او زوجه هغه تصدیق کړي، خو ادعا وکړي چې د هغه رجوع د عدت د انقضای خنجه وروسته وه، پدغه صورت کې د نارینه قول له قسم سره معتبر دی.

(۴) که چېرې د طلاق پر مهال یا د هغه خنجه وروسته، زوجه ادعا وکړي چې د جماع په طهر کې قرار لري او زوج له هغه خنجه انکار وکړي، پدغه صورت کې د زوج قول په قسم سره مقدم وي او هم که زوجین د عدت په انقضای کې اختلاف وکړي، دزوج قول مقدم دی.

(۵) هرگاه یکی از زوجین ادعای طلاق رجعی بودن دوم را نماید و دیگری ادعا کند که طلاق سوم است، در صورت فقدان دلایل کافی، قول مدعی رجعی بودن، همراه با قسم معتبر می باشد.

انحلال نکاح به سبب فوت

ماده یکصد و پنجاه و پنج:

عقد نکاح با فوت واقعی یا حکمی یکی از زوجین، منحل می گردد.

عده طلاق و فسخ و انفساخ

ماده یکصد و پنجاه و هشتم:

(۱) عده مدتی است که زن باید در آن بعد از انحلال عقد نکاح یا وطی به شبهه، از عقد نکاح خود داری نماید.

(۲) عده طلاق و فسخ و انفساخ نکاح زن حایل (غیر حامل)، سه طهر است، مگر اینکه زن به اقتضای سن، حیض نیند،

(۵) که چهری یو له زوجینو څخه د دوه یم رجعی والی طلاق ادعا وکړي او بل ادعا وکړي چې طلاق دریم دی، د کافی دلائلو د نه موجودیت په صورت کې درجعی والی د مدعی قول له قسم سره معتبر دی.

د وفات په سبب د نکاح انحلال

یو سلو پنځه پنځوسمه ماده:

د نکاح عقد د زوجینو د یوه په واقعی یا حکمی مړینې سره منحل کېږي.

د طلاق عدت اوفسخ او انفساخ

یو سلو شپږ پنځوسمه ماده:

(۱) عدت هغه موده ده چې ښځه باید په هغې کې دنکاح دعقد له انحلال یا وطی په شپې څخه وروسته، دنکاح له عقد څخه ډډه وکړي.

(۲) د حائلی (غیر حامله ښځې) د طلاق او فسخ او انفساخ عدت درې طهره دی، خو دا چې ښځه د سن په اقتضاء، حیض ونه وینی، چې

- پدغه صورت کې د هغې عدت درې قمري میاشتي دی .
- (۳) درې طهره د طلاق د واقع کېدو د وقت څخه د درېیم حیض تر پیل پورې محاسبه کېږي .
- (۴) که چېرې بنځه له طلاق څخه وروسته یو ځلې حیض وويني او بیا وروسته یائسه شي، د هغې د عدت د بشپړېدو لپاره د نورو دوه میاشتو تېرول لازمي دي او همدارنگه که چېرې له دوه حیضو څخه وروسته یائسه شي، د عدت د بشپړېدو لپاره د یوې بلې میاشتي تېرول هم لازمي دي.
- (۵) د حامله بنځې د طلاق او د نکاح د فسخې او انفساخ عدت د حمل تر وضعې پورې وي .
- (۶) مطلقه غیرمدخوله زوجه عدت نه لري.
- د مفقود الخبر زوج د زوجي عدت
- یو سلواووه پنځوسمه ماده :
- (۱) د هغې زوجې زوج چې مفقود
- در این صورت عده او سه ماه قمری می باشد.
- (۳) سه طهر از زمان وقوع طلاق تا آغاز حیض سوم محاسبه می شود.
- (۴) هر گاه زن بعد از طلاق یک بار حیض ببیند و سپس یائسه گردد، برای تکمیل عده او سپری شدن دو ماه دیگر لازمی است و نیز اگر بعد از دو حیض یائسه شود، برای تکمیل عده، سپری شدن یک ماه دیگر لازم می باشد.
- (۵) عده طلاق و فسخ و انفساخ نکاح زن حامل الی وضع حمل می باشد.
- (۶) زوجه مطلقه غیر مدخوله عده ندارد.
- عده زوجة مفقود الخبر
- ماده یکصد و پنجاه و هفتم:
- (۱) زوجه ای که زوج او

الخبر وي او محکمې هغې ته طلاق ورکړی وي او د هغې په زوج باندې د حکمي مرګ حکم صادر شوی وي، د هغې دعدت موده د وفات عدت دی .

(۲) که چېرې د مفقودالخبر زوج زوجه د زوج لخوا په خپل طلاق باندې علم ونلري، په طلاق باندې د هغې د نه علم لرلو موده د هغې دعدې په موده کې ګڼل کېږي .

د وطې په شېبه سره عدت

يو سلواته پنځوسمه ماده :

(۱) که چېرې هغه بنځه چې په شېبه سره وطې شوې وي، مېړه ولري، مېړه نشي کولی چې دعدت په دوران کې نوموړې زوجې سره دخول وکړي.

(۲) هغه بنځه چې په شېبه سره وطې شوې وي، د هغې عدت د مطلقه زوجې د عدت په حکم وي او دعدت پیل يې د وروستي دخول څخه محاسبه کېږي .

مفقودالخبر بوده و محکمه او را طلاق داده و حکم به مرګ حکمی زوج او صادر شده باشد، مدت عدۀ او، عدۀ وفات است.

(۲) هرگاه زوجه زوج مفقود الخبر، علم به طلاق خود از طرف زوج نداشته باشد، مدت عدم علم او به طلاق جزء ایام عدۀ او محسوب می شود.

عده وطی به شېبه

ماده یکصد و پنجاه و هشتم:

(۱) هرگاه زنی که به شېبه وطی شده، شوهر دار باشد، شوهر او نمی تواند در خلال عده به زوجه مذکور دخول نماید.

(۲) زنی که به شېبه و طی شده، عدۀ او، در حکم عدۀ زوجه مطلقه بوده و آغاز عدۀ او از آخرین دخول محاسبه می شود.

د وفات عدت

یوسلوننه پنخوسمه ماده :

(۱) دحایلی(غیرحاملې) زوجې عدت د زوج په مړینې کې دهغه د مړینې د تاریخ څخه څلورمیاشتي اولس ورځي دی او د حامله بنځې عدت د زوج په مړینه کې د څلورو میاشتو اولسو ورځوڅخه ابعداالاجلین او د حمل وضع دی .

(۲) که چېرې زوجه د حبس ، مرض، غیبت او نورو عواملو له کبله، د زوج له مرګ څخه خبره نه وي، د عدت پیل یې د خبرتیا د ورځې څخه محاسبه کېږي .

(۳) که چېرې زوج د رجعي طلاق د عدې له انقضاء څخه منځکې وفات شي ، زوجه د وفات د عدې په تېرولو مکلفه ده او دمخکنی عدت ورځې د وفات د عدې جزء نه ګڼل کېږي او که چېرې زوجه حامله وي دڅلورومیاشتو اولسوورځو څخه د ابعداالاجلین په تېرولو اود حمل په

عدۀ وفات

ماده یکصد وپنجاه ونهم:

(۱) عدۀ زوجه حایل در وفات زوج از تاریخ فوت او، مدت چهار ماه و ده روز بوده و عدۀ زوجه حامل در وفات زوج، ابعداالاجلین از چهار ماه و ده روز و وضع حمل می باشد.

(۲) هرگاه زوجه به علت حبس، مرض، غیبت یا سایر عوامل از مرگ زوج مطلع نباشد، آغاز عده از تاریخ اطلاع زوجه محاسبه می شود.

(۳) هرگاه زوج قبل از انقضاء عدۀ طلاق رجعی فوت نماید، زوجه مکلف به سپری نمودن عدۀ وفات بوده و ایام عدۀ سابق جزء عدۀ وفات محسوب نمی گردد و اگر زوجه حامل باشد، مکلف به سپری نمودن ابعداالاجلین از چهار ماه و ده روز

وضع باندې مکلفه ده .

(۴) که چېرې رجعيه مطلقه د عدت له انقضاء څخه وروسته له بل شخص سره نکاح وکړي، بيا وروسته خبره شي چې زوج يې د عدت د انقضاء څخه مخکې مړ شوی دی، پدغه صورت کې د خبرتيا له نېټې څخه د وفات د عدت په تېرولو مکلفه ده .

(۵) کله چې دوه عدته د مبدأ په تفاوت سره جمع شي، هغه عدت چې د هغه سبب زر پيدا شوی وي، اول نيول کېږي او دوه يم عدت د حدوث د سبب د وخت څخه دهغه ترختمه پورې دوام مومي ، خو دا چې يو د دوه عدتونو څخه د حمل عدت وي چې پدغه صورت کې د حمل عدت مقدم دی.

د زوجي د ونلې او حق الزحمې

ادعاء

يو سلوشپيتمه ماده :

که چېرې زوجه، د طلاق يا د زوج له

و وضع حمل می باشد.

(۴) هر گاه مطلقه رجعيه بعد از انقضاء عده با شخص ديگري عقد نکاح نماید، بعد مطلع شود که زوج او قبل از انقضاء عده، فوت کرده است، در این صورت از تاریخ اطلاع مکلف به سپری نمودن عده وفات می باشد.

(۵) هر گاه دو عده با تفاوت در مبدأ جمع گردد، عده که سبب آن زودتر حادث شده باشد، اول گرفته می شود و عده دوم از زمان حدوث سبب، تا ختم آن ادامه می یابد، مگر اینکه یکی از دو عده حمل باشد، که در این صورت حمل مقدم است.

ادعاء سهام و حق الزحمه

زوجه

ماده یکصدوشصتم:

هرگاه زوجه، بعد از طلاق یا فوت

مړينې څخه وروسته، د زوج په مالونو کې د برخې لرلو ادعا وکړي او يا ادعا وکړي چې د کور کارونه ئې په وړيا ډول سر ته ندي رسولي او يا د نورو هغو کارونو د حق الزحمې غوښتونکې وي چې د زوج په کور کې ئې سرته رسولي دي يا نور هر ډول مالي مطالبې ولري، محکمه د هغې ادعا د قانون د حکمونو مطابق څيړي .

اووم فصل

نفقه

د نفقي تعريف او موجبات

يو سلويو شپيتمه ماده :

نفقه د ژوند متعارفې اړتياوې دي چې متعارف انسان ورته ضرورت لري ، لکه خوراک ، جامې، مسکن، درملنه او داسې نور . موجبات ئې عبارت دي له :

۱- دائمي زوجيت .

۲- د دې قانون د حکمونو مطابق قرابت.

زوج، ادعاى سهيم بودن در اموال زوج را نموده ويا ادعا کند که کار های خانه را مجاني انجام نداده ويا خواهان حق الزحمه کارهايی باشد که در خانه زوج انجام داده است و يا هرنوع مطالبات مالی ديگر داشته باشد، محکمه ادعاى او را مطابق احکام قانون رسيدگي می نمايد.

فصل هفتم

نفقه

تعريف وموجبات نفقه

ماده يكصدوشصت ويكم:

نفقه نیازمنديهای متعارف زندگی است که انسان متعارف به آن ضرورت دارد، مانند خوراک، پوشاک، مسکن، تداوی، و امثال آن. موجبات آن عبارت است از:

۱- زوجيت دائمي.

۲- قرابت مطابق به احکام این قانون.

د زوجي نفقه

يو سلودوه شپيتمه ماده :

(۱) زوج دنكاح په عقدولواودهغه په كوركي د زوجي په سكونت سره د زوجي د نفقي په وركولومكلف دي، اود امتناع په صورت كې د هغې مديون وي. كه چيري زوجه د زوج كورته په تلو سره چمتوالي ولري خو زوج ناغېري وكړي، سكونت نه كول د زوجي د نفقي د اداء كولو مانع نه گرځي .

(۲) كه چيري زوجه له شرعي او قانوني عذر پرته د خپلو شرعي او قانوني وجيبو له اداء كولو څخه ډډه وكړي دنفقي مستحقه نه گرځي.

د زوجي د نفقي وركول

يو سلودري شپيتمه ماده :

(۱) نفقه د زوجي په انتخاب سره په يو د لاندې طريقو سره وركول كيږي:

۱- زوج ددې قانون له حكمونو

نفقه زوجه

ماده يكصد وشصت ودوم:

(۱) زوج با انعقاد نكاح و سكونت زوجه در منزل او، مكلف به اداى نفقه زوجه بوده، در صورت امتناع، مديون او مي باشد.

هرگاه زوجه برای رفتن به منزل زوج آماده گي داشته باشد، ولي زوج كوتاهي نمايد، عدم سكونت مانع اداى نفقه زوجه نمي گردد.

(۲) هرگاه زوجه بدون عذر شرعي و قانوني از اداى وجايب شرعي و قانوني زوجيت امتناع ورزد، مستحق نفقه نمي باشد.

پرداخت نفقه زوجه

ماده يكصد وشصت وسوم:

(۱) نفقه به انتخاب زوجه به يكي از روش هاي ذيل پرداخته مي شود:

۱- زوج نيازمندي هاي زندگي

زوجه را مطابق به احکام این قانون فراهم کند.

۲- نفقه زوجه حداقل روزانه به صورت وجه نقد پرداخت شود.

(۲) نفقه زوجه حق است نه مجرد حکم، زوجه می تواند در صورت امتناع زوج، از مال او بطور متعارف مصرف نماید و یا به محکمه شکایت کند و در صورت فوت زوج، نفقه او از اصل ترکه پرداخت می شود.

(۳) زوجه در عده طلاق رجعی، ایام حمل، در طلاق بائن و فسخ نکاح، مستحق نفقه می باشد.

(۴) هرگاه به زوجه ناشزه، طلاق رجعی داده شود یا در عده طلاق رجعی ناشزه گردد، حق نفقه او ساقط می گردد، مگر اینکه حامله باشد که در این صورت باید بین زوج و زوجه مصالحه صورت گیرد.

سره سم د زوجي د ژوند اړتيا وي پوره کړي .

۲- د زوجي نفقه لږ تر لږه هره ورځ په نقدي ډول ورکړل شي .

(۲) د زوجي نفقه حق ده نه مجرد حکم، زوجه کولی شي د زوج د امتناع په صورت کې، د هغه له مال څخه په متعارف ډول مصرف کړي او یا محکمې ته شکایت وکړي او د زوج د مړینې په صورت کې د هغې نفقه له اصل ترکې څخه ورکول کېږي.

(۳) زوجه د رجعي طلاق په عدت کې، د حمل په ورځو کې، د بائن طلاق او د نکاح په فسخ کې دنفقي مستحقه ده.

(۴) کله چې ناشزې زوجې ته رجعي طلاق ورکړی شي، یا د رجعي طلاق په عدت کې ناشزه شي د هغې د نفقي حق ساقطېږي، خو دا چې حامله وي چې پدغه صورت کې د زوج او زوجې تر منځ باید سوله وشي .

(۵) هرگاه زوج از اداء نفقه عجز گردد، زوجه می تواند از محکمه تقاضای طلاق نماید، ولی در صورتی که زوجه الی توانگر شدن زوج صبر نماید، زوج مدیون دی او کولی شي چې دخپلي پخواني نفقي غوښتنه وکړي.

(۶) که چیرې زوج د نکاح د عقد په وخت کې له نفقي څخه په تمکن تډلیس وکړي، زوجه کولی شي چې د هغې په نفقي باندې د نه توان درلودلو په صورت کې نکاح فسخه کړي .

(۷) هغه نفقه چې له هغې څخه انتفاع د هغې د عین له منځه تللو موجب ګرځي، د زوجي ملک ګرځي (لکه خوراكي او د سون مواد) او هغه نفقه چې له هغې څخه په انتفاع سره د هغې عین باقي پاتې کېږي (لکه سره او سپین زر، جامې او ظروف)، د زوج ملک وي خو دا چې زوجي

(۵) هرگاه زوج از اداء نفقه عجز گردد، زوجه می تواند از محکمه تقاضای طلاق نماید، ولی در صورتی که زوجه الی توانگر شدن زوج صبر نماید، زوج مدیون او بوده و می تواند نفقه سابق خود را مطالبه نماید.

(۶) هرگاه زوج در حین عقد نکاح، به تمکن از نفقه تډلیس نماید، زوجه می تواند در صورت عدم توانایی او از اداء نفقه، نکاح را فسخ نماید.

(۷) نفقه ای که انتفاع از آن موجب از بین رفتن عین آن می شود، ملک زوجه می گردد (مثل مواد غذایی و سوختی) و نفقه ای که با انتفاع از آن عین او باقی می ماند، (مثل طلا، لباس و ظرف) ملک زوج می باشد، مگر اینکه به زوجه

ته تملیک شوي وي .

د زوجي مسکن

يو سلوڅلور شپيتمه ماده :

(۱) زوجه په هغه مسکن کې چې زوجه ورته برابر کړی دی په اوسېدو باندې مکلفه ده، خو دا چې د مسکن د ټاکنې اختيار د عقد په ترڅ کې زوجې ته ورکړی شوی وي او يا د هغې سکونت په هغه ځای کې بنځي ته د مالي، ځاني او شرافتي خوف موجب وگرځي .

(۲) زوجه کولی شي د خپل شأن په نظر کې نیولوسره يا د عرف او عادت له مقتضیاتو سره سم، د زوج له والدینو يا نورو اشخاصو سره په ګډ کور کې له اوسېدنې څخه ډډه وکړي.

د اقاربو نفقه

يو سلو پنځه شپيتمه ماده :

(۱) لاندې اشخاص مکلف دي چې د دې قانون له حکمونو سره سم د لاندې اقاربو نفقه اداء کړي :

تملیک شده باشد.

مسکن زوجه

ماده یکصد وشصت و چهارم:

(۱) زوجه مکلف به اقامت در مسکنی می باشد که زوج برای او تهیه کرده، مگر اینکه اختیار تعیین مسکن در ضمن عقد به زوجه داده شده یا سکونت او در آن موجب خوف ضرر مالی، جانی یا شرافتی او گردد.

(۲) زوجه می تواند با نظر داشت شأن خود یا مقتضیات عرف و عادت از اقامت در منزل مشترک با والدین زوج یا اشخاص دیگر امتناع نماید.

نفقه اقارب

ماده یکصد وشصت و پنجم:

(۱) اشخاص ذیل مکلف اند طبق احکام این قانون نفقه اقارب ذیل را پردازند:

- ۱- نسبي والدین هر څومره چې پورته لار شي چې که پلارنی وي او یا مورنی .
- ۲- نسبي اولاد هر څومره چې بنکته لار شي .
- (۲) اولاد د والدینو په انفاق باندې مکلف دی ولو که د شېهي او زنا څخه پیدا شوی وي .
- (۳) د اولاد د اولاد نفقه د اولاد د نفقي جزء دی خو د زوی د بنخي نفقه واجب نده .
- (۴) د نا مشروع حمل له زنا څخه د پیدا شوي طفل د طبي وقایوي او معالجوي درملني ټول لگښتونه په هغه صورت کې د زاني پر غاړه دي چې په طبي معائناتو سره د حمل یا ماشوم الحاق زاني ته ثابت شوی او یا زاني په هغه باندې اقرار وکړي . که چېرې د زنا عمل د زاني او زاني له تقصیر څخه وي، پدغه صورت کې ټول لگښتونه په مساويانه ډول د دواړو پر غاړه دي او نارینه اولویت لري .
- ۱- والدین نسبی هر چه بالا رود اعم از پدری یا مادری.
- ۲- اولاد نسبی هر چه پایین رود.
- (۲) فرزند مکلف به انفاق والدین می باشد، ولو اینکه حاصل از شبهه و زنا باشد.
- (۳) نفقه اولاد اولاد جزء نفقه اولاد است، اما نفقه زوجه پسر واجب نیست.
- (۴) کلیه مصارف تداویهای وقایوی و معالجوی طبی حمل نامشروع و نفقه طفل حاصل از زنا در صورتی به عهده زانی است که توسط معاینات طبی، الحاق حمل یا طفل به زانی ثابت شود و یا به آن اقرار کند. هرگاه عمل زنا ناشی از تقصیر زانی و زانیه باشد، در این صورت کلیه مصارف طور مساویانه به عهده هر دو است و مرد اولویت دارد.

- (۵) هغه اقارب چې عرفاً ار وي اوو نشي کولی چې له بد نیت څخه پرته د خپل د ژوندانه وسائل برابر کړي ، د نفقې مستحق دي.
- (۵) اقاربي که عرفاً نیازمند باشند و نتوانند به واسطه اشتغال به شغلی بدون سوء نیت، وسایل معیشت خود را فراهم سازند، مستحق نفقه می باشند.
- (۶) د اقاربو نفقه د لاندې طبقاتو په واسطه (ولو که غیر مسلمان هم وي) په ترتیب سره ادا کېږي او د هرې طبقې د نشتوالي یا نه توان لرلو په صورت کې، وروستنی طبقې ته وار (نوبت) رسیږي :
- (۶) نفقه اقارب، توسط طبقات ذیل (و لو غیر مسلمان هم باشد) بترتیب پرداخته می شود و در صورت فقدان یا عدم توانایی هر طبقه، نوبت به طبقه بعدی می رسد:
- ۱- پلار .
- ۱- پدر .
- ۲- پلارنۍ نیکه او هر څومره چې پورته ځي .
- ۲- جد پدری و هر چه بالا رود .
- ۳- اولاد او هر څه چې لاندې ځي .
- ۳- اولاد و هر چه پایین رود .
- ۴- مور .
- ۴- مادر .
- ۵- مورني والدين، الاقرب فالاقرب .
- ۵- والدين مادری، الاقرب فالاقرب .
- (۷) که چېرې په هغه طبقه کې چې په اتفاق ملزم دي، له یوتن څخه زیات وي باید نفقه په مساویانه ډول سره ورکړي خو دا چې ځینی له
- (۷) هرگاه در طبقه‌ای که به اتفاق ملزم بوده، بیش از یک نفر باشند، باید نفقه را مساویانه پرداخت نمایند، مگر اینکه بعضی از آنها ممکن

دوی څخه تمکن ونلري.

نداشته باشند.

(۸) هغه شخص د اقاربو د نفقي په اداء کولو باندې ملزم وي چې مالي تمکن ولري او د هغه مالونه د خپل ځان او د خپلې زوجې له ورځنيو متعارفو لگښتونو څخه زيات وي.

(۸) شخصي به اداء نفقه اقارب ملزم می باشد که تمکن مالی داشته و اموال او بیش از نیازهای متعارف روزانه خود و زوجه اش باشد.

(۹) د بشپړې نفقي د اداء نه استطاعت او د هغې د اندازې ټاکنه د محکمې په تشخیص سره صورت مومي.

(۹) عدم استطاعت اداء کامل نفقه و تعیین اندازه آن به تشخیص محکمه صورت می گیرد.

(۱۰) که چېرې کوم شخص د اقاربو د بشپړې نفقي د ورکولو مالي توان ونه لري د هغې کسر د وروستنۍ طبقې څخه جبران کېږي .

(۱۰) هر گاه شخصي تمکن مالی اداء کامل نفقه اقارب را نداشته باشد، کسری آن از طبقه بعدی جبران می گردد.

(۱۱) هغه اقارب چې د نفقي مستحق وگرځي او د هغې غوښتنه وکړي ، نفقه ورکوونکي ، د استحقاق له وخت څخه د دعوي د رسيدگي د ورځو په گڼون د هغې په ورکولو ملزم دی .

(۱۱) اقاربي که مستحق نفقه شوند و تقاضای آنرا نمایند، نفقه دهنده از زمان استحقاق به شمول ایام رسیدگی به دعوی ملزم به پرداخت آن می باشد.

(۱۲) د نفقه ورکوونکي د مالونو د حجر په صورت کې ، د اقاربو نفقه

(۱۲) در صورت حجر اموال نفقه دهنده، نفقه اقارب مشمول سایر

په نورو ديونو کې نه شاملېږي .

(۱۳) نفقه ورکونکي کولي شي چې د نفقي مصاديق يا د هغې نقده وجه د نفقي په اندازه مستحقو اقاربو ته اداء کړي. که چېرې د نفقي د مصاديقو په اداء سره د نفقي د مستحق آزادي يا شان په پام کې و نه نيول شي، دهغې دنقدي وجهې ورکول اعمالېږي، خودا چې نفقه ورکونکي دهغې تمکن ونلري.

(۱۴) دنفقه ورکونکي دغيثت يا امتناع اود هغه د الزام د نه امکان په صورت کې، محکمه دهغه له مالونو څخه نفقه پوره کوي. دهغه مالونوته د نه لاس رسي په صورت کې، د نفقي ورکونکي په حساب پورکوي.

که چېرې د نفقي په ورکولو باندي مکلف شخص، و نشي کولي چې هغه پورونه، کوم چې د هغه په حساب د واجب النفقي اشخاصو لپاره پور اخيستل شوي دي، اداء

ديون نمي شود.

(۱۳) نفقه دهنده مي تواند مصاديق نفقه يا وجه نقد آنرا به اندازه نفقه به اقارب مستحق اداء نمايد. هرگاه با اداء مصاديق نفقه، آزادي يا شان مستحق نفقه رعايت نگرديد اداء وجه نقدي آن اعمال مي گردد، مگر اين که نفقه دهنده تمکن آن را نداشته باشد.

(۱۴) در صورت غيبت يا امتناع نفقه دهنده و عدم امکان الزام او، محکمه نفقه را از اموال او ايفاء مي کند. در صورت عدم دسترسي به اموال او، به حساب نفقه دهنده قرض مي کند.

هرگاه شخص مکلف به اداي نفقه، نتواند قرض هايي را که براي اشخاص واجب النفقه به حساب او قرض گرفته شده است، پردازد،

کړي ، د نفقې ورکونکو وروستی. طبقه د هغې په ورکولو باندې ملزم دي. ملزم دي. طبقه بعدی از نفقه دهندگان ملزم به پرداخت آن می باشند.

د ازدواج د تداوي مصارف او د

اقاربو ديون

يو سلوشپر شپيتمه ماده :

(۱) د زوجې اودمستحقو اقاربو د هر ډول مرض د درملنې لگښتونه د دوی د نفقې جزء دی، خو دا چې په زوجه کې د نکاح د فسخ نه موجب بیماری، له عقد څخه د مخه وي .

(۲) د اقاربو د ازدواج لگښتونه او دهغوی ديون د اقاربو د نفقې جزء ندي، خو که چېرې نفقه ورکونکی د ازدواج له امله د اقاربو د نفقې د اداء کولو استطاعت له لاسه ورکړي، کولی شي چې ازدواج وکړي .

د نفقې د ټاکنې ملاک

يو سلو اووه شپيتمه ماده :

(۱) د اقاربو د نفقې د کیفیت او

طبقه بعدی از نفقه دهندگان ملزم به پرداخت آن می باشند.

مصارف تداوی و ازدواج و ديون

اقارب

ماده یکصدوشصت و ششم:

(۱) مصارف تداوی هر نوع بیماری زوجه و اقارب مستحق، جزء نفقه آنها می باشد، مگر اینکه بیماری غیر موجب فسخ نکاح، در زوجه قبل از عقد باشد.

(۲) مصارف ازدواج اقارب و ديون آنها، جزء نفقه اقارب نمی باشد، ولی هرگاه نفقه دهنده به واسطه ازدواج استطاعت پرداخت نفقه اقارب را از دست بدهد، می تواند ازدواج نماید.

ملاک تعیین نفقه

ماده یکصدوشصت و هفتم:

(۱) ملاک تعیین کیفیت و کمیت

نفته اقارب، با نظر داشت عرف و استطاعت نفته دهنده بوده و در نفته زوجه شأن او و استطاعت زوج در نظر گرفته می شود.

(۲) توافقی که در کمیت یا کیفیت نفته بین نفته دهنده و مستحق نفته صورت می گیرد، با تغییر اوضاع واحوال و شرایط طرفین الزام آور نیست.

(۳) تعهد و ضمانت به نفته، به نفع نفته دهنده برای اطمینان نفته گیرنده، جایز است.

(۴) در صورت عادت زوجه به خادم یا اقتضای شأن او یا به سبب مرض یا نقصان عضو زوجه و اقاربی که نتواند کارهای مربوط خود را انجام دهند، نفته دهنده ملزم به انجام کارهای

کمیت دهاکلو ملاک، د نفته ورکونکی د استطاعت او عرف په نظر کې نیولو سره دی او د زوجې په نفته کې د هغې شأن او د زوج استطاعت په نظر کې نیول کېږي .

(۲) هغه توافق چې د نفته ورکونکی د نفعې د مستحق تر منځ د نفعې کیفیت او کمیت په اړه صورت نیسي ، د اوضاع او احوالو او د طرفینو د شرایطو په تغییر سره الزام راوړونکی ندی .

(۳) په نفته کې تعهد او ضمانت د نفته ورکونکي په کتبه د نفته اخیستونکي د اطمینان لپاره، جایز دی.

(۴) خادم ته د زوجې د عادت په صورت کې یا د هغې د شأن په اقتضاء سره یا د زوجې او هغو اقاربو چې نشي کولی د ناروغۍ یا ئې د کوم غړي د نقص له امله خپل اړوند کارونه په خپله سرته ورسوي، نفته ورکونکی د هغو د کارونو په

سرتہ رسولو يا د خادم په
استخدامولو ملزم دی .

د نفقي ابراء

يو سلواته شپيتمه ماده:

زوجه او اقارب کولی شي چې د
نفقه ورکونکي ذمه د تېرې شوې
نفقي په نسبت چې د نفقه
ورکونکي د امتناع يا نورو اسبابو
په خاطر اداء شوې نده، ابراء
وکړي.

د نفقي تلف کېدل

يو سلو نهه شپيتمه ماده :

که چېرې نفقه دهغي مستحق ته له
تسليمي وروسته پرته له کوم تقصير
څخه تلف شي ، نفقه ورکونکي د
هغي په بيا اداء کولو باندې ملزم
دی، خو دا چې اخیستونکي، زوجه
وي او مالي تمکن ولري .

د نفقي د مستحق مدني مسؤليت د
نفقه ورکونکي په وړاندې د تهاتر
موجب نه گرځي، خو دا چې زوجه

آن ها يا استخدام خادم
می باشد.

ابراء نفقه

ماده یکصدوشصت وهشتم:

زوجه و اقارب می توانند
ذمه نفقه دهنده را نسبت
به نفقه سابق که به خاطر
امتناع نفقه دهنده یا سایر
اسباب اداء نشده، ابراء
نمایند.

تلف شدن نفقه

ماده یکصد وشصت ونهم:

هرگاه نفقه بعد از تسلیم به
مستحق آن، بدون تقصیر تلف گردد،
نفقه دهنده ملزم به پرداخت مجدد
آن می باشد، مگر اینکه گیرنده،
زوجه بوده و تمکن مالی
داشته باشد.

مسئولیت مدنی مستحق نفقه در
مقابل نفقه دهنده موجب تهاتر
نمی گردد، مگر زوجه مشروط

پدي شرط چي استطاعت ولري .

د نفقي كفائي وجوب

يو سلواويائيمه ماده :

هغه اقارب چي يو له بل څخه ارث وړي خو د دې قانون د حكمونو مطابق يو بل ته د نفقي په اداء باندې ملزم ندي ، د نفقه ورکونكي، د نه موجوديت په صورت كې، د دوى د ضروري نفقي اداء د محترمه نفس د ساتلو په منظور د دوى پر اقاربو او نورو خېبناوو او بلكه پر ټولو خلكو باندې كفائي واجب دى .

له نفقي څخه پيدا شوى اختلاف

يو سلو يواويائيمه ماده :

(۱) كه چېرې زوج د نفقي د اداء مدعي او زوجه د هغې منكره وي د دليل دنه موجوديت په صورت كې د زوجي قول له قسم سره معتبر دى .
(۲) كه چېرې زوجه ادعا وكړي چي زوج هغه له كور څخه ويستلې ده يا د هغه په اجازې سره خارج

برايكه استطاعت داشته باشد.

وجوب كفائي نفقه

ماده يكصد وهفتم:

اقاربي كه از يكديگر ارث مي برند، ولي مطابق احكام اين قانون ملزم به پرداخت نفقه همديگر نمى باشند، در صورت عدم موجوديت نفقه دهنده، پرداخت نفقه ضرورى شان به منظور حفظ نفس محترمه، بالاى خويشاوندان وساير اقارب و بلكه بر همه مردم واجب كفائي مى باشد.

اختلافات ناشى از نفقه

ماده يكصد وهفتم و يكم :

(۱) هر گاه زوج مدعى اداى نفقه و زوجه منكر آن باشد، در صورت عدم موجوديت دليل، قول زوج به با قسم معتبر مى باشد.
(۲) هر گاه زوجه ادعاء نمايد كه زوج او را از منزل اخراج نموده، يا با اجازه او خارج شده است،

شوې ده ، خو زوج د زوجې د نشوز مدعي وي، پدغه صورت کې زوجه بايد ثابته کړي ، پرته له دې د زوج قول له قسم سره معتبر دی .

د عين اړتيا انفاق

يو سلو دوه اويایمه ماده :

که چېرې معلومه شي چې اقارب انفاق شوی مال په نامشروع لار او د قانون په خلاف مصرفوي (د شرابو خښل ، قمار ، د مخدره موادو برابرول او داسې نور) دهغوی نفقه دعین اړتیا په ورکولو تأمینېږي.

اتم فصل

اولاد

نسب

يو سلو دري اويایمه ماده :

(۱) د زوجیت په وخت کې پیدا شوی ماشوم زوجینو ته ملحق دی، پدې شرط چې د خول د زوجیت په وخت کې صورت موندلی وي او

اما زوج مدعي نشوز زوجه باشد، در این صورت زوجه باید ثابت کند، در غیر آن قول زوج با قسم معتبر می باشد.

انفاق عين نیازمندی

ماده یکصد و هفتاد و دوم:

هرگاه معلوم شود که اقارب، مال انفاق شده را در راه نامشروع و خلاف قانون مصرف می نمایند، (شراب خمر، قمار، تهیه مواد مخدر و امثال آن) نفقه آنها منحصرأ با پرداخت عین نیازمندی تأمین می گردد.

فصل هشتم

اولاد

نسب

ماده یکصد و هفتاد و سوم:

(۱) طفل متولد در زمان زوجیت، ملحق به زوجین است، مشروط بر اینکه دخول در زمان زوجیت صورت گرفته و طفل حد اقل

شش ماه قمری بعد از آن متولد گردیده و از آخرین زمان وضع حمل (نه ماه قمری) تجاوز نکند.

(۲) طفل متولد بعد از انحلال نکاح در صورتی ملحق به زوج می گردد که در خلال نه ماه قمری بعد از آخرین دخول شود و زن ازدواج مجدد نکرده باشد، هر چند زنا نموده باشد.

(۳) طفل متولد بعد از انحلال نکاح در صورتی که زوجه ازدواج مجدد نموده باشد، ملحق به زوج دوم می گردد، مگر اینکه از انحلال نکاح سابق، بیشتر از نه ماه یا از انعقاد نکاح جدید کمتر از شش ماه سپری شده باشد.

(۴) هرگاه الحاق ولد به هیچ

ماشوم لڑ تر لڑه شپږ قمری میاشتی وروسته له هغه څخه متولد شوی وي اودحمل دوضع له آخونی وخت (نهه قمری میاشتو) څخه تجاوز ونکړي.

(۲) د نکاح له انحلال څخه وروسته پیدا شوی ماشوم په هغه صورت کې زوج ته ملحق کېږي چې د نهو قمری میاشتو په ترڅ کې د نکاح له انحلال څخه مخکې د آخونی دخول څخه وروسته متولد شي او بنځې نوی واده نوي کړی ، که څه هم چې زنايې کړې وي .

(۳) دنکاح له انحلال څخه وروسته پیدا شوی ماشوم په هغه صورت کې چې زوجې نوی واده کړی وي، دوه یم زوج ته ملحق کېږي ، خو دا چې د مخکنۍ نکاح له انحلال څخه له نهو میاشتو څخه زیات یا د نوې نکاح له انعقاد څخه له شپږو میاشتو څخه کمې تېرې شوې وي .

(۴) که چېرې د ولد الحاق له دواړو

یک از دو زوج ممکن نباشد، طفل به هر دوی آنها ملحق نمی گردد. هرگاه الحاق طفلی به یکی ممکن نباشد، به زوجی که ممکن است، ملحق می گردد. هرگاه الحاق طفل به هر دو زوج ممکن باشد، شرعاً به زوج دوم که فراش فعلی است، ملحق می شود. هکذا به عوض زوج دوم به شخص واطی به شبهه نیز ملحق شده می تواند.

ترکیب نطفه

ماده یکصد و هفتاد و چهارم:

(۱) ترکیب نطفه مرد اجنبی با زن اجنبیه در آزمایشگاه جایز است، ولی انتقال تخمک بارور شده به رحم زن ممنوع می باشد و در صورت انتقال، طفل حاصل متعلق به صاحبان نطفه می باشد، در این صورت احکام الحاق نسب، قرابت و ارث بر آن جاری می شود.

زوجینو یوه ته امکان ونلرې، ماشوم دواړو ته ملحق نه کېږي. که چېرې د یو ماشوم الحاق یوه ته ممکن نه وي، هغه زوج ته چې ممکن دی، ملحق کېږي که چېرې د ماشوم الحاق دواړو زوجینو ته ممکن وي، د شریعت له نظره دوه یم زوج ته چې فعلی فراش دی، ملحق کېږي. همدارنگه د دوه یم زوج په عوض په شهبې سره واطی شخص ته هم ملحق کېږي.

د نطفې ترکیب

یو سلوخلور اوایمه ماده :

(۱) د اجنبی نارینه او اجنبیه ښځې د نطفې ترکیب په آزمایشگاه کې جواز لري، خو د ښځې رحم ته د بارور شوي تخمک لېږد ممنوع دی او د لېږدېدو په صورت کې پیدا شوی ماشوم، د نطفې په خاوندانو پورې اړه لري، پدغه صورت کې دنسب د الحاق، قرابت او ارث حکمونه ورباندې جاري کېږي.

(۲) د اجنبیه نسخي رحم ته د اجنبی نارینه د نطفې لېږدول په طبي وسائلو يا د زنا پر مادونو اعمالو ممنوع دی، خو د لېږدېدو په صورت کې پيداشوی ماشوم د نطفې په خاوندانو پورې اړه لري او د نسب د الحاق، قرابت او ارث ټول حکمونه ورباندې جاري کېږي .

(۲) انتقال نطفه مرد اجنبی به رحم زن اجنبیه با وسایل طبي یا اعمال مادون زنا، ممنوع می باشد، ولی در صورت انتقال، طفل حاصل، متعلق به صاحبان نطفه بوده و تمام احکام الحاق نسب، قرابت و ارث بر آن جاری می شود.

(۳) د هغې نطفې ترکیب چې د زوجینو د زوجیت په دوران کې اخیستل شوی دی، د زوج له مرگ او یا د دوی د نکاح د انحلال څخه وروسته جایز دی. خو د نطفې انتقال د زوجې رحم ته ممنوع دی اود انتقال په صورت کې، پیدا شوی ماشوم د نطفې په خاوندانو پورې اړه لري او له مورڅخه د نسب د الحاق، قرابت او ارث ټول حکمونه پرې جاري کېږي.

(۳) ترکیب نطفه ای که در زمان زوجیت زوجین گرفته شده، بعد از مرگ زوج و یا انحلال نکاح آنها، جایز می باشد. ولی انتقال آن به رحم زوجه ممنوع است و در صورت انتقال، طفل حاصل متعلق به صاحبان نطفه بوده و تمام احکام الحاق نسب، قرابت و ارث از مادر بر آن جاری می شود.

په شهبې سره دوطې، فاسدې
نکاح یازنا څخه پیداشوی ماشوم
یو سلو پنځه او یایمه ماده :

(۱) د غیر محارمو طرفینو په شهبې سره د ووطې پیداشوی ماشوم، بنځې او سړي ته ملحق دی، پدې شرط چې ماشوم له اولني دخول څخه شپږ قمري میاشتي وروسته یا له وروستني دخول څخه نهه قمري میاشتي وروسته پیداشي، او له هغو څخه د هر یو په نسبت چې د ووطې په حرمت باندي علم ولري، زنا محسوبېږي .

(۲) له فاسدې نکاح څخه پیداشوی ماشوم بنځې او سړي ته ملحق دی او د دوی په منځ کې توارث موجودېږي، پدې شرط چې دواړه د نکاح په فساد باندي جهل ولري او د هریو په نسبت چې په فساد باندي علم ولري، زنا محسوبېږي .

(۳) له زنا څخه پیداشوی ماشوم، د

طفل حاصل ازوطی به شهبه
یانکاح فاسد ویازنا
ماده یکصد و هفتاد و پنجم:

(۱) طفل حاصل از ووطی به شهبه طرفیني غیر محارم، ملحق به زن و مرد است، مشروط بر این که طفل شش ماه قمری بعد از اولین دخول یا نه ماه قمری بعد از آخرین دخول متولد شود و نسبت به هر یک از آنها که علم به حرمت ووطی داشته باشد، زنا محسوب می گردد.

(۲) طفل حاصل از نکاح فاسد ملحق به زن و مرد بوده و توارث میان آنها موجود می گردد، مشروط بر اینکه هر دو جهل به فساد نکاح داشته باشند و نسبت به هر یک که علم به فساد داشته باشد، زنا محسوب می گردد.

(۳) طفل متولد از زنا، از پدر

خپل زاني پلار څخه ارث نه وړي او نه د هغه پلار او اقارب ئې له ماشوم څخه، خو د نسب نور حکمونه (لکه د نکاح حرمت) په هغه باندې جاري کېږي .

(۴) له میره لرونکي بنځې يا معتدې سره د وطې په شېبې پيدا شوی ماشوم د دې قانون د حکمونو مطابق، د ماشوم انتساب هريو د زوج او واطي په شېبې ته ممکن وي دنسب د ټاکلو لپاره د قطعي يا شرعي لارې په نشتوالي کې نسب په قرعې سره ټاکل کېږي او لکه څنگه چې الحاق ئې دواړو ته غير ممکن وي له دواړو څخه منفي کېږي.

د نسب اثبات

يو سلوشپړاويایمه ماده :

(۱) دنسب مثبتات عبارت دي له :

۱- اقرار .

۲- فراش.

۳- بينه .

۴- د وثوقو مورد شياع.

زاني خود ارث نمی برد و نه پدر و اقارب او از آن طفل، ولی سایر احکام نسب، (مانند حرمت نکاح) بر او جاری می گردد.

(۴) طفل متولد از وطی به شبهه با زنی شوهردار یا معتده که مطابق احکام این قانون، انتساب طفل به هریک از زوج و واطی به شبهه ممکن باشد، در فقدان طریق قطعی، یا شرعی برای تعیین نسب با قرعه تعیین می شود و چنانچه الحاق آن به هر دو غير ممکن باشد از هر دو منتفی می شود.

اثبات نسب

ماده یکصدوهفتادوششم:

(۱) مثبتات نسب عبارتند از :

۱- اقرار.

۲- فراش.

۳- بينه .

۴- شياع مورد وثوق.

۵- قطعي دلائل .

(۲) صريح يا ضمني اقرار په قصد اورضاء سره د نسب مثبت دی، خو دا چې د هغه د اقرار کذب ثابت شي پرته له هغه د ولد نفي د اقرار څخه وروسته د اورېدلو وړ ندی.

(۳) په نسب باندې د اقرار د صحت شرائط او د حقوقي آثارو ترتيب په لاندې ډول دی :

۱- د دې قانون د حکمونو مطابق د نسب تحقق ممکن وي .

۲- هغه شخص چې د هغه په نسب باندې اقرار شوی دی، تصدیق وکړي، خو دا چې صغیر، مجنون یا متوفي وي .

۳- کومه منازعه په منځ کې نه وي.

(۴) هغه نسب چې د اقرار په واسطه ثابتېږي، حقوقي آثار ئې یوازې په مقر او مقرله باندې جاري کېږي او اقاربو یا نورو اشخاصو ته سرایت نه کوي.

(۵) هغه شخص چې د صغیر یا

۵- دلایل قطعی.

(۲) اقرار صريح يا ضمني با قصد و رضاء مثبت نسب است، مگر اینکه کذب اقرار او ثابت گردد، در غیر آن نفی ولد بعد از اقرار قابل سمع نمی باشد.

(۳) شرایط صحت و ترتیب آثار حقوقی اقرار به نسب عبارتند از:

۱- تحقق نسب مطابق احکام این قانون ممکن باشد.

۲- شخصی که به نسب او اقرار شده، تصدیق نماید، مگر این که صغیر یا مجنون یا متوفي باشد.

۳- منازعه ای در میان نباشد.

(۴) نسبی که به واسطه اقرار ثابت می گردد، آثار حقوقی آن صرف بر مقر و مقرله جاری شده و به اقارب یا سایر اشخاص سرایت نمی کند.

(۵) شخصی که به نسب صغیر

مجنون پر نسب باندې اقرار وکړي، د هغه اقرار د هغه په خپله کټه د قطعي دلائلو د نشتوالي په صورت کې، د اوریدلو وړ ندی.

(۶) هغه شخص چې د اولاد په غیر قرابت باندې اقرار وکړي، د مقرله په تصدیق یا د دلایلو یا بینې په وړاندې کولو سره، د قرابت حقوقي آثار، د هغوی په منځ کې جاري کېږي، (لکه د اولاد اولاد او اخوت).

(۷) که چېرې د اماره فراش پر خلاف قطعي دلیل موجود نه وي، ماشوم د فراش خاوند ته ملحق دی.

(۸) فراش د زوج او زوجې یو ځای والی (همبستري) دی او له هغه څخه مراد د اوسني فراش خاوند دی یا د غیر حرام دخول حالت چې په دواړو صورتونو کې زوجیت او شېهي ته شاملېږي.

یا مجنون اقرار نماید، اقرار او در نبود دلایل قطعی به نفع خود او، قابل سمع نمی باشد.

(۶) شخصی که به قرابت غیر از فرزند اقرار نماید، با تصدیق مقرله یا ارائه دلیل یا بینه، آثار حقوقی قرابت میان آنها جاری می‌گردد، (مانند فرزند فرزند یا اخوت).

(۷) هرگاه دلیل قطعی بر خلاف اماره فراش موجود نباشد، طفل به صاحب فراش ملحق است.

(۸) فراش همبستر بودن زوج و زوجه بوده و مراد از آن صاحب فراش فعلی می باشد، یا حالت دخول غیر حرام که در هر دو صورت زوجیت و شېهه را شامل می‌گردد.

د ولد نفي

يو سلواووه اوبايمه ماده :

(۱) ولد په هغه صورت کې نفي کېږي چې د فراش نه تحقق او نه دخول ثابت او يا لعان شي. په هغه صورت کې چې زوج ته د ولد د الحاق شرايط موجود وي، زوج د زوجي د فجور په استناد نشي کولی، ولد د خپل ځان څخه نفي کړي، خو دا چې دالحاق په نه لرلو باندې يقين ولري.

(۲) هر ذينفع کولی شي چې د فراش د نه تحقق په ثابتولو سره د ولد په نفي باندې اقدام وکړي، خو د امارې خلاف فراش اولعان اثبات په زوجينو پورې منحصر دی.

(۳) دلعان په محض واقع کېدو سره د ماشوم او پلار اود پلار اقاربو توارث نفي کېږي، خو مور او د مورنۍ اقاربو د ماشوم د نسب حقيقي آثار ته پاتې وي .

(۴) د امارې خلاف فراش په لاندې

نفي ولد

ماده یکصد وهفتادوهفتم:

(۱) ولد در صورتی نفي می شود که عدم تحقق فراش و عدم دخول ثابت و يا لعان گردد. در صورتی که شرايط الحاق ولد به زوج موجود باشد، زوج به استناد فجور زوجه نمی تواند، ولد را از خود نفي کند، مگر اینکه به عدم الحاق يقين داشته باشد.

(۲) هر ذينفع می تواند با اثبات عدم تحقق فراش، اقدام به نفي ولد نماید، ولی اثبات خلاف اماره فراش و لعان منحصراً به زوجين است.

(۳) به محض وقوع لعان ، توارث طفل و پدر و اقارب پدرنفي می گردد، ولی آثار حقيقي نسب طفل به مادر و اقارب مادری او باقی می باشد.

(۴) خلاف اماره فراش در موارد ذیل

مواردو کې ثابتېږي:

۱- زوجې کې د نه دخول اود
بسخې په رحم کې د مني نه انزال
قطعي اثبات.

۲- د نارینه په نطفه کې د نطفې د
انعقاد له نېټې څخه مخکې د حیاتي
موادو نشتوالی .

۳- لعان.

۴- طبي آزمایش چې په قطعي ډول
سره ثابت شي .

(۵) که چېرې ذینفع اشخاص د
فراش نه تحقق ثابت کړي، دقاضي
حکم فقط په دعوي کې د شریکو
افرادو په حق کې نافذ دی.

(۶) د زوج لخوا د ماشوم د ولدنفي
باید دماشوم له ولادت څخه وروسته
په هغې موده کې چې د ولد دنفي د
دعوي طرح ممکنه وي، صورت
ومومي، له هغه نه پرته اقرار ضمني
محسوبېږي، خو داچې ثابته شی چې
د زوجې دحمل موده یا د ولادت نېټه
پر هغه شکمنه شوې ده.

ثابت می شود:

۱- اثبات قطعی عدم دخول به زوجه
و عدم انزال منی در رحم
زن.

۲- نبودن مواد حیاتی در نطفه
مرد قبل از تاریخ انعقاد
نطفه.

۳- لعان.

۴- آزمایش طبي که به طور قطعی
ثابت گردد.

(۵) هرگاه اشخاص ذینفع عدم تحقق
فراش را ثابت کنند، حکم قاضی
فقط در حق افراد شریک در دعوی
نافذ است.

(۶) نفی ولد از طرف زوج باید
بعد از ولادت طفل در مدتی
که طرح دعوی نفی ولد ممکن
باشد، صورت گیرد، در غیر
آن اقرار ضمني محسوب می شود،
مگر اینکه ثابت شود که مدت حمل
زوجه یا تاریخ ولادت بر او مشتبه
شده است.

(۷) قاضي د ضرورت په وخت کې کولی شي چې د ولد د نفي په دعوي کې دهغې داثبات دقطعییت په صورت کې دطبي آزمایشت حکم صادر کړي ، که څه هم چې ددعوي لوری له هغه سره مخالفت وکړي.

(۷) قاضي عندالضرورت می تواند در دعوی نفي ولد حکم آزمایش طبي را در صورت قطعی بودن اثبات آن، صادر نماید، هر چند طرف دعوی با آن مخالفست کند.

(۸) محکمه د صغیر د نسب د وضعیت تر قطعي تثبیت پورې، د ماشوم لپاره مؤقت قيم ټاکي .

(۸) محکمه الی تثبیت قطعی وضعیت نسب صغیر، قيم مؤقت را برای طفل تعیین می نماید.

(۹) که چېرې زوج له شپږو قمري میاشتو څخه مخکې یا له نهو قمري میاشتو څخه وروسته، د ماشوم د ولادت مدعي وې او زوجه له هغه څخه منکره وي، په هغه صورت کې چې زوج څه دلیل ونلري ، د زوجي قول له قسم سره معتبر دی.

(۹) هرگاه زوج، مدعی ولادت طفل قبل از شش ماه قمری یا بعد از نه ماه قمری بوده و زوجه منکر آن باشد، در صورتی که زوج دلیلی نداشته باشد، قول زوجه با قسم معتبر می باشد.

حضانة

یو سلو اته او یایمه ماده :

(۱) حضانة د ماشومانو ساتنه، اسلامي ښوونه اوروزنه اونظافت او درملنه ده.

حضانة

ماده یکصد و هفتاد و هشتم:

(۱) حضانة نگهداری ، تعلیم و تربیه اسلامي ونظافت و تداوی اطفال می باشد.

- (۲) د ماشومانو حضانت د والدینو حق او مکلفیت دی، د هغه مځایر یا د اسقاط لپاره هر ډول قرارداد، باطل دی .
- (۳) مور د پلار په نسبت د لورگانو په حضانت کې تر نهه کلنۍ پورې او په زامنو کې تر اووه کلنۍ پورې د تقدم حق لري، د نوموړې مودې له تیریدو وروسته د زوی او لور حضانت پلار پورې اړه نیسي. خودا چې محکمه د طفل د مصالحو پربنسټ دهغه خلاف مصلحت تشخیص کړي.
- (۴) مور کولی شي چې د حضانت لگښتونه د ماشوم له پلار څخه وغواړي، خودا چې ماشوم د مال لرونکی وي.
- (۵) که چېرې پلار وفات شي یا د حضانت د واک نه لرونکی وي، مور مستحق تره ده او په هغه صورت کې چې مور وفات شي او یا د حضانت د واک نه لرونکې وي
- (۲) حضانت اطفال، حق و مکلفیت والدین بوده، هر نوع قرارداد مځایر یا به منظور اسقاط آن، باطل می باشد.
- (۳) مادر نسبت به پدر در حضانت دختران تا نه سالگی و در پسران تا هفت سالگی دارای حق تقدم می باشد، بعد از سپری شدن مدت متذکره، حضانت پسر و دختر به پدر تعلق می گیرد. مگر اینکه محکمه بنا بر مصالح طفل خلاف آنرا مصلحت تشخیص دهد.
- (۴) مادر می تواند مصارف حضانت را از پدر طفل مطالبه نماید، مگر اینکه طفل دارای مال باشد .
- (۵) هرگاه پدر فوت نماید یا فاقد صلاحیت حضانت باشد، مادر مستحق تر است و در صورتی که مادر فوت نماید و یا فاقد صلاحیت حضانت باشد، پدر مستحق

پلار مستحق تر دی.

(۶) د طفل تأدیبول د هغه د والدینو او قانوني اولیاوو لخوا مجاز دی. خو د تحقیر په قصد د هر ډول بدني تنبیه پکارول یا دا چې د دیې موجب وگرځي، ممنوع دی.

(۷) د ماشومانو حضانت، د والدینو د نه اهلیت یا نشتوالي په صورت کې په پلرني جد پورې اړه نيسي او د پلرني جد په نشتوالي یا د هغه په نه اهلیت لرلو سره، حضانت د هغوی لخوا په منصوب شوي وصي پورې اړه نيسي او په اهلیت کې د اختلاف په فرض کې، محکمه حکم کوي.

(۸) په هغه صورت کې چې ولي یا وصي غائب وي او یا د ماشومانو له حضانت څخه استنکاف وکړي او یا د حضانت د اهلیت لرونکي نه وي، محکمه د ماشوم لپاره قيم ټاکي.

(۹) هغه شخص چې د ماشوم حضانت یې پر غاړه اخیستی دی، نشي کولی چې ماشوم د مور او پلار یا نورو

تر است.

(۶) تأدیبول د طفل از طرف والدین و اولیای قانونی او مجاز است. ولی بکار بردن هر نوع تنبیه بدنی به قصد تحقیر یا اینکه موجب ديه گردد، ممنوع است.

(۷) حضانت اطفال، در صورت عدم اهلیت یا فقدان والدین به جد پدری تعلق می گیرد و با فقدان جد پدری یا عدم اهلیت او، حضانت با وصی منصوب از طرف آنها مربوط می گردد و در فرض اختلاف در اهلیت، محکمه حکم می کند.

(۸) در صورتی که ولي یا وصی غائب باشد و یا از حضانت اطفال استنکاف ورزد و یا دارای اهلیت حضانت نباشد، محکمه برای طفل قيم تعیین می نماید.

(۹) شخصی که حضانت طفل را عهده دار گردیده، نمی تواند از ملاقات طفل با والدین یا اقارب او

ممانعت نماید، یا بدون اذن پدر یا والدین، طفل را به خارج از کشور یا مسافرت طولانی با خود ببرد. در این صورت دفعات ملاقات در خلال هفته و میعاد سفر مطابق عرف تعیین می شود و در صورت اختلاف از طرف محکمه تعیین می گردد.

(۱۰) شیر دادن طفل مکلفیت مادر می باشد مگر اینکه برای او ضرر داشته باشد. مادر می تواند از پدر طفل و در صورت ناتوانی یا فقدان او از جد پدری طفل اجرت مطالبه نماید.

(۱۱) هرگاه طفل، ولی قهری نداشته، یا ولی قهری از پرداخت اجرت شیر دادن امتناع ورزد یا امکان الزام او ممکن نباشد، مادر مکلف است طفل را تبرعاً شیر بدهد.

اقاربو له لیدنی څخه منع کړي، یا ئې د والدینو د اجازې څخه پرته له هېواد څخه بهر یا په اوږد مسافرت له ځان سره بوځي. پدغه صورت کې د لیدنی واورونه دهفتې په ترڅ کې او د سفر موده، د عرف مطابق ټاکل کېږي، اود اختلاف په صورت کې د محکمې لخوا ټاکل کېږي.

(۱۰) ماشوم ته شوی ورکول د مور مکلفیت دی، خو دا چې ورته ضرر ولري مور کولی شي چې د ماشوم له پلار څخه اود هغه په ناتوانی یا نشتوالي کې د ماشوم له پلرني جد څخه د اجرت مطالبه وکړي.

(۱۱) که چېرې ماشوم، قهری ولي ونلري، یا قهری ولي د شودو ورکولو د اجرت له ورکولو څخه ډډه وکړي، یا د هغه د الزام امکان وجود ونلري، مور مکلفه ده چې ماشوم ته تبرعاً شیدی ورکړي.

دحضانت موانع

يو سلونيه او يايمة ماده :

(۱) د ماشوم دحضانت موانع عبارت

دي له :

۱- د حاضن جنون.

۲- د حاضن كفر يا ارتداد په اسلام

باندې د ماشوم د محكومېدلو په

صورت کې.

۳- د ماشوم له پلار پرته د حاضن

د مور ازدواج، خو دا چې د ماشوم

مصلحت رعایت شي او يا پلار

وفات شي.

۴- د حاضن اخلاقي فساد او اعتیاد

پداسې ډول چې حضانت په صحيح

صورت، صورت ونشي نیولی.

۵- د بيماری- ابتلاء حاضن چې

د ماشوم جسمي سلامتي په مخاطره

کې ولوېږي او يا حاضن فلج او له

حضانت څخه عاجز وي .

(۲) په هغه صورت کې چې د دې

مادې په لومړۍ فقره کې درج د

حضانت موانع لرې شي، د حضانت

موانع حضانت

ماده یکصد و هفتادونهم:

(۱) موانع حضانت طفل عبارت اند

از:

۱- جنون حاضن.

۲- كفر يا ارتداد حاضن در

صورت محكوم بودن طفل به

اسلام.

۳- ازدواج مادر حاضن با غير پدر

طفل، مگر اين که مصلحت طفل

رعایت شود و يا پدر فوت

نماید.

۴- فساد اخلاقي و اعتیاد حاضن به

طوريکه حضانت به صورت صحيح

صورت گرفته نتواند.

۵- ابتلاء به بیماری های مسری

حاضن که سلامت جسمي طفل به

مخاطره افتد و يا حاضن فلج و عاجز

از حضانت باشد.

(۲) در صورتی که موانع حضانت

مندرج فقره (۱) این ماده

مرفوع شود، حق حضانت

حق بېرته اعاده کېږي .

(۳) که چېرې ځینی اقارب محکمې ته د مراجعې د نه امکان یا نورو لاملونه په خاطر، د ماشوم حضانت پرته له تبرع او د مجتهد د استازي په اذن قبول کړي او ماشوم مال و نه لري، کولی شي چې د هغه هزینې له بیت المال او د نه امکان په صورت کې پخپله له ماشوم څخه له رشد وروسته وغواړي.

(۴) د مجنون ماشوم حضانت له بلوغ وروسته پدې قانون کې د درج شوي ولایت او حضانت د حکمونو تابع دی.

که چېرې تر حضانت لاندې غیر ممیز صغیر یا مجنون کوم زیان ورسوي، مقصر حاضن د ضمان د حکمونو مطابق د اړول شوي زیان ضامن دی.

د ازدواج دو قایعو ثبتول

یوسلو اتیایمه ماده:

د ازدواج، طلاق، د نکاح د فسخ،

دوباره اعاده می گردد.

(۳) هرگاه اقاربی به خاطر عدم امکان مراجعه به محکمه یا جهاتی دیگر، حضانت طفلی را بدون تبرع و با اذن نماینده مجتهد قبول کند و طفل مالی نداشته باشد، می تواند هزینه های آن را از بیت المال و در صورت عدم امکان از خود طفل بعد از رشد مطالبه نماید.

(۴) حضانت طفل مجنون بعد از بلوغ تابع احکام ولایت و حضانت این قانون می باشد.

هرگاه صغیر غیر ممیز یا مجنون تحت حضانت، خساره ای وارد نماید، حاضن مقصر مطابق احکام ضمان، ضامن خسارات وارده می باشد.

ثبت وقایع ازدواج

ماده یکصد و هشتادم:

وقایع ازدواج، طلاق، فسخ نکاح،

رجوع او ولادت پېښې په اړونده رسمي دفترانو کې ثبتېږي .
رجوع وولادت در دفاتر رسمي مربوط ثبت می گردد.

درېيمه برخه

بخش سوم

د وصیت، ارث، وقف او هبې

احکام وصیت، ارث، وقف

احکام

وهبه

لومړی فصل

فصل اول

وصیت

وصیت

د وصیت تعریف او ډولونه

تعریف و اقسام وصیت

یوسلو یو اتیایمه ماده :

ماده یکصد و هشتاد و یکم:

وصیت دداسې امر انشاء ده چې اثر یې دوصیت کوونکي په مړینه معلق وي او په دوو لاندې ډولونو دی :

وصیت انشای امری است که اثر آن معلق بر فوت وصیت کننده می باشد و بر دو قسم ذیل است:

۱- تملیکي وصیت: هغه وصیت دی چې یو شخص، عین یا منفعت بل شخص ته تملیک کړي او موصي له مخکې یا وروسته له مړینې هغه لفظاً یا عملاً ومني. که چېرې موصي له، موصي به مخکې له منلو او وروسته د موصي، له مړینې څخه رد کړي په دې صورت کې وصیت باطل کېږي.

۱- وصیت تملیکي: وصیتی است که شخصی، عین یا منفعتی را به شخص دیگری تملیک نماید و موصی له قبل یا بعد از موت آنرا لفظاً یا عملاً قبول نماید. هرگاه موصی له، موصی به را قبل از قبول و بعد از فوت موصی، رد کند، در این صورت وصیت باطل می شود.

۲- عهدې وصیت: د هر ډول تعهد د رامنځ ته کیدو څخه عبارت دی چې په مستقیم ډول د ترکې پر تمليک ناظر نه وي .

د وصیت ډول

یوسلودوه اتیایمه ماده :

(۱) وصیت په ښکاره لفظ یا هغه عمل چې صریح پر وصیت وي، محقق کېږي. له تلفظ څخه د عجز په صورت کې، اشاره کافي ده او د نطق دنه امکان په صورت کې کولای شي چې په لیکلو وصیت وکړي.

(۲) که چېرې وصیت په وخت یا خاص وضعیت مقید وي ، وصیت یوازې د هماغه نظر وړ شرایطو له تحقق څخه وروسته صحیح دی، مثلاً ووايي که په هم دې ناروغۍ کې مړ شم یا پسر کال مړ شم.

د وصیت ارکان

یو سلودري اتیایمه ماده :

وصیت دلاندې ارکانو لرونکی دی:

۲- وصیت عهدی: عبارت است از هر نوع ایجاد تعهد که بطور مستقیم ناظر به تمليک ترکه نباشد.

طرز وصیت

ماده یکصدوهشتاد و دوم :

(۱) وصیت به لفظ ظاهر یا عملی که صریح بر وصیت باشد، محقق می شود. در صورت عجز از تلفظ، اشاره کافی بوده و در صورت عدم امکان نطق می تواند با نوشتن وصیت نماید.

(۲) هرگاه وصیت مقید به زمان یا وضعیت خاص باشد، وصیت صرف بعد از تحقق همان شرایط مورد نظر صحیح می باشد مثلاً بگوید اگر در همین مرض بمیرم یا امسال بمیرم.

ارکان وصیت

ماده یکصد و هشتادوسوم:

وصیت دارای ارکان ذیل می باشد:

- ۱- موصي: هغه شخص دی چي وصیت کوي.
- ۲- د وصیت جهت: د موصي به د لگښت مورد يا د موصي به له لگښت څخه موخه (هدف) دی .
- ۳- موصي له : هغه شخص دی چي دهغه په گټه وصیت کږي .
- ۴- موصي به: هغه شی دی چي د وصیت موضوع گرځي .
- ۵- وصي : هغه شخص دی چي د وصیت د تر سره کولو لپاره ټاکل کږي.

د وصیت د صحت شرطونه

یوسلو څلور اټایمه ماده :

- (۱) موصي باید د وصیت په وخت کې عاقل، مختار او په مالونو او مالي حقوقو کې د اهلیت تصرف ولري. ولي، وصي او قیم نشي کولای د مولي علیه له خوا وصیت وکړي.
- (۲) د وصیت جهت باید مشروع وي. په معصیت کې وصیت باطل دی.
- ۱- موصی: شخصی است که وصیت می نماید.
- ۲- جهت وصیت: مورد مصرف موصی به یا هدف از مصرف موصی به است.
- ۳- موصی له: شخصی است که به نفع او وصیت می شود.
- ۴- موصی به: چیزی است که موضوع وصیت قرار می گیرد.
- ۵- وصی: شخصی است که برای اجرای وصیت معین می شود.

شرایط صحت وصیت

ماده یکصد و هشتاد و چهارم:

- (۱) موصی باید در هنگام وصیت عاقل، مختار و اهلیت تصرف در اموال و حقوق مالی را داشته باشد. ولی، وصی و قیم نمی توانند از طرف مولی علیه وصیت کنند.
- (۲) جهت وصیت باید مشروع باشد. وصیت در معصیت باطل است.

- (۳) موصي له د لاندې شرایطو لرونکی وي:
- ۱- د وصیت په وخت کې ژوندی وي.
- ۲- د تملک د اهلیت لرونکې وي.
- (۴) موصي به د لاندې شرایطو لرونکی وي:
- ۱- د وصیت په وخت کې موجود یا د شتون قابلیت ولري، د عین یا منفعت یا د لېږدولو وړ حق په ګاهون لکه د تحجیر حق .
- ۲- معین وي، یا د ټاکلو وړتیا ولري، لکه ټاکلی وزن په یوه نا ټاکلي کل کې .
- ۳- د مالیت وصف ، که څه هم جزئي وي.
- ۴- د تملک وړتیا ولري. او پر شرابو او د قمار په آلاتو او خنزیر او داسي نورو باندې وصیت باطل دی.
- ۵- د لېږد وړ وي .
- ۶- د موصي په ملک کې وي، یا د موصي پر تملک مشروط شوی وي.
- (۳) موصی له دارای شرایط ذیل می باشد:
- ۱- حین وصیت زنده باشد.
- ۲- دارای اهلیت تملک باشد.
- (۴) موصی به، دارای شرایط ذیل می باشد:
- ۱- هنگام وصیت موجود یا قابلیت وجود داشته باشد، اعم از عین یا منفعت یا حق قابل انتقال مانند حق تحجیر.
- ۲- معین بوده، یا قابلیت تعیین را داشته باشد، مانند وزن معین در یک کل نامعین.
- ۳- وصف مالیت، هرچند جزئی باشد.
- ۴- قابلیت تملک داشته باشد. و وصیت به شراب و آلات قمار و خنزیر و امثال آن باطل است.
- ۵- قابل انتقال باشد.
- ۶- در ملک موصی بوده، یا مشروط به تملک موصی شده باشد.

- (۵) د مړينې په وخت کې وصیت د مال تر ثلث پورې، صحیح دی او له هغه څخه زیات د وارث په اجازه مشروط دی. که چېرې یوشمېر ورثه اجازه ورکړي، وصیت یوازې دهغو په برخه کې جاري کېږي. پر ثلث باندې د وصیت په صورت کې، که چېرې موصی قتل شي، دهغه دیت د ثلث په وصیت کې داخلېږي.
- (۶) د موصی په ژوند کې د وارث اجازه له ثلث څخه په زیات باندې د وصیت د تنفیذ سبب ګرځي.
- (۷) له ترکې څخه د وارث په حرمان وصیت، باطل دی.
- (۸) که چېرې موصی د ورثه وو د حق ضایع کولو په صدد کې وي، د ورثې په زیان د هغه وصیت د احراز په صورت کې، باطل دی.
- (۹) هغه زوی چې لس کلن او عاقل وي، کولای شي چې دخیر په لاره کې وصیت وکړي.
- (۱۰) د دوره ئي مجنون وصیت د (۵) وصیت در موقع فوت الی ثلث اموال، صحیح بوده و بیش از آن مشروط به اجازه وارث می باشد. هرگاه عدۀ از ورثه اجازه دهند، وصیت صرف در سهم آن ها جاری می شود. در صورت وصیت به ثلث، هرگاه موصی به قتل برسد، ثلث دیۀ او نیز داخل وصیت می شود.
- (۶) اجازه وارث در حیات موصی، سبب تنفیذ وصیت به بیشتر از ثلث می شود.
- (۷) وصیت به حرمان وارث از ترکه، باطل است.
- (۸) هرگاه موصی در صدد تضییع حق ورثه باشد، وصیت او به زیان ورثه در صورت احراز آن، باطل است.
- (۹) پسری که ده ساله و عاقل باشد، می تواند در راه خیر وصیت کند.
- (۱۰) وصیت مجنون دوره ای در

حال افاقه و وصیت مفلس صحیح می باشد، ولی ادای دیون و تعهدات مالی مفلس مقدم بر اجرای وصیت او است.

(۱۱) هرگاه شخصی به قصد انتحار (خودکشی) آسیب مهلك به خود وارد کند، در این صورت، وصیت او قبل از مرگ باطل است، مگر اینکه بعد از صحت یابی وصیت کند.

وصیت تملیکی

ماده یکصد و هشتاد و پنجم:

(۱) قبول وصیت به لفظ یا عملی به منظور قبول، از طرف موصی له یا وکیل او، قبل یا بعد از فوت موصی، شرط صحت وصیت تملیکی است و اگر نسبت به بعضی از موصی به، قبول یا رد نماید، همان مقدار موضوع حکم قرار می گیرد.

(۲) وصیت به سقوط حق (ابراء ذمه)، بدون قبول صحیح است.

افاقی به حال کپی صحیح دی خود د مفلس د دیونو او مالی ژمنو اداء کول د هغه د وصیت پر اجراء کولو باندې مقدم دي .

(۱۱) که چهرې کوم شخص د خان وژني (انتحار) په قصد هلاکونکي زیان خان ته ورسوي، په دې صورت کې دهغه وصیت مخکې له مړینې باطل دی، خو دا چې وروسته له روغتیا موندلو څخه وصیت وکړي.

تملیکی وصیت

یوسلو پنځه اتیایمه ماده :

(۱) په لفظ یا کوم عمل سره د قبول په منظور د وصیت منل، د موصی له یا دهغه د وکیل لخوا، د موصی له مړینې مخکې یا وروسته، د تملیکی وصیت د صحت شرط دی او که له ځینو د موصی به په نسبت قبول یا رد کړي، هماغه مقدار د حکم موضوع قرار نیسي .

(۲) وصیت د حق په سقوط (د ذمې پرابراء) له قبول پرته صحیح دی.

- (۳) د موصي په ژوند کې د تمليکي وصيت رد، معتبر ندي، موصي له کولای شي د موصي له مړينې وروسته هغه ومني، خو قبول له رد وروسته او رد له قبول وروسته د موصي له مړينې وروسته، کوم اثر نلري.
- (۴) که چېرې موصي له د موصي په ژوند يا له مړينې وروسته او مخکې له قبول څخه مړشي، د موصي له ورثه د وصيت د قبول يا رد د حق خاوند کېږي. خو دا چې موصي د حيات په صورت کې، له خپل وصيت څخه رجوع وکړي.
- (۵) د حمل ولي له زېږېدنې څخه وروسته اود صغیر او مجنون او سفیه ولي، کولای شي د دې قانون د حکمونو مطابق دمولي عليه په گټه وصيت رد يا قبول کړي.
- (۶) د مفلس لخوا د وصيت رد د محکمې لخوا د هغه د ممنوع التصرف کېدو د حکم د
- (۳) رد وصيت تمليکي در حيات موصي، معتبر نیست، موصي له می تواند بعد از فوت موصي، آن را بپذیرد، ولی قبول بعد از رد و رد پس از قبول، بعد از مرگ موصي، اثری ندارد.
- (۴) هرگاه موصی له در حيات يا بعد از فوت موصی و قبل از قبول فوت نماید، ورثه موصی له حق قبول يارد وصيت را حایز می گردند. مگر اینکه موصی در صورت حيات، از وصيت خود رجوع کند.
- (۵) ولي حمل بعد از تولد و ولي صغیر و مجنون و سفیه، می توانند مطابق با احکام این قانون وصيت به نفع مولي عليه را رد يا قبول کنند.
- (۶) رد وصيت از طرف مفلس بعد از صدور حکم ممنوع التصرف شدن او، از طرف

صادرولو وروسته، صحیح دی.

(۷) دموصي به گتې د موصي له مړینې څخه د موصي تر قبلولو پورې په واټن کې (که څه هم چې محصور او مشخص وي، یا غیر محصور) د موصي له حق دی .

(۸) په هغه صورت کې چې د موصي له تأخیر د موصي به په ردیا قبول کې د ورثه وو په زیان وي، محکمه موصي له د هغه د قبول یا رد په هکله د فوري تصمیم په نیولو ملزموي.

(۹) که چېرې موصي به کلي وي، دهغه مصادق د ورثه وو لخوا ټاکل کېږي ، خو داچې په وصیت کې بل ډول تصریح شوی وي.

(۱۰) حمل ، موصي له واقع کېږي، په دې شرط چې ژوندی وزېږېږي، خو که چېرې حمل، له وضع څخه وروسته مړ شي ، وصیت د هغه په ورثې پورې اړه نیسي او که حمل،

محکمه صحیح است .

(۷) منافع موصی به در فاصله فوت موصی تا قبول موصی له، (اعم از اینکه محصور و مشخص با شد، یا غیر محصور) حق موصی له می باشد.

(۸) در صورتی که تأخیر موصی له در رد یا قبول موصی به، به زیان ورثه باشد، محکمه موصی له را ملزم به اتخاذ تصمیم فوری در مورد رد یا قبول آن می نماید.

(۹) هرگاه موصی به کلی باشد، مصادق آن از طرف ورثه تعیین می گردد، مگر اینکه در وصیت طوری دیگر تصریح شده باشد.

(۱۰) حمل، موصی له واقع می شود، مشروط بر اینکه زنده متولد شود و لی اگر بعد از وضع حمل بمیرد، وصیت به ورثه او تعلق می گیرد و اگر حمل، مرده تولد

- مړ وزيرېږي، په دغه صورت کې وصیت باطلېږي.
- (۱۱) که چېرې موصي له مطلق وي، دهغه ټاکل وصي ته او پرته له هغه وارث ته دي او په هغه صورت کې چې موصي له وصیت رد کړي او ثابته شي چې د موصي له ټاکنه د تمثيل له بابه څخه وه او نه ټاکنه، موصي به، د همغه صنف بل شخص ته ورکړل کېږي .
- (۱۲) موصي له وارث يا پردی کيدای شي.
- (۱۳) که چېرې موصي به د موصي، له مرګ څخه د موصي له تر قبول پورې په زماني واټن کې تلف شي ، په هغه صورت کې چې موصي به معين عين وي ، وصیت باطل دی او پرته له هغه د موصي ، له ترکي څخه ورکول کېږي .
- (۱۴) که چېرې موصي به ، غیر مشخص وي، د هغه ټاکنه د ورثه وو لخوا صورت مومي، خو که
- شود، در این صورت وصیت باطل می گردد.
- (۱۱) هرگاه موصی له مطلق باشد، تعیین آن با وصی وگرنه با وارث است و در صورتی که موصی له وصیت را رد نماید و ثابت شود که تعیین موصی له از باب تمثيل بوده و نه تعیین، موصی به، به شخص دیگری از همان صنف داده می شود.
- (۱۲) موصی له وارث یا بیگانه بوده می تواند.
- (۱۳) هرگاه موصی به در خلال فاصله زمانی مرگ موصی تا قبول موصی له تلف شود، در صورتی که موصی به عين معين باشد، وصیت باطل بوده و در غیر آن از ترکه موصی پرداخته می شود.
- (۱۴) هرگاه موصی به، غیر مشخص باشد، تعیین آن از طرف ورثه صورت می گیرد، ولی اگر چیزی ذکر

شود، شش يکه ترکه داده می شود، اگر لفظ سهم را به کار برده، هشت يکه و اگر لفظ جزء را به کار برده باشد، ده يکه مال به موصی له داده می شود.

(۱۵) هرگاه منافع عینی، موصی به باشد، عین، به ورثه منتقل می شود، در این صورت مصارف نگهداری آن از منافع موصی به پرداخته می شود.

وصیت عهدی

ماده یکصد و هشتاد و ششم:

(۱) هرگاه منافع عینی در مدتی معین، موصی به قرار گیرد، ولی آغاز استفاده از آن مشخص نشده باشد، تعیین آغاز استفاده از آن از طرف ورثه صورت می گیرد.

(۲) وصی با تحدید صلاحیت از طرف موصی، به منظور انجام امور ذیل تعیین می گردد:

خه شی، ذکر شی د ترکی یو شپږمه ورکول کېږي، که چیرې د ونډې لفظ په کار وړل شوی وي یو اتمه او که د جزء لفظ په کار وړل شوی وي، د مال یولسمه موصی له ته ورکول کېږي.

(۱۵) که چېرې عینی منافع، موصی به وي، عین، ورثی ته لېږدول کېږي، په دغه صورت کې دهغه د ساتنې لگښتونه د موصی به له گټو څخه ورکول کېږي.

عهدی وصیت

یوسلو شپږ اتیایمه ماده:

(۱) که چېرې عینی گټې په ټاکلي وخت کې، موصی به واقع شي، خو له هغه څخه دگټې اخیستنې پیل نه وي مشخص کړای شوی له هغو څخه د گټې اخیستنې پیل د ورثه وو لخوا ټاکل کېږي.

(۲) وصی د واک په تحدید سره د موصی لخوا، د لاندې چارو د تر سره کولو لپاره ټاکل کېږي:

- ۱- د ماشومانو سرپرستي .
- ۲- د شتمني د ثلث اداره كول په هغه صورت كې چې د خاصو لگښتونو په غرض اختصاص ورکړی وي .
- ۳- د تركي اداره او تصفيه .
- ۴- نورې هغه چارې چې هغه ته سپارل كېږي، لكه د موصي د تاليف د چاپ تصدي، د مالونو او حاصلاتو د پلورني او دعوايدو راټولول .
- ۱- سرپرستي اطفال.
- ۲- اداره ثلث دارايي در صورتی كه به غرض انجام مصارف خاصی اختصاص داده باشد.
- ۳- اداره و تصفیة تركه.
- ۴- ساير اموريكه به او سپرده می شود، مثل تصدی چاپ تاليف موصی، جمع آوری عوايد اموال و فروش حاصلات.

د وصي شرايط

يوسلو او وه اتيایمه ماده :

(۱) وصي د لاندې شرايطو لرونکی وي:

- ۱- بالغ وي. كه وصي يوصغير اويو بالغ سره يوځاي وي، صغیر ترڅو بالغ شوی نه وي، د تصرف حق نلري.
- ۲- عاقل وي .
- ۳- مسلمان وي.
- ۴- امين وي.
- ۵- په مالونو او مالي حقوقو كې د تصرف اهليت ولري.

شرايط وصي

ماده يكصد و هشتاد و هفتم:

(۱) وصی دارای شرایط ذیل می باشد:

- ۱- بالغ باشد. اگر وصی، یک صغیر و یک بالغ با هم باشد، صغیر تا بالغ نشده، حق تصرف را ندارد.
- ۲- عاقل باشد.
- ۳- مسلمان باشد.
- ۴- امين باشد.
- ۵- اهليت تصرف در اموال و حقوق مالی را داشته باشد.
- (۲) هرگاه در تعيين وصی موجوديت

- د یوخاص وصف موجودیت شرط
کرای شوی وي، د شرط زوال دهغه
د عزل موجب گرځي .
- (۳) که چېرې متوفي ، وصي نه وي
ټاکلی، محکمه د ورثه وو یا ذینفع
اشخاصو په غوښتنه، یو امین شخص
د سیمې د شیعه علماؤ په مشوره د
وصي په توګه ټاکي، چې د لاندې
چارو په ترسره کولو مکلف دی :
- ۱- د ترکې لیکل او د هغې تصفیه
چې د وصیت کوونکي دغوښتنود
وصول او د هغه د دیونو د اداء اود
وصیت د مورد اخراج دی.
- ۲- د نه ورکولو په صورت کې، د
مدیونینو پر علیه د دعوي اقامه کول.
- ۳- د موصي د تجهیز په غرض د
لازمو لګښتونو ورکول .
- ۴- د ترکې د ساتلو او د هغې له
اتلاف اوضایع کېدلو څخه د مخنیوي
په منظور د لازمو تدبیرونو نیول.
- ۵- د نورو چارو ترسره کول لکه د
صغارو او مجانینو سرپرستي،
- وصف خاصی، شرط شده باشد،
زوال شرط موجب عزل او
می گردد.
- (۳) هرگاه متوفي، وصی را تعیین
نکرده باشد، محکمه با درخواست
ورثه یا اشخاص ذینفع، شخص امینی
را بامشوره علمای شیعه محل به
حیث وصی تعیین می کند که مکلف
به انجام امور ذیل می باشد:
- ۱- تحریر ترکه و تصفیه آن که
شامل وصول مطالبات وصیت کننده
و ادای دیون و اخراج مورد
وصیت است.
- ۲- اقامه دعوی علیه مدیونین، در
صورت عدم پرداخت.
- ۳- پرداخت مصارف لازم غرض
تجهیز موصی.
- ۴- اتخاذ تدابیر لازم به منظور
حفظ و جلوگیری از اتلاف و ضایع
شدن ترکه.
- ۵- انجام سایر امور مانند
سرپرستی صغار و مجانین، پیشبرد

معاملات اقتصادی و امثال آن.

(۴) هرگاه مال حین اجرای وصیت تلف شود، بر امین ضمان لازم نمی گردد، مگر اینکه با شرط موصی مخالفت نموده و یا در اجرای آن تفریط و کوتاهی نموده باشد.

(۵) وصی می تواند قبل از فوت موصی وصایت را رد و از آن به موصی ابلاغ کند، در غیر آن وصی ملزم به اجرای وصیت می باشد، مگر اینکه توانایی انجام وصیت را نداشته یا انجام وصیت موجب عسر و حرج یا ضرر او گردد.

(۶) موصی می تواند چندین وصی در طول یکدیگر تعیین نماید؛ یعنی اینکه هر یک آنها بعد از دیگری اجرای وصیت را عهده دار می شوند.

د اقتصادی معاملو پرمخ وړل او داسی نور.

(۴) که چپرې مال د وصیت د اجراء په وخت کې تلف شي، پر امین باندې ضمان نه لازمېږي، خو دا چې دموصی له شرط سره یې مخالفت کړی وي یا د هغه په سرته رسولو کې تفریط او سستی کړې وي.

(۵) وصی کولای شي د موصی له مړینې مخکې وصایت رد کړي او هغه موصی ته ابلاغ کړي، له هغه نه پرته وصی د وصیت په اجراء کولو باندې ملزم دی، خو دا چې د وصیت د سرته رسولو توان ونلري یا د وصیت ترسره کول دهغه د عسراو حرج یا د ضرر موجب شي.

(۶) موصی کولای شي خو تنه وصی د یو بل په اوږدو کې وټاکي، یعنی دا چې هر یو دهغو له بل څخه وروسته د وصیت ترسره کول په غاړه اخلي.

(۷) هرگاه موصی چند وصی در عرض هم تعیین نماید در صورتی که حدود اختیارات آنها را مشخص نموده باشد، مطابق آن عمل می نمایند، در غیر آن مکلف اند با مشوره هم کار کنند، ولی در صورت عدم امکان، کارهای آن دو وصی را محکمه تقسیم می کند و در صورت عدم آن محکمه دو وصی دیگر تعیین می نماید.

(۸) اوصیا مکلف اند مطابق به وصیت عمل نمایند، هرگاه تصرفات آنها مشروط به اجتماع همدیگر باشد، در این صورت نمی توانند هر یک عهده دار انجام سهمی شده و موصی به را میان خود تقسیم نمایند.

تعیین ناظر و امین

ماده یکصد و هشتاد و هشتم:

(۱) موصی می تواند یک یا چند نفر را به عنوان ناظر بر وصی یا اوصیا تعیین نماید.

(۷) که چبری موصی خو تنه وصی دیوبل ترخنک و تاکی په هغه صورت کي چې د هغو د واکونو اندازه یې تاکلې وي دهغه په مطابق عمل کوي، پرته له هغه مکلف دي چې د یوبل په مشوره باندي کار وکړي، خو د نه امکان په صورت کي، د هغو دوه وصیانو کارونه به محکمه وېشي او دهغه د امکان په صورت کي، محکمه دوه نوروصي تاكي.

(۸) اوصیا مکلف دي د وصیت مطابق عمل وکړي، که چبری د هغو تصرفات د یو بل په اجتماع مشروط وي، په دغه صورت کي نشي کولای هر یو دیوې ونلې سرتو رسول په غاړه واخلي او موصي به په خپلو کي سره ووېشي.

د ناظر او امین تاکل

یوسلواته اتیایمه ماده:

(۱) موصي کولای شي یو یا خو کسان د ناظر په نامه پر وصي یا اوصیاوو باندي و تاكي.

(۲) د هم عرضه او ویاوو یا ناظر د غیبت، کم زورتیا، ناروغی او مړینې په صورت کې، محکمه بل شخص د امین په نامه د پاتې اوصیاوو تر څنګ ټاکي.

(۳) که چېرې د ناظر د سمت په اطلاعي توب یا استصوابیتوب کې تردید واقع شي یا موصي، ناظر مطلق نصب کړی وي، د اطلاعي توب اصل ناظر دی.

د موصي به مالونود ساتنې لگښتونه

یوسلو نهه اتیایمه ماده :

په تمليکي وصیت کې دموصي به د مالونو د ساتنې لگښتونه د وصیت تر اجرا پورې د ترکې له ثلث څخه ورکول کېږي او د نوموړې مال ګټه موصي له ته اړه پیدا کوي .

له وصیت څخه رجوع

یوسلو نوي یمه ماده :

موصي مخکې له مړینې څخه کولای

(۲) در صورت غیبت، ناتوانی، بیماری و مرگ یکی از اوصیای هم عرض یا ناظر، محکمه شخص دیگر را به عنوان امین در پهلوی اوصیای باقی مانده تعیین می نماید.

(۳) هرگاه در اطلاعی یا استصوابی بودن سمت ناظر تردید واقع شود یا موصی ناظر را مطلق نصب کرده باشد، اصل اطلاعی بودن ناظر است.

مصارف نگهداری اموال موصی به

ماده یکصد و هشتاد و نهم:

مصارف نگهداری اموال موصی به در وصیت تمليکي، الی اجرای وصیت، از ثلث ترکه پرداخت می شود و منافع مال مذکور به موصی له تعلق می گیرد.

رجوع از وصیت

ماده یکصد و نودم:

موصی تا قبل از مرگ می تواند

شي په هغو الفاظو يا اعمالوچې عرفاً له وصيت څخه په رجوع دلالت وکړي، دخپلو ټولو وصاياوو يا يوې برخې څخه منصرف شي، همدارنگه موصي کولای شي د موصي له، له مړينې وروسته هم رجوع وکړي.

دوه متناقض وصيتونه

يوسلو يو نوي يمه ماده :

که چېرې دوه وصيتونه يو له بله سره تناقض ولري، مؤخر وصيت معتبر دی خو که د دواړو يا د يوه وصيت نېټه مجهوله وي د اجراء وړ وصيت په پچۍ سره ټاکل کېږي .

دثلت ټاکل او د اصلي ترکي

څخه د شرعي واجباتو ورکړه

يوسلو دوه نوي يمه ماده :

(۱) دموصي به د ثلث اندازه د موصي د مړينې د وخت له په نظر کې نيولوسره اود ديونو، شرعي

با الفاظ يا اعمالی که عرفاً دلالت بر رجوع از وصيت نمايد، از تمام يا قسمتی از وصایای خود منصرف شود، همچنين موصی می تواند بعد از فوت موصی له نیز رجوع کند.

دو وصيت متناقض

ماده یکصدونود و یکم:

هرگاه دو وصيت با هم تناقض داشته باشد، وصيت مؤخر معتبر است ولی اگر تاريخ هر دو يا یکی از وصيت ها مجهول باشد، وصيت قابل اجراء با قرعه تعيين می شود.

تعيين ثلث و پرداخت واجبات

شرعی از اصل ترکه

ماده یکصد و نود و دوم:

(۱) اندازه ثلث موصی به با نظر داشت زمان فوت موصی و بعد از پرداخت ديون، واجبات

شرعی، مصارف تجهیز،
نگهداری ترکه، حق الزحمه
وصی و سایر موارد پیش
بینی شده در این
قانون، از اصل ترکه تعیین
می شود.

(۲) هرگاه وصیت جهت انجام
واجبات شرعی (خمس، زکات،
مصرف حج واجب یا ادای
دیون و امثال آنها) باشد، از اصل
ترکه پرداخت می شود، حتی اگر
تمام ترکه را شامل شود، مگر
اینکه موصی پرداخت آنرا
از ثلث ترکه تصریح کرده
باشد. هرگاه وصیت از ثلث ترکه
تکمیل نشود، در این صورت
متباقی از اصل ترکه پرداخت
می گردد.

اثبات وصیت

ماده یکصد و نود و سوم:

(۱) وصیت از طرق ذیل اثبات
می شود:

واجبات، د تجهیز دلگبنتونو، د
ترکی دساتنی، د وصی د حق
الزحمی او په دې قانون کې د نورو
اټکل شوو مواردو له ورکړې
وروسته له اصل ترکی څخه ټاکل
کېږي .

(۲) که چېرې وصیت د شرعی
واجباتو د سرته رسولو لپاره (خمس،
زکات، د واجب حج لگښت یا د
دیونو ورکړه او داسې نور) وي، د
ترکی له اصل څخه ورکول کېږي،
حتی که ټوله ترکه پکې شامله شي،
خو دا چې موصی د هغه ورکړه د
ترکی له ثلث څخه تصریح کړې
وي. که چېرې وصیت د ترکی له
ثلث څخه بشپړ نشي، په دې
صورت کې پاتې له اصل ترکی څخه
ورکول کېږي .

د وصیت اثبات

یوسلودري نوي یمه ماده :

(۱) وصیت په لاندې طریقو اثبات
کېږی :

- ۱- د ذینفع اشخاصو او وارث اقرار. ۱- اقرار اشخاص ذینفع و وارث.
- ۲- د دوو عادلو نارینه وو یا د یوه عادل نارینه او د دوه عادلو بنسځو شهادت یا د تمليکي وصیت په هکله د موصي له له قسم سره د یوه عادل نارینه شهادت .
- ۳- په ډاډمنه توگه د موصي په لیک او لاسلیک د وصیت لیک شتون. ۳- موجودیت وصیت نامه به خط و امضای موصی بطور اطمینان بخش.
- (۲) د تمليکي وصیت ټول متعلق د څلورو عادلو بنسځو د شهادت په اداء کولو او دهغه نیمایي د دوو عادلو بنسځو د شهادت په اداء کولو او دهغه ربع د یوې عادلې بنسځې، د شهادت په اداء کولو د اثبات وړ دی، خو عهدی وصیت یواځې د دوو عادلو نارینه ووپه شهادت اثباتېږي .
- (۳) که چېرې ځیني ورثه او ذینفع اشخاص پر وصیت اقرار وکړي، وصیت یواځې د مقرینو په مورد کې نافذ دی، خو دا چې د وصیت د اثبات د شرایطو لرونکي نه وي .
- ۲- شهادت دو مرد عادل یا یک مرد و دو زن عادل یا یک مرد عادل همراه با قسم موصی له در خصوص وصیت تمليکي .
- ۳- موجودیت وصیت نامه به خط و امضای موصی بطور اطمینان بخش. (۲) تمام متعلق وصیت تمليکي با ادای شهادت چهار زن عادل و نصف آن با ادای شهادت دو زن عادل و ربع آن با ادای شهادت یک زن عادل قابل اثبات است ولی وصیت عهدی تنها با شهادت دو مرد عادل اثبات می شود.
- (۳) هرگاه عده ای از ورثه و اشخاص ذینفع به وصیت اقرار نمایند، وصیت صرف در مورد مقرین نافذ می باشد، مگر اینکه دارای شرایط اثبات وصیت نباشند.

دوه یم فصل

ارث

د وارث او ترکی تعریف

یوسلوخلور نوي یمه ماده :

(۱) د متوفي د ترکی د ارث لېږدونه دهغه اقاربو ته د دې قانون د حکمونو مطابق دی .

(۲) ترکه: هغه د لېږد وړ مالونه او مالي حقوق دي چې د شخص له طبعي یا حکمي مړینې څخه وروسته لېږدول کېږي لکه د خیار حق ، د شفعي حق او داسې نور او همدارنگه د هغه دیون او ژمنې.

(۳) د متوفي د دیونو او ژمنو له اداء او د وارثانو د سهم الارث له اداء څخه مخکې ترکه د حقوقي شخصیت لرونکې ده.

د ارث اسباب

یوسلوپنځه نوي یمه ماده :

(۱) د ارث اسباب په لاندې ډول دي:

فصل دوم

ارث

تعریف ارث و ترکه

ماده یکصدونودوچهارم:

(۱) ارث انتقال ترکه متوفي به اقارب او مطابق احکام این قانون می باشد.

(۲) ترکه: اموال و حقوق مالی قابل انتقال است که بعد از مرگ طبعی یا حکمی شخص انتقال می یابد مانند حق خیار، حق شفعه و امثال آن و همچنین دیون و تعهدات او.

(۳) ترکه قبل از ادای دیون و تعهدات متوفي و ادای سهم الارث وارثان، دارای شخصیت حقوقی است.

اسباب ارث

ماده یکصدونودوپنجم:

(۱) اسباب ارث قرار ذیل است:

- ۱- د متوفي او د هغه د اقاربو ترمنځ نسب .
- ۱- نسب میان متوفی و اقارب او.
- ۲- له متوفي او بل سره د زوجیت سبب .
- ۲- سبب زوجیت میان متوفی و دیگری.
- (۲) د څو سببونو د موجودیت په صورت کې، وارث ددغه قانون د حکمونو مطابق له ټولو څخه د ارث مستحق دی .
- (۲) درصورت موجودیت چند سبب، وارث مطابق احکام این قانون از تمام آنها مستحق ارث می باشد.

دیون، واجبات او حقوق

یوسلو شپږ نوي یمه ماده :

- (۱) په ترکه کې د ورثې تصرف دمتوفي د دیونو او په ترکه پورې د اړوندو مالي حقوقو له ادا کولو څخه مخکې جایز ندی، خو داچې له ترکی څخه دهغو په اندازه پرته له تصرفه پاتې وي، په دې صورت کې په متوسط ډول دهغه له مازاد څخه کټه اخستل کیلای شي.
- (۱) تصرف ورثه در ترکه قبل از ادای دیون متوفی و حقوق مالی متعلق به ترکه، جایز نیست مگر اینکه به اندازه آنها از ترکه بدون تصرف باقی مانده باشد، در این صورت طور متوسط از مازاد آن استفاده شده می تواند.
- (۲) د داینو دیون، دحج لگښت، خمس او زکات دمتوفي له ترکی څخه اداء کېږي. په هغه صورت کې چې د حج ونډه دحج دلگښتونو
- (۲) دیون داینین، مصرف حج، خمس و زکات از ترکه متوفی اداء می شود. درصورتی که سهم حج برای مصارف حج کفایت نکند،

- لپاره کفایت ونکړي، دغه ونډه په پاتې مالي واجباتو وېشل کېږي. که چېرې د دائینو د حقوقو ونډه دهغو ټولود دین د اداء کولو لپاره کافي نه وي، په دې صورت کې نوموړې ونډه د هغوی د دین په تناسب دهغو په منځ کې وېشل کېږي.
- (۳) هغه حقوق چې دولت یا د بیمې شرکتونه د شخص له مړینې وروسته د هغه په اعتبار دهغه پاتې کسانو ته ورکوي، د ترکي جزء حسابېږي، خو داچې په قرارداد کې بل ډول اټکل شوي وي.
- (۴) دمتوفي دیون دهغه له مړینې، وروسته حال گړخي.
- (۵) دترکي انتقال قهري دی او رد یاپه نه لېږدولو ئې توافق باطل دی.
- (۶) که چېرې متوفي وارث ونلري، محکمه عندالضرورت د هغه لپاره قضایي وصي ټاکي.
- این سهم بالای بقیه واجبات مالی تقسیم می شود. هرگاه سهم حقوق دائین جهت اداء دین همه آنها کافی نباشد، در این صورت سهم متذکره به تناسب دین آنان میان ایشان تقسیم می شود.
- (۳) حقوقی که دولت یا شرکت های بیمه بعد از مردن شخص به اعتبار او به بازماندگان می پردازد، جزء ترکه محسوب می شود، مگر اینکه در قرار داد طوری دیگر پیش بینی شده باشد.
- (۴) دیون متوفی بعد از فوت، حال می گردد.
- (۵) انتقال ترکه قهري بوده و رد یا توافق بر عدم انتقال آن باطل می باشد.
- (۶) هرگاه متوفی وارث نداشته باشد، محکمه عندالضرورت برای او وصی قضایی تعیین می نماید.

(۷) دائنين متوفی و اشخاص ذینفع در ترکه، می توانند از وصی یا ورثه و یا وصی قضائی تقاضای دین و سهم خویش را بنمایند.

شرایط تحقق ارث

ماده یکصد و نود و هفتم:

(۱) ارث با شرایط ذیل تحقق می یابد:

- ۱- مرگ طبیعی یا حکمی مورث.
- ۲- حیات وارث.
- ۳- موجودیت ترکه.

(۲) حمل، وارث واقع می شود، مشروط بر اینکه زنده متولد شود.

(۳) هرگاه نطفه متوفی را بعد از موت او با نطفه زنی القاح دهند، فرزند حاصل، از متوفی مستحق ارث نمی شود.

(۴) هرگاه بعد از تقسیم ترکه، وجود حمل ظاهر گردد، قسمت او مطابق احکام این قانون از سهم وارثان، استرداد می شود.

(۷) دمتوفی دائنين او په ترکه کې ذینفع اشخاص، کولای شي له وصي یا ورثې او یا قضایي وصي څخه دخپل دین او ونډې غوښتنه وکړي.

د ارث د تحقق شرایط

یوسلو اووه نوي یمه ماده :

(۱) ارث په لاندی شرایطوسره تحقق مومي :

- ۱- د مورث طبعي یا حکمي مړینه.
- ۲- د وارث ژوند.
- ۳- د ترکی موجودیت .

(۲) حمل، وارث واقع کېږي، پدې شرط چې ژوندی متولد شي .

(۳) که چېرې دمتوفی نطفه د هغه له مړینې وروسته دکومي بنځې له نطفی سره القاح کړل شي، لاس ته راغلی فرزند، له متوفی څخه د ارث، نه مستحق کېږي .

(۴) که چېرې د ترکی له وېشلو وروسته، د حمل شتون څرگند شي، د هغه برخه ددې قانون د حکمونو مطابق د وارثانو له ونډې څخه، مستردېږي.

(۵) هرگاه حمل، حاجب ارث تمام اقارب متوفی باشد، در صورت عدم تعیین وصی از جانب متوفی، الی تولد او، محکمه برای ترکه، امین تعیین می نماید. در صورتی که حمل، حاجب ارث بعضی ورثه باشد، سهم الارث ورثه بدون حاجب، پرداخته می شود.

(۶) هرگاه حمل، حاجب ارث ورثه نباشد، با نظر داشت جنسیت و تعداد آن سهم حمل از ترکه جدا می گردد، در صورت عدم امکان تعیین جنس و تعداد آن، سهم حمل به اندازه سهم الارث دو اولاد ذکور از ترکه جدا می شود.

(۷) هرگاه سهمی که برای حمل جدا شده است، بعد از تولد کم باشد، کسر آن از سهمی که به ورثه داده شده، استرداد می شود. در صورتی که سهم بیشتر باشد، یا حمل مرده متولد شود و یا

(۵) که چبری حمل، دمتوفی د تولو اقاربو دارث حاجب شي، د متوفی لخوا د وصی دنه تا کلو په صورت کي د هغه تر زېږېدنې پورې محکمه د ترکي لپاره، امین تا کي، په هغه صورت کي چې حمل د خینی ورثي حاجب وي، د ورثوو سهم الارث له حاجب پرته ورکول کېږي.

(۶) که چبری حمل، دورثي د ارث حاجب نه وي د هغه دجنسیت او شمېر له په پام کي نیولوسره، د حمل ونډه له ترکي څخه بیلېږي، د جنس او شمېر د نه امکان په صورت کي دحمل ونډه د دوو نارینه اولادونو د ارث د ونډې په اندازه له ترکي څخه بیلېږي.

(۷) که چبری هغه ونډه چې دحمل لپاره بېله شوې ده، له تولد څخه وروسته کمه وي، کسري له هغي ونډې څخه چې ورثي ته ورکول شوي ده مستردېږي. په هغه صورت کي چې ونډه زیاته وي، یا حمل مړ

مرگ و حیات او مشتبه شود، در این صورت ترکه میان ورثه متناسب سهم الارث هر یک تقسیم می شود.

(۸) هرگاه دو شخص یا بیشتر از آن در یک لحظه مقارن هم، فوت نمایند یا بسوزند، یا توسط حیوانات دریده شوند و یا غرق شوند و یا ساختمان بر آنها فرود آید، از یکدیگر ارث نمی برند، بلکه از هر کدام وارث زنده او ارث می برد. هرگاه تاریخ فوت اشخاصی که میان آنها توارث موجود بوده، معلوم نشود یا در تقدم و تأخر تاریخ فوت آنها اشتباه واقع شود، در این صورت نیز از یکدیگر ارث نمی برند، مگر اینکه در یک حادثه به سبب غرق یا سقوط بنایی بر آنان، فوت نمایند.

(۹) اشخاصی که در یک حادثه غرق یا به وسیله فرو افتادن

تولد شي اويا دهغه مرگ او ژوند مشتبه شي، په دې صورت کې ترکه دورثي په مينځ کې دهریو د ارث دونډې په تناسب وېشل کېږي .

(۸) که چېرې دوه یا له هغو څخه زیات اشخاص په یوه مقارن وخت کې، سره مړه شي او یا وسوزي، یا د ژوو په واسطه څیرې شي او یا غرق شي او یا ودانی پرې ونړېږي، یو له بله ارث نه وړي، بلکه ژوندی وارث یې له هر یو څخه ارث وړي. که چېرې د هغو اشخاصو چې د هغو ترمنځ توارث موجود دی دمړینې نېټه معلومه نشي، یا د هغوی دمړینې د نېټې په تقدم او تأخر کې اشتباه مینځ ته راشي، په دغه صورت کې هم له یو بل څخه ارث نه وړي، مگر دا چې په یوه پېښه کې د غرق یا پر هغو دودانی د نړېدو په سبب، مړه شي.

(۹) هغه کسان چې په یوه پېښه کې غرق او یا د یوی ودانی د نړېدو په

وسيله مړه دي، او دهغوی د مړینې وخت معلوم نده چې کوم لومړی او کوم وروسته، مړ شوی دی هریو له یو بله ارث وړي، یعنی فرض کیږي چې هر یو د بل د مرگ پر محال ژوندی ؤ اوله هغه څخه ارث وړې، خو دهغه ارث چې یو له بله ئې وړې ده، ارث نه وړې .

(۱۰) هرگاه شخصی به اشتباه اهل خبره یا اقارب یا حکم محکمه مرده محسوب شود و اموال او تقسیم گردد و بعد معلوم شود که زنده است، تمامی تصرفات انجام شده در اموال و حقوق مالی او غیرنافذ است. سهم گیرندگان مکلف اند عین آن را و در صورت تلف، اگر مال مثلی باشد، مثل آنرا و اگر قیمی بوده قیمت آنرا بپردازند و در صورت معیوب شدن مال، خساره آن طبق احکام قانون جبران می گردد.

(۱۱) هرگاه جنسیت خنثی براساس

(۱۰) که چېرې کوم شخص د اهل خبره یا اقاربو یا د محکمې د حکم په اشتباه مړ وگڼل شي او دهغه مالونه ووبشل شي او وروسته معلومه شي چې ژوندی دی، د هغه په مالونو او مالي حقوقوکې ټول تر سره شوي تصرفات، غیرنافذ دي. ونډه اخیستونکي مکلف دي د هغه عین اود تلف کېدوپه صورت کې که مال مثلي وي، د هغه مثل او که قیمی وي د هغه قیمت ورکړی اود مال دمعیوبېدو په صورت کې دهغه زیان د قانون د حکمونو مطابق جبرانېږي .

(۱۱) که چېرې خنثي جنسیت دطبي

آزمایشات طبی به طور قطعی معلوم شود، حق میراث او مطابق احکام این قانون تثبیت می گردد، در غیر آن حالت مذکور یا مؤنث بودن او به اساس قراین فقهی ثابت می شود.

(۱۲) سهم الارث خنثی در صورت عدم علم و قرینه بر تمیز، اگر از اقاربی بوده که سهم الارث ذکور دو برابر آن باشد، در این صورت مستحق نصف مجموع سهم الارث مذکور و مؤنث اقارب هم درجه خود می گردد، ولی اگر فاقد جنسیت باشد و یا به خاطر غرق یا سوختن و امثال آن، جنسیت او مجهول گردد، جنسیت او توسط قرعه ظاهر می گردد.

ترکه بدون وارث

ماده یکصد و نود و هشتم:

ترکه متوفای بدون وارث، پس از ادای دیون و تعهدات او

آزمویبتونو په بنسټ په قطعي ډول معلوم شي، دهغه د میراث حق ددې قانون د حکمونو مطابق تثبیتېږي، له هغه پرته دهغه دمذکر یا مؤنث والي حالت د فقهي قراینو په بنسټ ثابتېږي.

(۱۲) د خنثي د سهم الارث په تمیز باندې د نه علم او قرینې په صورت کې، که له هغو اقاربو ځینې وي چې د ذکور د ارث ونډه یې د اناثو دوه برابره وي، پدې صورت کې د خپل هم درجه مذکور او مؤنث اقاربو د سهم الارث د مجموع د نیمایي مستحق کېږي، خو که د جنسیت فاقد وي او یا د غرقېدلو، سوزېدلو او داسې نورو پېښو په خاطر د هغه جنسیت مجهول شي، د هغه جنسیت د پچې پر بنسټ ښکاره کېږي.

له وارث پرته ترکه

یوسلواته نوي یمه ماده :

له وارث پرته د متوفی ترکه دهغه د دیونو او تعهداتو له اداء کولو څخه

وروسته د اهل تشیع د تقلید د مرجع
د نظر مطابق په مصرف رسپري .

حجب

یوسلوننه نوي یمه ماده :

حجب له ټول ارث (حرمانی حجب)
یا د هغه له یوې برخې (نقصانی
حجب) څخه د نورو اقاربو په
واسطه د اقاربو محرومول دي.

حرمانی حجاب

دوه سومه ماده :

په هره طبقه کې منځنۍ (مقلمې)
درجې د هماغې طبقې او راتلونکو
طبقو، وروستۍ (مؤخرې) درجې له
ارث څخه محرومي. لاندې موارد له
دي حکم څخه مستثي دي:

۱- لومړۍ طبقه: له دوه یمې درجې
څخه د اولاد اولاد او هرڅومره چې
بنکته لار شي، دخپلو والدینو ځای
ناستي کېږي اود متوفي د ابونوله
شتون سره سره مستحق کېږي، او
له اولاد څخه مقدمې درجې، د

مطابق به نظر مرجع تقلید
اهل تشیع به مصرف می رسد .

حجب

ماده یکصدونود ونهم:

حجب، محروم ساختن اقارب، از
تمام ارث (حجب حرمانی) یا قسمتی
از آن (حجب نقصانی) توسط اقارب
دیگر می باشد .

حجاب حرمانی

ماده دو صدم:

درجات مقدم در هر طبقه،
درجه مؤخر از آن طبقه و طبقات
بعدی را از ارث محروم می کند.
موارد ذیل از ین حکم
مستثی است:

۱- طبقه اول: اولاد اولاد از درجه
دوم و هرچه پائین برونند، جانشین
والدین خود می شوند و سهم الارث
آنها را با وجود ابون متوفی،
مستحق می شوند و درجات
مقدم از اولاد، درجات

- مؤخرې درجي اولاد له ارث څخه محرومي.
مؤخر اولاد را از ارث محروم می نماید.
- ۲- دوه یمه طبقه: د متوفي د ورور اولاد او د خور اولاد هرڅومره چې بنکته لارشي، دخپل پلار او مور ځای ناستي کېږي او د متوفي د نيکه او نيا باوجود د هغوی دارث د ونډې مستحق کېږي اود ورور او خور اولاد مقدمې درجي، دهغوی مؤخرې درجي له ارث څخه محرومي.
- ۳- دوه یمه طبقه: د نيکونو پلار او مور د نيکونو ځای ناستي کېږي.
- ۴- درېمه طبقه: د کاکاگانو او ماماگانو اولاد د هغوی ځای ناستي کېږي.
- ۵- درېمه طبقه: دابويني کاکازوی، پلرني کاکا له ارث څخه محرومي، په دې شرط چې د متوفي اقارب په هغه دوو کې منحصر وي. که چېرې پلرني کاکا او د پلرني او مورني کاکا زامن متعدد وي او يا د متوفي
- ۲- طبقه دوم: اولاد برادر و اولاد خواهر متوفي هرچه پائين روند، جانشين پدر و مادر خود می شوند و سهم الارث آنها را با وجود جد و جده متوفي مستحق می شوند و درجات مقدم اولاد برادر و خواهر، درجات مؤخر آنها را از ارث محروم می نمایند.
- ۳- طبقه دوم: پدر و مادر اجداد، جانشين اجداد می شوند.
- ۴- طبقه سوم: اولاد اعمام و ماماها جانشين آنها می شوند.
- ۵- طبقه سوم: پسر عموی ابويني، عموی پدری را از ارث محروم می کند، مشروط براینکه اقارب متوفي منحصر در آن دو باشد. اگر عموی پدری و پسر عموی پدری و مادری متعدد باشند و يا زوج يا

زوج یا زوجه ژوندي وي، باید
د نوموړي کاکا او د کاکا د زوی ترمنځ
مصالحه وشي.

نقصاني حاجب

دوه سوه یوومه ماده :

نقصاني حاجب عبارت دي له :

۱- دمتوفي اولاد یا د اولاد اولاد
هر څومره چې بنکته لارشي، له دوه
دریمې او یو دریمې څخه یو
شپږمې ته د متوفي دوالدینو
حاجب دی.

۲- دمتوفي اولاد یا د اولاد اولاد
هر څومره چې بنکته لارشي، له یو دوه
یمې څخه یو څلورمې ته د متوفي د
زوج حاجب او له یو څلورمې څخه
یو اتمې ته د متوفي د زوجې
حاجب دی .

۳- دوه وروڼه یا یو ورور دمتوفي له
ابویني یا پلرني دوو خویندو یا
څلورو خویندو سره چې مسلمان
زېږېدلې وي او حمل نه وي او د
هغوی پلار ژوندي وي او دارث څخه

زوجۀ متوفی زنده باشند،
باید بین عمو و پسر عموی مذکور
مصالحه شود.

حاجب نقصاني

ماده دو صد و یکم:

حاجب نقصاني عبارت اند از:

۱- اولاد یا اولاد اولاد متوفی
هر چه پایین روند، حاجب
والدین متوفی از دو سوم و
یک سوم به یک ششم
است.

۲- اولاد یا اولاد اولاد متوفی
هر چه پایین روند، حاجب
زوج متوفی از یک دوم به یک
چهارم و حاجب زوجۀ
متوفی از یک چهارم به یک
هشتم است.

۳- دو برادر یا یک برادر، با دو
خواهر یا چهار خواهر ابویني
یا پدری متوفی که مسلمان متولد
باشند و حمل نبوده و پدر آنها
زنده باشد و از ارث محروم نباشند،

موجب می‌گردد که سهم مادر متوفی از یک سوم به یک ششم تقلیل یابد، اگر چیزی از ترکه اضافه بماند، به او رد نشود. مثلاً اگر با پدر، مادر، دختر متوفی هم باشد، به هر کدام از والدین سدس و به دختر نصف می‌رسد و باقیمانده ارباعاً بر پدر و دختر رد می‌شود و بر مادر چیزی رد نمی‌شود.

وارثان نسبی

ماده دو صد و دوم:

طبقات ارث در نسب عبارت اند از:

۱- طبقه اول: پدر و مادر و اولاد و اولاد اولاد متوفی هرچه پایین برود.

۲- طبقه دوم: پدرکلان و مادرکلان هرچه بالا روند، برادر و خواهر متوفی و اولاد آنها هرچه پایین روند.

۳- طبقه سوم: عموها و عمه‌ها

محروم نه وي، موجب گرخي چي د متوفي د مور ونډه له يوه دريم څخه يوه شپږمي ته راتيته شي که له ترکي څخه يو څه اضافه پاتي شي هغه ته دي رد نشي. مثلاً که له پلار او مور سره د متوفي لورهم وي، هريوه له والدينو ته سدس اولورته نيم (نصف) رسپري او پاتي ارباعاً پلار اولورته رد کپري او مورته څه شی نه ردپري.

نسبي وارثان

دوه سوه او دوه يمه ماده:

دارث طبقات په نسب کي عبارت دي له:

۱- لومړۍ طبقه: پلار او مور او اولاد اود متوفي دا اولاد اولاد هر څومره چي بنکته لار شي.

۲- دوه يمه طبقه: نيکه او نيا هرڅو مړه چي پورته لار شي، د متوفي ورور او خور او د هغوي اولاد هرڅو مړه چي بنکته لار شي.

۳- درېيمه طبقه: د متوفي کاکا کاکان

اوعمه گانې او خاله گانې او
 ماما گان او د متوفی د والدینو
 کاکاگان اوعمه گانې او ماما گان او
 خاله گانې او د متوفی اجداد ،
 همداشان هرڅومره چې پورته لار
 شي او د هغوی اولاد.

وراثت په فرض او په قرابت

دوه سوه او درېیمه ماده :

(۱) د ورثې د ځینو وراثت په فرض
 او د ځینو په قرابت او د ځینو
 نورو کله په قرابت او کله په فرض
 سره تثبیتېږي .

(۲) فرض له ترکی نه له معین نسبت
 څخه عبارت دی، لکه نصف ، ثلث،
 ربع او ثمن او ثلثان او سدس چې
 قرآن مجید ټاکلي دي .

په فرض سره وراثت

دوه سوه او څلورمه ماده :

د هغو اشخاصو دارث ونډه چې په
 فرض سره د ارث مستحق گرځي
 عبارت دي له :

و خاله ها و ماما های متوفی و
 عموها و عمه ها و ماما ها
 و خاله های والدین متوفی
 و اجداد متوفی، همینطور
 هرچه بالا روند و اولاد
 آنها.

وراثت به فرض و به قرابت

ماده دو صد و سوم:

(۱) وراثت عده ای از ورثه به فرض
 و از عده ای به قرابت و از عده ای
 دیگری گاهی به قرابت و زمانی به
 فرض تثبیت می گردد.

(۲) فرض عبارت است از نسبت
 معینی از ترکه، مانند نصف، ثلث،
 ربع و ثمن و ثلثان و سدس که قرآن
 مجید تعیین کرده است.

وراثت به فرض

ماده دو صد و چهارم:

سهم الارث اشخاصیکه به فرض
 مستحق ارث می گردد عبارت اند
 از:

- ۱- مور د متوفي د اولاد د نه شتون په صورت کې د نه حاجب په فرض کې یو درېیمه او د اولاد د شتون په صورت کې یو شپږمه وړي. که کله فریضه له ونډو څخه زیاته شي، ارث په رد سره هم مستحق کېږي.
- ۲- زوجه: د متوفي د اولاد د نه شتون په صورت کې یو په څلور او د اولاد د وجود په صورت کې یو په اته وړي .
- ۳- زوج ، متوفي د اولاد د نه شتون په صورت کې یو دوه یمه او د اولاد د شتون په صورت کې یو څلورمه وړي او که له امام پرته بل وارث نه وو، پاتې ترکه زوج ته ردېږي .
- ۴- مورنی نیکه او نیا د انفراد او تعدد په صورت کې یو درېیمه او مورني وروڼه او خویندې د انفراد په صورت کې یو په شپږمه او د تعدد په صورت کې یو درېیمه وړي.
- ۵- ماماګان او د هغوی اولاد د
- ۱- مادر در صورت نبودن اولاد برای متوفی یک سوم، در فرض عدم حاجب و در صورت وجود اولاد یک ششم را می برد. اگر گاهی فریضه از سهام بیشتر شود، ارث را به رد هم مستحق می شوند.
- ۲- زوجه، در صورت نبود اولاد برای متوفی یک چهارم و در صورت وجود اولاد یک هشتم را می برد.
- ۳- زوج، در صورت نبود اولاد برای متوفی، یک دوم و در صورت وجود اولاد یک چهارم را می برد و اگر وارثی جز امام نبود، باقی ترکه بر زوج رد می شود.
- ۴- پدرکلان و مادرکلان مادری در صورت انفراد و تعدد یک سوم را و برادران و خواهران مادری در صورت انفرادیک ششم و در صورت تعدد یک سوم را می برند.
- ۵- ماماها و اولاد آنها در صورت

تعدد و انفراد یک سوم ترکه را
مستحق می شوند.

ارث به فرض و به قرابت

ماده دوصد و پنجم:

اشخاصی که گاه به قرابت و زمانی
به فرض ارث می برند، عبارت اند
از:

۱- پدر متوفی، اگر متوفی اولادی
نداشته باشد به قرابت، در غیر آن
به فرض یک ششم ارث می برد.

۲- دختر متوفی، اگر وارث
منحصر در او باشد، یک دوم
را به فرض و اگر همراه او
فرزند ذکور باشد، به قرابت
ارث می برد.

۳- دو یا چند دختر، اگر وارث
منحصر در آنها باشد، دو سوم را
به فرض و اگر همراه آنان فرزند
ذکور باشد، به قرابت ارث
می برند.

۴- یک خواهر ابوی یا پدري
تنها، اگر وارث منحصر در

تعدد او انفراد به صورت کپی یو
دریمه د ترکی مستحق کپی .

ارث به فرض او به قرابت

دوه سوه او پنجمه ماده :

هغه اشخاص چې کله به قرابت او
کله به فرض سره ارث وړې عبارت
دې له:

۱- د متوفی پلار، که متوفی اولاد
ونلري، په قرابت له هغه پرته په فرض
سره یو په شپږمه ارث وړي .

۲- د متوفی لور، که وارث به هغې
کې منحصر وي، په فرض سره یو په
دوه یمه او که له هغې سره
ذکور فرزند وي، په قرابت سره
ارث وړي.

۳- دوه یا څو لورگانې، که وارث
په هغو کې منحصر وي، په
فرض سره دوه په دریمه
او که له هغوسره ذکور فرزند وي،
په قرابت سره ارث وړي.

۴- یوه ابوی یا پلرني خور یوازې،
که وارث منحصر په هغې کې وي ،

او باشد، یک دوم را به فرض می برد و اگر با برادر ابوینی یا پدری تنها باشد، به قرابت ارث می برد.

۵- دو یا چند خواهر ابوینی یا پدری تنها، اگر وارث منحصر در آنها باشد، دو سوم را به فرض و اگر همراه آنها برادر یا برادران ابوینی یا پدری باشد، به قرابت ارث می برند.

۶- خواهران و برادران مادری با نبود پدر کلان یک سوم را به فرض می برند، با وجود پدر کلان به قرابت، ترکه حق شان مساویانه تقسیم می شود.

ارث قرابتی

ماده دوصدوششم:

خویشاوندان که همیشه به قرابت ارث می برند، عبارتند از:

۱- در طبقه اول، فرزندان ذکور.

۲- در طبقه دوم، پدر کلان و

به فرض سره یو په دوه یمه وړي او که له ابوینی یا پلرني ورور سره یوازې وي، په قرابت سره ارث وړي.

۵- دوه یا خو ابوینی یا پلرني خویندې یوازې، که وارث په هغوی کې منحصر وي، په فرض سره دوه په دریمه او که له هغوی سره ابوینی یا پلرني ورور یا ورونه وي په قرابت سره ارث وړي

۶- مورنی. خویندې او ورونه دنیکه په نه شتون کې په فرض سره، یو په دریمه وړي، دنیکه په شتون کې په قرابت سره، د هغوی حق ترکه، مساویانه وپشل کېږي.

قرابتی ارث

دوه سوه او شپږمه ماده:

خپلوان چې تل په قرابت سره ارث وړي عبارت دي له:

۱- په لومړۍ طبقه کې، ذکور فرزندان.

۲- په دوه یمه طبقه کې،

مادر کلان پدري، هرچه بالا روند و برادران ابوينی و پدري و اولاد آنها هرچه پايين روند .

۳ - در طبقه سوم، اعمام (عمو و عمه) ابوينی و پدري و مادري و اولاد آنها هرچه پايين روند.

سهم الارث طبقه اول

ماده دو صد و هفتم:

(۱) والدين و اولاد متوفی از طبقه اول، درجه اول است و اولاد اولاد درجه دوم و همين طور هر نسل نزولی، یک درجه محسوب می شود.

(۲) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول منحصر در پدر و مادر باشند، مادر یک سوم را به فرض و در صورت وجود حاجب، یک ششم را می برد و باقی را پدر به قرابت می برد.

پلرني نيکه او نيا، هرڅومره چې پورته لارشي او ابويني او پلرني ورونه او دهغوی اولادونه هرڅومره چې بنکته لارشي.

۳- په درېيمه طبقه کې، ابويني او پلرني او مورني اعمام (کاکا او عمه) او دهغوی اولاد هرڅومره چې بنکته لارشي.

دلومړۍ طبقې سهم الارث

دوه سوه او اوومه ماده :

(۱) له لومړۍ طبقې څخه دمتوفی والدين او اولاد لومړۍ درجه دي او د دوه بومي درجې د اولاد اولاد همدا شان هر نزولي نسل، يوه درجه محسوبېږي .

(۲) که چېرې له لومړۍ طبقې څخه د متوفی ورته په پلار او مور کې منحصره وي، مور په فرض سره يو په درېيمه او د حاجب د شتون په صورت کې، يو په شپږمه وږي او پاتې يې پلار په قرابت سره وږي .

- (۳) که چبرې له لومړۍ طبقې څخه د متوفي ورثه په پلار یا مور کې منحصره وي، ټوله ترکه په قرابت سره وړي او مور یو په درېمه اود حاجب د شتون په صورت کې، یو په شپږمه په فرض سره او پاتې یې په رد سره وړي.
- (۴) که چبرې د والدینو له لومړۍ طبقې څخه د متوفي ورثه له یو د زوجینو سره وي، زوج یو په دوه یمه او زوجه یو په څلورمه اومورد نه حاجب په فرض کې یو په درېمه اود حاجب په شتون کې، یو په شپږمه او پاتې یې پلار په قرابت سره وړي .
- (۵) که چبرې له لومړۍ طبقې څخه د متوفي ورثه په اولاد کې منحصره وي، که یو یا څو زامن وي ترکه په یواځې او یا مجموعاً په مساویانه توګه په قرابت سره وړي .
- (۶) که چبرې له لومړۍ طبقې څخه د متوفي ورثه په اولاد کې منحصر،
- (۳) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول منحصر در پدر یا مادر باشد، تمام ترکه را به قرابت می برد و مادر یک سوم و در صورت وجود حاجب، یک ششم را به فرض و باقی را به رد می برد.
- (۴) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول والدین با یکی از زوجین باشند، زوج یک دوم و زوجه یک چهارم و مادر در فرض عدم حاجب، یک سوم و با وجود حاجب، یک ششم و باقی را پدر به قرابت می برد.
- (۵) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول منحصر در اولاد باشد، اگر یک یا چند پسر باشد، ترکه را به تنهایی و یا مجموعاً مساویانه به قرابت می برند.
- (۶) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول منحصر در اولاد، یک

دختر باشد، یک دوم ترکه را به فرض و باقی را به رد می برد.

(۷) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول منحصر در اولاد، دو یا چند دختر باشد، دو سوم را به فرض مساویانه، و باقی را به قرابت به تساوی می برند.

(۸) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول منحصر در اولاد، اولاد ذکور و اناث باشند، تمام ترکه به قرابت به اساس قاعده للذکر مثل حظ الانثیین به آنها می رسد.

(۹) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول منحصر در اولاد، اولاد اولاد و هرچه پایین رود، باشند، هر نسل سهم کسی را می برند که به واسطه او به متوفی می رسد و اگر پسر و دختر باشند، به قاعده للذکر مثل حظ الانثیین میان آنها تقسیم می شود و هر نسل

یوه لور وي، یو په دوه یمه دترکې په فرض او پاتې یې په رد سره وړي.

(۷) که چېرې له لومړۍ طبقې څخه د متوفی ورثه په اولاد کې منحصر، دوه یا څو لورگانې وي، دوه په دریمه په فرض مساویانه او پاتې یې په تساوي په قرابت وړي.

(۸) که چېرې له لومړۍ طبقې څخه د متوفی ورثه په اولاد کې منحصر، ذکور او اناث اولاد وي، ټوله ترکه په قرابت سره د للذکر مثل حظ الانثیین دقاعده پر بنسټ هغوی ته رسېږي.

(۹) که چېرې له لومړۍ طبقې څخه د متوفی ورثه منحصر په اولاد، د اولاد اولاد او هرڅومره چې بنکته لاړشي، وي، هر نسل د هغه چاوند به وړي چې د هغه په واسطه متوفی ته رسېږي او که زوی او لوروي، د للذکر مثل حظ الانثیین د قاعده پر بنسټ د هغوي ترمنځ وېشل

مقدم، نسل مؤخر را از ارث محروم می نماید.

(۱۰) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول، پدر یا مادر با یک دختر باشد، یک ششم به فرض به پدر یا مادر می رسد و یک دوم به فرض را دختر می برد و بقیه را به اندازه یک چهارم، پدر یا مادر با نبود حاجب و سه چهارم به دختر رد می شود.

(۱۱) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول پدر و مادر با یک دختر باشند، دو ششم ترکه به والدین مساویانه می رسد و یک دوم به فرض به دختر و باقی ترکه یک پنجم به پدر و یک پنجم به مادر با نبود حاجب و سه پنجم به دختر می رسد.

(۱۲) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول پدر و مادر با چند دختر باشند،

کبری او هر مقدم نسل، مؤخر نسل له ارث خنجه محروم می.

(۱۰) که چبری له لومری طبقی خنجه د متوفی ورثه، پلار یا مور له یوې لور سره وي، یو په شپږمه په فرض سره پلار یا مور ته رسېږي او یو په دوه یمه په فرض سره لور وړي، او پاتې یې د حاجب په نه شتون سره د یو پر څلورمې اندازې، پلار یا مور او دري پر څلورمې لور ته ردېږي .

(۱۱) که چبری له لومری طبقی خنجه د متوفی ورثه پلار او مور له یوې لور سره وي، د ترکی دوه په شپږمه په مساویانه توګه والدینو ته رسېږي او یو په دوه یمه په فرض سره لور ته او د ترکی پاتې د حاجب په نه شتون سره یو په پنځمه پلار ته او یو په پنځمه مور ته او د ري په پنځمه لور ته رسېږي.

(۱۲) که چبری له لومری طبقی خنجه د متوفی ورثه پلار او مور له

دو ششم ترکه به والدین مساویانه می رسد و دو سوم آن به فرض به دخترها داده می شود.

(۱۳) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول پدر و مادر یا یکی از آنها با یک پسر یا بیشتر از یک پسر یا حداقل یک پسر و یک دختر باشد، هر یک از والدین یک ششم از ترکه را می برد و باقی به قاعده للذکر مثل حظ الانثیین میان اولاد متوفی تقسیم می گردد.

(۱۴) هرگاه ورثه متوفی از طبقه اول والدین، اولاد و زوج یا زوجه باشد، زوج یک چهارم را به فرض یا زوجه یک هشتم را به فرض می برد، هر یک از والدین یک ششم را به فرض می برد و یک دوم را دختر در صورتی که یکی باشد و دو سوم را در صورتی که متعدد باشند و اگر دختر و پسر باهم باشند،

خو لورگانو سره وي ، د ترکی دوه په شپږمه مساویانه والدینو ته رسېږي او دوه په درېمه ئې په فرض سره لورگانو ته ورکول کېږي.

(۱۳) که چېرې له لومړۍ طبقې څخه دمتوفی ورثه پلار او مور یا یو له هغو څخه له یو زوی یا له یو زوې څخه زیادیا کم ترکه یوه زوی او یوه لور وي، هریو له والدینو څخه له ترکی څخه یو په شپږمه وړي او پاتې د للذکر مثل حظ الانثیین په قاعدې د متوفی داو لاد ترمنځ وېشل کېږي .

(۱۴) که چېرې له لومړۍ طبقې څخه دمتوفی ورثه والدین، اولاد او زوج یا زوجه وي ، زوج یو په څلورمه په فرض یا زوجه یو په اتم په فرض سره وړي ، هریو له والدینو څخه یو په شپږمه په فرض سره وړي او یو په دوه یمه لور په هغه صورت کې چې یوه وي او دوه درېمه په هغه صورت کې چې متعددې وي او که لور او زوی سره

باقیمانده به قاعده للذکر
مثل حظ الانثین میان آنها
تقسیم می گردد.

سهم الارث بیشتر از ترکه

ماده دوصدوهشتم:

در موارد ذیل سهم الارث صاحبان
فرض بیشتر از ترکه است
که مقدار کسری از نصیب
دختر یا دختران جبران
می گردد:

۱- در اجتماع زوج با پدر
یا مادر و دو یا چند
دختر یا اولاد آنها (یک چهارم +
یک ششم + دو سوم = سیزده
دوازدهم).

۲- در اجتماع والدین و زوج و یک
دختر یا اولاد او (دو ششم + یک
چهارم + یک دوم = سیزده
دوازدهم).

۳- در اجتماع زوجه و والدین
و دو یا چند دختر یا اولاد
آنها (یک هشتم + دو ششم +

یو خای وی، پاتی شوې د للذکر مثل
حظ الانثین په قاعدي سره د هغوی
ترمنځ وېشل کېږي .

له ترکی خخه زیات سهم الارث

دوه سوه او اتمه ماده:

په لاندې مواردو کې د فرض د
خاوندانودارث ونډه له ترکی خخه
زیاته ده چې کسري مقدار دلور
یالور گانوله نصیب خخه
جبران کېږي :

۱- له پلار یا مور سره د زوج اود
دوه یا خو لورگانو یا دهغو اولاد
سره په اجتماع کې (یوخلورم +
یوشپږم + دوه درېیم = دیارلس
دوولسمه).

۲- دوالدینو اوزوج او یوې لور یا
دهغې د اولاد په اجتماع کې (دوه
شپږمه + یوخلورمه + یودوه یمه =
دیارلس و دوولسمه).

۳- د زوجي او والدینو او د دوو یا
خو لورانو یا د هغوی د اولادو په
اجتماع کې (یو اتمه + دوه

ش—پریمه+دوه دریمه = اووه ویشتمه، څلورویشتمه).
 ۴-د والدینو او زوج او دوو یا څو لورانو په اجتماع کې (دوه شپریمه +یوڅلورمه +دوه دریمه = پنځلسمه دوولسمه).
 دو سوم = بیست و هفت، بیست و چهارم).
 ۴- در اجتماع والدین و زوج و دو یا چند دختر (دو ششم + یک چهارم + دو سوم = پانزده دوازدهم).

د دوه یمې طبقې د اقاربو

سهم الارث

دوه سوه اونهمه ماده :

(۱) له دوه یمې طبقې څخه دمتوفي نیکه او نیا او ورور او خورپه لومړۍ درجه دي او د جد او جدې والدین او د ورور او خور اولاد دوه یمه درجه دي او په اجداد وکې هر صعودي نسل او پرخور او ورور کې نزولي نسل، په یوه درجه کې حسابېږي.

(۲) پلرني ورونه اوخویندې ، د ابويني ورونو اوخویندو په شتون سره او دپلرني ورونو او خویندو اولاد د ابويني ورونو د اولاد په شتون سره له ارث څخه محروم دي.

سهم الارث اقارب طبقه

دوم

ماده دو صدونهم:

(۱) پدر کلان و مادر کلان و برادر و خواهر متوفی از طبقه دوم درجه اول بوده و والدین جد و جده و اولاد برادر و خواهر درجه دوم است و هر نسل صعودی در اجداد و نزولی در خواهر و برادر، در یک درجه محسوب می شوند.

(۲) برادران و خواهران پدری، با وجود برادران و خواهران ابويني و اولاد برادران و خواهران پدری با وجود اولاد برادران و خواهران ابويني از ارث محروم هستند.

- (۳) که چپرې د متوفي وارث، مورنی نیکه او نیا او یا یو له هغو څخه وي، یو په دریمه ترکه په فرض سره او پاتې مساویانه هغوی ته ردېږي.
- (۴) که چپرې د متوفي وارث، پلرني نیکه او نیا او یا یو له هغو څخه وي، ټوله ترکه په قرابت سره وړي اود تعدد په صورت کې، د للذکر مثل حظ الانثیین په قاعدې سره د هغو تر منځ وېشل کېږي.
- (۵) که چپرې د متوفي وارث، پلرني نیکه او نیا او ابوينی یا پلرني خور او مورنی نیکه یا نیا وي، یو په دریمه د ترکی په فرض سره مورنی نیکه او نیا ته په مساوي توګه رسېږي او پاتې په قرابت سره پلرني نیکه او نیا او ابوينی یا پلرني خور ته د للذکر مثل حظ الانثیین په قاعدې سره وېشل کېږي.
- (۶) که چپرې د متوفي وارث، پلرني نیکه او نیا او ابوينی یا پلرني
- (۳) هرگاه وارث متوفی، پدر کلان و مادر کلان مادری و یا یکی از آنها باشد، یک سوم ترکه را به فرض و باقی مساویانه به آنها رد می‌شود.
- (۴) هرگاه وارث متوفی، پدر کلان و مادر کلان پدری و یا یکی از آنها باشد، تمام ترکه را به قرابت می‌برند و در صورت تعدد، به قاعده للذکر مثل حظ الانثیین میان آنها تقسیم می‌شود.
- (۵) هرگاه وارث متوفی، پدر کلان و مادر کلان پدری و خواهر ابوينی یا پدری و پدر کلان و مادر کلان مادری باشد، یک سوم ترکه به فرض به پدر کلان و مادر کلان مادری بالتساوی می‌رسد و باقی به قرابت به پدر کلان و مادر کلان پدری و خواهر ابوينی یا پدری به قاعده للذکر مثل حظ الانثیین تقسیم می‌شود.
- (۶) هرگاه وارث متوفی، پدر کلان و مادر کلان پدری و برادر و خواهر

ابوينی یا پدري و یک برادر یا خواهر مادري باشد، یک ششم به فرض به برادر و یا خواهر مادري می رسد و باقی به دیگر ورثه به قاعده ذکر مثل حظ الانثيين تقسیم می شود.

(۷) هرگاه وارث متوفی، پدرکلان و مادرکلان و برادر و خواهر مادري و یک خواهر ابوينی یا پدري باشد، یک سوم ترکه به فرض به اقارب مادري و نصف ترکه به فرض به یک خواهر ابوينی یا پدري می رسد و باقیمانده به خواهر ابوينی یا پدري رد می شود.

(۸) هرگاه وارث متوفی، یک یا چند برادر ابوينی و یا یک یا چند برادر پدري و یا یک یا چند برادر مادري باشند، تمامی ترکه را طور مساویانه به قرابت به ارث می برند.

(۹) هرگاه وارث متوفی، یک خواهر ابوينی و یا یک خواهر پدري باشد، یک دوم ترکه را به فرض می

ورور او خور او یو مورنی ورور یا خور وي، یو په شپږمه په فرض سره مورني ورور یا خور ته رسېږي او پاتې نورې ورثې ته د لډکر مثل حظ الانثيين په قاعدې سره وېشل کېږي.

(۷) که چېرې د متوفی وارث، نیکه او نیا او مورنی ورور او خور او یوه ابوينی یا پلرنی خور وي، یو په درېیمه دتر کې په فرض سره مورني اقاربو ته او د ترکی نصف په فرض سره یوې ابوينی یا پلرنی خور ته رسېږي او پاتې ئې ابوينی یا پلرنی خور ته ردېږي.

(۸) که چېرې د متوفی وارث، یو یا څو ابويني ورونه او یا یو یا څو پلرني ورونه او یا یو یا څو مورني ورونه وي، ټوله ترکه په مساویانه، توگه په قرابت سره په ارث وړي.

(۹) که چېرې د متوفی وارث، یوه ابويني خور او یا یوه پلرنی خور وي، یو په دوه یمه د ترکی په فرض

برد و اگر چند خواهر ابوينی و یا چند خواهر پدری باشد، دو سوم ترکه را به فرض و باقی را به رد می برند.

(۱۰) اگر وارث متوفی یک خواهر مادری باشد، یک ششم به فرض به او می رسد. اگر وارث دیگری نباشد، باقی به قرابت به او رد می شود. و اگر وارث دو یا چند خواهر مادری باشند، یک سوم به فرض، اگر وارث دیگری نباشد، بقیه به قرابت به آنان رد می شود.

(۱۱) هرگاه وارث متوفی، یک یا چند برادر و خواهر ابوينی و یا یک یا چند برادر و خواهر پدری و یا یک یا چند برادر و خواهر مادری باشد، دو دسته اول تمام ترکه را به قرابت به قاعده للذکر مثل حظ الانثیین می برند و دسته سوم (خواهران و برادران مادری) مساویانه به ارث می برند.

سره وری او که خو ابوينی خویندی او یا خو پلرنی خویندی وی، دوه په دریمه د ترکی په فرض سره او پاتی په رد سره وری.

(۱۰) که چبری د متوفی وارث یوه مورنی خوړ وی، یو شپږمه په فرض هغې ته رسېږي. که بل وارث نه وي، پاتی په قرابت سره هغې ته ردېږي، او که وارث دوه یا خو مورنی خویندی وی، یوه په دریمه په فرض، که بل وارث نه وي، پاتی، په قرابت سره هغوی ته ردېږي.

(۱۱) که چبری د متوفی وارث، یو یا خو ابوينی ورونه او خویندی او یو یا خو پلرنی ورونه او خویندی او یا یو یا خو مورنی ورونه او خویندی وی، دوه لومړۍ دستې ټوله ترکه د للذکر مثل حظ الانثیین په قاعدې سره په قرابت وری او دریمه دسته (مورنی ورونه او خویندی) یې مساویانه په ارث وری.

(۱۲) هرگاه وارث متوفی، یک برادر و خواهر ابوینی یا پدری و یک برادر و خواهر مادری باشد، یک ثلث ترکه به فرض سره مورنی یو ورور او خور وي، د مورنی یو ورور او خور ته په مساویانه توگه وپشل کېږي او دوه ثلثه یې ابوینی یا پلرني ورور او خور ته ورکول کېږي.

(۱۳) هرگاه وارث متوفی، دو یا چند برادر و خواهر ابوینی یا پدری با دو یا چند خواهر یا برادر مادری باشند، یک سوم ترکه به فرض مساویانه به برادر و خواهر مادری داده می‌شود و دو سوم ترکه به فرض، میان برادر و خواهر ابوینی یا پدری به قاعدهً للذکر مثل حظ الانثیین تقسیم می‌شود.

(۱۴) هرگاه وارث متوفی، زوجه و دو یا چند خواهر ابوینی یا پدری و برادر و خواهر مادری باشند، یک چهارم ترکه به

(۱۲) که چېرې د متوفی وارث ، ابوینی یا پلرني یو ورور او خور او مورنی یو ورور او خور وي، د ترکې یو ثلث په فرض سره مورنی یو ورور او خور ته په مساویانه توگه وپشل کېږي او دوه ثلثه یې ابوینی یا پلرني ورور او خور ته ورکول کېږي.

(۱۳) که چېرې د متوفی وارث دوه یا څو ابوینی یا پلرني ورونه او خويندې له څو مورنیو خويندو او ورونو سره وي، یوه په درېیمه د ترکې په فرض سره مساویانه مورنی ورور او خور ته ورکول کېږي او دوه په درېیمه د ترکې په فرض سره، د ابوینی یا پلرني ورور او خور تر منځ د للذکر مثل حظ الانثیین په قاعدې سره وپشل کېږي.

(۱۴) که چېرې د متوفی وارث، زوجه او دوه یا څو ابوینی یا پلرني خويندې او مورنی ورور او خور وي، یو څلورمه د ترکې په فرض سره

زوجي ته رسپري او يو درېيمه مورني. ورور او خور ته او پاتي په دوه په درېيمې پرځای ابوينې يا پلرني ورور او خور ته رسپري.

(۱۵) که چېرې د متوفي وارث، زوج او دوه يا څو ابويني يا پلرني، خویندې او دوه يا څو مورني وروڼه او خویندې وي، يوه په دوه يمه د ترکې په فرض سره زوج ته رسپري او يو په درېيمه په فرض سره مورني وروڼو او خویندو ته او د ترکې پاتي د دوه په درېيمې پر ځای په فرض سره ابويني يا پلرني وروڼو او خویندو ته ورکول کېږي.

(۱۶) که چېرې متوفي، ورور او خور و نلري، اولاد يې د درجې په پام کې نيولو سره په هر نسل کې د هغوی ځای ناستي کېږي او د هر نسل متقدمه درجه د بل متاخر نسل د درجو د محرومیت موجب کېږي. همدا شان که جد او جده و نلري، د جد او جدې والدين د هغوی ځای

فرض به زوجه می رسد و یک سوم، به برادر و خواهر مادری و باقی به جای دو سوم به برادر و خواهر ابوينی یا پدري می رسد.

(۱۵) هرگاه وارث متوفی، زوج و دو یا چند خواهر ابوينی یا پدري و دو یا چند برادر و خواهر مادری باشند، یک دوم ترکه به فرض به زوج می رسد و یک سوم به فرض به برادران و خواهران مادری و باقیمانده ترکه به جای دو سوم به فرض به خواهران و برادران ابوينی یا پدري داده می شود.

(۱۶) هرگاه متوفی، برادر و خواهر نداشته باشد، اولاد شان به رعایت درجه در هر نسل جانشین آنها می شوند و درجه متقدم هر نسل موجب محرومیت درجات متأخر نسل دیگری می شود. همچنین اگر جد و جده نداشته باشد، والدين جد و جده جانشین

ناستي گرځي.

(۱۷) که چېرې د دوه يمې طبقې د ورثې تر منځ د زوج او زوجې شتون، له ترکې څخه د ونډو د زیاتوالي موجب شي، د هغو کسر د ابويني یا پلرني ورونو او خویندو یا پلرني نیکه له ونډې څخه جبرانېږي.

د دریمې طبقې سهم الارث

دوه سوه اولسمه ماده:

(۱) که چېرې د متوفی وارث، د دریمې طبقې په اقاربو کې منحصر وي، ترکه د متوفی اعمامو (کاکاگانو او عمه گانو) او اخوالو (ماماگانو او خاله گانو) ته رسېږي او د هغوی په نشتوالي کې د هغوی اولادته هرڅومره چې بنسکه لار شي او د هغوی په نشتوالي کې د اعمامو ته او اخوالو والدینو ته اود هغوی په نشتوالي کې د هغوی اولادونو ته هرڅومره چې بنسکه لار شي او په همدې شان د متوفی د پومیو نسلونو (خاله گانو او ماماگانو) او کاکاگانو

آنها می گردد.

(۱۷) هرگاه وجود زوج و زوجه در میان ورثه طبقه دوم، موجب زیادت سهام ازترکه گردد، کسر آن از سهم برادران وخواهران ابويني یا پدری یا پدرکلان پدری جبران می شود.

سهم الارث اقارب طبقه سوم

ماده دوصدودهم:

(۱) هرگاه وارث متوفی، منحصر در اقارب طبقه سوم باشد، ترکه به اعمام (عموها و عمه ها) و اخوال (ماماها و خاله های) متوفی می رسد و در فقدان شان به اولاد آنها تا هر قدر پایین روند و در فقدان آنها به اعمام و اخوال والدین متوفی و در فقدان شان به اولاد آنها هر قدر پایین روند و همین طور به (خاله ها و ماماها) و عموها و عمه های نسل های پیشین

- او عمه گانو او د هغوی اولادو ته رسېږي.
- (۲) پلرني اعمام او اخوال د ابويني اعمامو او اخوالو په شتون او د پلرني اعمامو او اخوالو اولاد د ابويني اعمامو او اخوالو د اولاد په شتون کې د درجې له پام کې نیولو سره، ارث نه وړي .
- (۳) که چېرې د متوفي وارث، یو کاکا یا یوه عمه او یا یو کاکا او یوه عمه سره یو ځای او یا څو کاکاگان او څو عمه گانې چې ټول ابويني یا پلرني یا مورني وي، ټوله ترکه په قرابت هغوی ته ورکول کېږي .
- (۴) که چېرې د متوفي وارث، مورني اعمام د ابويني یا پلرني اعمامو سره وي یو په شپږمه، مورني اعمام د انفراد په صورت کې او یو په درېیمه د تعدد په صورت کې مساویانه وړي او پاتې ابويني یا پلرني اعمامو ته د للذکر مثل حظ الانثيين په قاعدې سره ورکول کېږي.
- متوفی و اولاد آن هـا می رسد.
- (۲) اعمام و اخوال پدری با وجود اعمام و اخوال ابوينی و اولاد اعمام و اخوال پدری با وجود اولاد اعمام و اخوال ابوينی با رعایت درجه، ارث نمی برند.
- (۳) هرگاه وارث متوفی، یک عمو یا یک عمه و یا یک عمو و یک عمه باهم و یا چند عمو و چند عمه که همه ابوينی یا پدری یا مادری باشند، تمام ترکه به قرابت به آنها داده می شود.
- (۴) هرگاه وارث متوفی، اعمام مادری با اعمام ابوينی یا پدری باشد، یک ششم را اعمام مادری در صورت انفراد و یک سوم را در صورت تعدد مساویانه می برند و بقیه به اعمام ابوينی یا پدری به قاعده للذکر مثل حظ الانثيين داده می شود.

- (۵) د اعمامو او اخوالو اولاد، د هغه چا ونډه وړي چې د هغو په واسطه متوفي ته رسېږي .
- (۶) که چېرې دمتوفي وارث، یوماما یا یوه خاله یا ماما او خاله سره یوځای یا څو ماماگان او یا څو خاله گانې وي چې ټول ابويني یا پلرني یامورني وي ، یو په درېمه په فرض سره او باقي په رد سره په مساویانه توگه ذکور له اناث سره وړي .
- (۷) که چېرې وارث، په ابويني یا پلرني ماما یا خاله کې او یا مورني ماما یا خاله کې منحصر وي ، ماما یا خاله دانفراد په صورت کې یو په شپږمه او د اجتماع په صورت کې یو په درېمه په مساویانه توگه وړي او پاتې ابويني یا پلرني ماما یا خاله ته مساویانه ورکول کېږي .
- (۸) که چېرې دمتوفي وارث یوماما یا یوه خاله له یو کاکا یا یوې عمې سره که څه هم ابويني یا پلرني یا مورني وي، د ترکي یو په درېمه په
- (۵) اولاد اعمام و اخوال، سهم کسی را می برند که به واسطه او به متوفی می رسند.
- (۶) هرگاه وارث متوفی، یک ماما یا یک خاله یا ماما و خاله با هم یا چند ماما و یا چند خاله باشند که همه ابوينی یا پدری یا مادری باشند، یک سوم را به فرض و باقی را به رد به طور مساویانه ذکور با اناث می برند.
- (۷) هرگاه وارث، منحصر در ماما یا خاله ابوينی یا پدری و یا ماما و یا خاله مادری باشند، ماما یا خاله مادری در صورت انفراد یک ششم و در صورت اجتماع یک سوم را طور مساویانه می برند و باقی به ماما یا خاله ابوينی یا پدری مساویانه داده می شود.
- (۸) هرگاه وارث متوفی، یک ماما یا یک خاله به همراه یک عمو یا یک عمه اعم از ابوينی یا پدری یا مادری باشند، یک سوم ترکه

فرض سره ماما یا خاله او پاتې په قرابت سره کاکا یا عمه ته ورکول کېږي. به فرض به ماما یا خاله و باقی به قرابت به عمو یا عمه داده می شود.

(۹) که دمتوفي وارث، ابويني کاکا او عمه یا پلرني کاکا یا مورني کاکا او عمه او يو ماما او يوه خاله وي، يو په درېيمه په فرض سره ماما یا خاله ته او پاتې په قرابت سره کاکا او عمه ته ورکول کېږي که څه هم ماما یا خاله ابويني یا پلرني یا مورني وي.

(۹) اگر وارث متوفی، عمو و عمه ابوينی یا عمو یا عمه پدری یا عمو و عمه مادری و یک ماما و یک خاله باشد، یک سوم به فرض به ماما یا خاله و باقی به قرابت به عمو و عمه داده می شود اعم از این که ماما یا خاله ابوينی یا پدری یا مادری باشند.

(۱۰) که چېرې دمتوفي وارث، پلرني ماما او خاله یا ابويني ماما او خاله یا مورني ماما او خاله او يو کاکا او يوه عمه وي، يو په درېيمه ماما او خاله ته مساويانه ورکول کېږي او باقي په قرابت سره کاکا یا عمه ته که څه هم ابويني یا پلرني یا مورني وي، ورکول کېږي.

(۱۰) هرگاه وارث متوفی، ماما و خاله پدری یا ماما و خاله ابوينی یا ماما و خاله مادری و یک عمو و یک عمه باشند، یک سوم به ماما و خاله مساويانه داده شده و باقی به قرابت به عمو یا عمه، اعم از اینکه ابوينی یا پدری یا مادری باشند، داده می شود.

(۱۱) که چېرې دمتوفي وارث، د متوفي د ابوينو اعمام او ماماگان یا د ابوينو د ابوينو اعمام او ماماگان یا د

(۱۱) هرگاه وارث متوفی، اعمام و ماما های ابوين یا ابوين اعمام و ماما های ابوين متوفی یا اولاد آنها

هغو اولاد وي، د ترکي يو په درېمه د مور يا د مور د ابوينو اعمامو او اخوالو يا د هغو اولاد ته په فرض سره رسېږي او پاتي د متوفي د پلار اعمامو او اخوالو يا پلرني ابوينو يا د هغو اولاد ته په قرابت سره رسېږي.

(۱۲) د متوفي د مور يا د مور د ابوينو د اعمامو او اخوالو يا د هغو د اولاد د ونډې له مجموع څخه، يو په درېمه، اخوالو يا د هغو اولاد ته او پاتي اعمامو او يا دهغو اولاد ته رسېږي .

(۱۳) د اعمامو د ونډې له مجموع څخه، مورنيو اعمامو ته د انفراد په صورت کي يو په شپږمه او د تعدد په صورت کي يو په درېمه په تساوي د ذکور له اناثو سره او پاتي د ابويني يا پلرني اعمامو ونډه په تساوي ذکورو او اناثو ته ورکول کېږي.

(۱۴) د متوفي د پلرني او د پلار د

باشد، یک سوم ترکه به اعمام و اخوال مادر يا ابوين مادر يا اولاد آنها به فرض می رسد و باقي به اعمام و اخوال پدر يا ابوين پدری متوفی يا اولاد آنها به قرابت می رسد.

(۱۲) از مجموع سهم اعمام و اخوال مادر يا ابوين مادر متوفی يا اولاد آنها، یک سوم به اخوال يا اولاد آنها و باقي به اعمام يا اولاد آنها می رسد.

(۱۳) از مجموع سهم اعمام، یک ششم به اعمام مادری، در صورت انفراد و یک سوم در صورت تعدد به تساوي ذکور با اناث و باقي سهم اعمام ابويني يا پدری به تساوي ذکور با اناث داده می شود.

(۱۴) از مجموع سهم اعمام

ابوینو د اعماموا و احوالو اود هغود اولاد د ونډې له مجموع څخه، یو په درېمه د احوالو او د هغو د اولاد ونډه ده.

(۱۵) د متوفی د پلار او د پلار د ابوینو د احوالو د ونډې له مجموع څخه یو په شپږمه د انفراد په صورت او یو په درېمه د اجتماع په صورت کې په مساویانه توګه مورني احوالو ته او پاتې په مساویانه توګه ابویني احوالو ته ورکول کېږي.

سببي وارثان

دوه سوه او یوولسمه ماده:

(۱) زوجین، د دغه قانون د حکمونو مطابق د سبب په مقتضاد نکاح په دایمي عقد کې له ټولو طبقواود هرې طبقې له درجو څخه یو له بله، ارث وړي.

(۲) هریو له زوجینو څخه د رجعي طلاق په عدې کې یو له بله ارث وړي.

(۳) که چېرې د دایمي نکاح عقد د

و احوال پدری و ابوین پدر متوفی و اولاد آنها، یک سوم، سهم احوال و اولاد آنها است.

(۱۵) از مجموع سهم احوال پدر و ابوین پدر متوفی، یک ششم، در صورت انفراد و یک سوم در صورت اجتماع طور مساویانه به احوال مادری و باقی طور مساویانه به احوال ابوینی داده می شود.

وارثان سببی

ماده دوصد و یازدهم:

(۱) زوجین، مطابق احکام این قانون به مقتضای سبب با تمامی طبقات و درجات هر طبقه از یکدیگر در عقد نکاح دایم، ارث می برند.

(۲) هر یک از زوجین در ایام عده طلاق رجعی از یکدیگر ارث می برند.

(۳) هرگاه عقد نکاح دایم در حال

زوج د ناروغۍ په حال کې انشاء شي او هماغه ناروغي د هغه د مرگ عامل شي او يا زوجه په هماغه وخت کې مړه شي او دخول صورت نه وي موندلی دهغوی ترمنځ توارث نه پيدا کېږي او بنځه مهر هم نلري. او که دخول صورت موندلی وي، بنځه له خپل متوفي ميره څخه ارث وړي او د مهر مستحقه هم ده.

(۴) که چېرې ناروغ ميره، خپلې زوجې ته طلاق ورکړي او خپله دهماغې ناروغۍ د دوام په سبب مړشي، په هغه صورت کې چې د زوج مرگ د طلاق له نېټې څخه د يو کال له تېرېدو دمخه وي او زوجې نوی ازدواج نه وي کړی، زوجه له هغه څخه ارث وړي که څه هم طلاق رجعي وي يا باين. په هغه صورت کې چې د زوج مرگ د يوه کال له بشپړېدو څخه يوه دقيقه وروسته وي، زوجه ارث نه وړي. ولي که طلاق د بنځې په غوښتنې

مريضی زوج انشاء شود و همان مرض عامل مرگ او گردد و يا زوجه در همان زمان فوت نمايد و دخول صورت نگرفته باشد، میان آنها توارث موجود نمی گردد و زن، مهر هم ندارد. و اگر دخول صورت گرفته باشد، زن از شوهر متوفای خود ارث می برد و مستحق مهر نیز می باشد.

(۴) هرگاه زوج مريض، زوجه خود را طلاق دهد و خود بر اثر دوام همان مرض فوت نمايد، در صورتی که مرگ زوج قبل از انقضای یکسال از تاریخ طلاق باشد و زوجه ازدواج مجدد نکرده باشد، زوجه از او ارث می برد، چه طلاق رجعی باشد یا باين. در صورتی که مرگ زوج یک دقيقه بعد از اتمام یک سال باشد، زوجه ارث نمی برد. ولي اگر طلاق به تقاضای زن

صورت موندلی وي اوخلع اویا
مبارات وي او یا زوجه د بل د نکاح
په عقد کې راشي، دمیراث په مقدار
کې د زوجې او ورثې ترمنځه
مصالحه صورت مومي.

(۵) که چېرې ناروغ زوج، خپلې
زوجې ته طلاق ورکړي او زوجه په
رجعیه عده کې مړه شي، زوج له
زوجې څخه ارث وړي او له رجعیه
عده پرته له زوجې څخه ارث نه وړي.

(۶) زوج د بې اولاده زوجې څخه،
دهغې د ترکې نصف په ارث وړي
او زوجه له بې اولاده مېړه څخه د
هغه د ترکې څلور په یو په ارث
وړي، ولې که له امام پرته بل هیڅ
وارث شتون ونلري، زوج د ترکې
نصف په فرض سره او نیماني نوره
په رد سره په ارث وړي او زوجه له
زوج څخه د منقولې ترکې ربع په ارث
وړي او پاتې امام ته رسیږي چې زمونږ
په زمانه کې د جامع الشرايط مجتهد په
اجازې په مصرف رسیږي.

صورت گرفته و خلع و یا
مبارات بوده و یا زوجه به
عقد نکاح دیگری در آید، در
مقدار میراث بین زوجه و ورثه
مصالحه صورت می گیرد.

(۵) هرگاه زوج مریض، زوجه خود
را طلاق دهد و زوجه در
عده رجعیه فوت نماید، زوج
از زوجه ارث می برد و در غیر
عده رجعیه از زوجه ارث نمی برد.

(۶) زوج از زوجه بی فرزند، نصف
ترکه او را به ارث می برد و زوجه
از زوج بی فرزند چهار یک ترکه
او را به ارث می برد، ولی اگر
هیچ وارثی به جزامام وجود
نداشته باشد، زوج نصف ترکه را
بفرض و نصف دیگر را به رد،
به ارث می برد و زوجه ربع ترکه
منقول را از زوج به ارث می برد
و بقیه به امام می رسد که در زمان
ما به اجازه مجتهد جامع الشرايط
به مصرف می رسد.

(۷) زوج دزوجي دټولي منقولې او غیرمنقولې ترکي څخه ارث وړي ، ولي زوجه دزوج دمنقولې ترکي څخه ارث وړي او د ځمکې څخه عیناً یا قیمتاً ارث نه وړي ، که څه هم ځمکه خالصه یا په ودانۍ یا ونو یا کرهنه بوخته وي . ولي له ودانیو او ونو او له ثابته شیانو څخه ارث وړي او دزوج ورثه کولای شي دزوجي د نلېې قیمت هغې ته ورکړي .

(۸) زوجه د ځاگانو او کاریزونو له عین اوبو څخه ارث وړي .

دارث موانع

دوه سوه او دوولسمه ماده:

دارث مانع په وارث کې دیو وصف وجود دی چې په موجب یې هغه له ارث څخه محرومېږي، سره له دې چې، دارث سببونه (نسب یا سبب) په هغه کې موجود وي.

(۷) زوج از تمام ترکه منقول و غیرمنقول زوجه ارث می برد، ولی زوجه از ترکه منقول زوج ارث می برد و از زمین عیناً و قیمتاً ارث نمی برد، چه زمین خالص یا مشغول به ساختمان درختها یا زراعت باشد. ولی از خود ساختمان ها و درخت ها و اشیای ثابتة ارث می برد و ورثه زوج می تواند قیمت سهم زوجه را به او بدهند.

(۸) زوجه از عین آب های چاهها و کاریزها ارث می برد.

موانع ارث

ماده دو صد و دوازدهم:

مانع ارث وجود وصفی در وارث است که به موجب آن او از ارث محروم می گردد، با وجود اینکه اسباب ارث (نسب یا سبب) در او موجود باشد.

په ارث کی دقتل آثار

دوه سوه او دیارلسمه ماده:

(۱) قتل له مقتول څخه د قاتل د

ارث مانع گرځي پدې شرط چې:

۱- قتل عمدی وي، حتی که لیوني

او غیر ممیز ماشوم ته هم امر وکړي

چې هغه ووژني، خو که عاقل او

مختار شخص ته امر وکړي،

آمر قاتل نه گڼل کېږي.

په خطا قتل کې، قاتل له ديبې پرته

ارث وړي، خود ورثې او قاتل ترمنځ

دې د ديبې په هکله مصالحه و شي.

۲- قاتل صغیر، غیر ممیز یا مجنون

نه وي.

۳- قتل دشرع په حکم یا د قاتل

دځان او مال او ناموس او آبرود

دفاع لپاره، صورت نه وي نیولی.

(۲) قاتل دارث حاجب نه واقع

کېږي، مثلاً که څوک خپل پلار

ووژني او بله ورثه نه وي،

د قاتل زوی له خپل جد څخه

میراث وړي.

آثار قتل درارث

ماده دو صد و سیزدهم:

(۱) قتل مانع ارث قاتل از مقتول

می شود، مشروط بر این که:

۱- قتل عمدی باشد، حتی اگر به

دیوانه و طفل غیر ممیز امر کند که

او را به قتل برساند، ولی اگر به

شخص عاقل مختار امر کند، امر،

قاتل محسوب نمی شود.

در قتل خطا، قاتل، از غیر ديه

ارث می برد، ولی در مورد ديه بين

ورثه و قاتل مصالحه شود.

۲- قاتل صغیر، غیر ممیز یا مجنون

نباشد.

۳- قتل به حکم شرع یا برای دفاع

از جان و مال و ناموس و آبروی

قاتل، صورت نگرفته باشد.

(۲) قاتل، حاجب ارث واقع

نمی شود، مثلاً اگر کسی

پدرش را بکشد و ورثه ای

دیگر نباشد، پسر قاتل از جدش

میراث می برد.

(۳) هرگاه مادر، جنین خود را ساقط کند، باید دیه آنرا طبق حکم شرعی به ورثه جنین پردازد و خود در آن حقی ندارد، چنانچه پدر، او را اسقاط کند، دیه او به مادر می رسد.

(۴) قتل بالمباشر یا بالتسبیب اعم از انفرادی یا جمعی مانع ارث است.

آثار کفر در ارث

ماده دو صد و چهاردهم:

(۱) مسلمان از کافر ارث می برد و با وجود وارث مسلمان، کافر از کافر ارث نمی برد، ولی اگر وارث مسلمان وجود نداشته باشد، کافر از کافر ارث می برد و اولاد نابالغ کافر در حکم کافر و اطفال مسلمان در حکم مسلمان هستند.

(۲) اقارب غیر مسلمان هر چند که مرتد فطری یا ملی باشند، از مسلمان ارث نمی برند، مگر اینکه به طور قطع قبل از تقسیم ترکه مسلمان

(۳) که چهری مورخپل جنین ساقط کړي، باید دهغه دیه د شرعی د حکم مطابق د جنین ورثې ته ورکړي او خپله په هغه کې حق نلري، لکه څنگه چې پلار، هغه اسقاط کړي، د هغه دیه مور ته رسېږي.

(۴) بالمباشر یا بالتسبیب قتل که انفرادي وي یا جمعي د ارث مانع دی.

په ارث کې د کفر آثار

دوه سوه او څوارلسمه ماده:

(۱) مسلمان له کافر څخه ارث وړي اود مسلمان وارث په شتون کې، کافر له کافر څخه ارث نه وړي، خو که مسلمان وارث وجود ونه لري، کافر له کافر څخه ارث وړي اود کافر نابالغ اولاد د کافر په حکم کې اود مسلمان ماشوم د مسلمان اولاد په حکم کې دي.

(۲) غیر مسلمان اقارب که څه هم فطري یا ملي مرتد وي، له مسلمان څخه ارث نه وړي، خو دا چې په قطعې ډول منځې د ترکې له وېش

شوند، و چنانچه در اثنای تقسیم و بعد از آن، مسلمان شوند، ارث نمی برند، اگر وارث یک نفر کافر باشد، او ارث نمی برد هرچند که بعد از فوت مورث مسلمان شود، ولی زوجه که در صورت عدم موجودیت ورثه به جز از امام، اگر مسلمان شود، چهار یکه ترکه را ارث می برد.

(۳) زنا زاده و پدر زناکار و اقارب او از همدیگر ارث نمی برند و زنازاده و زوجه و اولاد او از همدیگر ارث می برند.

(۴) لعانی که منجر به نفی نسب مطابق احکام این قانون گردد، مانع توارث میان فرزند و پدر و اقارب پدری او می شود. ولی اگر پدر بعد از لعان، به فرزند او اعتراف کرده باشد، پسر از پدر ارث می برد و بین مادر و پسر مذکور و همچنین بین

خخه مسلمان شی، او لکه خنکه چپ دوش په ترخ کپ اودهغه نه وروسته مسلمان شی ارث نه وړي، که وارث یو تن کافر وي، هغه ارث نه وړي که خه هم وروسته دمورث دمړینې خخه مسلمان شی، خو که چپرې زوجه د ورثې دنه شتون په صورت کپ له امام خخه پرته که مسلماننه شی، خلور یوه د ترکې خخه په ارث وړی .

(۳) ولد زنا او زنا کاره پلار او د هغه اقارب یو له بل خخه ارث نه وړي او ولد زنا او زوجه دهغه اولاد یو له بل خخه ارث وړي .

(۴) هغه لعان چپې ددې قانون د حکمونو مطابق د نسب د نفی سبب و گرځي، د زوی او پلار او د هغه د پلرني اقاربو تر منځ خنله کېږي خو که چپرې پلار له لعان وروسته د هغه په زوی توب اعتراف کړی وي، زوی له پلار خخه ارث وړي او د نوموړي مور او زوی تر منځه او هم

دارنگه د زوی او د مورد اقراربو تر منځ، توارث برقرار دی. پسرو اقارب مادر، توارث برقرار است.

(۵) د زنا له شهبې او د زنا له مادون څخه د تولد شوي ولد او د هغو د والدينو تر منځ توارث جاري دی، خو دا چې والدين محرم وي. (۵) میان ولد متولد از شهبه و مادون زنا و والدين آنها توارث جاري بوده، مگر اینکه والدين محرم باشند.

(۶) له مصنوعي تلقیح څخه د راپيدا شوی ولد اود نطفې د خاوندانو ترمنځ توارث جاري دی. (۶) میان ولد حاصل از تلقیح مصنوعي و صاحبان نطفه، توارث جاري است.

ارث دللذکر مثل حظ الانثيين ارث به اساس قاعده للذکر

دقاعدې په اساس

مثل حظ الانثيين

دوه سوه او پنځلسمه ماده:

ماده دوصد وپانزدهم:

لاندې وارثان دللذکر

وارثان ذیل به قاعده للذکر

مثل حظ الانثيين په قاعدې دارث

مثل حظ الانثيين مستحق ارث

مستحق دي:

می باشند:

۱ - لومړۍ طبقه، د متوفي اولاد او

۱ - طبقه اول، اولاد متوفی

د هغوی اولاد هر څومره چې بنکته

و اولاد آنها هر چه پايين

لاړشي.

رود.

۲ - پلار او مور د منحصرتوب په

۲ - پدر و مادر در حال منحصر

حال کې، چې د متوفي پلار دوه ثلثه

بودن، که پدر متوفی دو ثلث

او مور د حاجب د نه شتونوالي

و مادر در صورت عدم حاجب،

په صورت کې، یوثلث وړي .

(۳) دوه یمه طبقه، پلرني اجداد او پلرني وروڼه او ابويني خویندې او دهغوی اولاد هرڅومره چې بنسکه لار شي .

د ارث تساوي

دوه سوه او شپاړسمه ماده:

لاندې وارثان د اناثو سره د ذکورو په تساوي ارث وړي :

۱- د متوفي مور او پلار، د متوفي د اولاد دشتون په صورت کې هر یو سدس وړي .

۲- دوه یمه طبقه، مورني اجداد ، خویندې او وروڼه او دهغوی اولاد هرڅومره چې بنسکه لار شي .

۳- درېیمه طبقه، مورني اعمام او احوال مطلقاً او دهغوي اولاد هرڅومره چې بنسکه لار شي .

د زایدې ترکی رد

دوه سوه او اولسمه ماده:

په هغه مواردو کې چې ترکیه د

یک ثلث می برد.

۳- طبقه دوم، اجداد پدري و برادران و خواهران ابويني و پدري و اولاد آنها هر چه پايين روند.

تساوی ارث

ماده دوصد و شانزدهم:

وارثان ذیل به تساوی ذکور با اناث ارث می برند:

۱- پدر و مادر متوفي، در صورت وجود اولاد متوفي که هر کدام سدس می برند.

۲- طبقه دوم، اجداد و برادران و خواهران مادری و اولاد آنها هر چه پايين روند.

۳- طبقه سوم، اعمام مادری و احوال مطلقاً و اولاد آنها هر چه پايين روند.

رد ترکیه زاید

ماده دوصد و هفدهم:

در مواردی که ترکیه از مجموع

فرضونو له مجموع څخه زایده وي، زیاته برخه د هغوی د فرض د ونډو په تناسب د فرض خاوندانو ته رد کېږي، خو زوجه مطلقاً او زوج د نسبي وارث د موجودیت په حال کې او مور په هغه صورت کې چې حاجب ولري .

د قایم مقام توارث

دوه سوه او اتلسمه ماده :

هغه وارثان چې له ځانه په قایم مقام مقدمه درجه کې ارث وړي، باید چې لاندې شرایط ولري :

۱- د قایم مقام وارث باید د متوفی اقرب وي په دې ترتیب چې ډیر نږدې بي واسطې نسل په نسل متوفی ته وي .

۲- قایم مقام له ارث څخه محروم نه وي.

۳- د کوم نسل له صنف څخه چې کوم شخص متوفی ته رسېږي، ژوندی نه وي.

۴- کوم نسل چې د هغه په قایم مقام ارث وړل کېږي، له ارث څخه

فرضها زاید باشد، قسمت زیادی به تناسب سهام فرض آنها، به صاحبان فرض رد می‌گردد، مگر زوجه مطلقاً و زوج در حال وجود وارث نسبی و مادر در صورتی که حاجب داشته باشد.

توارث قایم مقام

ماده دوصدوهجدهم :

وارثانی که به قایم مقام درجه مقدم از خود ارث می‌برند، باید واجد شرایط ذیل باشند:

۱- وارث قایم مقام باید اقرب به متوفی باشد به این ترتیب که نزدیکترین نسل به نسل بی واسطه به متوفی باشد.

۲- قایم مقام از ارث محروم نباشد.

۳- شخصی از صنف نسلی که بی‌واسطه به متوفی می‌رسد، زنده نباشد.

۴- نسلی که به قایم مقام وارث برده می‌شود، از ارث

محروم نوي. خو که د متوفي زوی کافر وي، مسلمان زوی يې له خپل جد څخه ارث وړي .

۵- کوم نسل چې د هغه قايم مقام ته ارث وړل کېږي له مورث څخه مخکې مړ شوی نه وي .

دميت ديه

دوه سوه اونولسمه ماده:

(۱) د ميت ديه په هر علت چې وي دميت دترکې په څير ده چې د دين او وصيت له اداء وروسته ورثې ته رسېږي، خو مورني اقارب لکه وروڼه او خویندې او خاله گانې او ماماگان او دميت مورني اجداد له هغه نه ارث نه وړي .

(۲) که چېرې په عمد مقتول، له امام پرته، وارث ونلري د امام نایب دقصاص د غوښتنې يا د ديت داخيستلو حق، د قاتل د رضا په شرط لري خو که قاتل د ديبې په ورکولو راضي نشي، دامام نایب يوازې دقصاص حق لري.

محروم نباشد. لکن اگر فرزند متوفی کافر باشد، پسر مسلمان او از جد خود ارث می برد.

۵- نسلی که به قايم مقام او ارث برده می شود قبل از مورث فوت نکرده باشد.

ديه ميت

ماده دو صد و نهم:

(۱) ديه ميت بهر علتی که باشد مانند ترکه ميت است که بعد از اداي دين و وصيت به ورثه می رسد، ولي اقارب مادري مانند برادران و خواهران و خاله ها و ماما ها و اجداد مادري ميت از آن ارث نمی برند.

(۲) هرگاه مقتول به عمد، جز امام، وارثی نداشته باشد، نایب امام حق مطالبه قصاص يا گرفتن ديه را به شرط رضای قاتل دارد ولي اگر قاتل به دادن ديه راضي نشود، نایب امام صرف حق قصاص را دارد.

(۳) که چپرې له مړینې وروسته پر میت کوم جنایت صورت ومومي، د هغه جنایت دیه ورثې ته نه رسېږي، بلکه دمیت په دین کې او که نه د میت لخوا په خیریه چارو کې لگول کېږي.

دمشروي لپاره اختصاصي اموال

دوه سوه او شلمه ماده:

د میت جامې او گوته او قرآن او توره د میت مشر زوی ته رسېږي او نوره ورثه په هغو کې حق نلري، خو دا چې دمیت دین د ټولې ترکې په اندازه وي او یا میت په عین ذکر شویو احوالو وصیت کړی وي، که میت د ترکې په ثلث وصیت کړی وي، نوموړی ثلث له ټولې ترکې څخه د حېوې (اختصاصي مالونه د مشر زوي لپاره) په شمول ویستل کېږي، که د تورې په ځای یو یا دوه ټوپکونه وي، باید د مشر زوی او نورو ورثه وو ترمینځ مصالحه وشي. که مشران زامن

(۳) هرگاه جنايتی بعد از فوت بر میت صورت گیرد، دیه آن جنايت به ورثه نمی رسد، بلکه به دین میت وگر نه در امور خیریه بنام میت مصرف می شود.

اموال اختصاصی به پسر بزرگتر

ماده دو صد و بیستم:

لباس های میت و انگشتر و قرآن و شمشیر میت به پسر بزرگش می رسد و سایر ورثه در آنها حقی ندارند، مگر اینکه دین میت به مقدار تمام ترکه باشد و یا میت به عین اموال مذکور وصیت کرده باشد، اگر میت به ثلث ترکه وصیت کرده باشد، ثلث مذکور از همه ترکه به شمول حېوه (اموال اختصاصی به پسر بزرگتر) بیرون می شود. اگر به جای شمشیر یک یا دو تفنگ بود، باید بین پسر بزرگتر و سایر ورثه مصالحه شود. اگر پسر بزرگتر

دوه تنه وه، په جبهه کې شریکېږي، د زوی مشرتوب د هغه د نطفې د مخکې منعقد کېدلو پورې نه بلکه په مخکې زېږون پورې تړاو لري .

دو تن بودند، در جبهه مشترک می‌شوند، بزرگتری پسر به پیشتر منعقد شدن نطفه او نبوده بلکه به پیشتر تولد شدن وی مربوط می‌باشد.

درېیم فصل

وقف اود انتفاع منافع

د وقف تعريف

دوه سوه او یوویشتمه ماده:

وقف د عین مال تحیس او د هغه د منافعو تسبیل دی او د حکمي شخصیت لرونکی دی .

دوقف ارکان

دوه سوه او دوه ویشتمه ماده :

د وقف ارکان عبارت دي له :

۱- واقف: هغه شخص دی چې خپل مال وقف کوي .

۲- موقوف علیه: هغه شخص دی چې د واقف له خوا له موقوفې څخه د منافعو استیفا هغه ته پرېښودل شوې ده .

۳- عین موقوفه : هغه مال دی چې

فصل سوم

وقف و انتفاع منافع

تعريف وقف

ماده دوصدويست ویکم:

وقف تحیس عین مال و تسبیل منافع آن بوده و دارای شخصیت حکمي می‌باشد.

ارکان وقف

ماده دوصدويست ودوم:

ارکان وقف عبارت اند از:

۱- واقف: شخصی است که مال خود را وقف می‌کند.

۲- موقوف علیه: شخصی است که استیفا منافع موقوفه از طرف واقف به او واگذار شده است.

۳- عین موقوفه: مالی است که

د وقف موضوع قرار نیسی.

۴- جهت وقف (د وقف حکمی شخصیت).

دموقوف علیهم په اعتبار دوقف

اقسام

دوه سوه او درویشتمه ماده:

وقف د موقوف علیهم او د هغه د جهت په اعتبار په لاندې دوه قسمه دی:

۱- عام وقف: هغه مال دی چې دخیریه چارو لپاره عامه گټو په غرض وقف کړی شوی وي، لکه مدرسه یا دغیر محصور اشخاصو لپاره لکه محصلین.

۲- خاص وقف: هغه مال چې دخیریه چارو لپاره په خاصو جهاتو کې یا محصور اشخاصو ته وقف کړی شوی وي (لکه اولاد).

دوقف شرایط

دوه سوه اوڅلږیشتمه ماده:

(۱) وقف د واقف، په منجز ایجاب،

موضوع وقف قرار می گیرد.

۴- جهت وقف (شخصیت حکمی وقف).

اقسام وقف به اعتبار موقوف

علیهم

ماده دوصدویست وسوم:

وقف به اعتبار موقوف علیهم و جهت آن بر دو قسم ذیل می باشد:

۱- وقف عام: مالی که برای امور خیریه جهت منافع عامه وقف شده باشد، مانند مدرسه یا برای اشخاص غیرمحصور مثل محصلین.

۲- وقف خاص: مالی که برای امور خیریه در جهات مخصوص یا اشخاص محصوروقف شده باشد (مانند اولاد).

شرایط وقف

ماده دوصدویست وچهارم:

(۱) وقف به ایجاب منجز واقف،

به لفظ یا عملی که دلالت بر وقف نماید و قبض طبقه اول موقوف علیهم یا ولی آنها قبل از فوت یا رجوع مالک محقق می‌گردد. ولی اگر وقف معلق بر چیزی حتی معلوم الحصول گردد، باطل است، مگر اینکه صحت وقف بر آن معلق باشد.

(۲) قبول وقف عام از طرف مرجع تقلید اهل تشیع افغانستان و یا نماینده او یا متولی موقوفه و در وقف خاص از طرف موقوف علیهم انجام می‌گیرد. همچنان در صحت وقف بر مقاصد عامه مجرد استفاده برای قبض کفایت می‌کند، مانند اداء نماز در مسجد و دفن در مقبره.

(۳) عدم قبول یا رد وقف از طرف نسل متقدم، موجب محرومیت نسل متأخر از قبول آن نمی‌گردد.

(۴) واقف باید مالک مال

به هغه لفظ یا عمل چې پر وقف دلالت وکړي او موقوف علیهم یا دهغوی د ولي د لومړۍ طبقې په قبض د مالک له مړینې یا رجوع څخه مخکې محقق کېږي. خو که وقف په کوم شي حتی معلوم الحصول معلق وگرځي، باطل دی خو دا چې د وقف صحت پر هغه معلق وي.

(۲) د عام وقف قبول د افغانستان د اهل تشیع او یا د تقلید د مرجع د استازی یا د موقوفي د متولي او په خاص وقف کې د موقوف علیهم له خوا تر سره کېږي. همدارنگه د عامه مقاصدو لپاره د وقف صحت مجرد استفاده دقبض لپاره کفایت کوي، لکه د لمونځ ادا په جومات کې او خښول په مقبره کې.

(۳) د متقدم نسل لخوا د وقف قبول یا رد د متأخر نسل د محرومیت موجب دهغه له قبلولو څخه نه ځرځي.

(۴) واقف باید د وقف وړ مال

مورد وقف بوده و اهلیت تصرف در اموال و حقوق مالی داشته باشد. ولی هرگاه پسری ده ساله کامل وصیت به وقف مال نماید، وصیت او صحیح می باشد.

(۵) موقوف علیهم باید معین و در وقف خاص، حین انتفاع موجود باشند. ولی معدوم به تبع موجود از این حکم مستثنی است، مانند اینکه بگوید این زمین را به اولاد و بعد از آنها به اولاد آنها وقف کردم.

(۶) وقف بر حمل غیر متولد و مجهول به نحوی که منصرف به کلی مجهول باشد، باطل است.

شرایط مال مورد وقف

ماده دو صد و بیست و پنجم:

(۱) مال مورد وقف دارای شرایط ذیل می باشد:

۱- عین باشد: بنا بر این وقف دین

مالک وی او په مالونو کې د تصرف او مالی حقوقو اهلیت ولري. خو که چیرې کامل لس کلن هلک د مال پر وقف وصیت وکړي د هغه وصیت صحیح دی.

(۵) موقوف علیهم باید معین او په خاص وقف کې د انتفاع په وخت کې موجود وی. خو معدوم به تبع موجود له دې حکم څخه مستثنی دی، لکه چې ووايي دغه ځمکه مې اولاد او وروسته له هغوی څخه د هغوی اولاد ته وقف کړه .

(۶) وقف په نه زیږول شوي حمل او مجهول باندې په دې ډول چې که منصرف په کلي ډول مجهول وي ، باطل دی.

دوقف وړمال شرایط

دوه سوه او پنځه ویشتمه ماده :

(۱) د وقف وړ مال د لاندې شرایطو لرونکی دی :

۱- عین وي: په دې اساس د دین وقف

- او کلي وقف او د گټې (منفعت) وقف باطل دی.
- ۲- انتفاع له وقف څخه دهغه د عین له بقا سره ممکن او حلال وي.
- ۳- د واقف په ملک کې وي .
- ۴- قبض او اقباض د هغه که څه هم په آینده کې ممکن وي.
- ۵- موقوفه مشروع او قانوني مالیت ولري .
- (۲) هر هغه څه چې عرف او عادت یې د موقوفې جز یا تابع گڼي، په موقوفه کې داخل دی .
- (۳) هغه جهت او موخه چې هغه ته درسېدو په منظور یو مال وقف شي، مشروع وي .
- (۴) واقف کولای شي شرط کړي چې موقوفه، عندالحاجه د واقف ملک ته ور وگرځي. هغه شرط چې د وقف د عقد له مقتضاسره منافات ولري یا غیر مشروع وي ، د وقف مبطل دی .
- و وقف کلي ومبهم و وقف منفعت باطل است.
- ۲- انتفاع از وقف با بقای عین آن ممکن و حلال باشد.
- ۳- در ملک واقف باشد.
- ۴- قبض و اقباض آن هرچند در آینده ممکن باشد.
- ۵- موقوفه مالیت مشروع و قانونی داشته باشد.
- (۲) هر چیزی که آنرا عرف و عادت جزء یا تابع موقوفه محسوب می نماید، در موقوفه داخل می باشد.
- (۳) جهت وهدفی که به منظور رسیدن به آن، مال وقف می شود، مشروع باشد.
- (۴) واقف می تواند شرط کند که موقوفه، عندالحاجه به ملک واقف باز گردد. شرطیکه با مقتضای عقد وقف منافات داشته یا غیر مشروع باشد، مبطل وقف است.

د وقف اداره

دوه سوه او شپږويشتمه ماده:

(۱) وقف د حکمي شخصيت لرونکی دی، او متولي د هغه قانوني استازی دی .

(۲) واقف کولای شي په خپله يا بل شخص يا اشخاص مستقلاً يا مشترکاً د وقف متولي يا اطلاعي او يا استصوابي څارونکي و ټاکي.

(۳) د وقف متولي په مال او مالي حقوقو کې د تصرف د اهليت لرونکی دی او کولای شي د سمت له قبلولو څخه وروسته له توليت څخه ډډه وکړي.

(۴) که چېرې واقف په خاص وقف کې چې د تمليک په ډول وي، متولي نه وي ټاکلی، موقوف عليه د متولي د سمت لرونکي کېږي، خوکه چېرې د هغه په اداره کې اختلاف وکړي د شيعه د تقليد د مرجع استازی، يو تن له موقوف عليه يا درېيم شخص د متولي په توگه ټاکي .

اداره وقف

ماده دو صد ويست و ششم:

(۱) وقف دارای شخصيت حکمي بوده و متولي نماينده قانوني آن می باشد.

(۲) واقف می تواند خود يا شخص يا اشخاص ديگري را مستقلاً و يا مشترکاً متولي وقف يا ناظر اطلاعي يا استصوابي تعيين نمايد.

(۳) متولي وقف دارای اهليت تصرف در اموال و حقوق مالی بوده و می تواند بعد از قبول سمت از توليت امتناع ورزد.

(۴) هرگاه واقف در وقف خاص که به نحو تمليک بوده، متولي تعيين نکرده باشد، موقوف عليه سمت متولي را دارا می شوند، ولی اگر در اداره آن اختلاف نمايند، نماينده مرجع تقليد شيعه، یکی از موقوف عليه يا شخص ثالثی را به عنوان متولي نصب می کند.

(۵) هرگاه واقف در وقف عام و یا در وقف خاص به نحو صرف، نه تملیک، متولی تعیین نکرده باشد، مرجع تقلید اهل تشیع یا نایب ماذون او، برای آن متولی نصب می نماید .

(۶) واقف یا دشیعه وگرو دتقلید مرجع نشی کولای د وقف متوالی د هغه له ټاکلو او قبول څخه وروسته، گوبنه کړي مگر په وقف نامه کې د درج شوو شرایطو او مفاد په موجب .

(۷) د وقف ناظر او متولی د امین په حکم کې دی، له تعدی او تفریط پرته د هیڅ شې ضامن نه دي. خو که عمل عرفاً اجرت ولري، کولای شي چې د موقوفې له حاصلاتو څخه د محکمې په تائید سره اجرة المثل واخلي، خو دا چې له قراینو څخه واضحه شي چې واقف په وړیا توگه د تولیت قصد کړی وي .

(۸) متولی نشی کولای د وقف تولیت

(۸) متولی نمی تواند، تولیت وقف را

در حیات خود یا بعد از فوت به دیگری واگذار نماید مگر اینکه چنین اذنی از طرف واقف داشته باشد.

(۹) هرگاه در ضمن عقد وقف، مباشرت متولی شرط نشده باشد، وی می تواند برای اداره وقف وکیل تعیین نماید.

(۱۰) وقف مجهول المصرف بر مصرف متعارف موقوفات حتی الامکان در موارد مشابه به نظر واقف یا مطابق به نظر مرجع تقلید اهل تشیع مصرف می گردد.

(۱۱) عواید زاید بر مصرف متعارف موقوفات، حتی الامکان در موارد مشابه، به نظر واقف یا مطابق به نظر مرجع تقلید اهل تشیع مصرف می گردد.

وظایف متولی وقف

ماده دو صد و بیست و هفتم:

وظایف متولی وقف عبارت اند از:

۱- ثبت موقوفه در مراکز ثبت

په خپل ژوند یا له مرگ څخه وروسته بل چاته وسپاري خو دا چې داسې اجازه د واقف لخوا ولري.

(۹) که چېرې د وقف د عقد په ترڅ کې د ولي مباشرت (په نیغه کلون) نه وي شرط شوی، هغه کولای شي چې د وقف د ادارې لپاره وکیل وټاکي .

(۱۰) دمجهول المصرف وقف په متعارفو موقوفاتو باندي مصرف حتي الامکان د واقف له نظرسره مشابه یا د شيعه وگړو د تقلید د مرجع د نظر سره سم مصرفيږي .

(۱۱) د موقوفاتو له متعارف مصرف څخه زاید عواید، حتی الامکان په ورته ځایونو کې د واقف په نظر یا د اهل تشیع د تقلید د مرجع له نظر سره سم لگول کېږي.

دوقف دمتولي دندې

دوه سوه او اووه ويستمه ماده:

د وقف د متولي دندې عبارت دي له :

۱- په لنډه موده کې د ثبت په دولتي

- مرکزونو کې د موقوفې ثبتول.
- ۲- د موقوفې ساتل او له هغې څخه د گټې اخیستلو آسانول .
- ۳- د دولتي مالياتو او نورو عوارضو او د استحقاق په صورت کې د حق نظارې ورکول.
- ۴- د هغو اشخاصو پر علیه د دعوي اقامه کول چې وقف یې په غیر قانوني توگه تصرف یا یې ورڅخه ناوړه گټه اخستې وي.
- ۵- له ضایع کېدلو، ورسیدلو، خرابی، څخه د موقوفه عین ساتل او په لازمه موقع کې یې ترمیمول او ټینګول.
- ۶- دوقف لیک مطابق، د وقف د کتو لگول .
- دولتي در اسرع وقت.
- ۲- حفظ و تسهیل انتفاع از موقوفه.
- ۳- پرداخت مالیات و سایر عوارض دولتي و حق النظاره در صورت استحقاق.
- ۴- اقامه دعوی علیه اشخاصی که تصرف غیر قانونی یا استفاده سوء از وقف نموده اند.
- ۵- نگهداری عین موقوفه از ضیاع، فرسودگی، خرابی، ترمیم و تحکیم آن در موقع لازم.
- ۶- مصرف منافع وقف، طبق وقفنامه.

حق التولیه او حق النظاره

دوه سوه اته ویستمه ماده:

(۱) حق التولیه او حق النظاره او د وقف نور لازم مصرفونه د وقف له اصل عایداتو څخه د موقوف علیهم پرحق مخکې دي، خو دا چې وقف

حق التولیه و حق النظاره

ماده دو صد ویست و هشتم:

(۱) حق التولیه و حق النظاره و سایر مصارف لازمه وقف از اصل عایدات وقف مقدم پرحق موقوف علیهم می باشد، مگر اینکه واقف طوری

کونکي بل ډول پيشيني کړي وي. خو که چېرته موقوفه د ويجارېدو په حال کې وي چې وروستيو نسلونو ته به پاتې نشي، پدې صورت کې دهغه اصلاح واجب ده، اگر که موجوده نسل دهغې له گټو څخه محرومېږي.

(۲) که چېرې موقوفه دخرابی يا د جهت لپاره د نورو بې گټې سببونو په علت وقف شي متولي کولاي شي هغه په اجاره ورکړي او دهغې اجرت د مقصود په جهت کې مصرف کړي. خو که چېرته اجاره ممکنه نه وي کولای شي ځينې د موقوفې وپلوري او پر پاتې برخه ئې مصرف کړي تر څو د گټې وړ وگرځي، او له دې څخه پرته کولای شي هغه په بل عين چې گټه اخيستل ترې ممکن وي بدل کړي. خو که چېرته ممکن نه وي، کولای شي هغه وپلوري او د هغې ثمن (قيمت) د موقوف عليها په مقصود کې مصرف کړي.

دیگری پيشيني کرده باشد. ولی هرگاه موقوفه در معرض خرابی باشد که برای نسلهای آینده باقی نخواهد ماند، در این صورت اصلاح آن واجب می باشد، هر چند نسل حاضر از منافع آن محروم گردد.

(۲) هرگاه موقوفه به علت خرابی یا سایر اسباب فاقد منافع برای جهت وقف شود، متولی می تواند آنرا اجاره داده و اجرت را بر جهت مقصود مصرف کند. ولی اگر اجاره ممکن نباشد، می تواند بعضی از موقوفه را بفروشد و صرف بر حصه باقیمانده کند تا قابل انتفاع گردد، در غیر آن می تواند آنرا به عین دیگری که انتفاع به آن ممکن باشد، تبدیل نماید. ولی هرگاه ممکن نباشد، می تواند آنرا بفروشد و ثمن آنرا بر جهت موقوف مقصود موقوف عليها صرف نماید.

(۳) حق التولیه او حق النظاره په وقف نامه کې د ټاکل شوې اندازې مطابق وي، او د نه ټاکلو په صورت کې متولي د خپل کار (عمل) د اجرت المثل مستحق ګرځي .

(۳) حق التولیه و حق النظاره، مطابق اندازه تعیین شده در وقف نامه می باشد و در صورت عدم تعیین، متولی، مستحق اجرت المثل عمل خود می باشد.

(عزل)

دوه سوه اونډه ویشتمه ماده:

(۱) ناظر او متولي په لاندې مواردو کې ګوښه کېږي :

۱- دوصف نشتوالی چې په هر یوکې شرط شوی وي .

۲- دخیانت اثبات.

۳- د وقف په سمبالولو کې ناتوانی .

۴- استعفاء.

۵- د تعدی یا تفریط ثابتېدل یا د کار په تر سره کولو کې مسامحه.

(۲) که چېرې ددې مادې د (۱)

فقري په (۲، ۳ او ۵) اجزاوو کې په

درج شوو حالاتو کې، بل شخص د

شيعه مجتهد لخوا د هغوی په

(متولي)

ماده دو صد و بیست ونهم:

(۱) ناظر و متولي در موارد ذیل عزل می شوند:

۱- فقدان وصف که در هر یک شرط شده باشد.

۲- اثبات خیانت.

۳- ناتوانی در اداره وقف.

۴- استعفاء.

۵- اثبات تعدی یا تفریط یا مسامحه در انجام وظایف.

(۲) هرگاه در حالات مندرج اجزاء

(۲، ۳ و ۵) فقره (۱) این ماده،

شخص دیگر از طرف مجتهد اهل

تشیع به ضمیمه آنها تعیین و مشکل

ضمیمه و ټاکل شي او مشکل لري شي، په دې صورت کې متولي او ناظر چې دواقف لخوا ټاکل شوي دي، نه عزل کېږي .

رفع گردد، در این صورت متولی و ناظر که از جانب واقف نصب شده، عزل نمی گردند.

(۳) که چېرې مسجد وران شي، د هغه عرصه له مسجد والي څخه نه وزي او تر ابده پورې به مسجد پاتې وي خو که له مسجد پرته له موقوفې څخه گټه (انتفاع) د موقوف عليهم د له منځه تللو په خاطر نا ممکن شي، وقف باطل او د مالک يا دهغه د ورثې ملکیت ته لېږدول کېږي.

(۳) هرگاه مسجد خراب شود، عرصه آن از مسجد بودن خارج نگردیده و تا ابد مسجد باقی خواهد ماند، ولی اگر انتفاع از موقوفه غیر مسجد به خاطر نابود شدن موقوف عليهم ناممکن شود، وقف باطل و به ملکیت مالک یا ورثه او منتقل می شود.

دوقف خاتمه

دوه سوه دېرشمه ماده:

وقف د هغه دحکمي شخصیت يا هغه مال چې وقف شوی دی، په له منځ تللو سره خاتمه مومي.

دمنافع استيفاء

دوه سوه او یو دېرشمه ماده:

(۱) د انتفاع حق، هغه عقد دی چې د هغه په موجب دتصرف اهلیت

خاتمه وقف

ماده دو صد و سی ام:

وقف با از بین رفتن شخصیت حکمی آن یا اموالی که وقف شده است، خاتمه می یابد.

استيفاء منافع

ماده دو صد و سی و یکم:

(۱) حق انتفاع، عقدی است که به موجب آن مالک دارای اهلیت

تصرف، انتفاع مالی را به شخص دیگری واگذار نماید.

(۲) حق انتفاع با ایجاب مالک به لفظ یا عمل دال بر آن و قبول و قبض منتفع یا ولی او ایجاد می شود.

(۳) حق انتفاع به موجب حبس، قرار ذیل می باشد:

۱- حق انتفاع عمری: انتفاع مال به مدت عمر مالک یا عمر منتفع و یا عمر شخص ثالث.

۲- حق انتفاع رقبی: انتفاع مال به مدت معین، مانند ده سال یا کم و یا بیشتر.

۳- حق انتفاع سکنی: انتفاع به خصوص سکونت به نحو عمری یا رقبی.

(۴) هرگاه حق انتفاع به مدت عمر منتفع یا شخص ثالث باشد، با فوت مالک یا رجوع او زایل نمی گردد، ولی اگر به مدت عمر مالک یا شخص ثالث باشد و منتفع فوت

لرونکی مالک، دمال انتفاع بل کس ته وسپاري .

(۲) دانتفاع حق په لفظ دمالک په ایجاب یا دهغه په یادال عمل او د منتفع یا دهغه د ولي په قبول او قبض سره پیدا کېږي.

(۳) دحبس په موجب، دانتفاع حق په لاندې ډول دی:

۱- دانتفاع عمری حق: د مال انتفاع د مالک د عمر یا د منتفع عمر او یا د درېیم شخص په عمر .

۲- د رقبی انتفاع حق: د مال انتفاع په ټاکلې موده کې، لکه لس کاله یا لږ او یا ډیر.

۳- دسکني د انتفاع حق: د سکونت په خصوص انتفاع په عمری یا رقبی توگه.

(۴) که چېرې د انتفاع حق د منتفع یا د درېیم شخص د عمر په موده وي، دمالک په مړینه یا دهغه په رجوع نه زایلېږي، خو که دمالک یا ددرېیم شخص د عمر په موده وي

نماید، در این صورت حق انتفاع تا فوت مالک یا شخص ثالث به ورثه منتفع انتقال می یابد.

(۵) نحوه انتفاع از مال، مطابق به نظر مالک می باشد، در صورتی که منتفع در انتفاع آن مخالف نظر مالک عمل نموده یا در آن تعدی یا تفریط نماید، مسئول جبران خساره وارده می باشد.

(۶) مصارف حفظ و تسهیل انتفاع از مال بر عهده مالک می باشد، ولی مصارف عرفی بر ذمه منتفع می باشد، مگر اینکه مالک آنرا متقبل نموده باشد.

(۷) مالک می تواند، مال و ملک خود را بر جهتی که وقف بر آن جایز است، حبس کند، در این صورت محبوس در ملک مالک باقی می ماند، ولی هرگاه حابس در حبس مال، قصد قربت

او منتفع مری شی به دې صورت کې د انتفاع حق د مالک یا درېم شخص تر مړینې، دانتفاع حق وارثینو ته انتقالېږي.

(۵) د مال څخه د گټې اخستلو څرنگوالی د مالک د نظر مطابق وي، په هغه صورت کې چې منتفع د هغې په انتفاع کې د مالک د نظر مخالف عمل وکړي، یا په هغې کې تعدی او تفریط وکړي د پېښ شوي زیان د جبران مسئول دی.

(۶) د مال د ساتنې او له هغه څخه د انتفاع د آسانتیا د برابرولو لگښتونه د مالک پر ذمه دي، خو عرفی لگښتونه د منتفع پر ذمه دي خو دا چې مالک هغه منلي وي .

(۷) مالک کولای شي خپل مال او ملک په هغه جهت کې چې وقف په هغه کې جایز وي حبس کړي، په دې صورت کې محبوس د مالک په ملک کې باقی پاتې کېږي، خو که چېرته حابس د مال په حبس

نموده و حبس او دائم باشد ،
 نمی‌تواند که حبس را
 فسخ کند. ولی اگر مقید
 به مدت معینی بوده، نمی‌تواند
 قبل از آن مدت رجوع نماید.
 مثلاً اگر بگوید موتر
 من برای ده سال در خدمت
 ایتام یا اهل علم باشد،
 قربة الی الله، باید به آن ملتزم
 گردد و اگر حابس قبل از
 ده سال فوت نماید، مال
 مذکور بعد از ده سال
 به ورثه او منتقل
 می‌گردد. ولی اگر بی مدت باشد،
 حابس می‌تواند هر وقت بخواهد
 حبس را فسخ نماید و این حکم در
 عمری، رقبی و سکنی
 نیز جاری می‌گردد و همچنان
 بدون قصد قربت نیز لازم می‌گردد
 که در این صورت مالک تا موعد
 معین به مال خود رجوع کرده
 نمی‌تواند .

کې د ثواب (قربت) نیت کړی
 وي او دهغه حبس دايمي وي،
 نشي کولای چې حبس فسخ کړي.
 خو که چیرته ټاکلې
 مودې ته مقید وي، نشي کولای
 مخکښي له هغې مودې څخه رجوع
 وکړي. دیلگې په توگه که چیرته
 ووايي زما موتر د لسو کالو لپاره د
 یتیمانو یا عالمانو په خدمت کې وي،
 قربة الی الله، باید په هغه ملتزم شي
 او که چیرته حابس مخکې له لس
 کالو څخه مړ شي ، یاد شوی مال
 وروسته له لس کالو څخه دهغه
 وارثانو ته منتقل کېږي. خو که بي
 مودې وي، حابس کولای شي هر
 وخت چې وغواړي حبس فسخ
 کړي او دا حکم په عمري ، رقبی او
 سکنی کې هم نافذ دی او همدارنگه
 د قربت د قصد له نیت څخه پرته
 هم لازمېږي چې په دې صورت کې
 مالک تر ټاکلې مودې پورې خپل
 مال ته رجوع نشي کولای .

خلورم فصل

هبه

دهبي دتعريف او رکنونه

دوه سوه اودو دپرشمه ماده:

(۱) هبه هغه عقد دی چې د هغې په موجب یو شخص، کوم مال تبرعاً بل کس ته تمليک کړي .

(۲) دهبي د عقد رکنونه عبارت دي له:

۱- واهب: هغه شخص دی چې خپل مال بل ته تمليک کوي .

۲- موهوب له: هغه شخص دی چې هغه ته مال تمليک کېږي .

۳- عين موهوبه: هغه مال دی چې د هبې موضوع ګرځي.

دهبي دصحت شرايط

دوه سوه اودري دپرشمه ماده:

(۱) د هبې عقد د واهب په لفظي يا عملي ايجاب سره او د موهوب له يا د هغه د ولي په لفظي يا عملي قبول او قبض سره منعقد کېږي. که چېرې ولي

فصل چهارم

هبه

تعريف وارکان هبه

ماده دو صدوسی و دوم:

(۱) هبه عقدی است که به موجب آن، شخصی، مالی را تبرعاً به دیگری تمليک نماید.

(۲) ارکان عقد هبه عبارت است از:

۱- واهب: شخصی است که مال خود را به دیگری تمليک می نماید.

۲- موهوب له: شخصی است که مال به او تمليک می گردد.

۳- عين موهوبه: مالی است که موضوع هبه قرار می گیرد.

شرایط صحت هبه

ماده دو صدوسی وسوم:

(۱) عقد هبه به ايجاب لفظی يا عملي واهب و قبول لفظی يا عملي و قبض موهوب له يا ولي او منعقد می گردد. هرگاه ولي، خود

واهب بوده یا مال نزد موهوب له باشد، در این صورت قبض خود بخود حاصل شده است.

(۲) عقد هبه باید منجز باشد، تعلیق آن مبطل عقد هبه است، مگر اینکه تعلیق به شرایط صحت آن مربوط باشد.

(۳) واهب می‌تواند در عقد هبه شرط بگذارد که موهوب له متقابلاً به او مالی بدهد یا ابراء نماید و یا عمل مشروعی را تبرعاً انجام دهد و یا چیزی را بفروشد.

(۴) واهب می‌تواند بعد از ایجاب و قبول، تسلیم عین موهوبه را به تأخیر اندازد و اذن واهب در قبض موهوب له شرط است و موهوب له نمی‌تواند به مجرد عقد هبه، بدون اذن جدید واهب، موهوب به را قبض نماید.

(۵) واهب باید مالک عین موهوبه بوده و اهلیت تصرف در اموال و حقوق مالی را داشته باشد.

پخپله واهب وي، یا مال موهوب له سره وي، پدې صورت کې قبض په خپله حاصل شوی دی.

(۲) د هبې عقد باید منجزوي، د هغې تعلیق د هبې د عقد مبطل دی، خو دا چې تعلیق د صحت په شرطونو پورې تړلی وي .

(۳) واهب کولای شي چې دهې په عقد کې شرط کېږدي، چې موهوب له متقابلاً هغه ته څه مال ورکړي یا ابراء وکړي او یا یو مشروع عمل تبرعاً ترسره کړي، او یا څه شی وپلوري .

(۴) واهب کولای شي وروسته له ایجاب او قبول څخه دعین موهوبې سپارل وځنلوي او د واهب اجازه په قبض د موهوب له کې شرط ده او موهوب له نشي کولای د هبې په عقد سره د واهب له نوي اذن پرته موهوب به قبض کړي.

(۵) واهب باید د عین موهوبې مالک وي او په مالونو او مالي حقوقو کې د تصرف اهلیت ولري.

- (۶) د هبې په عقد کې قبول کولای شي چې مخکې له مرگه د واهب یا گرځېدلو دهغه انشاء شي .
- (۷) له ایجاب وروسته د واهب مړینه، انصراف او حجر او د موهوب له مړینه مخکې د قبول له انشاء څخه دهې د عقد د ابطال سبب دی او د هر یو مړینه مخکې له قبض څخه دهې د عقد د بطلان سبب گرځي.

د عین موهوبې شرطونه

دوه سوه او څلور دېرشمه ماده:

(۱) عین موهوبه باید د هبې د عقد په وخت کې لاندې شرطونه ولري :

۱- موجود وي یا د وجود استعداد ولري .

۲- مالیت ولري .

۳- د تملک وړ وي. د شرابو او خنزیر هبه مسلمان ته با طله ده ، اگر که واهب کافر وي .

(۲) که چېرته مشاع سهم هبه شي، د قبض لپاره یې د شریکانو اجازه ضروري ده .

- (۶) قبول در عقد هبه می تواند تا قبل از مرگ واهب یا انصراف او انشاء گردد.
- (۷) فوت، انصراف و حجر واهب بعد از ایجاب و فوت موهوب له قبل از انشاء قبول، موجب ابطال عقد هبه است و فوت هر کدام قبل از قبض موجب بطلان عقد هبه می گردد.

شرایط عین موهوبه

ماده دو صدوسی و چهارم:

(۱) عین موهوبه باید حین عقد هبه، شرایط ذیل را دارا باشد:

۱- موجود باشد یا استعداد وجود را داشته باشد.

۲- مالیت داشته باشد.

۳- قابل تملک باشد. هبه شراب و خنزیر برای مسلمان باطل است، هر چند واهب کافر باشد .

(۲) هرگاه سهمی مشاع هبه گردد، برای قبض آن اجازه شرکا لازم است.

له هبې څخه رجوع

دوه سوه او پنځه دېرشمه ماده:

(۱) واهب کولای شي ترهغې مودې پورې چې عین موهوبه موجوده وي د هبې له عقد څخه رجوع وکړي .

(۲) منفصله نما که چېرته وروسته له قبض څخه پیدا شي، دواهب له رجوع څخه وروسته، په موهوب له پورې تړاو لري، خو متصله نما چې د جدا کېدو وړ نه وي، لکه چاغ والي او دونې (قد) اوږدېدل، په واهب پورې اړه لري، او منفصله نما چې وروسته له هبې (بخشش) او مخکې د موهوب له، له قبض څخه مینځ ته راشي دواهب ده.

(۳) د څاروي حمل د منفصلی نما په حکم کې دی. که چېرته موهوبه معیوبه شي، واهب له رجوع څخه وروسته د تاوان د جبران حق نلري .

(۴) که چېرته د موهوب له عمل په عین موهوبې کې، د هغې د بیې د ډیروالي سبب وگرځي وروسته د

رجوع از هبه

ماده دوصدوسی وپنجم :

(۱) واهب می‌تواند تا زمانی که عین موهوبه موجود باشد، از عقد هبه رجوع کند.

(۲) نماء منفصل عین موهوبه اگر بعد از قبض پیدا شود، بعد از رجوع واهب، متعلق به موهوب له است. ولی نماء متصل که قابل جدا شدن نباشد مانند چاقی و طول قد، متعلق به واهب می باشد و نماء منفصلی که پس از هبه (بخشش) و قبل از قبض موهوب له به وجود می‌آید، از واهب می باشد.

(۳) حمل حیوان در حکم نماء منفصل است. اگر موهوبه معیوب شود، واهب حق جبران خساره را بعد از رجوع ندارد.

(۴) هرگاه عمل موهوب له در عین موهوبه، موجب ازدیاد قیمت آن گردد، بعد از رجوع واهب،

- واهب له رجوع څخه د هغې بیې په اندازه چې د هغه د عمل په سبب ډیر شوی دی، مستحق دی .
- (۵) هغه پورلرونکی چې خپل پورې مدیون ته هبه کړی وي، نشي کولای چې له هغه څخه رجوع وکړي .
- (۶) هغه شخص چې خپل مال د صدقي په عنوان (هغه مال چې د خدای (ج) ته د نېرډېوالي په خاطر)، نذر، خمس، زکات، کفارې او داسې نورو دیني جهاتو کې ورکوي نشي کولای چې له هغه څخه رجوع وکړي .
- (۷) که چېرې موهوب له دواهب والدین یا اولاد وي او همدارنگه د اولاد اولاد او هرڅومره چې بنکته ولاړشي او یا ذوی الارحام (خپلوان) وي او یا یو له زوجینو څخه وي، واهب درجوع حق نلري .
- (۸) هبه دعوض (بدلي) په شرط وروسته له عوض ورکولو څخه درجوع وړ نده .
- به مقدار قیمت که به سبب عمل او زیاد شده، مستحق می باشد.
- (۵) طلبکار که دین خود را به مدیون هبه کرده است، نمی تواند از آن رجوع نماید.
- (۶) شخصی که مالی را به عنوان صدقه (مال به قصد قربت به خدا) نذر، خمس، زکات، کفاره و سایر جهات دینی می دهد، نمی تواند به آن رجوع کند.
- (۷) هرگاه موهوب له والدین واهب یا اولاد و همین طور اولاد اولاد او هرچه پایین رود و یا ذوی الارحام (خویشاوندان) باشند و یا یکی از زوجین بوده، واهب حق رجوع را ندارد.
- (۸) هبه با شرط عوض، بعد از ادای عوض، قابل رجوع نیست.

(۹) که چپرې عین موهوبه د موهوب له د ملکېت څخه بهر شي يا تلف شي او يا په هغې کښې بنسټيز بدلون راشي، لکه ټوکر په جامه بدل شي، د رجوع حق ساقطېږي .

(۹) هرگاه عین موهوبه از ملکیت موهوب له خارج، يا تلف گردد و يا تغيير اساسی در آن ایجاد شود، مانند این که پارچه تبدیل به لباس گردد، حق رجوع ساقط می گردد.

د واهب له مرگ څخه وروسته يا د هې له قبض څخه وروسته، هغې ته د رجوع حق ساقط دی.

بعد از موت واهب يا بعد از قبض هبه، حق رجوع به آن ساقط است.

دانفاذ نېټه

دوه سوه او شپږ دېرشمه ماده: دغه قانون د توشیح له نېټې څخه نافذ او په رسمي جریده کې دې خپور شي .

تاریخ انفاذ

ماده دوصدوسی و ششم: این قانون از تاریخ توشیح نافذ و در جریده رسمی نشر گردد .

اشتراک سالانه

در مرکز و ولایات : (۸۰۰) افغانی

برای مامورین دولت : با ۲۵ فیصد تخفیف

برای متعلمین و محصلین با ارائه تصدیق، نصف قیمت

خارج از کشور (۲۰۰) دالر امریکایی

**ISLAMIC REPUBLIC
OF
AFGHANISTAN
MINISTRY OF JUSTICE**

**OFFICIAL
GAZETTE**

Shiite personal Status Law

Date: ۲۷th JULY. ۲۰۰۹

ISSUE NO :(۹۸۸)